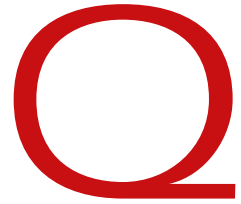

წითელი მგელი (რომანი)

სიმაღლე: 80-100 სმ.
მორუხო-წითური.
შემოდგომასა და ზამთარში ხროვებად ცხოვრობენ.
მძუნაობს ზამთრის დამლევს.
მაკეობა 6-65 დღე
ყრის 1 (ხშირად) - 5 ლეკვს.
სქესობრივ სიმწიფეს აღწევს - 4 თვისა.
ცოცხლობს 15-16 წელი.
ამონაწერი ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიიდან.

ქალაქში

ავტობუსი ქალაქში შედის და მანქანებში იკარგება. სტუდენტთა ქალაქის შესასვლელთან დიდი რიგია. შესასვლელი წარმოადგენს პატარა ოთახს, რომლის სიგანე ცოტათი თუ აღემატება ერთ მეტრას. ამ პატარა ოთახის შუაგულში ტრიალებს მრგვალი რკინის ბორბალი. სიმაღლით ასევე ერთ მეტრაზე ცოტა მაღალი, რომელიც საჭიროების შემთხვევაში ჩერდება მეზობელი ოთახიდან გამოშვებული გრძელი რკინით. მეზობელ ოთახში მორიგეები სხედან. ისინი სამნი არიან. სამივეს მკლავზე წითელი ნაჭერი აქვთ შემოკრული და ზედ მხოლოდ ერთი ასო - მ - აწერიათ, რაც ეტყობა აქაურად მორიგეს ნიშნავს. შესასვლელი ოთახი და სამორიგეო შუაში მინით არის გადატიხრული. შესასვლელს გარედან აწერია: - სდექ! წარმოადგინე საშვი! ბორბალი, რომელიც შესასვლელში ტრიალებს, ისეა გათვალისწინებული, რომ მისი ერთი შემოტრიალებით ერთი კაცი გარედან შედის სტუდქალაქში, ხოლო მეორე შიგნიდან გამოდის გარეთ. ისე კი, თუ ბორბალი არ შემობრუნდა, ვერც გარედან შევა ვინმე და ვერც იქედან გამოვა. მორიგეები უსაშვოდ არავის უშვებენ და ორივე მხრიდან ხალხის დიდი რიგია. ლუკა ხალხის რიგში დგას. იგი საშუალო ტანის, გამხდარი ბიჭია. ჯერ თვრამეტი წლისაც არ იქნება. წაბლისფერი თმები მოკლედ აქვს შეკრეჭილი და ცისფერი თვალებით ოდნავ აფორიაქებული იყურება აქეთ-იქით. ერთი მოხუცი ქალი მიუახლოვდა და ჩუმად, თითქმის განწირული ხმით ეხვეწება:

- ახალგაზრდავ, თუ შეიძლება, ორი კარაქი მიყიდე რო შეხვალ და გადმომაწოდე.

ქალი ფულს აძლევს. ლუკამ არ იცის, რა ქნას, ის პირველად არის აქ, ქალი კი ისეთი სახით ეხვეწება, უარის თქმა არ შეიძლება. მოხუცი ეტყობა რაღაცას ხვდება და ბიჭის გასაგონად ჩურჩულებს - აქაურ მაღაზიაში უტალონოდ აძლევენ კარაქს, სტუდენტებს შეღავათს უწევენ, - თან ბიჭის გასაგონად ამბობს, თან თითქოს ბოდიშს იხდის, ჩურჩულებს, ხელში სამმანეთიანს აცახცახებს და თითქოს მხრებსა და ტანსაც აყოლებს

ხელის კანკალს, მერე ამავე აკანკალებული ხელით ლუკას ჯიბეში ჩადებს ფულს და ხომ არავინ დამინახაო, შეშინებული იყურება აქეთ-იქით.

ამასობაში ლუკას რიგმაც მოაღწია.

- შენ, ეი, არ იცი კითხვა?! - ყვირის მორიგე და ბორბალს აჩერებს, ისე რომ ლუკა ბორბლით კედელზეა მიკრული.

- საშვი-მეთქი! - ხმამაღლა იძახის მორიგე.

- პირველად ვარ აქ, არა მაქვს საშვი.

- თუ არა გაქვს, ნუ მიეთრევი.

- პირველად ვარ, ხომ გითხარი.

- ბიჭო, ან შედი, ან გამოდი, ნუ გვაგვიანებ! - ბრაზობს აქეთ-იქიდან მომდგარი ხალხი.

- მიმართვა მაქვს აქ საცხოვრებლად, - ინსტიტუტიდან წამოღებული ცნობა ამოიღო ლუკამ.

- მაჩვენე! - გამოგლიჯა მორიგემ.

- ვა, თეატრალი ხარ, ტო? - დამცინავად თქვა მეორე გამხდარმა მორიგემ.

- გაუშვით რა! - დაუძახა მათ მესამე მორიგემ, რომელიც კუთხეში იჯდა და რადიოთი რაღაც მუსიკას უსმენდა.

- ლექსი გვითხარი და შეგიშვებთ.

- არ ვიცი ლექსი და გამიშვით.

- ვა, მა რა თეატრალი ხარ, თუ ლექსი არ იცი, ტო?!

მორიგემ ცნობა მიაწოდა, ბორბალი დაატრიალა და შიგნით შესულ ლუკას მიაძახა:

- შენ, ეი, თეატრალი ხარ თუ ვიღაცა ხარ, მეორედ აქ უსაშვოდ აღარ დაგინახო მოსული, თორეე!

სტუდენტის მალაზია იქვე, შესასვლელთან ახლოს იყო. ლუკა შიგნით შევიდა, კარაქი იყიდა და ლობის იქით დარჩენილ მოხუც ქალს დაუწყო ძებნა. ქალი იქით წასულიყო და მოფარებული ადგილიდან ხელის ქნევით ანიშნებდა, აქეთ წამოდი, აქ გადმომაწოდეო.

ლუკამ ღობის ზემოდან გადაუგდო ქაღალდში გახვეული კარაქი და მეათე კორპუსი რომელიაო, ჰკითხა ქალს.

- ბოლოდან მესამე, - დაუმახა ქალმა და რაღაც მადლობის მსგავსი სიტყვების ჩურჩულით წავიდა თავის გზაზე.

ლუკა ერთ ხანს ქალს გაჰყურებდა. რაღაცით იზიდავდა ეს მოხუცი ქალი. რაღაც მშობლიური სიტბო მოდიოდა მისი ოდნავ წინწახრილი მხრებიდან. ხანდახან წაბარბაცდებოდა და ჯოხს ეყრდნობოდა.

აქამდე ყველაფერი მოზეიმე და ამაღლებული ეჩვენებოდა ქალაქში ლუკას. მისაღებ გამოცდებზე კი იყო აქ ორი კვირით ჩამოსული, მაგრამ მაშინ ვერაფერს ვერ ხედავდა, არაფერი არ ესმოდა, მხოლოდ ერთი მიზნით იყო შეპყრობილი, სტუდენტი უნდა გამხდარიყო და გახდა კიდევ. როცა ინსტიტუტის შუშის კარებზე გამოკრულ ჩარიცხულთა სიაში თავისი გვარიც წაიკითხა, იმ წუთიდან ყველამ და ყველაფერმა საზეიმო იერი მიიღო. სოფელში დაბრუნებულს თვითონ მთებიც უფრო მეტად მაღალი და მოზეიმენი მოეჩვენა.

ქალაქმა წარმოშვა ეს ამაღლებული გრძნობა და თვითონვე იყო უჩვეულო, ამაღლებული და იდუმალი. იგი რაღაცით ჰგავდა უცნობ ლამაზ ქალს და თავისკენ იზიდავდა ლუკას, იზიდავდა და თანაც სიკეთეს ჰპირდებოდა.

და თითქოს ამ ჰარმონიულ მელოდიაში რაღაცა სიმი ჩაწყდაო, ისე ჩაწყვიტა რაღაც მოხუცმა ქალმა ლუკას. ქალი არ ეკუთვნოდა ქალაქს, მის მოძრაობაში ერთი ნაბიჯიც კი არ იყო საზეიმოდ გადადგმული. არა, ქალი ნამდვილად არ ეკუთვნოდა ქალაქს, ან...

ლუკა შემობრუნდა და ქალმა რომ მიასწავლა, იმ კორპუსში შევიდა.

ოთახი №5

ლოგინზე გაუხდელად წევს მერაბ ბახია - მსუქანი, ზემოთ ამოშვერილი ღიპით.

- გამარჯობა! - მიესალმა ლუკა.

- ოჰ! გაგიმარჯოს ბატონო! - ლოგინიდან წამოიწია მერაბი.

- მე თქვენ ოთახში გამომაგზავნეს.

- საიდან ხარ შენ, მაგალითად?

- გუდამაყრელი ვარ.

- აჰ! სად არის ეგ, შენ თუ მეტყვი?

- მთაში.

- აუჰჰ! ჰოო... ერთი ეს მითხარი, თქვენთან გაზეთს მოხარშულს ჭამენ თუ შემწვარს?

- გააჩნია გაზეთს, - თქვა ლუკამ და მერაბ ბახიას ისეთი სიცილი აუვარდა ლამის საწოლიდან გადმოვარდა. მერე ერთად იცინოდნენ ლუკა და მერაბი.

- მწვადის საქმე როგორაა თქვენთან, მწვადის? - რაღაც უაზრობებს იძახდა მერაბი და თან თავის ნათქვამზე იცინოდა.

კარებზე ვიღაცამ უხეშად დააბრახუნა და შემოვარდა ორი მილიციელი. იმ წუთში სახეზე შეაცივდათ ბიჭებს სიცილი. მილიციელებს რამდენიმე მორიგე კომკავშირელიც შემოჰყვა.

- არ გაინძრეთ! - დაიყვირა ერთმა მილიციელმა და თვითონ რაღაცას გაფაციცებით დაუწყო ოთახში ძებნა. ამოაბრუნა ლოგინები, კარადა გამოაღო. ცარიელ ღვინის ბოთლს მოჰკრა თვალი და ლუკას შეუტია:

- მოდი აქ შენ!

ლუკა მასთან მივიდა.

- რა არის ეს?

- ბოთლია.

- მეც ვხედავ რომ ბოთლია, შე ლაწირაკო, შენა! ჩაწერე, - მიუბრუნდა მეორე მილიციელს.

- გვარი და სახელი?

- ლუკა.

- გვარი გვითხარი, თორემ ისე ამბობ შენ ვინაობას, თითქოს ეე-ეს არის გაზეთ ივერიის რედაქციაში შემობრძანდი რომელიმე გენიალური მოთხრობით ხელში.

- მე ჩოხელი ვარ, მაგრამ იმედი მაქვს, არც თქვენ ბრძანდებით ჭავჭავაძეების ბრწყინვალე გვარის წარმომადგენელი.

- ამ ლაწირაკს ვერ უყურებ?! მეტს კი არაფერს ასწავლიან ამათ ინსტიტუტში, დედის ძუძუს მაგიერ თუ წიწაკა არა გაქვს ბაღნობაში ნაწოვი, ისე ვერ მოხვდები იქო, სუ იპიპიებს და ბეჭეჭებს ღებულობენ.

- თქვენს ინსტიტუტში სულ ბეჭეჭებს ღებულობენ და რა ვქნათ იპიპიებმა, არ ვისწავლოთ?

- ხმა ჩაიკმინდე ამხანაგო! როგორ ელაპარაკებით უფროსს? - გაუბრაზდა ლუკას ახალგაზრდა კომკავშირელი.

- ისე ვამჩნევ, ბეჭეჭეს ვამღერებთ მაგას ხვალ-ზეგ, - დაქადნებით თქვა მილიციელმა.

ოთახში კიდევ ორი კაცი შემოვიდა, რომლებმაც ნახევარლიტრიანი ქილები შემოიტანეს. ერთი ქილა მერაბს მისცეს, ერთიც ლუკას.

- ჰო, მიდით ახლა, რაღას დგებართ! - ბრძანებით თქვა ჩოფურა მილიციელმა.

- რაა?! - ვერ გაიგო ლუკამ რას ითხოვდნენ.

- რა და ქენი მანდ! - ქილაზე მიუთითა მილიციელმა.

ლუკა დაიბნა.

- ამხანაგო, რასაც გეუბნებიან, ქენით, - აუხსნა ბიჭებს მორიგე კომკავშირელმა.

- ვერ გავიგეთ ბატონო, რომელი მაგალითად? - იკითხა დაბნეულმა მერაბმა.

- რა რომელი?

- ეს ვქნათ, თუ ის?

- ის არ გვჭირდება ჩვენ, ანალიზისთვის შარდია საჭირო, - გაბრაზდა მილიციელი.

- თუ შეიძლება, იქ გავალთ, ბატონო, - სთხოვა მერაბმა.

- ჩვენს თვალწინ, ჩვენს თვალწინ!

- ნახევარ ლიტრზე მეტი რომ მომივიდეს, მერე რა ვქნა ბატონო?! - შეწუხდა მერაბი.

- აბა ეხლა ზედმეტი ლაპარაკი არ იყოს, დროზე! - გადაჭრით თქვა მილიციელმა.

ლუკა დაბნეული იყურებოდა და არ იცოდა რა ექნა.

მერაბიმ ლუკას ანიშნა, სხვა გზა არ არისო და ლუკამაც შეასრულა ბრძანება.

იმ ორმა კაცმა ქილებს პირს მოაკრეს, გვარები დააწერეს და წავიდნენ.

მარტო რომ დარჩნენ, მერაბმა ისევ გააგრძელა სიცილი. ლუკა შეურაცხყოფილად გრძნობდა თავს და ჩუმად იყო.

- ეე, გაგიჩნდა რაღა შენც სადარდებელი. ნეტა ყოველდღე ასე მოგვემსახურნონ, მაგრამ სამწუხაროდ, ამის მერე ისევ იქ მოგვიწევს სიარული, სადაც მეფენი თავის ფეხით დადიან. მიიტანენ, გაანალიზებენ და მიხვდებიან რომ მორფინისტები არა ვართ, პლანს არ ვეწევით, მორჩა და გათავდა, შენც გადაგივლის ბრაზი, - ამშვიდებდა ლუკას მერაბი.

- ჰო, შენი საწოლი ეს იქნება, - ცარიელი საწოლი აჩვენა ლუკას, მერე მიმართვა გამართვა და უთხრა:

- წამომყევი, ლოგინი გამოვართვათ კომენდანტს.

ლუკას ლოგინი რომ დაალაგეს, მერაბმა თქვა:

- წამო, ეხლა დავასველოთ.

- რა დავასველოთ? - ჰკითხა ლუკამ.

- რა და ჩვენი ერთად ცხოვრებისა დავლიოთ.

ბიჭები კორპუსიდან გავიდნენ...

აი, იმ სახლში საგიჟეთია, - უხსნიდა გზადაგზა მერაბი.

- მოდი, ფანჯრების წინ გავიაროთ.

- აააფ! - დაიყევა ძაღლის ხმაზე ერთმა დედაკაცმა, როცა მის ფანჯარას გაუსწორდნენ.

ლუკა გაიქცა.

სალუდებში შევიდნენ და თამბაქოს კვამლში გაეხვივნენ.

- მე უსაშვოდ არ შემომიშვებენ, - უთხრა ლუკამ მერაბის, როცა უკან მობრუნდნენ.

- მე მანდედან არც შევდივარ, - თქვა მერაბმა, - საშვი მაქვს მარა იდექი ახლა იმ რიგში.

- აბა მა, როგორ შედიხარ?!

- წამო, - მერაბმა მეორე მხრიდან შემოუარა სტუდენტებს. მეათე კორპუსის პირდაპირ გახსნა მავთულის ღობე, შიგნით შევიდნენ და ისევ შენიღბა შესასვლელი.

ოთახში რომ შევიდნენ, დასასვენებლად წამოწვენი ლოგინებზე.

- ბიჭები სახლში არიან წასული, - თქვა მერაბმა.

- ვინ ბიჭები?

- ჩვენთან კიდევ ორი ბიჭი ცხოვრობს.

ოთახის კარზე დააკაკუნეს.

მერაბმა კარი გააღო.

- აბა, როგორ ხართ? - იკითხა შემოსულმა კაცმა, რომელსაც სამხედრო ფორმა ეცვა.

- კარგად, პატივცემულო.

- მე ინსტიტუტიდან გამომავლენეს შესამოწმებლად, ყველაფერი რიგზეა?

- კი, დიახ.

- ეს ბიჭი ვინ არის?

- პირველკურსელია.

- სასიამოვნოა! წელს არა, მაგრამ მეორე წელს მოგიწევთ ჩემთან სამხედროს გავლა, - თქვა სამხედროს მასწავლებელმა.

- საიდანა ხარ?

- მთიდან.

- ხოდა მაგარი მეომარი უნდა გამოხვიდე. თუ მაგარი მეომარი იქნები, მაშინ მსახიობადაც ივარგებ და პოეტადაც. ვისაც თოფის წამლის სუნი არ უყნოსია, ის...

სამხედროს მასწავლებელს უცებ ფერი წაერთვა და ლუკას ლოგინზე ჩამოჯდა. მერაბი წყლისათვის გაიქცა. სანამ ის წყალს მოიტანდა, მანამდე სამხედროს მასწავლებელი

ლოგინზე გადაწვა და დალია სული. მერაბმა აღარ იცოდა წყლისთვის რა ექნა და ისე დაიბნა, თვითონ დალია.

ოთახი ხალხით გაივსო.

მერე გარდაცვლილი წაასვენეს და ოთახი დაცარიელდა.

ლუკა იჯდა და ფიქრობდა.

მერაბი გვიან მოვიდა და მაშინვე დაწვა.

ლუკა იჯდა და ლოგინს უყურებდა.

- რატომ არ იძინებ? - ჰკითხა მერაბმა.

- არ მეძინება.

- ხომ არ გეშინია?

- არა.

- მაშ რატომ არ წვეები?

- ამ ლოგინზე ვერ დავიძინებ.

მერაბი ადგა და ლუკას ლოგინზე დაწვა.

- შენ ჩემ ლოგინში დაწევი. კაცის სიკვდილი საშიში არ არის. კიდევ კარგი ის მოკვდა ამ ლოგინზე.

- კიდევ კარგი რატომ?

- იმიტომ რომ ამ ლოგინში მყოფმა სიკვდილმა უკვე წაიღო თავისი წილი სიცოცხლე. ეხლა აქ საშიში აღარაფერია, კიდევ კარგი, ის მოკვდა.

ცოტა ხანს ჩუმად იყვნენ.

- გშია? - ჰკითხა მერაბმა.

- არა, ისე.

- მე მშია, ვჭამოთ.

- რა ვჭამოთ?

- ჩვენ ქვემოთ ვოკალისტი ცხოვრობს, მაგისტვის მწარე საჭმელი არ შეიძლება, ყელი გაუფუჭდება, სახლიდან კი სულ მწარე საჭმელებს უგზავნიან.

მერაბმა ლოგინის ქვემოდან ხის კავი გამოადვრინა, ფანჯარა გამოაღო და ქვემოთა ფანჯრის რაფაზე გარედან ჩამოკიდებული საჭმელებით სავსე კალათა ამოიტანა ზემოთ. თიხის ქოთნიდან ლობიო გადმოასხა თეფშზე. თონის პური შუაზე გადატეხა, ნახევარი ისევ კალათაში ჩადო, ნახევარი კი მაგიდაზე დადო. კალათიდან ახლა ქალაქის დაკეცილი ფურცელი ამოიღო, რომელზეც უამრავი მადლობა ეწერა. ყველა მადლობის ქვეშ მიწერილი ჰქონდა რიცხვი და საათი. მერაბმა ერთხელ კიდევ მიაწერა - მადლობა, რიცხვითა და საათით დაამშვენა, ქალაქი დაკეცა, კალათში ჩადო და ისევ დაბლა ჩამოჰკიდა კავით.

უცებ დერეფანში ხმაური ატყდა. ბიჭებმა გარეთ გამოიხედეს. ვიწრო დერეფანი მაყურებლებით გაივსო უცებ. ვიღაცა ახმახს კატისათვის ტაშტი გამოება კუდზე და აიძულებდა გაქცულიყო. კატა ორსულად იყო და ძლივს ერეოდა მუცელს. შეშინებული აფეთებდა თვალებს. მოიკრებდა ღონეს, გაიქცეოდა, დერეფნის ბოლომდე მივიდოდა, კუთხეში მიიკუნჭებოდა და აკრუსუნდებოდა. ის ახმახი წამოადგებოდა თავზე და ახლა აქეთ გამოსაქცევად აიძულებდა:

- ბრის! ბრის! - უბაკუნებდა ფეხს.

ლუკა მისკენ წავიდა.

- არ გინდა, - შეაჩერა მერაბმა.

ლუკა მაინც წავიდა.

- არ გინდა, გაგლახავს, - ისევ შეაჩერა და თითქმის ხვეწნით სთხოვა მერაბმა.

ლუკა კატის მწვალებელთან მივიდა და უთხრა:

- ცოდოა.

- თუ შენ კუდი გაქვს და მაგის მაგიერ გამოიბამ ამ ტაშტს, კი ბატონო, ცოდოა კატა, გავუშვათ, ოღონდ ერთი პირობით: ასჯერ იქით გაიქცი, ასჯერ აქეთ, მაგრამ ვაი შენი ბრალი თუ კუდი არ აღმოგაჩნდა.

- ცოდოა კატა, გაუშვი, - მშვიდად გაუმეორა ლუკამ.

ამ ამბავს ისე მისჩერებოდა მთელი სართული, ისეთი დამაბული სიჩუმე იყო ირგვლივ, ეტყობოდა კარგი არაფერი არ უნდა მომხდარიყო.

კატის მწვალებელი ეტყობა მთვრალიც იყო, ამღვრელი თვალები ჰქონდა და კი არ სუნთქავდა, ქშინავდა.

- მაშ გავუშვათ კატა, არა, - მუქარით ჩაილაპარაკა და ისე ღონივრად მოუქნია მუშტი ლუკას, რომ მოხვედროდა ალბათ იქვე გაათავებდა, მაგრამ ლუკამ აიცდინა მოქნეული მუშტი, ახმახს წელში შეუვარდა, მოხდენილად გადაიკიდა მხარზე და გააქცია დერეფანში, ხან იქით და ხან აქეთ, ხან იქით და ხან აქეთ. კატის მწვალებელი დაიბნა, ფეხებსლა იქნევდა ჰაერში. მაყურებლებში სიცილი ატყდა.

ასევე, მხარზე გადაკიდებული გაიყვანა ლუკამ მოწინააღმდეგე გარეთ, ეზო გაირბინა, სამორიგეოში შევარდა, ბორბალი დაატრიალეო, დაუყვირა მორიგეს. ასევე გავარდა, ქუჩაში, შეერია ნაძვებს, ბნელ კუთხეში მიიმალა, მოწყვეტით დაიქნია ტვირთი, დაახეთქა და წყნარად უთხრა:

- აქ არავინ მოგვეხმარება, აი, აქ გავსწორდეთ ერთიერთზე.

კატის მწვალებელი ზანტად წამოდგა, შარვალი ჩაიბერტყა, შებრუნდა და თავჩალუნული დაადგა ქუჩას.

ლუკა სამორიგეო შესასვლელით შევიდა სტუდქალაქში.

მორიგეს საშვი ადარ მოუთხოვია მისთვის. გაკვირვებული თვალებით უყურებდა და როდის, როდის ამოდერლა სათქმელი:

- ვა, თეატრალ, ეს შენ იყავ?!

ლუკას არაფერი უთქვამს მისთვის, იგი ამ დროს კატას უყურებდა. კატა სტუდქალაქიდან გამოდიოდა და იქით შეერია სიბნელეს, საითაც მისი მწვალებელი წავიდა.

არა, არაფრით არ იყო ეს დღე მოზეიმე.

*

- დალიე! - მერაბი აძალებს სასმისს ლუკას.

- არა, მეტი აღარ შემოდლია.

- დალიე, რა! - ახლა მეორე ეუბნება.

- ლექცია მაქვს.

- ლექცია, თორე...

მერაბის ძმაცავი თითქმის ძალით ასმევს არაყს.

- ეხლავე მოვალ, - თქვა ლუკამ.

- სად მიხვალ?

- ინსტიტუტში გავალ და მოვბრუნდები.

- ფული ესესხე ბიჭებს.

- კარგი.

ლუკა გარდერობისაკენ მიდის. სახინკლემში პაპიროსის ნისლი წევს.

- ჩემი პალტო მეთხუთმეტეზე ჰკიდია, ნომერი ბიჭებთან არის, - ეუბნება მეგარდერობეს.

- ეს არი?

- არა.

- ესა?

- არც ეგ.

აბა, მეტი პალტო ამ ნომერზე არ ჰკიდია. ლუკა ბიჭებთან მივიდა.

- ჩემი პალტო აღარ არის.

- ალბათ, შეგაწერა ვილაცამ, რას იზამ, ჯიგარ, ხდება ესეთებიც, - იცინიან ბიჭები.

ლუკა პერანგის ამარა გამოდის გარეთ.

გარეთ თოვლია, ცივა, ქარი ქრის.

საგიჟის პირდაპირ მიუყვება გზას. გზა კედლის პირზე გადის ფანჯრებთან.

- ააფ! - დაიძახა ფანჯარაში მდგარმა ქალმა და ერთი ვედრო წყალი შეასხა ლუკას, რომელიც ადგილზე გახევდა და აღარ იცოდა რა ექნა.

ფანჯარაში გიჟები გადმოდგნენ და ხარხარი ატეხეს.

ქარი ქროდა, ციოდა.

ინსტიტუტის სააქტო დარბაზში მხატვრული კითხვის სადამო ტარდებოდა. სიცივისაგან მთლად გათოშილი ლუკა დარბაზში შევიდა.

სცენაზე ირინა იდგა და ლექსს კითხულობდა.

სითბოზე უცებ თავბრუ დაეხვა. ორი თვალით სამად ეჩვენებოდა ირინა. ცალ თვალზე თითი დაიდო და დაიყვინძა:

- ირინაა!

ირინა გაჩუმდა.

- ირინაა!

- რა გინდა ლუკა?

- მიყვარხარ, ირინაა!

დარბაზში ხარხარი ატყდა.

ორმა ბიჭმა გარეთ გამოიყვანა, კუთხეში მიმალეს და ერთმა ჰკითხა:

- გიყვარს, არა?

- მიყვარს.

იმავე წუთში მეორემ ისე ღონივრად დაარტყა სახეში, ლუკა უგონოდ დაეცა. იმათ წიხლებით ურტყეს, მერე წყალი მოიტანეს და დაასხეს რომ მოსულიერებულიყო.

*

ლუკა თავის ლოგინზე წევს და კანკალებს.

მერაბი ტანსაცმელს აყრის ზემოდან.

ექიმი შემოვიდა და გასინჯა.

- სასწრაფოდ უნდა წავიყვანოთ, - თქვა მან.

- რამდენი დღეა რაც წევხარ?

- ერთი კვირაა უკვე, - თქვა მერაბმა.

ტანსაცმელი ჩააცვებს და წაიყვანეს.

გასასვლელში ისევ იდგა ხალხი რიგში.

სასწრაფო მანქანამ სიგნალით გაიარა ქუჩა.

*

პირველი, რაც საავადმყოფოში შესულს თვალში ეცა, ვიწრო დერეფანი იყო. დერეფანი სავსე იყო ავადმყოფებით. ისინი ცნობისმოყვარედ ათვალიერებდნენ ახალმოსულს. დერეფანი იყო ვიწრო და მიხვეულ-მოხვეული. აქვე დაედგათ სასადილო მაგიდები და ქალები და კაცები ერთად ჭამდნენ.

- მეხუთეში დააწვინე, ადგილია იქ, - უთხრა ექიმმა სანიტარს.

- წამო, შვილო, - წაიყვანა ქალმა.

მეოთხეს და მეხუთე პალატას ერთი შესასვლელი ჰქონდა. მეოთხეში რომ შევიდნენ, სანიტარმა ჰკითხა:

- მორფს იკეთებ?

- რა?

- პლანს ეწევი?

- რა პლანს?!

- მოგაწევინებენ შვილო.

- ვინ?

- მეხუთეში, - ჩუმად ჩურჩულებდა ქალი და იქეთ იხედებოდა, - სუ ეგეთი ხალხი წევს იქ. ქრონიკული ჭლექიანები არიან. თვითონ ხომ ეწევიან და ნემსებს იკეთებენ, სხვა თუ ჩაიგდეს, იმასაც აფუჭებენ.

- დეიდა.

- რა შვილო.

- სხვაგან არ არის ადგილი?

- არა, მანდაც დღეს მოკვდა კაცი, იმის ლოგინია თავისუფალი.

- ამ პალატაში რომ გამიშალო, არ შეიძლება?

- აბა როგორ, ხომ ხედავ თხუთმეტი ლოგინი დგას.

ლუკამ ჯიბიდან ათი მანეთი ამოიღო და ჩუმად გაუწოდა:

- ეხლა მეტი არა მაქვს, თუ მოვრჩი, მერე მოგცემ, ოღონდ იქ ნუ დამაწვენ.

მეხუთედან ვიღაც თავგადაპარსული გამოვიდა და საჭმელად გავიდა დერეფანში.

- წავალ, ექიმს ვეტყვი, - დააიშედა ქალმა ლუკა.

ორმა კაცმა საწოლი შემოიტანა და მეოთხეში ისე ჩაჭედეს ორ საწოლს შორის, ადგილი აღარ დარჩა.

მერე დააწვინეს და არ იმოძრაო, დაარიგეს.

სადილის მერე პალატაში შემოლაგდნენ ავადმყოფები და თავ-თავის ლოგინებზე დაწვნენ.

ერთი მოხუცი იქეთ დაუწვა ლუკას, მეორე აქეთ. მეორეს მოხუცობა არც ეთქმოდა. შუახნისა იქნებოდა. იმან გაკვირვებით უყურა, უყურა და ყვირილი ატეხა:

- მიშველეთ! მიშველეთ, მომკლავს!

არავინ განძრეულა.

მიშველეთ! - ყვიროდა მოხუცი, რომელსაც სურენას ეძახდნენ.

შემოცვივდნენ სანიტრები და ძლივს დააწყნარეს.

- მომკლავს! ჩემ მოსაკლავად გამოგზავნეს ეგ, - ლუკაზე ანიშნებდა სანიტრებს.

- დანა აქვს, დანა!

- დაწყნარდი, ნუ გეშინია, არა აქვს დანა.

- გასინჯეთ თუ არა აქვს.

სანიტრებმა ყასიდად დაუწყეს ლუკას სინჯვა.

- არა აქვს?

- არა, არა, ნუ გეშინია.

- არ მომკლავს?

- ხომ ხედავ ვერ ინძრევა, რატო უნდა მოგკლას.

- ისინი გამოგზავნიდნენ.

- დაწყნარდი, დაწყნარდი, - წამლებს ასმევდნენ სანიტრები. მოხუცს ხველა აუტყდა და ლოგინზე დააწვინეს. როცა დაწყნარდა, ჩუმად ჰკითხა ლუკას:

- მართლა არა გაქვს დანა?

- არა.

- მართლა არ მომკლავ?

- არა.

- რო დავიძინებ, მოპარვით ხომ არ გამომჭრი ყელს.

- არა, ნუ გეშინია.

- ჩემი ძმა იქნები?

- როგორც გინდა.

- ხო მიყარაულებ.

- როგორ?

- მესამე საწოლზე, იქეთ მხარეს რომ წევს ქურთი, ხო ხედავ?

- ჰო.

- ეგ იმათ გამოგზავნილი ჩანს.

- ვისი?

- იმათი. მე უნდა გამომჭრას ყელი, რო დავიძინებ. ხო მიყარაულებ თუ დამეძინა.

- კი.

- მაშ დავიძინებ, ერთი კვირა არის არ მძინებია.

ერთ წუთში ხვრინვა ამოუშვა სურენამ.

თანდათან მიწყნარდა პალატა.

- ალბერტ! - მოისმა ქუჩიდან.

ლოგინიდან ახალგაზრდა, დაბალი კაცი წამოდგა და ფანჯარაში გადაიხედა.

- ეხლავე, - ჩასძახა ვიღაცას ქვემოთ, ტანსაცმელი ჩაიცვა, მერე ლოგინი ისე გაასწორა, თითქოს იქ ვიღაც იწვა და მოაჯირზე გამობმული თოკით ჩაეშვა ქუჩაში.

იმის გვერდზე მწოლიარე ბიჭმა თოკი ამოახვია და შეინახა.

მეხუთე პალატიდან თავგადაპარსული გამოვიდა, ჩუმად მივიდა ლუკასთან და წასჩურჩულა:

- ჩვენთან გეძახიან.

- ვინ?

- უფროსი.

- ჩემი განძრევა არ შეიძლება.

- შეიძლება, როცა გიბრძანებენ, შეიძლება, წამო!

ლუკა წაჰყვა.

პალატაში კარტს თამაშობდნენ.

მათ თითქოს არც კი შეხედეს ლუკას, რომელიც კარებთან იდგა.

- მოწევ, თუ გაიკეთებ? - იკითხა უფროსმა.

- არ ვეწევი, ჩემთვის არ შეიძლება.
- დიდი ხანია რაც მოფრინდი?
- დღეს მოვედი.
- აბა, მაშინ ჩვენი გაცნობისაც მოვწიოთ!
- მე არა.
- ბატონო, ბატონო!

ორმა გრძელი შპრიცი აჩვენა.

- მორიგე მოდის! - შემოიხედა ვილაცამ მეოთხე პალატიდან და მიიმალა.
- აბა ჩქარა, გაფრინდი, - ბრძანა უფროსმა.

ლუკა თავის პალატაში გამოვიდა და საწოლზე დაწვა.

მორიგემ ჩამოიარა და წავიდა.

მეხუთედან ისევ გამოვიდა შიკრიკი.

- მაყუთი გაქვს? - წასჩურჩულა ლუკას.
- არა.
- ხვალე მოვლენ შენთან?
- ვინ?
- სანახავად მოვლენ?
- არ ვიცი.
- თუ მოვლენ შეაწერე, გაიგე?
- გავიგე.

შიკრიკი თავის პალატაში დაბრუნდა.

ავადმყოფებს ეძინათ.

დანდობილად ეძინა ლუკას გვერდზე მწოლიარე მოხუცსაც.

ლუკა იწვა და ფიქრობდა.

ფიქრიც არ ერქვა ამას.

სხვა დროს რომ არ გახსენებია, ახლა ისეთ რამეზე ფიქრობდა.

ეს ღამე, რაღაცით ჰგავდა იმ ღამეს.

პატარა იყო მაშინ. ჯერ სკოლაშიც არ დადიოდა, თუ პირველ კლასში იყო, კარგად აღარ ახსოვს. მაშინ პირველად მოხვდა საავადმყოფოში. თავის ტოლბიჭებთან თვალხუჭობანას თამაშობდა და იმისი რიგი რომ მოვიდა, თვალეზზე ჩიქილა აახვიეს, ბიჭები დაიმაღნენ. ბანზე ერთ მოხუც ქალს ხორბალი ჰქონდა გასაშრობად გაფენილი და სდარაჯობდა, რომ ქათმებსა და ჩიტებს არ აეკენკათ. თვალახვეული ლუკა იმის ბანზე მოხვდა.

- სად მოხვალ, სად? - დაუცაცხანა დედაბერმა.

ლუკამ ჯერ ჩიქილის მოხსნა დააპირა, მაგრამ ეს თამაშის წესის დარღვევას ნიშნავდა და თქვა:

- რა ვქნა, თვალახვეული ვარ, რომელზე გავიარო ვერ ვხედავ.

- იქეთ მიიწი და ისე გაიარე.

ლუკამ იქეთ მიიწია და ხელის ფათურით მიიწევდა წინ.

- იქეთ, იქეთ, - ეუბნებოდა დედაბერი.

ლუკამ კიდევ გაიწია ბანზე და ისევ წინ წავიდა.

- კიდევ მიდექ, კიდევ, - ეუბნება დედაბერი და ლუკაც იწევს.

უცებ გამოეცალა ფეხქვეშ ბანი და ძირს დაეშვა.

დაცემისას ნაპერწკლები წამოსცვივდა თვალეზიდან. თავი დაარტყა, სისხლი წამოუვიდა ჭრილობიდან.

ატირდა. შეშინებული დედა გულში იკრავდა და თან ხელებით სინჯავდა, მართლა ცოცხალი იყო, თუ არა.

მაშინ პირველად მისცა ლუკას მეზობელმა შაქარყინულის დიდი ნატეხი.

მეორე დღეს რაიონის საავადმყოფოში წაიყვანეს.

პალატაში ოთხნი იყვნენ.

მეოთხე ლუკა იყო.

ისინი ათასნაირ ამბებს ყვებოდნენ.

ერთმა თქვა: დღეს ერთი ერი ისე არ გაჩერდება, თუ ქრისტიანების სისხლი არ დალიეს, დღეს იმათი დღესასწაულია და წესად აქვთ ქრისტიანის სისხლი დალიონ.

ლუკა პირველად იყო თავისი სოფლის გარეთ.

პირველად იყო უცხო ხალხში, უცხო გარემოში და იმ კაცის ნათქვამი თავისებურად გაიგო: იქნებ ეს კაცია შემოპარული და რომ დამეძინება, თავს მომჭრის, ჩემ სისხლს კი დასალევად წაუღებს ქრისტიანების მტრებს.

პალატაში ყველამ დაიძინა.

ლუკა კი ცდილობდა არ დაეძინა.

სთვლემდა.

იფხიზლებდა.

ძილი და სიფხიზლე ერთურთს ებრძოდნენ.

ჩაეძინა.

ესიზმრა: თავის სოფელში იყო და ბანებზე ბაღლებთან თამაშობდა. უცებ ატყდა მტრედების ფრთხილი და ზარების რეკვა, სოფლისთავს მდგარი ეკლესიიდან გამოვიდა თეთრი მოხუცი, რომელსაც თმა-წვერიც თეთრი ჰქონდა, ტანსაცმელიც კი თეთრი ეცვა, თეთრი ყავარჯენი ეჭირა და სოფლისაკენ მოდიოდა.

ბაღლები გაიქცნენ.

ლუკასაც უნდა გაქცევა, მაგრამ შებორკილი აქვს ფეხები და ვერ გარბის.

მოვიდა ის კაცი, თოვლივით ქათქათა ხელი თავზე დაადო ლუკას, ხელში ყვავილი მისცა და უთხრა:

- ნუ გეშინია, შვილო, მიდი, გაიქეცი.

ლუკა გაიქცა.

გაედვიძა.

გათენებულიყო.

პალატაში ექიმი შემოვიდა...

*

- დანა აქვს, დანა! - დაიდრიალა სურენამ და წამოხტა.

- მიშველეთ!

მთელი პალატა ფეხზე დადგა.

ძლივს დააწყნარეს.

*

დილაა. ავადმყოფები ნემსის რიგში დგანან. ლუკა პირის დასაბანად გამოვიდა დერეფანში. პირს რომ იბანდა ცხვირიდან სისხლი წასკდა და ძლივს გაუჩერეს.

გულადმა ფრთხილად დააწვინეს ლოგინზე.

პალატაში მარტო ის და მოხუცი დომენტი დარჩნენ, დანარჩენები დერეფანში საუზმობდნენ. იმ დერეფანს ყველაფრისათვის იყენებდნენ, სივიწროვე იყო საავადმყოფოში.

- მე იცი ვინა ვარ? - ჰკითხა დომენტიმ ლუკას.

- მე მილიციის მაიორი ვარ, მაშ, ყოფილი.

დომენტის ხველა აუტყდა.

მეხუთე პალატელების შიკრიკი მოვიდა. დომენტის თავზე დაადგა და ჰკითხა:

- რაო, ბიძია დომენტი, გახველებს?

- მაშ, ბიჭო!

- ეხლავე, - თქვა მეხუთე პალატის შიკრიკმა და ცოტა ხანში არყით სავსე ჭიქა გადააკვრევინა დომენტის.

დომენტიმ სული ვეღარ მოითქვა და მიესვენა ხრიალით.

- სსსუ! - ტუჩებთან თითის მიტანით ანიშნა შიკრიკმა ლუკას და გარეთ გავარდა ექიმის მოსაყვანად.

დომენტიმ სული დალია.

ბევრი უყვირა ექიმმა: დომენტი! დომენტი! - ო, მაგრამ დომენტი სააქაოს აღარ იყო.

დამძიმებულიყო, ძლივს გაასვენეს პალატიდან.

- იცი ვინ მოვიდა! - შემოვარდა სურენა პალატაში და ლუკას დაადგა თვალი.

- ვინ? - ჰკითხა ლუკამ.

- ადრე რო იწვა გიჟი აქაზა, ის მოვიდა.

ავადმყოფები დიდი ზარ-ზეიმით შეხვდნენ ოცი წლის ბიჭს, რომელიც, შემოსვლისთანავე დომენტის ლოგინზე წამოწვა.

- ისევა გაქვს? - ეკითხებოდნენ გამომწვევად ავადმყოფები.

- მაქვს, მაშა! - იმახდა ის,

- არა, დაჰკარგავდი. - გააქეზა ვიღაცამ.

- დავკარგავდი?!

- ჰო.

- სანამლეო.

- რაზე?!

- თუ არ დაგიკარგნია, თაფლს გაჭმევ.

აქაზა საწოლის ფეხზე შედგა, წონასწორობა დაიკავა და ერთ წუთს ასე გაჩერდა.

ავადმყოფები გაისუსნენ.

გამოხედეს მეხუთეპალატელებმაც.

- მაშ დავკარგამდი, არა? - თქვა აქაზამ.

- ჰო.

- აჰა! - დაიძახა და ჩაიძრო შარვალი.

ავადმყოფებმა ტაშით დააჯილდოვეს.

წაგებულმა თაფლი მოუტანა და ბიჭმა მადიანად დაუწყო ჭამა.

- ჩოხელი, შენთან გოგოა მოსული, შემოვუშვა? - იკითხა სანიტარმა.

- შემოვუშვი! შემოვუშვი! - დაიძახეს ავადმყოფებმა აქეთ-იქიდან და გაინაბნენ.

ლამაზი გოგო შემოვიდა და ლუკას აკოცა.

- ჩემი კოცნა არ შეიძლება, - უთხრა ლუკამ.

- ნუ სულელობ! - გაუწერა გოგო, იები საწოლზე დაუწყო და მერე საჭმელები ამოალაგა ჩანტიდან.

- დედამ გაიგო? - ჰკითხა ლუკამ.

- არა, არ მითქვამს.

- ნუ ეტყვი.

- გოგონა, შენი აქ დიდხანს ყოფნა არ შეიძლება, გავიდა ხუთი წუთი, - გააფრთხილა სანიტარმა.

გოგომ კიდევ აკოცა ლუკას და პალატიდან გავიდა.

ყველა ლუკას მიაჩერდა.

- ვინ იყო? - ჰკითხა ქერა ავადმყოფმა, რომელსაც ვასიას ეძახდნენ.

- ჩემი და არის.

- კარგი რამე კი არის! - თქვა ვასიამ.

ყველა გაისუსა.

- ნაბიჭვარი ხარ, შენ, ვასია! - უთხრა ლუკამ.

- ვინ არის ნაბიჭვარი, შენი! - ლუკასკენ გაიზიდა ვასო, - ლოგინში არ იცვე, მე გიჩვენებდი, - ყვიროდა ხმამაღლა.

- შემეძლოს ადგომა!

- ვერც ადგები ვერასოდეს! - ყვიროდა ვასო.

პალატაში ექიმი შემოვიდა და ყველა გაჩუმდა.

- აბა, დაწექით, შუადღის ძილია, - ბრძანა ექიმმა.

ყველამ თავის ლოგინს მიაშურა.

ექიმი რომ გავიდა, ალბერტი მეოთხესა და მესამე პალატას შორის დატანებულ კართან მივიდა. ეს კარი გაუქმებული იყო. იქით ქალების პალატა იყო ამჟამად. ალბერტმა გასაღების ჭრილში ჩატანებული ქაღალდი ამოიღო და გაიხედა.

იქით პალატაში ქალები იხდიდნენ. აქეთ, რიგში ჩადგნენ მამაკაცები და რიგ-რიგობით იყურებოდნენ მეზობლებში. მერე საიდუმლო სათვალთვალო დაგმანეს და დაწვნენ.

როცა წყნარი საათი მორჩა, ამის მერე ყველანი საჭმელად წავიდნენ. პალატაში მარტო მწოლიარე ლუკა დარჩა. მერე აქაზა შემოვიდა გალალეხული სახით, ხელში ერთი კოლოფი წამალი ეჭირა.

- შენ იცი ეს რა არის? - ჰკითხა ლუკას.

- არ ვიცი.

- წამალია. ტუბაზიდი ჰქვია. ჩვენისთანებს ამით არჩენენ. ერთი ცალი ძაღლსა ჰკლავს, იცი რად მინდა?

- ვიცი, უნდა მორჩე.

- მოვრჩე? ეგ არ მოხდება, პირიქით, იქ უნდა წავიდე. ათი ცალი საკმარისია გასამგზავრებლად. მე ოცს დავლევ, რაში მენაღვლება, რა, მაქვს და, ისე მოვპარე ექთანს, ვერც გაიგო, - ტუჩებთან თითი მიიტანა და ლუკას ანიშნა - სსუ! - მერე პალატიდან გავიდა.

ოთახში ორი ახალგაზრდა ავადმყოფი შემოვიდა. ლუკას გვერდით, მოხუცის საწოლში, სკამები ჩადგეს, ზედ ზეწარი გადააფარეს, ლუკას იები გამოართვეს და „კუბოს“ ზემოდან დააყარეს. დასხდნენ და დაიწყეს ხმით მოთქმა.

შემოვიდნენ ავადმყოფები.

შემოვიდა სურენაც და თავის საწოლზე ზეწარგადაფარებული და ზედ ყვავილმომყრილი კუბო რომ დაინახა, შეშინებულმა იკითხა:

- ვინ მოკვდა?

- შენ! - უთხრეს „მოტირალებმა“.

- მეე?

ჰო. იმან გამოგჭრა ყელი.

- ცოცხალი რო ვარ? - თავი მოისინჯა.

- აღარა ხარ ცოცხალი, ყელგამოჭრილი ასვენებარ ამაში.

- მართლა?

- მართლა.

სურენამ საწოლთან დაიჩოქა და გამტკნარდა.

- რა არის ეს? - იკითხა ექიმმა.

- ჩემი კუბოა, - უთხრა სურენამ.

- რა დაგემართა?

- იმან გამომჭრა ყელი.

- წამომყევი! - თავისთან წაიყვანა ექიმმა.

ყველას რომ ეძინა, ფეხაკრეფით შემოიპარა და დაწვა.

- ცოცხალი ვყოფილვარ, - გადაუჩურჩულა ლუკას. - ოღონდ არავის უთხრა რომ ცოცხალი ვარ, თორემ მართლა გამომჭრიან ყელს, კარგი?!

- ჰო, კარგი.

მერე ჩაიძინეს.

- მიშველეთ! - იყვირა დილაადრიან სურენამ.

ყველა წამოხტა.

სურენა აქაზას საწოლს უყურებდა და კანკალებდა.

ბიჭს თვალები და პირი ღიად დარჩენოდა. ხელში წამლის ბოთლი ეჭირა.

ისიც დამძიმებულიყო. ისიც მძიმედ გაასვენეს.

იმის მაგივრად ერთი თათარი შემოიყვანეს და იმის ლოგინზე დააწვინეს.

პალატაში მერაბ ბახია შემოვიდა.

- აკი ერთი სიკვდილი ერთ სიცოცხლეს ითხოვსო? - ჰკითხა ლუკამ.

- ვერ გავიგე?!

- სამხედროს მასწავლებელი რომ მოკვდა, შენ ხომ დაწექი იმ ლოგინზე, იქ ნუ იწვები, საშიშია.

- რატო?

- შეჩვევა სცოდნია.

- რას?

- სიკვდილს.

- რის შეჩვევა.

- ადგილის შეჩვევა.

- რა იცი.
- აი, ამ ლოგინზე უკვე ორი კაცი მოკვდა. ეხლა ეს თათარი დააწვინეს.
- იქნებ ეგ არ მოკვდეს.
- რა ვიცი.
- ეს ფული შენთან გამომატანა.
- ვინ გამოგატანა?
- თემურიმ. შენი პალტო იმას გაუყიდია მაშინ.
- წაიღე, არ მინდა.
- არა, აი, აქ გქონდეს, - მერაბმა ბალიშის ქვეშ ამოუღო ფული და წავიდა.

*

ავადმყოფები ეზოს შემოვლაზე ჩავიდნენ ქვევით. ლუკაც ჩაჰყვა. იმათ რამდენჯერმე შემოუარეს საავადმყოფოს.

ყოველთვის იცავდნენ საზღვარს, რომელიც მათ პალატებს, ბავშვების პალატებისაგან ჰყოფდა.

საზღვართან, იქიდან პატარები იდგნენ, აქედან ესენი, დიდები. ერთმანეთს უხმოდ უყურებდნენ.

ეზოში მდგარ ხეზე ჭდეები იყო. ყველამ თითო ჭდე მიამატა თავიანთ კუთვნილ წილ-ჭდეებს.

ლუკამაც გაუკეთა ჭდე.

- ვა, უკვე მაგდენი? - გაიკვირვა სურენამ.
- ჰო, ორი თვეა რაც აქა ვარ.
- ნახე, იმას რამოდენა ჭდე აქვს, - ქურთის ჭდეებზე აჩვენა სურენამ.
- იმ ბალღებსაცა აქვთ ესეთი ხე.
- ისინიც აჭდევენ?

- ჰო.

ეზოში თექვსმეტი წლის ლამაზი გოგონა შემოიყვანეს და მეორე სართულზე წაიყვანეს დასაწოლად.

ავადმყოფები უკან მიჰყვნიენ და მეოთხე პალატაში, იმ საიდუმლო კარის ჭრილთან დაიკავეს რიგი, მესამე პალატას რომ ემიჯნებოდა.

- გაიხდის? - იკითხა სურენამ.

- სსუ! სინჯავს ექიმი, - ანიშნა წინ მდგომმა. მერე ყველამ თვალი შეავლო გოგონას შიშველ მკერდს.

- აფსუსს! აფსუსს! - იმახდა ერთი, - აფსუსს, მაგისტანა მზეთუნახავი.

მეხუთე პალატიდან „დელეგაცია“ გამოვიდა და კარის ჭრილთან იმათ დაიკავეს „პოზიცია“.

*

დერეფანში პურს ჭამენ ავადმყოფები.

მეხუთე პალატელების შიკრიკი ლამაზ გოგონასთან მივიდა და უჩურჩულა:

- მეხუთე პალატაში თქვენი ნათესავი წევს, ვერ დგება, დაგიბარათ, ერთი წუთით შემომხედეთ.

გოგონა გაყვა.

მეოთხე პალატა რომ გაიარეს, შიკრიკი თითით დაემუქრა ლუკას, ანიშნა ჩუმად იყავით.

ერთი წუთის მერე, დაგუდული ყვირილი გაისმა მეხუთე პალატიდან.

ლუკა წამოხტა და შეიხედა: ორს ეჭირა და მესამე გაუპატიურებას უპირებდა კაბაჩამოხეულ გოგონას.

ლუკა მათ ეძგერა.

ატყდა ჩოჩქოლი.

პალატაში ექიმები შემოცვივდნენ.

მეხუთე პალატიდან სამი კაცი გააგდეს იმ დღეს. დანარჩენებს ხმა არ ამოუღიათ და ისეთი თვალებით უყურებდნენ ლუკას, აშკარა იყო, რაღაცას უპირებდნენ.

*

წვიმს.

ავადმყოფები ფანჯარას აჰკვირიან სახეებით.

ეზოში ის ლამაზი გოგონა მიდის.

- არ ყოფილა ავად, - გულდაწყვეტით თქვა ერთმა.

- აბა რაღას მოჰყავდათ აქ!

- ანალიზები აუღეს და არ ყოფილა ავად, - ისევ გულდაწყვეტით თქვა მან.

გოგონა ეზოდან გავიდა.

წვიმდა.

ექიმმა შუადღის ძილი გამოაცხადა და ყველანი დაწვნენ.

- ლუკა, დერეფნის ბოლოს შენი და გიცდის, - დაუძახა სანიტარმა.

ამჯერად ლუკამაც აკოცა დას, უკვე კარგად იყო.

დამ ყვავილები მისცა და საჭმელები ამოალაგა ჩანთიდან.

მერე ერთმანეთს დაემშვიდობნენ და წასვლისას დამ ჰკითხა:

- კიდევ დიდხანს დარჩები?

- არა, უკვე კარგადა ვარ, ოღონდ ჯერ არ ვიცი.

და წავიდა.

ლუკა შემობრუნდა და ვასოს მოჰკრა თვალი.

ვასიამ თვალი ჩაუკრა და ხელებით ანიშნა იმის დაზე - ესეო. ლუკა და ვასო ერთმანეთს ეცნენ.

ხან ერთია ძირს და ხან მეორე, კაციშვილი იმათ გასაშველებლად არ გამოსულა, წყნარი საათი იყო.

ბოლოს ვასო მოექცა ძირს და იმდენი ურტყა ლუკამ, მანამ თვითონაც არ დაიქანცა.

ვასოს ცხვირიდან სისხლი მოსდიოდა.

ლუკა საავადმყოფოდან გავარდა.

გარბოდა მანქანებში.

ვერ ჩერდებოდა, ეგონა მთელი ჯოჯოხეთი უკან მოსდევდა, მერე საგიჟეთს რომ გაუსწორდა, მაშინლა მოვიდა აზრზე.

შედგა.

ფანჯრებიდან გაკვირვებული უყურებდნენ გიჟები. ახლადა დაიხედა ტანსაცმელზე და მიხვდა რომ მასაც იმათნაირი ტანსაცმელი ეცვა და გარეთ რომ იყო, ალბათ ის უკვირდათ გიჟებს.

ლუკა სტუდენტულაქში წავიდა.

საიდუმლო შესასვლელიდან შევიდა, მაგრამ მეთე კორპუსი იქ აღარ დაუხვდა, მეთე და მერვე კორპუსები დაენგრიათ სიძველის გამო.

ლუკა ქუჩაში გამოვიდა. ტაქსი გააჩერა და სთხოვა ავტობუსების სადგურში გამიყვანეო.

- დაბრძანდი, ჩემო ბატონო! - ზრდილობიანად მიიპატიჟა მძღოლმა.

ლუკა ჩაჯდა.

ერთ შენობასთან მძღოლმა ტაქსი გააჩერა და ლუკას მოუბოდიშა:

- ერთი წუთით შევირბენ, ბატონო, პატარა საქმე მაქვს აგერ და გამოვალ ამ საათში.

- კი, ბატონო.

ტაქსის მძღოლი მალევე დაბრუნდა და ორი მილიციელი დააყენა ლუკას თავზე.

- აგერ ზის, ჩემო ბატონო, მთვრალია მე მგონი, იგინება, არ გამიჩერა ერთი მკვდარი საფლავში.

- აბა ერთი გადმობრძანდით!

ლუკა გადმოვიდა.

- რაზე აგინე ამ პატიოსან კაცს შენ?

- ვის?! - გაუკვირდა ლუკას.

- არ იცი, ვითომ, მთვრალი ხარ?

- არა.

- აბა წამობრძანდი!

- მე თავისუფალი ვარ, ბატონო? - იკითხა მძლოლმა.

- არ დაიკარგო, - გააფრთხილეს იმათ.

- კიდევ მოვალ დღეს ორ-სამჯერ, - თქვა მან და წავიდა.

ლუკა შენობაში შეიყვანეს.

- ააა, თავის ფეხით მობრძანდა! - გაიცინა ერთმა მილიციელმა რომელიც მაშინვე იცნო ლუკამ.

- გვიმღერებს აბა მაშ, ამაღამ ტკბილ ხმაზე ბეჭეჭეს. გიჟები რომ ხართ კი ვიცი მარა, სუ გადაირიეთ ეს თეატრალუბი და პიჟამოებითაც დაიწყეთ ქუჩაში სიარული? თანაც გიგინებია იმ კაცისთვის.

- მე არავისთვისაც არ მიგინებია.

- ხმა ჩაიკმინდე! როგორ თქვი, ბეჭეჭეებს ლებულობენ თქვენს ინსტიტუტშიო, აბა თქვი რატომ აგინე იმ კაცს?!

- არავისთვის არ მიგინებია.

- თქვი-მეთქი! - თმაზე მოქაჩა მილიციელმა.

- ხელი გამიშვი! - გაბრაზდა ლუკა.

- ააა, ხელს მიბრუნებ? აბა შეაგდეთ ვირის აბანოში.

მიუშვეს ცივი წყალი.

- არა, არა! ცივი წყალი არ დამასხათ, ცუდადა ვარ, ცუდად ვიყავი, დედას გეფიცებით ცუდად ვიყავი, - შეეხვეწა ლუკა.

- აჰა, გასაგებია, ბანაობა მერე, აბა წაავარჯიშე მოფარებულში, - უთხრა იმ მილიციელმა მეორეს და იმან კამერაში შეაგდო ლუკა.

- სანამ არ იტყვის რატომ აგინა იმ კაცს, ავარჯიშე, - მიაძახა უფროსმა.

- რატომ აგინე მძღოლს?

- არ მიგინებია.

ლუკას მუშტი მოხვდა და დაბარბაცდა.

იმ ღამეს დასასრული აღარ ჰქონდა...

მეორე დილით ცუდად გახდა და ექიმს გამოუძახეს.

- დასუსტებულია, დასვენება უნდა, - თქვა ექიმმა.

- ის კაცი ჩივის, მაგინაო, გადაუხადოს ჯარიმა და კი ბატონო, საწინააღმდეგო რა გვაქვს ჩვენ, წავიდეს მერე სადაც უნდა - უთხრა მილიციელმა.

- რამდენს ითხოვს? - ჰკითხა ლუკამ.

- ეგ შენზეა დამოკიდებული, შენ უკეთ არ იცი რა ღირს შენი გინება, საერთოდ კი ტაქსის მძღოლებს ორმოცდაათი მანეთი აქვთ გეგმა დღეში. ხომ გაუცდა ის დღე, როგორღა იმუშავებდა, განერვიანებული იყო.

ლუკას მერაბმა რომ საავადმყოფოში მიუტანა იმ პალტოს ფული, ჯიბეში ჰქონდა, ამოიღო, დაითვალა, ორმოცდათხუთმეტი მანეთი იყო, ხუთი მანეთი ისევ შეინახა, ორმოცდაათი მანეთი მაგიდაზე დადო.

- ოცი მანეთი კიდევ უნდა გადაიხადო, ხუთი მანეთი ექიმის გამოძახებისათვის და თხუთმეტი მანეთიც, წუხელ რომ მოგემსახურეთ მთვრალს და ღამე გაგათენებინეთ, იმისთვის.

- ხუთ მანეთზე მეტი არა მაქვს, გამიშვით, მოვიტან და გადავიხდი.

- საიდან მოიტან.

- მეგობარს გამოვართმევ ინსტიტუტში.

- რა ჰქვია შენ მეგობარს?

- მერაბი. მერაბ ბახია.

- წადით მოიყვანეთ ბახია აქ! - უბრძანა უფროსმა.

რამდენიმე ხანში მერაბი მოიყვანეს.

- მერაბ, ჩემი ტანსაცმელი და ფული მომიტანე, - სთხოვა ლუკამ.

- რამდენი?

- რაც ღირს.

- რა?

- ღამის გათენება და ექიმის გამოძახება.

- გასაგებია, წავალ ვიშოვი, შენი ტანსაცმელი შენახული მაქვს, - თქვა მერაბმა და წავიდა.

ერთ საათში მოიტანა ფული და ტანსაცმელი.

რომ გაათავისუფლეს, ერთხელ კიდევ დაუცაცხანა მილიციელმა ლუკას:

- რას გავდი რომ იყო, სცენა ხომ არ გგონია ქუჩა, რომ დაიარებით თქვენ ნებაზე პიჭამოებით, სხვა დროს წესიერად მოიქეცი, თორემ არ აგცდება ვირის აბანო.

წამოვიდნენ.

ერთი სული ჰქონდა ლუკას, როდის გაეცეოდა ქალაქს. თითქოს ქალაქს სძულდა იგი. ვერ ითვისებდა. თავისიანად ვერ იხდიდა, ვერ გულობდა.

მადლობა გადაუხადა მერაბს და შეჰპირდა, ფულს მალე დაგიბრუნებ, წერილით გამოგიგზავნიო.

დაემშვიდობა და ავტობუსისაკენ წავიდა. კი არ მიდიოდა, გარბოდა, უკან მისდევდა მთელი ქალაქი და უყვიროდა:

- აღარ ჩამოხვიდე, აღარ ჩამოხვიდე აქ!

იმათ სოფლისაკენ კვირაში ორჯერ გადიოდა ავტობუსი, მძღოლი ღამეს იმ სოფელში ათენებდა სადაც ბოლო გაჩერება იყო და მეორე დღეს უკან ბრუნდებოდა.

საბედნიეროდ დღეს ის დღე აღმოჩნდა, როცა ავტობუსი უნდა გასულიყო.

სულ რამდენიმე მგზავრი იყო და სკამზე თავისუფლად დაჯდა. ავტობუსი ქალაქიდან გავიდა.

წითური მგელი

- აუუუუუ! - გაისმა შემოდგომის ფერწასულ ხეობაში მგლის ყმუილი. სწორედ ამ დროს ავტობუსი ყინულზე მოცურდა და მძღოლმა მკვეთრად დაამუხრუჭა.

- ყინულზე ნუ ატორმუხებ! - წამოხტა ლუკა სკამიდან და წინ გაექანა.

- შენ მე ჭკუას ნუ მასწავლი! - ბრაზიანად შეეპასუხა მძღოლი, რომელმაც უკვე მოასწრო მანქანის გაჩერება.

- ესეც ასე! - თქვა მძღოლმა და საჭეზე მოჭრილ მორებივით დააწყო უშველებელი ტორები.

- რაა? - ჰკითხა ლუკამ.

- რა და, მოვედიით, - ისევ გააგრძელა სიტყვა მძღოლმა.

- იქნებ, იქით აღარ იყოს მოყინული, ჰა?

- არა, ძმისწულო, ერთი კაცის გულისათვის, თავს საფრთხეში ვერ ჩავიგდებ, ვერაა, - ისევ გააგრძელა მძღოლმა ბოლო სიტყვა.

ლუკა შეყოვნდა, აღარ იცოდა რაღა ეთქვა, აშკარა იყო მძღოლს ეზარებოდა ერთი მგზავრის გულისათვის იმოდენა გზის გავლა. ჯერ შუადღე თუ იქნებოდა, მაგრამ მის სოფლამდე კაი ხნის სავალი იყო და თუ მძღოლი მართლა აქ აპირებდა მის ჩამოსმას, ფეხით, ალბათ ხვალ ამდრობამდისაც ძლივს მივიდოდა სახლამდე.

ერთხანს მძღოლიც ჩუმად იყო და ლუკაც. ორივე გარეთ იყურებოდნენ ფანჯრებიდან. ხეობის სიღრმეში სათოვარი ნისლი იყო ჩამოწოლილი.

- აუუუუ! - სადღაც შორიდან ისევ მოისმა ჟრუანტელის მომგვრელი ხმა. ლუკამ მძღოლს შეხედა.

- რაღას მიყურებ რა, გითხარი, ავტობუსი მეტად აღარ წავა-მეთქი, თანაც ქართულად გითხარი. თუ ისევ უკან წამოხვალ, წამოდი რა...

ლუკამ თავის ჩანთას წამოავლო ხელი და ავტობუსის ღია კარში ჩავიდა, სწორედ ამ დროს ისევ დაიყმუვლა მგელმა.

- მაიცა ერთი წუთითა, - მიაძახა მძლოლმა და ავტობუსიდან ჩამოხტა.

- რომელ სოფლიდანა ხარ?

- ხეობის ბოლოში როა, - უთხრა ლუკამ.

- მერე, დღეს რო არ მიხვიდე, პატარძალი გაგითხოვდება თუ რა?!

- ეგ შენი საქმე არ არის! - მკვახედ მოუჭრა ლუკამ.

- არ არის და აღარცრა, ხალათის კალთებსაც არ დაგახევ ზიდილითა მაგრამა, შენ რო რამე დაგემართოს, მერე შენი გულისთვის მე რად უნდა ვაგო პასუხი, ჰა? წახვალ და იჩივლებ, შუა გზაში ჩამომადლოო, იმას კი არ იტყვი, მოყინული გზები იყო და ვსხლტებოდითო.

ლუკამ დაამშვიდა:

- ნუ გეშინია, არსად, არავითარ საყვედურს არ ვიტყვი.

- ჰა?! - ეტყობა ასეთ პასუხს არ მოელოდა მძლოლი.

ლუკა გზას დაადგა.

- მაიცა კაცო, მაიცა ერთი წუთითა. ცოლ-შვილსა ვფიცავ, მართლა მეშინია ამ გზაზე სიარული, გამორჩენა რამე რო მქონდეს, კიდევ, ჰო, ერთი მგზავრის გულისთვის რანაირად ჩავიგდო თავი საფრთხეში, თორე ვინ მამაძალი არ წაგიყვანდა! მაიცა, აი ესა, აი ამას ბენზინში დავასველებ და თან წაილე, - ჯობზე დახვეული ჩვარი გამოაძვრინა საბარგულიდან, ბენზინი მიუშვა და ზედ გადაასხა, მერე ლუკას წამოეწია და შეცვლილი ხმის კილოთი ჰკითხა:

- პაპიროსს ეწევი?

- არა.

- მაშინ აი, ასანთიც წაიყოლე, რო დაგიღამდება, ამ ჩვარს მოუკიდე და ერთ საათს მაინც სინათლით გავლევს, - მიიხედ-მოიხედა და დააყოლა, - ნადირიც ფრთხეა ამის შუქზედა.

ლუკამ ასანთი და ჯოხი გამოართვა.

მძლოლი ერთ ხანს კიდევ ყოყმანობდა, მერე შებრუნდა, ავტობუსში ჩაჯდა, მოსაბრუნებელი ადგილი მონახა და კარგა ხანს იწვალა სანამ მიბრუნდებოდა.

ამასობაში ლუკამ კარგა გზა გაიარა. ჯერ ადრე იყო, მაგრამ თუ ის სათოვარი ნისლი აქეთ წამოვიდოდა, შეიძლება უცებ ჩამოხნელებულიყო. იცოდა დღეს ვერ მიაღწევდა თავის სოფლამდე, მაგრამ მეზობელ სოფლამდე მაინც როგორმე უნდა მისულიყო. «შეიძლება რაიმე სატვირთო მანქანა წამომეწიოს», უფრო ეს აზრი უტრიალებდა თავში და იმედიანად მიაბიჯებდა.

ჰაერში თოვლის სუნი ტრიალებდა. შემოდგომის მზე ვეღარ მორეოდა ღამით გაყინულ დედამიწას და მიწა ხრიოკი იყო, თუმცა ცაზე არც ჩანდა მზე, მთების ზემოთაც მთელი ცის სიგრძე-სიგანეზე, ისეთივე სათოვარი ღრუბლები იყო შემოჯარული, როგორც შორს, ხეობის სიღრმეში. ეტყობოდა ეს გაცრეცილი ნისლი იყო შუამავალი ცასა და მიწას შორის, შემოდგომასა და ზამთარს შორის. აქა-იქ ტყეებს ჯერ კიდევ შერჩენილი ჰქონდათ გაყვითლებული ფოთლები. სიოც კი არ ქროდა, მაგრამ თუ დაუკვირდებოდი, ეს გაყვითლებული ფოთლები კრთოდნენ, ირხეოდნენ, თითქოს გრძნობდნენ დასასრულს და შიშით კანკალებდნენ.

ხეობა იყო ვიწრო. მაღალ მთებს შორის მოქცეული სივრცე იდუმალებით იყო სავსე. ღორღიან ჭალაზე მდინარე მოედინებოდა, ისიც წყნარად, დაწმენდილი, ნაპირებშემოყინული ისე იყო დაპატარავებული, კაცი თუ მოინდომებდა, ფეხის დაუსველებლად გადაახტებოდა კიდევაც, თუმცა კი მის სანაპიროებს ეტყობოდა, რასაც წარმოადგენდა ზაფხულობით ეს მდინარე. სავალი გზა მიხვეულმოხვეული იყო, მაგრამ მაინც კარგა მანძილზე მოჩანდა ხეობის სიღრმე. ფერდობებზე სჭარბობდა წიფლის ტყეები. ტყეების ზემოთ ალპური ზონა იწყებოდა. მთის წვერები არ ჩანდა, ზეცა იყო მათზე ღრუბლებით ჩამოყრდნობილი. თანდათან დაბლა ეშვებოდნენ ღრუბლები და ხეობაც უფრო იდუმალი ხდებოდა.

მთლიანად იდუმალ გარემოში იყო გახვეული ლუკა და რაც კი შეეძლო ფეხს უჩქარებდა. მისთვის მშობლიური იყო მთელი ხეობა და ამდენი ხნის მონატრებულს, ახლა ყველაფერი სამოთხედ ეჩვენებოდა, გულსა და გონებას უხსნიდა და ათასნაირ ბავშვობისდროინდელ თავგადასავალს წარმოუდგენდა თვალწინ. ბავშვობაში ზაფხული უფრო უყვარდა. ზამთარი კარგი იყო. პირველი თოვლის მოსვლას ხომ სულწასულად ელოდებოდნენ და ზამთარიც ყოველთვის მოდიოდა, არასოდეს არ ღალატობდა ბუნების წესს.

საოცრება იყო, როდესაც მოლოდინით გაფერმკრთალებულ მთებს, სათოვარი ღრუბლები გადმოადგებოდნენ თავზე, გადაეკვროდნენ მთელ ცას, პირშეკრული ზეცა, ქვემოთ, ხეობის სიღრმისაკენ ნელ-ნელა, სვენებ-სვენებით ჩამოიწევდა და წიფლიანი ტყეების ზემოთ შეჩერდებოდა, დაიმუხტებოდა. მაშინ დედამიწაც, ზეცის მოახლოვებას გრძნობდა და იმის გულს ბაგა-ბუგი გაუდიოდა. გაყუჩდებოდა ყველა სულდგმული. ასეთ დროს ჩიტიც კი არ გადაფრინდებოდა ხიდან ხეზე, სიო რა არის, სიოც კი არ შესძრავდა ხეს, მარტო აქა-იქ ხის კენწეროზე შემორჩენილი ფოთლები თრთოდნენ, ცხროოდნენ, კანკალებდნენ და ისინიც უხმოდ. დიდი, იდუმალი სიმშვიდე იდგა მთელს ხეობაში ერთ წამს, ორ წამს, შეიძლება ერთი საათიც კი. არ ვიცი, ასეთი ზეციური სიმშვიდის დროით გაზომვა შეუძლებელიც კია, ასეთ დროს შეიძლება წამიც კი საუკუნედ მოგეჩვენოს. ზეცაა დედამიწაზე ჩამოსული და დედამიწა ყურს უგდებს, ჩუმადაა. და ამ ღვთაებრივ სიჩუმეში უცებ კრთებოდა მოძრაობის წამი და მიწისკენ შრიალით წამოვიდოდა თოვლის ფანტელები. ეს ხმა ჰგავდა ზეციურ საგალობელს, რომელსაც სულგანაბული ყურს უგდებდა დედამიწა. უცებ, ამ დროს, საიდანღაც ამოფრინდებოდა ყვავი და ყრანტალით გააყრუებდა იქაურობას. მერე სხვა ყვავებიც წამოიშლებოდნენ, მერე იწყებდნენ ფრენას, ხის კენწეროებიდან თოვლის ფიფქებით დამძიმებული ყვითელი ფოთლები ცვიოდნენ და ფანტელებთან ერთად ისინიც ჰაერში დაფრინავდნენ. ეზოებში ბაღლები ატეხდნენ სირბილს. დედამიწა ნელ-ნელა თეთრდებოდა და ხეობაში თანდათან მკვიდრდებოდა ზამთარი.

დღევანდელმა დღემ გაახსენა ლუკას ეს ყველაფერი. ახლაც ასეა, ზეცა თანდათან ჩამოდის ქვემოთ, დედამიწას გული გადაუშლია და შესახვედრად ემზადება. ირგვლივ სიჩუმეა გამეფებული, სიოც კი არ არხევს ხის კენწეროებს, მარტო გაყვითლებული ფოთლები კრთიან, კანკალებენ უზარმაზარ წიფლის ხეებზე. საცაა უნდა დადგეს გარინდების წამი და წამოვიდეს შავ მიწაზე ზეციური საგალობელი.

სიჩუმეა.

და ამ სიჩუმეში უცებ გაისმის:

- აუუუუუ!

შეკრთა ლუკა.

მიმოიხედა. თვალი მოავლო ახლო-მახლო ტყიან ფერდობებს. ხეებს შორის არაფერი არ ჩანდა. მარტო თხელი ნისლი მოიწევდა ზემოდან ქვემოთ.

- აუუუუუ!- ისევ გაისმა სიჩუმეში. ხმა სადღაც შორიდან მოდიოდა.

„ეტყობა ყარაულია, დამინახა და სხვებს ატყობინებს“, გაიფიქრა ლუკამ. მძლოლმა რომ ბენზინიანი ჩვარი გამოატანა ის გაახსენდა. აღარც კი ახსოვდა რომ გადააგდო, „უკან გაბრუნება ცუდის ნიშანია,“ გაიფიქრა და გზის გაგრძელება დააპირა.

- აუუუუუ! - ახლა უფრო ახლოდან გაისმა ხმა. ლუკას მოეჩვენა თითქოს მის ზემოთ, წიფლიან გორზე იყო წამოყუნცებული მგელი. „არა, ეს შიშის ბრალია და იმიტომ მეჩვენება“...

ჯერ კი დღის სინათლე მეფობდა ხეობაში, მაგრამ ისე სწრაფად მოიწვედა ფერდობზე ნისლი, შეიძლება უცებ ჩამოხნელებულიყო.

ლუკა უკან გაბრუნდა ჯოხზე წამოცმული ბენზინიანი ჩვრის საძებნელად. ჯიბე მოისინჯა, საბედნიეროდ ასანთი თან ჰქონდა. „კიდევ კარგი, ესეც სადმე არ გადავავადე“, გაიფიქრა და ფეხს აუჩქარა. ზურგს უკან კიდევ მოესმა გულისწამლები ყმუილი. სცადა გულში შიში არ შეჰპარვოდა და სტვენა წამოიწყა. „ვაი თუ სადმე გზის პირას მოვისროლე ჯოხი... არა, არა, ამაზე ფიქრი არ ღირს, შიში რა კაცის საქმეა, თანაც დღისით... რო დაღამდეს?... სადმე მახლობელ სოფელში შევუხვევ და იქ გავათენებ...“

ლუკამ გზის პირას დაგდებულ ჩვარს მოჰკრა თვალი და ისე გაიქცა მის ასაღებად, თითქოს იქეთა მხრიდან კიდევ ვინმე გამორბოდა და ეშინოდა ალება არ დამასწროსო.

ჯოხი აიღო და ისევ სოფლისაკენ მიმავალ გზას დაადგა.

ახლა უკვე, ასე თუ ისე, „შეიარაღებული“ იყო და პირველმა შიშმაც გადაიარა. ხეობაში ჩამომდგარ იდუმალებასაც შეეჩვია, გაითავისა. ისევ მშობლიური და ახლობელი გაუხდა მიდამო. მგლის ყმუილიც კი თითქოს განუყოფელი ნაწილი იყო იმ ყველაფრისა, რაც ლუკას გარშემო ხდებოდა და რასაც «სათავისო», «თავისიანი» ერქვა. თითქოს სადღაც, მისი ბავშვობის შორეული დღეებიდან გამოჰყმუოდა აწმყოს მგელი. მარტო ლუკა იყო ფერშეცვლილი, გაზრდილი და სხვა ყველაფერი კი ისევე იყო როგორც ბავშვობაში.

ზეცა მოიწვედა ქვემოთ.

დედამიწა ემზადებოდა მის შესახვედრად.

ლუკა იყო მგზავრი.

სადღაც ყმუოდა მგელი.

- აუუუუ! - ბავშვობაში სწორედ ასევე ყმუოდნენ ზამთრის დამდეგისას მგლები, სოფლის გაღმა წამოყუნცებულ საკიდობნიანის ტყეში. ჯერ ერთი მგელი დაიწყებდა, სვენებ-სვენებით, გულის გამწყალეზლად. იმას საიდანღაც მეორე მისცემდა ბანს, ოღონდ ეს უფრო ღამ-ღამობით ხდებოდა, დღისით იშვიათად, მაგრამ მაინც ხანდახან დღისითაც ატყობინებდნენ ერთურთს რაღაცას. უფრო პირველ ღამეს იცოდნენ ყმუილი. სახლიდან გარეთ გამოსვლის შეგეშინდებოდა, თუმცა კი მგლები მდინარის გადაღმა, მოპირდაპირე მთიდან გამოჰყმუოდნენ სოფელს. ძაღლები დერეფანში იკუნჭებოდნენ. ზოგი, იმათ

შორის უფრო გულადი, სოფლის გარეთაც გადიოდა და ხმამაღალი ყეფით იცავდნენ სოფელს.

ამაზრუნენი იყო ერთი რამ, რასაც მთელი სოფელი შიშის საბურველში ჰყავდა გახვეული. ხანდახან, როცა გაღმა ტყიდან კარგა ხანს გამოჰყმოდა მგელი, სოფელში ერთი დედაკაცი შუალამისას სახლის ბანზე გადადგებოდა და საზარლად გაჰყმოდა მგელს. ასეთ დროს გულადი ძაღლებიც ჩუმდებოდნენ და ისინიც თავიანთ სახლის დერეფნებში იმალებოდნენ კუდამოძუებულნი.

- აუუუუ! - ყმოდა ტყეში მგელი.

- აუუუუუ! - აქედან გასძახოდა დედაკაცი.

- რაღაცას ატყობინებს ეს შავის მიწისა! - ჩურჩულებდა ხალხი და შიგნიდან კარებებს კეტავდნენ.

ან იმ ღამეს, ანდა მეორე დღეს, ვინმეს საქონელს უნდა დასცემოდნენ მგლები. შიშით ღამე გარეთ ვერ გამოხვიდოდი. ხალხმა იცოდა დედაკაცის ვინაობა, მაგრამ ეშინოდათ, როცა ყმოდა მაშინ ვერ იჭერდნენ, დღისით კი ქალი ჩვეულებრივ გამოდიოდა ხალხში, წყალზე გაჰყავდა საქონელი, მზიან ამინდში, სხვა დედაკაცებთან ერთად მყუდროში მიმჯდარი ქსოვდა წინდებს, აჭრელებდა წითელ-ყვითელი ყვავილებით, დროდადრო ძუძუს აწოვებდა თავის წლინახევრის ბაღს და როცა რომელიმე ძაღლს რაღაცაზე გაუწყრებოდა:

- შე სამგლევე, შენა! - მიაყოლებდა თან.

ხალხი ცდილობდა რაიმეში დაეჭირა, მაგრამ ქალი არასოდეს არ ამჟღავნებდა თავის მგლობას.

- რაც ეს საშავეთო მგლად მაიქცა, სოფელს იღბალი აღარ ექნა! - თავისთვის, ჩუმად ეჩურჩულებოდნენ დედაკაცები ერთუროს მგელქალის ზურგს უკან, პირში კი ვერავინ ვერაფერს ვერ უბედავდა. ყველას სათავისოდ ეშინოდა, პირველს ვერავის ვერ გაებედა მგლისთვის კბილის გაკვრა.

- აუუუუ! - ისევ დაიყმუვლა მგელმა და ლუკას საშინლად გააჟრჟოლა. ახლა იგი მთელი არსებით იმ ქალზე ფიქრობდა. მაშინ პატარა იყო და როცა ქალი მგლებს გაჰყმუვლებდა, საბნის ქვეშ იმალებოდა და ხმის ამოღების ეშინოდა. დღისით დედაკაცები პირჯვრის წერით ეჩურჩულებოდნენ ერთუროს გაუგონარ ამბავს:

- ქალოოო, კუდიანებთან ჰქონია მაგ მგელშავას საქმე! - ქალშავასაც აღარ ამბობდნენ, მგელშავას ეძახდნენ და ეს „მგელშავა“ საზარლად ჟღერდა, თუმცა ქალი არ იყო უხეირო შესახედაობის, ლამაზიც კი იყო, ზურგზე ნაწნავებ-გადაყრილი, შოლტივით ტანი და

მაცვალივით შავი თვალები ჰქონდა, რომლებიც მუდამ რაღაცას დაემებდნენ, მაშინაც კი, როცა თავის პატარა ბაბლს ძუძუს აწოვებდა, მაშინაც არ ისვენებდნენ მისი თვალები.

- კუდიანი ყოფილა, თეთრუას უნახია, უკან პატარა კუდი აქვსო - იფიცებოდა!

- ახი კი არის, შაკრას სოფელმა პირი და დააყენოს თეთრუას თავზე, - ჩურჩულით იმუქრებოდა ერთი ბებერი დედაკაცი, მაგრამ, - ქალო, ხმა ჩაიკმინდე, რაც შენი საქმე არ არის იქ ნუ ერევიო, - აჩუმებდა დედამთილს შეშინებული რძალი.

- როგორღა ჩემი საქმე არ არის, ლამის არის ამაგდოს მთელი სოფელი, - თუმცა არ ტყდებოდა, მაგრამ მაინც ჩურჩულით ამბობდა დედაბერი. ლუკა და იმისი ტოლი ბალები დერეფნის ერთ კუთხეში იყვნენ მიყუჟული და სულგანაბული უსმენდნენ ქალებს.

ამ დროს, თითქოს იცოდა რომ მასზე ლაპარაკობდნენ, მოვიდოდა ხელშიაყვანილი ბალებით ქალი და ისიც დედაკაცებთან ჩამოჯდებოდა ღიმგადაკრული სახით. ქალები უცებ წყვეტდნენ მასზე ლაპარაკს. ბალები შეშინებული თვალებით მისჩერებოდნენ ქალის უკანალს და ცდილობდნენ რამენაირად დაენახათ მისი კუდი.

ქალი თითქოს ამასაც ხვდებოდა, ერთი ისეთი თვალებით შეხედავდა ბალებს, იმათ შიშის ჟრუანტელი დაუვლიდათ და გარბოდნენ. თუ წყაროზე მიმავალნი, იქედან მომავალ ქალს გზად შემოეყრებოდნენ, გზისთავ აცვიოდნენ, ხბოებივით ერთმანეთს აეტუზებოდნენ, საწყლუ თუნგებსა და ლიტრებს გულზე მიიკრავდნენ და ჩუმად ქსუტუნებდნენ. ქალი ჩაუვლიდა, მარტო წამით შეავლებდა ბალებს თვალებს, და იმათაც მეტი აღარ უნდოდათ.

ახლაც თვალწინ დაუდგა ლუკას ეს თვალები და შედგა. უკნიდან თითქოს მანქანის ხმა მოესმა, მაგრამ ისევ მიწყდა.

ქალის თვალების გახსენებაზე შეაჟრჟოლა ლუკას...

სოფელში ათასნაირი უსიამოვნო ამბები ხდებოდა და მგლობაში და კუდიანობაში ეჭვიმტანილი ქალი სოფლის დასანახად აწოვებდა ძუძუს თავის პატარა ბაბლს.

ერთ ზაფხულს მთიდან შემფოთებული მწყემსი შემოვარდა სოფელში. მწყემსი აქაურ მთებში მოჯამაგირედ ყოფილა და საკუთარი თვალთ ნანახს ყვებოდა. ლუკას იმ მწყემსის თვალებიც ისე ცხადად ახსოვს, თითქოს ახლა შეხვედროდეს გზაზე.

იმ ღამეს მარტო ყოფილა მწყემსი ცხერის ყარაულად და რაკი მეორე დღეს ამხანაგს ელოდა, სოფლის მხარეს მთის ფერდზე გამოუშლია ცხვარი საძოვარზე.

მწყემსი დურბინდით ჩაჰყურებდა სოფელს და ხალხის შორი ხილვითა ერთობოდა მარტოობით დაღლილი. მწყემსი ხედავს სოფლიდან მხედარი გამოვიდა, ერთ ცხენზე თვითონ ზის, მეორე უკან მოჰყვება. უკანა ცხენი საბლითა ჰყავს მხედარს გამობმული. კარგა გზა გამოიარეს და ტაფობში ჩავიდნენ. კარგად რომ დაუკვირდა მწყემსი, ის მხედარი პატარა ბიჭი აღმოჩნდა.

ცხვრის ფარა მზეზე იყო დამურვილებული და მწყემსს დრო ჰქონდა სოფლისათვის ეყურნა.

არ გასულა დიდი დრო მას მერე, რაც ბიჭი ცხენიანად ტაფობში ჩაეფარა და სოფლიდან ახლა თუნგაკიდებული ქალი გამოვიდა. გამოიარა წყაროს გზა, ჩამოვიდა ქვემოთ, დადგა თუნგი, გაგორდ-გამოგორდა ერთი მტვრიან მიწაზე და მგელი წამოდგა. გამოევიდა ბაღს და მიეტანა უკანა ცხენს საკბენად. დაფრთხა ცხენი, გაიტაცა საბელზე გამობმული ბაღლი და გადაეშვა გაცოფებულ მდინარეში.

ის ცხენი, რომელზეც ბიჭი იჯდა, ერთ ადგილზე დადგა ყალყზე, თითქოს წინა ფეხებით უნდოდა მგლის მოგერიება, მაგრამ მგელმა იმას ყური არ უგდო, შემობრუნდა, აღმართი ამოიარა, ისევ იმ ადგილზე გაგორდ-გამოგორდა და ქალი წამოდგა.

ქალმა თუნგი წამოიკიდა, წყაროზე ავიდა, წყლით აავსო და სოფელში შევიდა.

მარტოდ დარჩენილი ცხენი კარგახანს დგებოდა ყალყზე და ჭიხვინებდა. მერე მდინარის აღმა-დაღმა დაიწყო სირბილი და ხვიხვინით ეძებდა თავის პატარა პატრონს. მდინარე მოჰქუხდა ლოდებზე და ქაფს იკიდებდა.

ცხენმა, რამდენჯერმე გამწარებულმა ჭიხვინითა და ლოდებზე ნალების ძგარა-ძგურით აირბინ-ჩაირბინა მდინარის აღმა-დაღმა. მერე ერთ უფსკრულთან შედგა, ყურებდაცქვეტილი რაღაცას მიაშტერდა წყალში და თვითონაც გაცოფებულ მდინარეში გადაეშვა. ერთწამს მარტო მისი ფეხები გამოჩნდა წყლიდან, მზის სხივებმა გაიელვეს ნალებზე და მერე ყველაფერი მორევმა შთანთქა.

- ჯერ მინდოდა ბაღლის საქებნელად გავქცეულიყავი, მაგრამ მერე მეც შემეშინდა მგლისა, თანაც ცოცხალს მაინც ვეღარ მივასწრებდი, ისეთი ადევებული წყალი მოდის - აქომინებული ჰყვებოდა მწყემსი და იმახდა:

- ის ქალი ამ სოფელში შემოვიდა, აქაური უნდა იყოს, გამოვიდეს ყველა და ვიცნობ, ვიცი როგორი კაბაც ეცვა.

მაღალ ბანზე ჩაამწკრივეს ქალები და დედაკაცები. მწყემსმა ჩამოუარა და ჰკვლევდა. ხალხი გამტკნარებული იყო ამ ამბით, მარტო წყალწაღებულ ბიჭზე ატეხილი წიოკი აყრუებდა სოფელს. მდინარისაკენ გარბოდა თმებგაშლილი ქალი და უკან სამი-ოთხი წლის გოგო და ბიჭი მისდევდნენ ტირილით.

მწყემსი საეკვო ქალთან შედგა. ქალი ბაღს ძუძუს აწოვებდა და იმის წინ შეჩერებულ მწყემსს მარტო ერთხელ ამოხედა. ყველამ დაინახა როგორ შეკრთა მწყემსი და გაცილდა ქალს...

ვერ ამოიცნო.

სოფელმა კარგა ხანს ეძია წყალწალებული და ვერ იპოვა.

ბიჭის დედას თეთრუა ერქვა.

სოფელს ეჭვი ჰქონდა ვისი ნამოქმედარიც იყო ეს საქმე, მაგრამ შიშით ხმას ვერავინ იღებდა.

- თეთრუამ რომ გათქვა, კუდი ვუნახეო, მაგის თქმაზე აგე რა დამართა იმის ბაღს, აბა ის ერთი ბეწო ბაღლი რაღას უშლიდა მაგ მგელშავას, მაგასა, - ჩურჩულებდა სოფელი.

თეთრუაი ზეზეურ ჩამოხმა შვილის ძებნაში. იჯდა ერთხელ დალილ-დაქანცული, ჩაჰყურებდა წყალს და ჩაჰქვითინებდა გულამომჯდარი:

- სხოს კი რას გამოგაჯავრებ, წყალო, არ შეგსომ ტიალო! - ეტყობა სწყუროდა. მერე იმის ყურებამდეც მიაღწია ხალხის ჩოჩქოლმა და შეშინდა დანარჩენ ბაღლებსაც რამე არ აუტეხოს ქალმგელმაო.

ერთ დღეს ისევ დაკარგული ბიჭის სამეზნელად წავიდა თეთრუაი. პატარა გოგო და ბიჭი სახლში დატოვა და დაარიგა:

- კარი შიგნიდან გადმორაზეთ, ვინც არ უნდა დაგიძახოთ, არავის გაულოთ, - მოიხვია შავი ჩიქილა და მდინარეს აედევნა.

ბაღლები ისხდნენ ჩაბნელებულ სახლში და დაწიოკებულნი ერთმანეთს ეკვროდნენ.

- თეთრუავ სახლში ხარ? - მოისმა გარედან ქალის ხმა.

- არ არის დედაი სახლში, - გაეძახნენ ბაღლები.

- ბაღლებო, კარი გამიღეთ, დო მოგიტანეთ - ისევ დაუძახა ქალმა.

- არა, არ გვინდა, არ არის დედაი სახლში, - ისევ გასძახეს ბაღლებმა.

კარზე ფხაჭა-ფხუჭი ატყდა. ბაღლები ერთმანეთს ჩაებლაუჭნენ.

უცებ ერდოდან სინათლე შემოიჭრა ოთახში. ბაღლებმა აიხედეს და თვალი მოჰკრეს როგორ მოძვრებოდა ერდოდან ხახადაღებული მგელი.

- გამიღეთ შვილო კარები, ჩქარა გამიღეთ! - გაიგონეს ბაღლებმა კარიდან თეთრუას ძახილი.

ბიჭი გაექანა კარის გასაღებად, მაგრამ გოგო ჩაებლაუჭა:

- არ გაულო, იქნებ ეგაც არ არის დედაი და გვატყუებს.

მგელი კი მოძვრებოდა ერდოდან და ცდილობდა კლანჭებით თავიხეს ჩაბლაუჭებოდა.

- მიშველეთ ხალხოო! - გამწარებით გაჰყვიროდა სოფელს თეთრუაი და თან შვილებს ეხვეწებოდა კარი გაეღოთ.

თეთრუას ხმაზე მოცვივდა ხალხი.

შემინებულმა ბაღლებმა ერთი იმასლა მოჰკრეს თვალი, როგორ გაძვრა უკან ერდოში მგელი და მალლიდან ჩამოანათა თვალები.

მგელმა სოფლის თავზე გადაირბინა და მიიმალა.

ძლივს მოასულიერეს თეთრუაი. გონს რომ მოვიდა მერე ჰყვებოდა.

- ჩავყევი წისქვილების მხრიდან წყალსა და უცებ წყლიდან ცხადად ხმა შამამესმა, დედი გაბრუნდი, ბაღლებს მიხედეო. როგორ ამოვიარე ეს აღმართი აღარ მახსოვს და ამ ამბავს არ მოვადექი!

ქალი ფითრდებოდა, ყვითლდებოდა და აკანკალებული შვილებს იხუტებდა.

უფრო დაფრთხა სოფელი.

ჩურჩულითაც კი აღარავინ ჩურჩულებდა მგელქალის კუდზე.

ერთ დღეს კატის ხმამ გააყრუა სოფელი. ისეთი შემაზრზენი ხმა იყო, მეზობელ სოფელშიაც კი გაეგო ხალხს. რაკი ხმა თეთრუას სახლიდან გამოდიოდა, იქით გაექცნენ.

თეთრუას ქმარი ცოცხალი აღარ ჰყავდა და რაკი ასეთი ამბავი დაატყდა თავს, მამის სახლიდან მოხუცი მამა მოუვიდა საპატრონოდ. კაცი ჯერ სახლში ეპატიჟა შვილს, მაგრამ ქალმა იუარა, სანამ ჩემი შვილის ძვლებს მიწას არ მივაბარებ, მანამდე როგორ წამოვალო.

ერთ დღეს კაცმა შეამჩნია რამდენჯერმე იმათ სახლს აუარ-ჩაუარა ბალდიანმა ქალმა. კაცს რაღაცა ეჭვმა გაჰკრა გულში და სახლში შევიდა.

დიდხანს ფიქრობდა.

ერდოდან ფხაჰა-ფხუჰი მოესმა.

აიხედა:

კატის თვალეზმა ჩამოანათეს და გაქრნენ.

კაცი გარეთ გამოვიდა.

სახლის ბანებზე ბალდიანი ქალი გადადიოდა.

კაცი ისევ სახლში შევიდა.

რამოდენიმე ხნის მერე კატის ჩხავილმა შესძრა სოფელი.

თეთრუაის სახლში ასეთი სურათი დაუხვდა მეზობლებს:

კაცის ფეხებთან თავმოკრული ტომარა ეგდო და თეთრუაის მამა გამეტებით ურტყამდა კეტს ამ ტომარას.

შიგნით კატა ფართხალებდა და საზარლად ჩხაოდა. ხალხს ეგონა კაცი გაგიჟდაო და შეკონეს. როცა ტომარას პირი მოხსნეს იქედან ძლივს გამოძვრა დასისხლიანებული კატა და ძლივს აითრია წელი.

კატამ ორღობე გაიარა და ქალმგელის სახლის კიბეებს აუყვა. მერე სახლში მიიმალა.

იმ დღეს რატომღაც სეირის სანახავად არ მოვიდა ქალმგელი. საღამოს ცხვრიდან მოვიდა იმისი ქმარი სახლში და ცოტახნის მერე ცოფმორეულივით გამოვარდა სოფელში.

- მითხარით ვინ სცემა ჩემ ცოლს, მე თქვენი...

იგინებოდა კაცი.

მერე გაირკვა - კაცი შინ შევიდა და ნახა მთლად ჩაბეგვილი ცოლი ესვენა ტახტზე. ბალდი გულზე შესცოცებოდა და ძუძუს ამოღებას ცდილობდა.

როცა ქალი გონზე მოვიდა, ვერ წამოდგა, ხერხემალი ჰქონდა ჩალეწილი. ძლივს გახადეს სისხლიანი ტანსაცმელი და გაოგნდნენ: ქალს თეთრი კუდი ჰქონდა და მის შუა წელში სამი შავი ბეწვი განუწყვეტლივ ტრიალებდა...

მომაკვდავმა სულ ბოლოს თეთრუას შეხედა და უთხრა:

- დღეის მერე დაგასვენებ, ქალო!

სული კარგა ხნის დაღეული ჰქონდა, მაგრამ წელქვემოთ წაგრძელებული კუდი ტრიალებდა, არ აპირებდა სიკვდილს.

არ დაუმარხიათ, ერთ მიუდგომელ ხევში ჩააგდეს და იმის მერე, არც დღისით და არც ღამით იმ ხევს აღარავინ გაჰკარებია.

იმ ღამეს თეთრუას სიზმარში მგელი ეჩვენა.

- წადი, შენ ბაღს წისქვილების ქვემოთ იპოვნი, - უთხრა მგელმა.

ქალს უცებ გაელვია.

მამაც გააღვია.

ღამით წასვლა ვერ გაბედეს და გათენებას დაელოდნენ. იმ ადგილას, სადაც სიზმარში მგელმა აჩვენა, ლურჯად მოტრიალებდა მორევი და თეთრუას ბიჭს მოიყოლებდა თან...

- აუუუ! - ამ ხმამ ისევ შეაკრთო ლუკა და მიმოიხედა. დედამიწას ნელ-ნელა წამოჰპარვოდა სიბნელე.

ნისლი კი საკმაოდ იყო ჩამოწოლილი.

მოხსნა ცამ პირი და წამოვიდნენ თოვლის ფანტელები. თოვლს თავისი სუნი ჰქონდა. მაგრამ ახლა ლუკა ვეღარ გრძნობდა ამ სუნს. იგი უსიამოვნო მოგონებას ისე შეეპყრო, ადამიანის ფერი აღარ ჰქონდა. რამ გაახსენა ეს ამბავი, იგი ხომ სადღაც შორს დარჩა და აი, უკვე რამდენი ხანია აღარასოდეს გახსენებია. სოფელმაც ხომ დაივიწყა. ხომ მშვიდობით გაიზარდნენ თეთრუას ბაღლები, გოგო ლუკასათნ სწავლობდა სკოლაში, ბიჭი ერთი წლით პატარა იყო და იმათ მომდევნო კლასში სწავლობდა. მგლის შიში დიდობაშიც გამოჰყვაო. ერთხელ, მთელი სკოლა ტირილით აიკლო ბიჭმა. მასწავლებელს გარეულ ცხოველებზე უნდა აეხსნა გაკვეთილი და შემთხვევით მგელზე ჩამოუგდია ლაპარაკი.

- არ გინდა რა მასწავლებელო! არ გინდა რა მასწავლებელო! - შეეხვეწა თეთრუას ბიჭი.

მასწავლებელმა ყური არ ათხოვა და დაფაზე ქაღალდი გააკრა, სადაც მგლის ჩონჩხი იყო გამოხატული. მაშინ კი იღრიალა თეთრუაის ბიჭმა, კლასიდან გამოვარდა, თავის დასთან მიიჭრა, მუშტები მომუჭა და ღრიალით გაჰკიოდა:

- ჩემ დას ხელი არავინ ახლოთ! ჩემ დას ხელი არავინ ახლოთ!

მერე ორივეს თანდათან გაუქრათ შიში და აღარც მგლებზე ლაპარაკს ერიდებოდნენ.

დავიწყებას მიეცა ეს ამბავი.

მაშ ლუკას რადამ გაახსენა ეხლა, როცა ირგვლივ კაცის ჭაჭანება არ არის და ეს-ესაა ჩამოლამდება.

ჰაერში ახლად წამოსული თოვლის სუნი ტრიალებს და თოვლის მოსვლასთან ხომ იმდენი რამე აკავშირებს მის ბავშვობას, მას კი მაინცდამაინც ის მგელქალი ამოუხტა წარსულიდან. იქნებ არც კი ყოფილა ეს ყველაფერი. იქნებ როდისმე ბავშვობის დროს სიზმარში ნახა და ახლა ცხადი და სიზმარი ერთმანეთში ერევა. ახლა თვითონვე უნდა დააჯეროს თავს რომ ეს სიზმარში მოხდა, ისევე როგორც ბევრი სხვა რამე, მაგრამ სიზმარში ხომ დაფრინავდა კიდეც, რატომ ვეღარ იხსენებს, რატომ არ აგონდება ის განცდა?

- აუუუუ! - იქნებ ეს ხმაც წარსულიდან ისმის და ახლა სულაც არ ყმუის მგელი. იქნებ ეს თოვლის ფიფქებიც წარსულიდან მოდის, ეს ნისლიც იქაურია. ეს გზა?

- აუუუუ! - არა, ეს ცხადი ყმუილია, თანაც უფრო ახლო ყმუის ვიდრე აქამდე ეგონა. დღის სინათლევ თანდათან ქრება.

თოვამ იმატა.

არემარეს სითეთრე მოერია.

მერე ჩამოლამდება და ჩაშავდება ყველაფერი, ახალმოსული თოვლიც კი, ასე იცის როცა ნისლია და ხვავრიელად თოვს. როგორმე მახლობელ სოფლამდე უნდა მიაღწიოს, თორემ თუ გზა აებნა, შეიძლება უფსკრულშიც გადაიჩეხოს.

წელან მანქანის ხმა მოესმა ლუკას, მაგრამ მალევე მიწყდა. ეტყობა მოეჩვენა. იქნებ იმის გახსენებაც მოჩვენება იყო, მაგრამ არა, არა, ახლა მოჩვენებაზე არ უნდა იფიქროს, ყველაფერი ცხადია, რაც ცხადში ხდება. თეთრუაის ბალები ხომ მასთან სწავლობდნენ, მგელქალის ბალებიც ხომ იზრდებოდა მათ სოფელში, მერე მამამისმა წაიყვანა და სადღაც გადაიკარგნენ. ნეტავ სად არის ახლა ის ბალები. იმას ხომ კუდიანი ქალის ძუძუ ჰქონდა ნაწოვი. იქნებ ისიც მგლად მოიქცა და დადის კაცთა შორის. ანდა ვინ იცის,

რამდენი მგელი დადის კაცის თუ ქალის სახით. ეს ამბავი ერთხელაც არ გახსენებია ქალაქში. სოფელი პატარაა და ერთმა მგელქალმა ხეირიანად ვერც კი დამალა თავი. ქალაქი დიდია, უამრავი ხალხი ირევა. ნუთუ მართლა შეიძლება მგელი კაცივით დადიოდეს. თუ ასეა, ვინ იცის რამდენჯერ გადაჰყრია მგელს. ზოგმა შემთხვევით ჩაუარა ქუჩაში, ზოგმა... იქნებ დაძრწიან დღისით და ღამით სამგლო საქმეებით დატვირთულნი, უჯდებიან ერთმანეთს მანქანებში, ანდა საავადმყოფოებში იპარებიან... ანდა უცებ თავს დაგესხმიან და ციხეში ამოგალპობენ, ან საგამოცდო კომისიაში დაგხვდებიან, ვინ რა იცის რომ მგელთანა აქვს საქმე, კაცის სახე აქვს და ფარდობითობის თეორიას გეკითხება, შენ პასუხობ, ის გეკითხება, რას გეკითხება?

არა, არა, ასე ფიქრი არ შეიძლება, ეს ყველაფერი შიშის ბრალია, როგორ შეიძლება მიდიოდე ქუჩაში და შენსავით შარვალ-კოსტუმში გამოწყობილი მგელი მოგყვებოდეს გვერდით. შეხვიდე მაღაზიაში და მგელმა ისე მოგყიდოს ფეხსაცმელი, ვითომც არაფერი. სხვას რომ ყველაფერს თავი დავანებოთ, თეთრხალათიანი მგელი ხომ აღარ შეიძლება. ის, რაც ბავშვობისდროინდელი მოგონებიდან მგლის სახით ამოხტა, რატომ უნდა განვაზოგადოთ. მგელს რა საქმე აქვს ქალაქში, ანდა სოფლად, კაცის სახით, თუ გინდ ქალის სახით. მგელი ხომ შესჭამს ადამიანთა წილ სიყვარულს, კაცივით მათ შორის იტრიალებს და ნელ-ნელა გამოწოვს რაც კი რამ წმინდაა მათ შორის. მგელს ასეთი ხასიათი აქვს, სისხლს გამოწოვს და მძორს დასტოვებს. მერე მძორი თვითონვე გაიხრწნება.

აი, მგელმა ახლა თხა ამოახტუნა ლუკას ბავშვობიდან. ლუკას დედამ უპატრონო ციკანი იპოვა და ძროხის რძით გაზარდეს. ლუკა სხვა ცხვრებთან ერთად მწყემსავდა იმ ციკანს. ერთხელ, სხვა მწყემს ბიჭებთან ერთად, თამაშით გაერთო და დაავიწყდა ცხვრები. მწყემსები შუა თამაშში იყვნენ, რომ უცებ საიდანღაც ციკანი მოვარდა, მიიჭრა ლუკასთან და შემოფოთებული კიკინებდა. ლუკას ცხვრები გაახსენდა, წამოვარდა და დაუწყო ძებნა. წინ ციკანი მირბოდა. უცებ ციკანი შედგა. ლუკამ იქით გაიხედა და ფერდობზე მძიმედ მიმავალი მგელი დაინახა. დაუსტვინა, მგელმა მოხედა, ერთ წუთს შედგა, თავი მაღლა ასწია, ჰაერში შემოტრიალდა და ტყვიასავით გამოექანა მისკენ. დანარჩენმა მწყემსმა ბიჭებმა ატეხეს კივილი. ლუკას ფეხები აუკანკალდა და ადგილიდან ველარ დაიძრა. მგელი კი პირდაპირ მისკენ მოექანებოდა. ციკანი ბიჭის გარშემო დარბოდა და კიკინებდა. რამდენიმე ნახტომით მათთან გაჩნდა მგელი, ერთ წამში ციკანს ყელი გამოლადრა, სისხლს დაეწაფა და მგლური ხროტინით მოხვრიპა. ვერც ერთი ნაბიჯი ვერ გადადგა უკან ლუკამ, იგი თითქმის რაღაცამ მოაჯადოვა და ერთ ადგილზე გააქვავა. მგელმა თავი წამოსწია, უკანა ფეხებზე ჩამოჯდა და ამღვრეული თვალებით დაუწყო ბიჭს ყურება. ყვირილი უნდოდა ლუკას, მაგრამ ხმა არ ამოსდიოდა. მგელი რაღაცას აპირებდა, რაღაცას ზომავდა, რაღაცისთვის ემზადებოდა.

უცებ ჰაერი თოფის გრიალმა გააყრუა. მგელი წამოხტა თოფის ხმაზე, ჰაერში ისევე უცებ, კისერგამემებული შეტრიალდა და ერთ წუთში გორი გადაიარა.

ლუკასთან მწყემსი ბიჭები მოვიდნენ. იმათ შორის ვიღაცას თოფი ჰქონდა და შესაშინებლად ისროლა.

სადამო ხანზე ლუკას ცხვრებიც იპოვეს, ყველას ყელი ჰქონდა გამოჭრილი და ყველასთვის სისხლი გამოეწოვა მგელს. ხორცისათვის კი კბილიც არ ეხლო.

უსიამოვნოდ შეაჟრჟოლა ლუკას.

ნეტავი რას უპირებდა მაშინ ის მგელი?

არც ერთი ცხვარი არ გაუტყავებიათ და არ წამოუღიათ, სისხლი კი გამოსწოვა მგელმა, მაგრამ იმ ხორცის შეჭმაც არ შეიძლებაო, თქვეს სოფელში.

„ნეტავი რას მიპირებდა ის მგელი მაშინ? “ - ეს ფიქრი აეკვიატა ლუკას და ვედარ მოიშორა. ნუთუ მართლა შეიძლება მგლები დადიოდნენ ხალხში. ვინ იცის რამდენჯერ ეჯდა ლუკას ცხვირწინ მგელი და თვალეზში უყურებდა. იქნებ მართლა დადიან, ჰა? ადამიანებმა კი ეს არ იციან, კაცი კაცსა ჰგავს და არა მგელს. მგელს კი საზარელი თვისება აქვს, სისხლით გაუმადლარია, სისხლით გაუმადლობა კი ყველაზე ამაზრზენია. თუ მართლა მგლები დადიან ქალაქში, მაშინ? თუ მართლა ისეთ ადგილებზე სხედან, სადაც არ მოელი, მაშინ?

- მაშინ რა?

- რა და გამოხრავენ კაცთა მოდგმას, თანაც ისე, აზრზეც ვერავინ მოვა, კაცი კაცსა ჰგავს და არა მგელს.

- ნეტავი ვინ იყო მგელი, ჰა?

- არა, არა, ასე რომ ვიფიქრო, შეიძლება ყველას მგლობა დავაბრალო.

- აუუუუ! - თითქოს ზურგსუკან დაიყმუვლა მგელმა. ლუკა უცებ შემობრუნდა, მაგრამ ვერაფერი დაინახა.

უკვე ბარაქიანად თოვდა.

ძლივსლა არჩევდა სავალ გზას. არც სოფელი ჩანდა სადმე. ახსოვდა ახლოს სოფელი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ეს-ესაა ღამდებოდა და თუ გზა აებნეოდა, შეიძლებოდა ვედარც მიეღწია სოფლამდის. ერთ-ორ კილომეტრში წისქვილები უნდა ყოფილიყო, იქამდე თუ მიაღწევდა, შეიძლებოდა ღამის იქ გათენება.

წისქვილის გაფიქრებამ ისევ წამოაგდო ბავშვობის მოგონება:

დედაბერმა დაკარგა დროის საზომი და ყოველდღე პატარძალივით ირთვებოდა. ყველას ეკითხებოდა, მაყრები არ მოდიანო?

ზოგი ეუბნებოდა, სოფლის ბოლოში შემხვდნენ, მე ორლობით ამოვედი, ისინი შარაგზით წამოვიდნენ, სადაცაა მოვლენო.

- კარებში თაფლიანი ჯამი დადგით, სიძე რომ მოვა, რას იტყვის, ერთი კოვზი თაფლი ხომ უნდა შეჭამოსო, - არიგებდა რძალს პატარძალი.

სიძე არ ჩანდა და დედაბერი ბუზლუნებდა:

- რა არის, რა სოფელი გახდა, ყველაფერი გადალობეს, მაყრებმა ჩვენი სახლის გზა თუ ველარ გამაიგნესო.

- სიძე გაბრაზებული მიდიოდა უკან თავის მაყრიონით, მე მაგ ქალის შემრთველი არა ვარო, - მოატყუა ერთხელ ვიღაცამ.

- რადაო?! - გაიოცა დედაბერმა.

- რადა და იმდაო, რო ზარმაცი ყოფილა, წისქვილში თვითონ არ დადის და რძალს აფქვევინებსო.

- აი, მამიკვდა თავი, აგრიააა! - მუხლებზე დაირტყა ხელი და იმ დღის მერე რძალს გადაეკიდა, შენ სახლს მიხედე, წისქვილში ყოფნა ჩემი საქმეაო.

რძალი რას გაუშვებდა ამ გამოყრუებულ დედაბერს წისქვილში ღამის სათენებლად, მაგრამ ისე მოაძულა თავი, ჯანდაბას, ერთი ღამე დარჩესო, იფიქრა ქალმა და დატოვა დედამთილი წისქვილში.

დაუდგა ნანატრი დღე ამ დედაბერს. ფართოდ გამოაღო წისქვილის კარი, ჩამომჰკნარ ლოყებზე პუდრივით წაიციხო ქერის ფქვილი, აქაოდა სიძემ არ დამიწუნოსო, წისქვილის კარის ღობში მალულად სახლიდან წამოღებული თაფლიანი ჯამი დადგა და მოიღერა ყელი.

ჯერ ისევ პირველღამეა.

სოფელს არ სძინავს რაღა თქმა უნდა, არ სძინავს არც დედაბრის რძალს. მარტო დედაბრის შვილიშვილებს სძინავთ ტკბილად, იმათი ბებია კი ყელმოღერებული ელოდება მაყრებს.

- აუუუუ! - ისმის ძახილი.

- აქეთ იარეთ, აქეთაა! - გასძახის დედაბერი, ღრმად დარწმუნებული იმაში, რომ ნეფე ეძახის.

- აუუუუ!

- აუუუუუ!

- აუუუუუ! - ისმის მთელ ხეობაში.

- აქეთ, აქეთ! - ეძახის დედაბერი და წისქვილის გარშემო სიბნელეში გამოკრთებიან მგლების თვალები. დედაბერს ისინი საქორწილო მაშხალები ჰგონია და უხარია, გარეთ გამოვარდება ცეკვა-ცეკვით.

ზამთარია. დამშეულ მგლების ხროვას, ლოდინის ძაფი აქვთ გაწყვეტილი და ერთი გრიალით, გაყინული თოვლის ხრამხრუმით მიაბენინებენ ტყისაკენ თავიანთ „პატარძალს“.

- ნება გამწით მაყრებო, ნება! - ყვირის მოტაცებული „პატარძალი“ და ამ ხმაზე გარეთ გამოეფინება სოფელი.

გვიან მიხვდებიან რაც მოხდა და თოფების სროლითა და ყვირილით გაედევნებიან „დედაბრის მაყრიონს“.

ის-ისაა უნდა გადმოდგეს გორზე მთვარე.

- ნება გამწით მაყრებო, ნება! - სადღაც შორიდან მოისმის დედაბრის ძახილი.

სიძე ჩქარობს.

სოფელი თოფს ისვრის და ისე ტკბილად სძინავთ დედაბრის შვილიშვილებს, არც კი ეღვიძებათ ამ ხმაზე.

დილით კი მოიკითხავენ ბებიას და ეტყვიან მაყრებმა მოიტაცესო.

შვილიშვილებს კარგა ხანს სჯეროდათ ეს ამბავი, ამბავი რომელიც მგლის ყმუილმა დააფეთა და წისქვილმა გაახსენა ლუკას.

საცაა უნდა შემომგლისფერდეს, დღემ და ღამემ ერთად უნდა შეკრან პირი. ირგვლივ ახალმოსული თოვლის სუნი ტრიალებს, მაგრამ ლუკას მგლის სუნი უფრო ესმის, მთელი ჰაერი ამ სუნითაა გაჟღენთილი. წიფლის ხეები თანდათან ბინდში იძირებიან და მოჩვენებებს ემსგავსებიან. თოვლმა ყველაფერი ერთიანად გადაასწორა და ლუკას უჭირს გზის გაგნება. ჯიბიდან ასანთი ამოიღო და დააპირა ბენზინიანი ჩვრის ანთება,

მაგრამ ისევ გადაიფიქრა, ანთებული ჩვარი ნახევარ საათს თუ ეყოფა და მერე? მერე ვაი თუ მგლები დაესხნენ და უფრო დასჭირდეს. ლუკას გაგებულნი ჰქონდა, რომ მგლებს ცეცხლისა ეშინიათ და თუ სოფლამდე ან წისქვილამდე ვერ მიაღწევს, მაშინ სჯობია შავი დღისთვის შემოინახოს ბენზინიანი ჩვარი. თუმცა თოვლმა მთლად გადაათეთრა არემარე, მაგრამ „შავი დღე“ მაინც სადღაც ახლოს დასუნსულეებს. მგელმა უკლო ყმუილს, მაგრამ დუმილი უფრო ამაზრზენია. როცა ყმუიან, იცის მაინც, შორს არიან თუ ახლოს, ახლა კი ასე ჰგონია ყოველი ფეხის გადადგმაზე მგელია უკანა ფეხებზე ჩაყუნცული და ელოდება.

ჩაყუნცული მგლის გახსენებაზე უსიამოდ გააჟრჟოლა.

ნეტავი რას უპირებდა მაშინ, თვალწინ რომ ციკანი გამოუფატრა მგელმა და მერე წინ ჩამოუსკუპდა. ნუთუ მასაც..., არა, არა მგონია, ახლა იხსენებს იმ მგლის თვალებს და რატომღაც ჰგონია, რომ მგელს მაშინ შეეცოდა იმის წინ გახევებული პატარა ბიჭი. მანამდე, სანამ წინ ჩამოუსკუპდებოდა, ყველაფერს მგლური კანონით აკეთებდა, სისხლით იყო მთვრალი და ციკნის დანახვაზე უფრო მოერია ეს სიმთვრალე, ბიჭს კი მეგობრად ჩამოუსკუპდა წინ. ვინ იცის, რას ფიქრობდა, რას განიცდიდა იმ დროს, ნამდვილ მგლებს ხომ ცოდვა-მადლის დაუწერელი კანონი აქვთ.

გზის თავს რაღაცამ გაიფაჩუნა. ლუკა შეკრთა. მოდი ავანთებ, გაიფიქრა და ჯიბიდან ასანთი ამოიღო. ჩვარს პატარაზე ჩამოახია და ცეცხლი მოუკიდა. ბენზინი უცებ ააღდა და მიდამო გაანათა. არსად მგლის ჭაჭანება არ ჩანდა, გზის ზემოთ, თოვლი იყო ჩამოზვავებული და ეტყობა იმან გაიშრიალა.

ლუკამ მიდამო მოათვალიერა და შეცბა. რაღაც არაამქვეყნიური მოეჩვენა მთელი ხეობა. ირგვლივ მარტო თოვლი შრიალებდა, სხვა მხრივ იდუმალეობა იყო გამეფებული.

დაიბნა.

ერთხანს ადგილზე იტრიალა, აღარ იცოდა საით წასულიყო, მერე თოვლში თავის ნაფეხურებს დააკვირდა და აღიდგინა გზის მიმართულება. ანთებული ჩვრის ნახევი იქვე, გზის პირას ჩამოჰკიდა და გზა გააგრძელა.

თუ სადმე ახლოს იყვნენ მგლები, ცოტა ხნით მაინც დაფრთხებიან. ეს კარგი მოიფიქრა, პატარ-პატარა ნაჭრებს ანთებს და გზადაგზა დასტოვებს. თუ მართლა ეშინიათ მგლებს სინათლის, მაშინ იქნება აღარც აედევნონ კვალში, რაც არ უნდა იყოს, წინიდან შემხვედრს უფრო დაინახავს და მოიგერიებს, ვიდრე უკან აედევნებულს.

მთვარე მაინც ამოვიდეს, მაგრამ ეტყობა ამაღამ მთვარე არ ამოვა. მთვარე აფრთხობს მგლებს, რატომ, დანამდვილებით არავინ იცის, მაგრამ ვიღაცამ უთხრა, მთვარიდან მგლებს მძორის სუნი ესმით და ამ სუნს უფრთხიან, ემალებიანო.

გოდერძი ჩოხელი - წითელი მგელი

მგლებს კი სიცოცხლე უყვართ, იმიტომ ეწაფებიან სისხლს, რომ სიცოცხლე სისხლშია და მოწყურებულები სვამენ სიცოცხლეს.

მაღლებიც შეჰყმუიან ხოლმე მთვარეს, როცა ვინმეს სიკვდილსა გრძნობენ.

ნუთუ მთვარეა სიკვდილის ადგილის დედა?

ლუკამ აღარ იცის საით მიდის, იგი ალაღბედზე მიიწევს წინ და ყოველ გაფაჩუნებას ყურს უგდებს. გზადაგზა ჩვრის ნაჭრებს ცეცხლს უკიდებს და ზურგში სტოვებს, რომ უკანიდან არაფერი წამოეპაროს. ცეცხლისა, თურმე, ეშმაკებსაც ეშინიათ...

ეშმაკების გაფიქრებაზე ცივად გაჰბურძღლა. რატომღაც ის ხევი გაახსენდა მგელქალის კუდიანი სხეული რომ გადაისროლეს. მანამდეც ეშმაკეულად თვლიდნენ იმ ხევს და იმის მერე ხომ სულ აღარავინ ეკარებოდა.

პირჯვარი გადაიწერა და შეეცადა რაიმე სხვაზე ეფიქრა. ისევ ბავშვობისდროინდელი ხატობა ამოფრინდა მეხსიერებიდან. ისევე ამოფრინდა, როგორც ის ქალი ამოფრინდა მაშინ მლოცავთა შორის:

დღეობა თავის ეშში იყო შესული. მლოცველებს მოჰყავდათ რქებზე თეთრმიტკალწაკრული კურატები და სამხვეწრო გორზე, დეკანოზის ქვემოთ ჩერდებოდნენ. მაღალ ბანებზე ახალგაზრდებს ცეკვა-თამაში გაეჩალებინათ. უკვე სიმთვრალეში შესული ხალხი ღრეობდა, ერთი სუფრიდან მეორეზე გადადიოდა და აღარ დაგიდევდა დღეობის წესრიგს. ერთმა მთვრალმა დეკანოზს ხანჯალი წაჰგლიჯა და თვითონ მოაჭრა თავის საკლავს თავი. აირია ხალხი, აყაყანდა, ატყდა ჩხუბი.

შემინებული ბაღლები ხის კენწეროებს მოექცნენ. აღარ გაიგებოდა ვინ ვის ურტყამდა. დეკანოზი ზარებს მიეჭრა და ხალხის დასაშოშმინებლად ჩამორეკა. ყური არავინ ათხოვა ზარის ხმას.

მუხლებზე დავარდა დეკანოზი და მხურვალე ლოცვით შეჰლაღადებდა ზეცას. ეკლესიის მოედანზე კი ქალი და კაცი ერთმანეთში გადადიოდა. ქალები დაკანონებულ საზღვარს აღარ დაგიდევდნენ და სამანს იქეთ გადადიოდნენ მოჩხუბართა გასაშველებლად.

უცებ საიდანღაც გამოვარდა თმებგაშლილი ქალი და ქადაგად დაეცა: - მე წმინდა გიორგი! მე წმინდა გიორგი! ქალს რაღაც სხვანაირი ხმა ჰქონდა და აყაყანებული მლოცავი ერთ წუთს გაისუსა.

- მე წმინდა გიორგი! მე წმინდა გიორგი! გაგწყვეტ და გაგანადგურებთ! გაგწყვეტ და გაგანადგურებთ! აღარას ისმენთ ჩემსა, აღარა გჯერათ ჩემი... დაიჩოქეთ!

რამოდენიმე კაცმა დაიჩოქა, მაგრამ დანარჩენებმა თავის თანასოფლელი ქალი რომ იცნეს ისევ აყაყანდნენ.

- დაიჩოქეთ! დაიჩოქეთ-მეთქი! - იმახდა ქალი.

ლუკა მაღალ ბანზე იდგა და იქიდან გადაჰყურებდა ამ ამბავს.

- დაიჩოქე, ბაღღო! - ვიღაც მის გვერდით მუხლმობრილმა კაცმა ჩამოჰქაჩა ხალათზე და თავის გვერდით დააჩოქა.

ქვემოთ ისევ საჩხუბრად ყაყანებდა ხალხი და ამ დროს, უცებ, გამალა ქალმა ხელები, მოსწყდა მიწას და ეკლესიის გუმბათამდე აიწია ჰაერში.

ზემოდან გადაჰყურებდა ლუკა, როგორ დაეცა უცებ ხალხი მუხლებზე. ათასი წყვილი თვალი, ეკლესიის გუმბათთან ჰაერში გაჩერებულ ქალს მისჩერებოდა და ღმერთო შენ გვიშველე! ღმერთო შენ შაგვინახეო! - ამასღა ლულულულებდა შეშინებული და გაოცებული.

ამაღლება დღე იყო. ეკლესიის ეზოში გარშემო თეთრად იყვნენ მსხლები გადაპენტილნი, მთები და ტყეებიც ახლად აყვავებულნი იყვნენ. ჭიუხებიდან წამოუბერა ნიაგმა, წამოუქროლა აყვავებულ მსხლებს და ეკლესიის გუმბათი, ჰაერში გაჩერებული ქალი და მოედანზე დაჩოქილი მლოცავი ყვავილების თეთრ საბურველში გაახვია. მთებიდან და ტყეებიდან მოეფინებოდა ჰაერში ყვავილები. გარშემო ისეთი სურნელება იდგა, აქამდის გამოჰყვა ეს შეგრძნება ლუკას.

მერე ჩადგა ნიაგი.

ყვავილები ნელ-ნელა დაეფინნენ დედამიწას.

დამშვიდდა ხატის მოედანი.

ქალმა ნელ-ნელა იწყო ძირს დაშვება. ხელები ახლა გულზე ჰქონდა ჯვარედინად დაწყობილი და მიწას ჯერ თითისწვერებით შეეხო, მერე იმანაც ხალხთან ერთად მუხლი მოიყარა, თვალებით ზეცას მიაჩერდა, წამოდგა და ამით ანიშნა ხალხს, ამდგარიყვნენ.

პირჯვრისწერით წამოიშალა ხალხი.

დეკანოზმა ზარი დარეკა.

გაგრძელდა დღეობა.

ირგვლივ სხვანაირი მხიარულება დატრიალდა. ყველა როგორღაც აღტაცებული და ბედნიერი იყო სასწაულის ხილვით.

მარტო ის ქალი იდგა გახევებული და გარინდებული, არ იღებდა ხმას, მაშინ ვერავინ ვერ მიხვდა რომ დამუნჯდა.

მხოლოდ ახლა, როცა ის ქალი აღარსად არის, როცა კი გაიხსენებენ ყოველთვის ასე ამბობენ:

- იმის ენა-პირმა ხატის სათქმელი იუბნა და რა გასაკვირია, რომ იმის მერე დამუნჯდა და აღარა თქვა-რა.

მარტო ის ვერ გაუგიათ, სად წავიდა.

ზოგი რას ამბობს და ზოგი, რას.

მარტო თეთრუაი, ეს მრავლისმნახველი დედაკაცი, არწმუნებდა ხალხს, რომ:

- ისრე იმ წყალწაღებულ ბაღის ძვლებს ვფიცავ ჩემი თვალთ დავინახე, გამთენიისას ციდან ნათელი სვეტი ჩამოდგა, ქალმა მაღალ ბანზე ხელები გაშალა და როგორც იმ დღეს ვიხილეთ, ისე შაფრინდა ზეცაში, მიდიოდა და ნათელი სვეტიც იმის მიყოლებით იკრეფდა კალთას. რა ჩემი ცოდვილი თვალეებით საყურებელი ის არის-მეთქი, სახლს შევეფარე და აღარ მინახია რა იქნა.

ვისაც როგორ უნდა ისე სწამდეს, ზოგს საერთოდაც კი აღარ ახსოვს ის ქალი. ლუკას კი რატომღაც სასიკეთოდ ეჩვენა ეს მოგონება და გული მიეცა. ბენზინიან ჩვარს ერთხელ კიდევ ჩამოახია ნაპირი, ცეცხლი მოუკიდა და გახევებულ ძირხვენაზე ჩამოჰკიდა.

ცეცხლმა გარემომო გაანათა და ლუკა მიხვდა, რომ გზა დაუკარგავს, სადღაც უზარმაზარ ლოდებს შორის მოხვედრილა და ღმერთმა იცის საით მიდის. ანთებული ჩვარი ძირხვენის ტოტით აიღო და უკან გაჰყვა თავის ნაფეხურებს, რათა ისევ ეპოვნა სამანქანო გზა. ჯერ კიდევ იმედი ჰქონდა, რომ ადრე თუ გვიან რაიმე მანქანა გამოივლიდა, თუმცა იქ საერთოდ იშვიათად დადიოდნენ მანქანები, მარტო სამგზავრო ავტობუსი ამოდიოდა კვირაში ორჯერ და ერთი-ორიც კოლმეურნეობის მანქანა. ახლა აქაური ცხვარი საზამთრო სამოვრებზე იყო წასული და ეტყობა ყველა მანქანა იქ იყო გაგზავნილი.

მაინც უნდა ეპოვა ლუკას გზა, რომ როგორმე მახლობელ სოფლამდის მისულიყო. მართალია, აღარ ყმუოდნენ მგლები, მაგრამ დუმილი უფრო აუტანელი ხდებოდა.

თავის ნაკვალებს მიჰყვებოდა უკან და ანთებული ჩვრით ინათებდა გზას.

უცებ გველნაკბენივით შეხტა. უფრო სწორედ, კი არ შეხტა, შედგა, ადგილზე გაქვავდა და თვალი თავისივე ნაფეხურზე გაუშნერდა: იმის ნაკვალევზე მგლის ნაფეხურები ეტყობოდა.

მიმოიხედა.

ახლომახლო არაფერი ჩანდა, მარნო ნადირის ნაკვალევი მიუყვებოდა აღმა, ტყიანი ფერდობისაკენ.

„ეტყობა, უკან რომ მოვბრუნდი, იმიტომ გადაუხვია, ალბათ, ერთია და კვალში იმიტომ მომყვება, ჯერ ვერ ბედავს თავდასხმას, უკანიდან უნდა წამომეპაროს და დრო მოიხელთოს“, გაიფიქრა ლუკამ და გზის ძებნას თავი გაანება, წინ გააგრძელა სიარული.

„მოდი ავანთებ მთლიან ჩვარს და ნახევარ საათს მაინც იმედინად ვივლი“, დააპირა კიდევ დიდი ჩვრისათვის მოეკიდებინა ცეცხლი, მაგრამ ისევ გადაიფიქრა: „ეს ჯერ ერთია და როგორც ჩანს ვერ ბედავს თავდასხმას, თუ სოფელს ვერ მივაღწევ და ბევრნი დამესხმიან თავს მაშინ უფრო გამომადგება“.

ახლა სხვა ფიქრმა გაუელვა თავში: „ვאי თუ ეს ნამდვილი მგელი არ არის და ვინმე კაცი ამედევნა მგლის სახით?“

მაგრამ ვინ?

იქნებ ქალაქიდან გამომყვა ვინმე..“

ლუკამ ხან ვისი სახე გაიხსენა, ხან ვისი: „ვინ უნდა ყოფილიყო იქ ჩემ ნაცნობებში მგელი?“

იქნებ ნაცნობი არ იყო და უბრალოდ ამედევნა.

არა, ისე, უბრალოდ არაფერი არ ხდება.

თუ ყველაფერი წინასწარ დაკანონებულია, მაშინ მოსასვლელი მაინც მოვა, მაგრამ ვინ უნდა იყოს ის მგელი, ქალაქიდან ტყუილად რატომ წამომყვებოდა... მძლოლი? არა, ავტობუსის მძლოლმა თვითონ მომცა ეს ჩირაღდანი მგლების დასაშინებლად, თუმცა იქნებ ამით გამაბრიყვა და ახლა მგლადქცეული კუდში მომდევს. ავტობუსი? ავტობუსს რაღა უყო? მოიცა, მანქანის ხმა რომ მომესმა და უცებ გაქრა. ეს რაღა იყო, იქნებ გორის იქეთ გააჩერა და თვითონ ჩემს კვალზე მოსუნსულებს...“

- ეჰეჰეჰე! ეჰეჰეჰეჰე! - მთელი ძალით იყვირა ლუკამ.

მთებს არ მიუციათ ბანი. გახშირებულმა თოვლის ფიფქებმა და ხეობაში ჩამოწოლილმა ბურუსმა შთანთქეს ეს ხმა. მარტო სადღაც შორიდან მგელი გამოეპასუხა.

„სჯობია გავჩუმდე, თორემ ხმაზე უფრო ბევრნი მომაგნებენ“, - გაიფიქრა და სტვენა წამოიწყო ხმადაბლა.

„ავტობუსის მძღოლი რატომ გამომეკიდებოდა, მე ხომ არც ვიცნობ, თანაც თავს იმართლებდა, ჩემს წინაშე კი არა, საკუთარი თავის წინაშე, ეტყობოდა ჯერ კიდევ შემორჩენილი ჰქონდა იმის სულს პატიოსნების ნატამალი და გზაზე რომ მტოვებდა, ამაზე თავის თავს ეჩხუბებოდა. შინაგანი პატიოსნება არ აძლევდა ამის უფლებას, მაგრამ ბოროტი ნება იქით ეწეოდა. არა, ეგეთი კაცი არ შეიძლება მგლის სახით დადიოდეს. მგელქალი სულ სხვანაირად დამშვიდებული იყო ყოველთვის, როცა რაიმე სამგლო საქმეს ჩადიოდა, თანაც შემოგხედავდა და თვალებით შეგზარავდა, შეგაზავებდა, ამას კი ისეთი უემშაკო თვალები ჰქონდა. მგელქალის სიკვდილის მერე, ხომ ჩამოვიდა ის მწყემსი სოფელში და ტირილით თქვა: მაპატიეთ, მაშინ ის ქალი გამოვიცანი, მაგრამ ისე შემომხედა, შემეშინდა და ხმა ვეღარ ამოვიღეო. ბალებსაც როგორ გვზარავდა იმის შემოხედვა“.

ლუკამ კიდევ მოუკიდა ჩვრის ნახევს ცეცხლი და უკან მოიხედა. რამდენიმე ნაბიჯიც გადადგა და თავის ნაკვალევს დააკვირდა, კიდევ ხომ არ მომყვება მგელიო. ვერაფერი შეამჩნია, ჩვარი თოვლიან ლოდზე შემოდო და გზა გააგრძელა.

ლამის მუხლამდის დადო თოვლი ნახევარ საათში და სიარული გააძნელა.

ცხვირწინ რაღაცამ ჩაუქროლა. უცებ მოახია ჩვარს და ცეცხლი მისცა.

ორ სამ ნაბიჯზე კურდღელი იყო თოვლში ჩაფლული და სინათლის შუქმა ისე დააბნია, გზა ვეღარ გააგრძელა, მოსალოდნელი უბედურების მოლოდინში, წინა თათები თვალბუზე აიფარა და ყურები ჩამოყარა.

ლუკამ უცებ ჩააქრო თოვლით ჩვარი და ნაბიჯი აღარ გადაუდგამს, აცადა კურდღელს გონზე მოსვლა. ცონა ხანში ისევ გაიფრიალა თოვლმა და ლუკა მიხვდა კურდღელი ქვემოთ წავიდა.

„იქნებ აქ ახლო-მახლო სოფელი ეგულება და იქეთ მიდის, მოდი მაგის კვალს გავყვები“, ლუკამ მოძებნა ძირს დაგდებული ჩვარი და ისევ მოუკიდა ცეცხლი.

სწორედ ამ დროს მოისმა მგლის ყმუილი. ერთს მეორე მოჰყვა, მეორეს მესამე გამოეძრა და ატყდა საზარელი ზარი.

- აუუუუ! - გაყინულ ხმაზე აგუგუნდა მთელი ხეობა.

„ეტყობოდა ის მგელი წავიდა და ჩემს ასავალ-დასავალს სხვა მგლებს ატყობინებს“, გაიფიქრა ლუკამ და კურდღლის კვალს მიჰყვა. ორმოცდაათ ნაბიჯზე მიხტოდა კურდღელი. ეტყობა უჭირდა თოვლის გაკვალვა.

ერთხანს იყმუვლეს და ისევ ჩაჩუმდნენ მგლები. ლუკას ისევ წამოემალნენ ბავშვობის მოგონებები.

ისევ ამოხტა მგელი.

ოღონდ ამჟამად ლუკა უკვე მოზრდილი იყო და სანადირო ცენტრალაც ჰქონდა საკუთრად.

ღვიენურებს აუყვა აღმა და თივების საგულეებელში ავიდა.

ადრეული შემოდგომა იყო. მიდამოს გაცრეცილი ფერი დაჰკრავდა. ჰაერში გამხმარი ფოთლები დაფარფატებდნენ უთავგზოდ.

ჩიტების უმრავლესობა უკვე საზამთროდ გაკრეფილიყო და ხანდახან ღვიის ბუჩქიდან შაშვი თუ წამოჭახჭახდებოდა.

ლუკა გორზე წამოწვა და მიდამოს გადახედა ქვემოთ. თივების საგულეებელში არყის ლატნებით ბაკი იყო შემოღობილი და შიგნით სამი ცხენი გამოემწყვდია ვილაცას. ორი მოზრდილი ცხენი თავებს სწევდნენ აღმა და დროდადრო ჰაერს ყნოსავდნენ. მესამე, პატარა კვიცი, ფაშატის გარშემო დარბოდა. მერე ერთი ცხენი მიწაზე გაგორდა, ტორები მალა აიშვირა და მიწაზე გადაგორ-გადმოგორებით ზურგი მოიფხანა.

ფაშატმა ნელა დაიხვიხვინა.

ღვიენურებიდან ძაღლმა ამოირბინა, ბაკთან ავიდა და იქ ჩამოყუნცდა.

ლუკას შორიდან ძაღლი ეგონა და ყურადღება არ მიაქცია. იფიქრა, სადაცაა ალბათ პატრონიც გამოჩნდება, თანაც ძაღლის პატრონი ცხენების პატრონადაც მიიჩნია.

ძაღლმა კი წაიმელურა, მიწაზე გაწვა, გადაგორდ-გადმოგორდა, მერე მუცლით ცხენებისაკენ გახობდა და თან კუდს აქიცინებდა და მიწაზე ურტყამდა. ცხენებმა კი ცეკიტეს ყურები, მაგრამ ძაღლი ისე მიელაქუცა, ისე გაუგორდ-გადმოუგორდა, იმათაც ანებეს ფრუტუნს თავი. კარგა ხანს ურტყა ძაღლმა მიწას კუდი, მერე ისევ გამოძვრა ბაკიდან, ჩაეფარა ღვიენურებში და ცოტა ხნის მერე ისევ გამოჩნდა მძიმედმოძვარი. თითქოს მუცელი ძირს ეხნიქებოდა. მძიმე-მძიმედ გადავიდა ბაკში. ცხენები კი მიჩვეული ჰყავდა და აღარ შემფოთებულან, ის კი ჩამოყუნცდა წინ და როცა მისკენ ფაშატმა ტუჩი გამოსწია, ძაღლი ეცა და კბილებით ჩააფრინდა. ცხენი ყალყზე დადგა, მაგრამ ძაღლი თავს არ ანებებდა, ზედ ეკიდებოდა.

ლუკა ქვემოთ გაიქცა. თოფის სასროლ მანძილზე რომ მიუახლოვდა, ჩაიმუხლა და ესროლა.

ძალი მოწყვეტით დაეცა და მძიმედ გაიღო ბატჩანი. ლუკა რომ თავზე წამოადგა, წამოიწია, მაგრამ მუცელი ვერ წამოსწია.

ლუკამ თვალებში რომ შეხედა, ახლად იცნო მგელი. წამში ციკნის ამბავმაც გაუელვა თვალწინ.

შეიძლება ის მგელიც იყო.

კიდევ დაახალა.

მუცელი რომ გაუჭრა, გაოცდა: კუჭი სავესე ჰქონდა თიხით. ეტყობა ღვიწურებში თიხის საჭმელად ჩავიდა, რომ დამძიმებულიყო და როცა კბილებით ჩააფრინდებოდა, ცხენს ადვილად ვერ მოეშორებინა.

ეს ლუკას პირველი ნანადირევი იყო.

ფაშატს თქრალით მოსდიოდა სისხლი და ფრუტუნებდა. კვიცი კი ჯერ ვერ გარკვეულიყო რა ხდებოდა, სჯმუჯნიდა პატარა ტუჩებით.

ლუკამ ბაკის კარი გაუღო და დამფრთხალმა ცხენებმა ნალების ძგრიალით ჩაიარეს სოფლისაკენ მიმავალი სათივე გზაშარა...

ამის გახსენებაზე ცხენი ინატრა ლუკამ.

უცებ შიმშილი იგრძნო და წარმოუდგა როგორ აცხოვდა ხოლმე დედამისი ხმიადებს. პირველ ხმიადს რომ გამოაცხოვდა, ღმერთო, შენ შეგვეწიე, იტყოდა და დაამტვრევდა ცხელ ხმიადს, ლუკას ახლაც თვალწინ უდგას ცხელი პურის ორთქლი...

- იიიი! იიიი! - მოისმა უცებ კურდღლის განწირული ყვირილი.

ლუკამ სასწაფოდ აანთო ჩვარის ნახევი და სინათლეზე გამოჩნდა, ის-ის იყო მელა უნდა დასცემოდა თავზე კურდღელს, რომელიც ისევ წელანდებურად ჩამჯდარიყო თოვლში, წინა თათები თვალებზე აეფარებინა და ყურებჩამოყრილი განწირული ხმით ყვიროდა.

- ჰაი! ჰაი! – დაჰკვივლა მელას ლუკამ და იმანაც მოკურცხლა, თოვლში გაითრია გრძელი კუდი.

- იიიი! იიიი! - ყვირილს განაგრძობდა კურდღელი და თვალებიდან თათებს არ იშორებდა.

უცებ ლუკამ შორიახლო მორიალე ლანდებს მოჰკრა თვალი.

- ჰე-ჰეეე! - დაჰყვირა ხმამაღლა.

- აუუუუ! - აყმუვლდნენ მგლები მის გარშემო.

- აუჰ! - აღმოხდა ლუკას და აკანკალებულმა დიდ ჩირაღდანს მოუკიდა ცეცხლი.

აბრიალდა ბენზინიანი ჩვარი და გარშემო ყველაფერი განათდა.

ამ სინათლეზე უფრო შემზარავი და უდაბური მოეჩვენა მთელი ხეობა ლუკას. მიმოიხედა და თავის ირგვლივ რკალადშემოწყობილი მგლები შეამჩნია.

მგლებს, ეტყობა, არ ესიამოვნათ ამხელა სინათლე და უკან დაიხიეს, ოღონდ რკალი არ დაუშლიათ, ისევ უკანა ფეხებზე ჩამოყუნცდნენ და ცეცხლოვანი თვალები გამოაკვესეს.

- ჰეი, ჰეიი! - დაჰკვივლა ლუკამ და თავისივე ხმის, თვითონვე შეეშინდა. ეს არ ჰგავდა, არც ყვირილს და მითუმეტეს არც მგლების შესაშინებელ წამოძახილს. მარტო თოვლში ჩამჯდარი კურდღელი აკივლდა ამ ხმაზე.

- იიიიი! იიიი! - გაჰკიოდა შეშფოთებული.

წასასვლელი აღარსად იყო.

მანამ ეს ჩვარი ენთო, მანამდე, ალბათ, ასე შორიახლოს ისხდებოდნენ მგლებიც, მერე კი თავისთავად ნათელი იყო ყველაფერი.

თითები პირში ჩაიყო და ხმამაღლა დაუსტვინა. არცერთი მგელი არ განძრეულა. მარტო ისევ კურდღელმა ატეხა განგაში.

- შენ რაღა გული გააწყალე, ადე, შენ მაინც გაიქეცი, - დაჰკვივლა ლუკამ და მერე თავის რჩევაზე გაცვინა: „სად წავა, იქით წავა მელია შესჭამს, აქეთ წამოვა მგლები, სულ ერთი არ არის?“

ცოტა ხანს ჩუმად იყო ლუკა და კურდღელიც ჩაწყნარდა, ჩამოუშვა თათები და ყურები წამოსწია. უცებ წამოხტა და გაიქცა. ლუკას გული დასწყდა მარტო რომ რჩებოდა. კურდღელი სკუპ-სკუპით უახლოვდებოდა მგლის რკალს. მგლებმა ყურიც არ ათხოვეს, ოღნავ არ დაურღვევიათ რკალი, ისე გაატარეს კურდღელი.

- ჰე-ჰე-ჰე-ჰეე! - იყვირა ლუკამ და ჰაერში დაატრიალა ანთებული ჩირაღდანი.

მგლები ისევ ქანდაკებებივით ისხდნენ ადგილებზე.

- იიიი! იიიი! - უცებ სადღაც იქეთ ატეხა განგაში კურდღელმა, მგლების რკალში შემოვარდა და წელანდებურად ჩაერჭო თოვლში. ეტყობა იქედან ისევ მელიას გამოექცა.

- ჰე-ჰე-ჰე-ჰეე! - ყვიროდა ლუკა და მშველელს უხმობდა.

- იიიი! იიიი! - გულგახეთქილი ეპასუხებოდა კურდღელი.

„ეხლა ამის გულისთვის ვედარ უნდა დავიყვირო“ - გაიფიქრა ლუკამ და მგლების წრე შეათვალიერა.

ჩირაღდანს ნელ-ნელა მოაკლდა სინათლე.

მგლებმაც თავ-თავიანთ ადგილებზე თითო ნაბიჯით წინ წამოიწიეს.

ეს ჯერ შეუმჩნეველი დარჩა ლუკას.

მერე, ჩირაღდანს რომ უფრო მოაკლდა სინათლე, მგლების წინსვლა უფრო შესამჩნევი გახდა და ეხლა კი მეტი გზა აღარ იყო, ხან ყვიროდა, ხან უსტვენდა ლუკა. კურდღელი ერთ ხანს ეპასუხებოდა, მერე იმის ხმაც აღარ ისმოდა, ჩირაღდანს ჰაერში ატრიალებდა და იმის ნაპერწკლებში არეულ მგლების ცეცხლიან თვალებსდა ხედავდა მარტო.

მგლები უკვე აღარ ისხდნენ, უკანა მხარე მაღლა წამოებურძგლათ და წინა ფეხები წინ წამოეშვირათ, ასე მოიწევდნენ, ნელა, ფეხშეწყობილად, ყოველი მხრიდან.

უცებ საიდანღაც კაცის მახილი მოესმა ლუკას. ერთხელ, მეორედ.

- ჰეი! - ჩახლეჩილი ხმა ძლივსდა ამოსცდა ლუკას ბაგეებს.

ვერც კი შენიშნა როგორ შემოვარდა მგლების რკალში კაცი და ლუკას ხელიდან გამოსტაცა ანთებული ჩვარი.

მგლებმა უცებ სვლა შეწყვიტეს, კაცს მიაჩერდნენ, კუდები ამოიძუეს და უშნო ქსუნუნითა და ყმუილით მიმოიფანტნენ.

- ხომ არ შეშინდი? - ჰკითხა კაცმა ლუკას და გაუღიმა.

- არა, ისე... კი, შევშინდი, - ძლივს ამოიღო ხმა ლუკამ.

- შენი სტვენა და ყვირილი გავიგონე და ქედიდან გადმოვიხედე, მერე ამ ამბავს მოვკარ ცეცხლის შუქზე თვალი და გამოვიქეცი.

- მერე თქვენ, თქვენ არ შეგეშინდათ? - ჰკითხა ლუკამ.

- მე არა. - მოკლედ მოსჭრა კაცმა, - წავიდეთ, ამაღამ ჩემთან გაათენე და ხვალ თუ დარი გაათენდა და საზვავე არ იქნება, გაუდექი შენს გზას, რომელი სოფლიდანა ხარ?

- ხეობის ბოლოს, მდინარის პირას რომ სოფელია, გორზე, იქედან.

- მერე, შენ სოფელს სახელი არა აქვს? - გაეცინა კაცს.

- ჰო აქვს, რავი, მე მეგონა იცოდი რაც ჰქვია, - უთხრა ლუკამ.

- ვიცი, როგორ არ ვიცი, აქ გაზრდილი და დაბადებული ვარ, - თქვა კაცმა.

ლუკამ შეხედა, ვერ იცნო.

- ტყუილად ნუ მიყურებ, ვერ მიცნობ, კაი ხანია რაც აქ არ ვყოფილვარ, ისე არც მე მეცნობი, ვისი ჩამომავლობისა ხარ?

ლუკამ დაუსახელა თავისი ჩამომავლობა.

- ჰოო! - თქვა კაცმა, - წავიდეთ, დანარჩენი სახლში ვიუბნოთ, სახელი რა გქვია

- ლუკა.

- პაპაშენსაც ლუკა ერქვა, არა?

- ჰო, ლუკა ერქვა.

- მე თედო მქვია, თედო, თევდორე, შენ რომელიც გინდა ის დამიძახე.

- შეიძლება ძია თევდორე დაგიძახო?

- ჰო, ეგ კი დამავიწყდა, ძიად გეკუთვნი, აბა რა, საცაა სამოცი წლის გავხდები.

თევდორე წინ წავიდა და ლუკა უკან მიჰყვა.

- ერთი წუთით მაიცა ძია თევდორე, - თქვა ლუკამ და იქით გაიქცა.

- რა იყო?

- კურდღელი.

თევდორეც აქეთ წამოვიდა.

კურდღელი ისევ ისე იჯდა თოვლში, თვალეზზეთათებაფარებული და ყურებჩამოყრილი.

- იიიიიი! - გამოაჯავრა ლუკამ და გაეხუმრა:

- გეყოფა დამალობანას თამაში, წავიდნენ მგლები.

კურდღელი არ განძრეულა.

მაშინ ლუკამ ხელით ჩამოუწია თათები და კურდღელი მისი ხელის მოძრაობას დაჰყვა, უსიცოცხლოდ გადაგორდა თოვლში.

- ეტყობა გული გაუსკდა, - გულდაწყვეტით თქვა ლუკამ და თევდორეს ახედა.

- წამოდი, წინ ვერ აღუდგები ცოდვა-მადლის გამჩენს.

ლუკამ თოვლში ჩამარხა გულგახეთქილი კურდღელი.

წავიდნენ.

მძიმე-მძიმედ მიუყვებოდნენ თოვლიან მთის ფერდობს.

წინ მიმავალი თევდორე დროდადრო ჩერდებოდა და თითქოს მიდამოს ყნოსავდა.

- გადაიკარგნენ აი! - თქვა ერთხელ.

- ვინა? - უცებ ვერ მიუხვდა ლუკა.

- მგლები.

- ჰოო, ძალიან კი დააფრთხე.

- ეტყობა, კარგა ხანს გითვალთვალეზდნენ.

- ნეტავი რას მიპირებდნენ, - გულუბრყვილოდ თქვა ლუკამ.

თევდორეს მხოლოდ გაეცინა, ლუკას მხარზე ხელი მოუთათუნა და უთხრა:

- რაც არ მომხდარა, იმაზე ნუ იფიქრებ.

გზა გააგრძელეს. აღმა გორზე ავიდნენ და გამოჩნდა სოფელი. მარტო ერთი სახლიდან გამოდიოდა სინათლე.

- აი, ესეც ჩემი სოფელი! - ამაყად თქვა თევდორემ.

- მარტო თქვენ ცხოვრობთ ამ სოფელში მია თევდორე? - ჰკითხა ლუკამ.

- ჰო, მეღა დავრჩი, დანარჩენები საზამთროდ ქვემოთ ჩადიან. მე აქ მირჩევნია, აქედან უფრო კარგად ჩანს მთელი ხეობა და ზამთრობით შენნაირ მგზავრებს აღარ ვაჩაგვრინებ მგლებს, თანაც მარტო ყოფნას მივეჩვიე, - ეს ყველაფერი ხუმრობის კილოზე თქვა თევდორემ.

დერეფანში თოვლი ჩამოიბერტყეს.

იქვე ახლოს, ბოძზე ება მეცხვარის ძაღლი და ბომბორა კუდს უქნევდა სტუმარს კეთილი განწყობილების ნიშნად.

- ამას მგელი ვერც მოერევა, რად უნდა დაბმა, - თქვა ლუკამ.

- ეგ რომ გაუშვა, ერთი მგელი შორს გაიტყუებს და დანარჩენები იქ მიესევიან, ვიცი მე მაგათი ამბავი, - ისე თქვა თევდორემ, თითქოს მართლა უკლებლივ იცოდა მგლების ყოველნაირი ასავალ-დასავალი.

ლამფით განათებულ ოთახში სასიამოვნოდ თბილოდა. ლუკამ ისევ იგრძნო შიმშილი და უხერხულად მიმოიხედა.

- დაჯექი, დაჯექი, ჯერ გათბი და მერე ვივახშმოთ, - გაუღიმა თევდორემ, ღუმელს შეშა შეაყარა და ააგუზგუზა.

სითბოზე ნისლივით ავარდა ლუკას ტანსაცმლის ორთქლი.

თევდორე შიგნით, მეორე ოთახში შევიდა და ცოტა ხანში სამფეხა ხის ხონჩაზე გაწყობილი პურ-მარილით შემობრუნდა, ლუკას წინ ჩამოდგა და თვითონაც იქვე ჩამოჯდა სამფეხა სკამზე.

- სამფეხა სკამზე მიყვარს ჯდომა და სამფეხა ხონჩაზე პურის ჭამა, სამეზას მახსენებს ყოველ წუთს, - თქვა თევდორემ და პური გატეხა.

ლუკას მოეწონა მისი ნათქვამი და თავით ბოლომდე შეათვალიერა ეს პოეტური ბუნების მქონე კაცი.

თევდორეს გულთან, ხალათის უბეზე ჩამჭკნარი, მაგრამ ულამაზესი ფერის ყვავილი ჰქონდა გამოკერებული ძაფით.

- ეტყობა, ძალიან გიყვართ ყვავილები, - უთხრა ლუკამ.

- ჰოო, ეს გრძელი ამბავია.

- მაგ ყვავილის ამბავი?

- ჰო, ამ ყვავილის და, საერთოდ ჩემი, ჩემი ჩამომავლობის ამბავი, რო არა ეს ყვავილი, შეიძლება შენც ვეღარ დამჯდარიყავი დღეს ჩემთან.

- როგორ, განა რა ყვავილია ეგეთი, ან მე ... - დაიბნა ლუკა.

თევდორემ ხარის ყანწებში თაფლის არაყი ჩამოასხა და დაილოცა:

- სამებას გაუმარჯოს, წმინდა სამების მადლი შეგვეწიოს, სიყვარული ნუ მოგვაკლოს, მოკეთე გვიცოცხლოს, ავი და ბოროტი ჩვენზედ ნურასოდეს ნუ მოწეულიყვეს.

- ამინ! - თქვა ლუკამ.

- ჩემი გამოხდილი არაყია, ფუტკარი ბევრი მყავს და თაფლი ბევრი მაქვს. - უთხრა თევდორემ.

- ძია თევდორე, წელან ჩამომავლობა ახსენე, თანაც მითხარი ამ ყვავილმა გადაგვარჩინაო, რა ვუთხრა ჩვენებს, ვისი ჩამომავლობის კაცმა გადაგვარჩინაო, რომ მკითხონ.

- ჩემი ამბავი იციან თქვენ სოფელში, თითქმის ყველას ვიცნობ იქ, ჩემი ჩამომავლობა კიდე ამ ყვავილიდან მოდის.

- როგორ? რანაირად?

- ეს ყვავილი მამაჩემია.

- ჰმ! - ძალად გაიცინა ლუკამ, თან დაიბნა, იფიქრა, აქამდის ვერ შევამჩნიე და ეტყობა თევდორე გიჟიაო. ახლა გაახსენდა როგორ შემოვარდა მგლების რკალში უიარაღოდ და თან დასჭყიოდა, ვინ იზამდა სხვა ამას, ნორმალურ ჭკუაზე მყოფელი. მეც არ გამიკვირდა, რამ შეაშინა მგლები-მეთქი, ეტყობა იმათაც ეშინიათ გიჟის, მაგრამ ხანდახან რომ დალაგებულად ლაპარაკობს?..

- ვიცი შენ რაც გიკვირს, ყვავილი როგორ შეიძლება მამაჩემი იყვეს, არა? ასეა და რა ვქნათ, ასე მოისურვა წმინდა სამება.

„ეს წმინდა სამება რაღა ამოიჩემა“, - გაიფიქრა ლუკამ.

- რო არა წმინდა სამება, სამგლეთ მოიქცეოდა მთელი დედამიწა, ვერა ხედავ ისედაც როგორ მომრავლდნენ მგლები, მძორად იქცა ქვეყანა.

- რომელი ქვეყანა? - წამორომა დაბნეულმა ლუკამ.

- რომელ ქვეყანას იცნობ კიდევ, ქვეყანა ერთია, ჩვენ ვართ და ღვთის სამართალი, მგლების სამართალი კი სულ სხვაა, იმათ სხვა უწერს მგლურ კანონებს, ღვთის განგებას თანდათან საერთო არაფერი აქვს, ხო გითხარი, რო არა სული წმინდა, მგლებს დარჩებოდათ ეს ქვეყანა, შენ საიდან მოდიხარ?

- ქალაქიდან.

- ჰა, აგაშენა ღმერთმა, ქალაქში მგელი არ შეგხვედრია არა?

- არა, აბა იქ საიდან?

- რამდენიც გინდა, იმდენია, თუმცა შენ რას გამოიცნობდი, კაცი კაცსა ჰგავს და არა მგელს, გამოცნობას კი რა დიდი ამბავი უნდა, ჩაუსახლდება ვინმეს სულში მგელი და ააყმუვლებს იმის არსებობას, იმდენს აქნევინებს, ახლა სხვას მოაქცევს მგლად. სადაც სული წმინდა ფეხს ვერ იკიდებს, იქ იმ წუთში მგელი ჩასახლდება, მერე ეს მგელი ცდილობს საზოგადოებას კრავად მოაჩვენოს თავი, მგლებს ხომ კანონები უყვართ, ჰოდა ეს „კრავიც“ კანონებს ეფარება, აქა-იქ იღობებს, კანონების ციხე-სიმაგრეში ცხოვრობს, ცხოვრების შეჭიდებულ კაცს კი არ შეიძლება ფეხი არ წაუცდეს და აი, სწორედ იქ წამოეწევა მგელი, ჩააფრინდება და ამა თუ იმ კანონის ძალით გამოსწოვს სისხლს. სულიწმინდას რყვნიან, ხვრეპავენ და ამით არიან ეგენი გამძღარნი. ეეე, დაილოცოს წმინდა სამება შენი განგება და ნუ მოაქცევ ქვეყანას სამგლეთად, - პირჯვარი გამოისახა თევდორემ.

- ამინ! - ისევ დაემოწმა ლუკა.

- ყველა ყვავილი ეტყობა ვიღაცის მამაა, ოღონდ ეგ არის, ალბათ, დიდი ხანია მას მერე გასული და აღარ გვახსოვს ვინ რომელი ყვავილის ჩამომავლობა ვართ, - თქვა თევდორემ.

„ეჰეე, ისევ აურია“, - გაიფიქრა ლუკამ.

- იმახი, ალბათ, ეს მია თევდორე რა ზღაპრებს ყვებო, არა ლუკა?

- არა, რატომ...

- ეს ყვავილი მამაჩემი იყო. მამაჩემს თანდილა ერქვა, მთელ ხეობაში სიწმინდითა და ღვთისნიერებით იყო განთქმული. ბალახებში რომ გაივლიდა, წუხდა, ყვავილებზე ფეხი მედგმევინება და ითელებაო. ზღაპრებში ხო გაგიგონია, ისეთი კაცი იყო ჭიანჭველას ფეხს არ ადგამდაო, აი, სწორედ მამაჩემი იყო ასეთი, გაუჩერდებოდა ჭიანჭველას, მოუხდიდა ქუდს, შესწირავდა ღმერთს მადლობას და იტყოდა: - რა ძალა აქვს იმ დალოცვილ სამებას, ხედავ რა შეაძლებინა ჭიანჭველას, რამოდენა ტვირთი მიაქვს შვილების სიყვარულით. ბალებს ისე უყვარდათ მამაჩემი, სუ გარს ეხვეოდნენ, ყოველთვის ისე გველაპარაკებოდა, როგორც თავის ტოლს.

ცხოვრებაში ბევრი სიმწარეც გამოიარა, მაგრამ ერთხელ არ გამიგონია იმის სამდურავი, წყენას ისე მოგიტევებდა, სასიკეთოდ განგაწყობდა.

დიდხანს იცოცხლა, ძალიან დიდხანს, ხალხი სანახავად მოდიოდა და უკვირდათ, ამ ხეობაზე ამდენ ხანს არავის უცოცხლიაო.

მშვიდი კაცი იყო მამაჩემი, მშვიდად შეეგება სიბერეს, სიკვდილის მოსვლასაც მშვიდად ელოდა.

- ისეთი რა მოვა, რაც ღვთის ხელიდან არ გამოსულაო, - ამბობდა მშვიდად.

სიკვდილი კი იგვიანებდა.

იმისი ხანგრძლივი სიცოცხლე სალაპარაკოდ გახდა მთელ ხეობაში. ზოგი იმასაც ამბობდა:

- ღმერთს დაავიწყდა თანდილაი, მუდმისად უნდა იყოსო.

- მაგათ ენა გააჩერონ, ღმერთის გულმავიწყობა რა მაგათი სახსენებელიაო, - თქვა ერთხელ მამაჩემმა და მზეს მიეფიცხა.

მზისგულზე უყვარდა ჯდომა. მაღალ ბანზე დაიდგამდა სამფეხა სკამს, ჯოხს დაეყრდნობოდა ოდნავ წინგადაწეული და მზეს ეფიცებოდა.

ბოლო ხანებში ხანდახან ვიღაცას უწყებოდა:

- დაიკარგენით, თქვე წყეულნო, მოსწყდით აქაურობას

ვის ეჩხუბები თანდილა? - ეკითხებოდა ხალხი.

- არავის, - პასუხობდა მშვიდად.

ერთ დღეს ძალიან გაწყრა და ჯოხიც კი ესროლა იმ ვიღაცას, რომელიც არ ჩანდა.

მე ჯოხი ავიღე, მივუტანე და ვკითხე:

- რა იყო მამავ, ვის უწყრები ხოლმე?

- წყეული იყო მოსული, შვილო, ამ ბოლო დროს ძალიან შემომიჩნდნენ, მეუბნებიან: ხომ ხედავ ღმერთს დაავიწყდი, ჩვენ მოგვაბარე შენი სულიო.

- ხომ არ გეშინია მამავ?

- არა, შვილო, ღმერთს არაფერი ავიწყდება, - მომიგო უკვე დამშვიდებულმა და ჯოხს დაეყრდნო.

ასე გაგრძელდა კარგა ხანს. არ ასვენებდნენ ის წყეულნი. ერთხელ მითხრა, ფრთხილად იყავი შვილო, წყეულები მემუქრებიან, თუ ჩვენ არ მოგვყიდი სულს, შვილი ხო გყავს, ჯავრს იმაზე ვიყრითო.

- ჩემზე ნუ იფიქრებ მამავ, - ვუთხარი და ამით ვაგრძნობინე არ გატეხილიყო.

გაზაფხული იყო.

გალობდა ნაზამთრალი დედამიწა.

ჰაერში ნაირ-ნაირი პეპლები დაფრინავდნენ.

მამაჩემმა ლოგინიდან წამოიწია, კარგახანს რაღაცას უგდებდა ყურს, იღიმებოდა, სახეზე კმაყოფილების ალმური გადასდიოდა, მერე მე შემომხედა და მითხრა:

- გარეთ გამიყვანე, შვილო.

წამოვაყენე.

მაღალ ბანზე სამფეხა სკამი დავუდგი და იქ დავსვი. ჯოხს დაეყრდნო. მზეს მიეფიცხა.

ისევ ისეთი კმაყოფილი სახით იმზირებოდა სადღაც შორს.

უცებ გავოგნდი.

მამაჩემს ჯერ შუბლზე ამოუვიდა ყვავილები, მერე მთელ მის სხეულზე იწყო ამოსვლა.

მთელი სოფელი ჩვენ ხანზე შეგროვდა.

ყვაოდა მამაჩემი.

აი, ასეთი ყვავილები ამოსდიოდა ყველგან: თავზე, ხელებზე, ზურგზე. ყველგან, ყველგან...

ყვაოდა და თან სურნელება იდგა ენით აუწერელი.

ხმის ამოუღებლად შევყურებდით.

ბოლოს სულ ყვავილების თაიგულად იქცა.

კაცის ფორმა ჰქონდა ამ თაიგულს და სკამზე იჯდა.

ასე იყო ერთხანს.

თაიგულის სურნელება ათრობდა მიდამოს.

მერე წამოუბერა ზენაქარმა და ჰაერში მიმოაბნია ეს თაიგული. ჩვენს წინ დარჩა ცარიელი სამფეხა სკამი. მიფრინავდნენ ყვავილები ჰაერში და მაშინ აზრად არავის არ მოგვსვლია, ერთი მაინც აგველო სამახსოვროდ.

ვინ მოიფიქრებდა ამას, კარგა ხანს ფეხის გადადგმას ვეღარავინ ვახერხებდით.

ქროდა ზენა ქარი...

ლუკა გაოგნებული უყურებდა თევდორეს მკერდზე მიმაგრებულ სასწაულებრივ ყვავილს.

თევდორემ ჭიქები შეავსო და თქვა:

- ღმერთმა ნათელი დააყენოს!

- ამინ! - ისევ დაემოწმა ლუკა.

- იმის მერე კარგა ხანმა გაიარა, წესი და რიგი არ დაგვიკლია მამის ხსოვნისათვის, ორმოციც დროზე გადავუხადეთ, წლისთავიც, მაგრამ ეტყობა იმისი სული მაინც რაღაცას წუხდა, ხშირად მეჩვენებოდა სიზმარში და მეუბნებოდა: - მოძებნე ყვავილი,

მომეზნე ყვავილიო, მეც დავდიოდი აღმა-დაღმა და ვემეზდი. დიდი დრო იყო მას მერე გასული, ვერსად ველარ მივაგენი მამაჩემის ყვავილს.

სანადიროდ დავიწყე სიარული, იქნებ სადმე მიუვალ მთებში წავწყდომოდი.

შევეჩვიე ნადირთა ხოცვას. ბოლოს ამ საქმემ ისე გამიტაცა, აღარც კი მახსოვდა ყვავილი. შებრალების გრძნობა დავკარგე, ჯერ კიდევ ცოცხალ-მკვდარ შველს ისე გამოვჭრიდი ყელს, გულში ერთი ნერვიც არ შემიტოკდებოდა.

ასე თანდათან გადავუხვიე მამაჩემის კვალს. ერთხელ, სანადიროდ მყოფს შემომადამდა და ეხში გადავწყვიტე ღამის გათენება. მიუვალი მთა იყო, ხევ-ხუვიანი, უდაბურად მიგდებული. მთელი დღე ისე ვიხეტიალე, ნადირის ნაკვალევსაც კი ვერსად წავაწყდი. დავიღალე, ჯღანები დამაცვდა კლდეებზე ხოხვით.

საღამოთი, როცა ეხი ვიპოვე, ცეცხლი აღარც კი დამინთია, გუდიდან მცირეოდენი ყველი და პური ამოვიღე, წავიხემსე და ნაბადში გავეხვიე დასაძინებლად.

ჩვეულებად მქონდა, თუ სადმე ღამეს უცხოდ ვათევდი, ძილის წინ იმ ადგილის დედას მივებარებოდი.

- შემინახე ამ ადგილის დედავ! - ჩავიჩურჩულე და პირჯვარი აღარც გამომისახია, იმდენად ვიყავი დარწმუნებული, რომ ყველა ადგილს თავისი კეთილი დედა ჰყავს.

იმ წუთსავე ჩამეძინა.

ისევ დამესიზმრა მამაჩემი, შეწუხებული სახე ჰქონდა, ჩემთან ახლოს ვერ მოდიოდა შორიდან მეძახდა:

- ყვავილი უნდა იპოვო შვილო! - განათებული იყო იმის გარშემო ყველაფერი, სადაც მე ვიდექი იქ კი ბნელოდა.

კივილის ხმამ გამომადვიდა:

- დორაისხვეელი გიხმოთ კრებაზე, სნეფაოო! - ვიღაცა გაღმა მხრიდან გამოჰკიოდა გამოღმა.

- სტუმარი მყავს მობარებული, ვერ წამოვალ, ვერაა! - სადაც მე ვიწექი იმ ეხიდან გასძახა ვიღაცამ.

- წამაიყვანე სტუმარიც, წამაიყვანე! - ისევ გამოსძახეს გაღმიდან.

წამოვჯექი.

ვკანკალებ.

ვერცხლისფერმა შუქმა გაანათა ეხი და დავინახე ჩემს წინ კაცი იდგა.

- ადე თედო, სასტუმროს წავიდეთ, - მითხრა იმ კაცმა.

- სად სასტუმროს?

- ყველაფერს იქ გაიგებ, ეხლა კი ადექ, ნუ გეშინია, რაკი შენი სული მე მომაზარე, დანარჩენი მე ვიცი.

- შენ ვილა ხარ?!

- მე სნეფაი ვარ, ამ ადგილის დედა, - მითხრა მან.

ამაცხროვა.

თავიდან ფეხებამდე თითქოს ჭიანჭველებმა დამკბინეს.

- წამო, წამო! - წამომაყენა იმ კაცმა და მეტი რა გზა მქონდა, თან წავყევი, რაკი ადგილის დედა მიხსენა, რას მოვიფიქრებდი თუ ეშმაკებიც იქნებოდნენ ადგილის მეპატრონენი.

გავიარეთ ფრიალო ხევხუვები და გავედით გაღმა, სადაც მაწვევარი გველოდებოდა. - ოოო! თევდორე გვეოლია სტუმრად, - შემოგვეგება მაწვევარი და თავის თმანი აღმა წამივიდა. შენ არ იცი, არ გეხსომება, მაშინ პატარა იქნებოდი, თქვენი სოფლელი ქალი იყო, კუდი ჰქონდა და რო მოკვდა, ხალხმა არ დამარხა, ხევში გადააგდო, ის ქალი იდგა ჩემს წინ.

- როგორა ხარ, თევდორე? - შემომცინა და შემომაფეთა თოლები.

- წამო, წამო, დროს ნუ დავკარგავთ, - გვითხრა და სწრაფი ნაბიჯებით ჩავვიძღვა დაღმართზე.

ერთ უდაბურ ხევში ჩავედით.

ერთ ხანს სიბნელე გვეხურა, თვალთან თითს ვერ მიიტანდი, მერე გავედით მთვარის შუქით მკრთალად განათებულ მინდორზე.

იქ ერთი ჟრიამული იდგა. სტუმრები მიდი-მოდიოდნენ და რიგისად სხდებოდნენ. მე მიმიყვანეს და „სასტუმრო“ სიპზე დამაყენეს. ვხედავ სუფრებია გაშლილი. ზოგ სუფრას მგლები უსხედან გარშემო, ზოგს კატები, ზოგს ალები.

ზემო თავში ზის დორაისხვეელი და წესი და რიგი მიჰყავს.

მოდინ და მოახსენებენ დორაისხვეელს თუ ვინ რა გააკეთა იმ დამეს. ისიც ახალ-ახალ ბრძანებებს იძლევა. იმის გარშემო დგანან ყარაულები და თავიანთ უფროსთან ახლოს მისვლის ნებას არავის აძლევენ.

დორაისხვეელმა გასცა ბრძანება და მის გარშემო შემოიკრიბა ყველა სუფრიდან თითო წარმომადგენელი.

დაიწყო სერობა.

ითათბირეს.

მერე ვიღაცას მაგრად გაუწერა დორაისხვეელი.

ყველანი მას მიესივნენ და აღავლავდნენ, წაიყვანეს და მანამდე აწამეს, სანამ არ გამოტეხეს რაღაცაში. ამის მერე შეკრეს ბალახის ალდახებით და დილეგში გადაუძახეს.

კმაყოფილი იჯდა დორაისხვეელი.

მერე რაღაც კიდევ მოახსენეს და ჩემზე ანიშნეს.

ახლოს მიმიყვანეს.

- ვისი ჩამომავლობის არის? - იკითხა დორაისხვეელმა.

- თანდილაის შვილია, სული რო არ მოგვყიდა, იმისა.

- გასაგებია. თქვენ ხომ გააფრთხილეთ, რომ შთამომავლობაზე ეზრუნა.

- გავაფრთხილეთ და მაინც არ მოგვყიდა.

- რას იტყვით, რად ვაქციოთ?

- მგლად! - წამოიძახეს ზოგიერთებმა.

- კატად ყოფნა დავუდგინოთ, უკეთესია, - თქვა კატების სუფრის წარმომადგენელმა.

- გავუშვათ, სოფელში კაცის სახით იცხოვროს და ჩვენთან იქონიოს კავშირი, როცა მოესურვება რაღაც უნდა იმად იქცევა, - აზრი გამოთქვა ერთმა.

- არა, ამის სოფელში კაცად გაშვება ხელს არ მოგვცემს, კაცმა შეიძლება ყვავილი იპოვოს,
- იუარა ჩემმა მასპინძელმა სწეფამ.

ითათბირეს და დაადგინეს:

მგლად მოინათლოს!

მგლების სუფრაზე სიხარულის ყმუილი ატყდა.

- გახადეთ! - ბრძანა დორაისხეველმა.

გამხადეს ტანსაცმელი და დამტოვეს დედიშობილა.

- აღდახი! - ისევ ბრძანა დორაისხეველმა. ხელქვეითნი აქა-იქ მიმოიფანტნენ, მოკრიფეს ჯადოსნური ბალახები, იმისგან დაგრიხეს საბელი, გამოალიჭისთავეს და მარყუჟად გადამაცვეს ყელზე.

დორაისხეველს ცალი თვალი ეჯდა შუბლში და იმას ატრიალებდა აქეთ-იქით.

- ინათლება მგლად... - დაიწყო წესის გამრიგემ.

- დღეის მერე ევალება:

იყოს მგელი და მხოლოდ მგელი. სახე მისი არა კაცის ფერი, არა სხვა რამის მსგავსი, არცა კატის, არცა ეშმაკის.

დღეის მერე იყოს მორჩილი მბრძანებელისა ჩვენის და მისგან განწესებული ყოველი კანონის!

დღეის მერე სვას სისხლი და ერიდოს მძორს!

არ დაინდოს ადამიანის ძე!

არ უღალატოს მგლებს!

ნადირობისას არ მოშალოს რკალი!

არ გადავიდეს წინამძღოლის ნება-სურვილს!

ყოველივე, რაიც განწესდება ჩვენს სამსჯავროზე, იყოს შეუვალი კანონი მისთვის!

ყელს გადაცმული აღდახი იყოს მისი მგლობის ბეჭედი.

- მოინათლოს! - ბრძანა დორაისხველმა.

გამონასკვეს ალდახი ჩემს ყელზე და ვიქეცი მგლად.

- სისხლი! - ისევ ბრძანა მბრძანებელმა.

მოიტანეს მგლის სისხლი და ზედ გადამასხეს.

ასე გავხდი წითელი მგელი.

მომიყვანეს მგლებმა თავიანთ სუფრაზე და ჩემი ადგილი მომაკუთვნეს.

ჩამოვყუნდი.

დავიყმუვლე.

დანარჩენებმა ხმა ამაყოლეს.

- აბა, ახლა კი დროა, გამოცდაზე მობრძანდეთ, - დაიძახა დორაისხველმა.

მარცხნივ, წამოყუდებული კლდე იყო, რომლის ფხაზეც ყინულის ლოლუები ეკიდა.

სათითაოდ მიდიოდნენ მგლები, კლდის ძირს დგებოდნენ, თავს მაღლა ყინულებისაკენ აიშვერდნენ და შეჰყმუვლებდნენ. თითოეულს სამჯერ შეყმუვლების უფლება ეძლეოდა.

ვინც სამივე შეყმუვლებაზე სამ ყინულს ჩამოაგდებდა კლდიდან, ის ინიშნებოდა ჯოგის წინამძღოლად, მანამ სანამ დავალებულ საქმეს სისრულეში არ მოვიყვანდით.

შეიძლება რამოდენიმეს ჩამოეგდო სამი ყინული. მაშინ გამარჯვებულნი უფრო მაღალ კლდესთან მიჰყავდათ და ახლა იქ გამოსცდიდნენ.

ჩაჰბერეს ბუკს და დაიწყო გამოცდა.

სათითაოდ გადიოდნენ მგლები და შეჰყმუოდნენ კლდეს. ყინულები წკრიალ-წკრიალით ცვიოდა დაბლა.

ჩემი რიგიც მოდგა. შეყმუვლე:

ერთხელ.

მეორედ.

მესამედ წამოვიდა ერთი დიდი ყინული და შიგ თავში მომხვდა მწვეტი წვერით. გონს რომ მოვედი, ჩემს გარშემო მგლები ისხდნენ ჩამოყუნცულნი და სხვა მეტი არავინ არ იყო, არც დორაისხვეელი, არც სტეფანე და არც არავინ სხვა ქაჯი და ეშმაკი.

- ადექით, წავიდეთ! - ტოტი გამკრა ერთმა ბებერმა მგელმა, რომელსაც ბასა ერქვა. სანამ მე უგრძნობლად ვეგდე, ეტყობა იმ დროს ბასა აირჩიეს ჩვენს წინამძღოლად.

ბასა წინ გაგვიძღვა და ჩვენ იმის უკან დავწალიკდით. დანარჩენ მგლებს ერქვათ: ჯალაბა, ბოდრა, ჯღუნა, აპარეკა, წიწილო, ფეფო, კოჟა, ჯაყო, ქორა და რა ვიცი, ბევრნი ვიყავით, ეხლა აღარც მახსოვს კარგად ყველას სახელი.

ავუყევით ფერდობს. გადავიარეთ სერი და დავეშვით დეკიანებში. ნელი ძუნძულით მივდიოდით ქვემოთ და ფრთხილად ვუახლოვდებოდით სოფელს.

ერთ ადგილას შევჩერდით.

ყური მივუგდეთ.

- აუუუუ! - მოისმა სოფლის მხრიდან.

- ის არის! - თქვა წინამძღოლმა და თვითონაც გაეპასუხა. იქედან ისევ მოგვესმა პასუხი.

წამოვიშალეთ და ღორღიან ხევს დავუყევით ქვემოთ. წყაროსთან ფაჩი-ფუჩი შემოგვესმა. მუცლებზე გავწექით. თულუხმოკიდებული ქალი მოდიოდა სოფლიდან. გორს რომ გადმოსცდა, თულუხი მოიხსნა, მიწაზე გაგორდ-გამოგორდა და მგლად იქცა.

წინამძღოლმა ნელა წაიყმუვლა.

ის ჩვენსკენ გამოიქცა, მოვიდა და ჩამოგვისკუპდა.

- რა ამბავს იტყვი? - ჰკითხა ბასამ.

- ხმას არ იღებს.

- სოფლიდან არ აპირებს გასვლას?

- რას გაიგებ იმისას, მუნჯია და გულში რა უდევს არავინ იცის.

- კარგი, ამ სამსჯავროზე წინამძღოლად მე ამირჩიეს და იმ ქალის შეჭმა დაგვევალა, - უთხრა ბასამ.

- თუ სოფლიდან როდისმე გავა, აუცილებლად შეგატყობინებთ.

- ჩვენ დეკიანებში დავიდებთ ბინას, აბა ყოჩაღად! - უთხრა წინამძღოლმა.

მგელმა ფერდობზე ჩაირბინა, გაგორდ-გამოგორდა, ქალად იქცა და თულუხი წამოიკიდა. ხო, მართლა, ეხლა გამახსენდა, თქვენი სოფლის თავ ვიყავით, ის დედაკაციც თქვენი სოფლელი იყო, ცაცო ერქვა.

- ცაცო?! - აღმოხდა ლუკას.

- ჰო, ჰო, ისე მოკვდა და ისე დამარხეს, ვერავინ ვერაფერი გაიგო, მაგნაირი იმდენი დადის, ქვეყანა სავსეა. ის ქალი ხო გახსოვს, ამაღლების დღესასწაულზე ჰაერში რომ აფრინდა.

- დონატა ერქვა, ამბობენ მერე სამუდამოდ გაფრინდა ცაშიო, - თქვა ლუკამ.

- ჰო, ხალხი ასე ამბობს, - თქვა თევდორემ.

- თეთრუას უნახავს, როგორ ჩამოდგა ღამით ციდან სინათლის სვეტი და როგორ გაფრინდა დონატა.

- თეთრუას დონატამ სთხოვა, რომ ასე ეთქვა, - თქვა თევდორემ.

- როგორ? თეთრუამ ტყუილი თქვა?! იმან ხომ ასე დაიფიცა: იმ წყალწაღებული შვილის ძვლები დავკვნიტო, თუ ვტყუოდეო.

- კი, ასე თქვა და სწორედაც მოიქცა, მან ხომ ამით ღვთის რწმენა გაადიდა.

- როგორ, ტყუილით?!

- თეთრუამ თქვა ქალი ზეცაში აფრინდაო, ხალხს ასეც სურდა რომ ყოფილიყო, ადამიანები ხომ სულ ყოველთვის ოცნებობენ ამაზე, ჰოდა თურმე რაკი ასე მოხდა, უფრო ირწმუნა ხალხმა ღმერთი. თეთრუას ტყუილით კი ღვთის წინაშე არაფერი დაშავებულა, პირიქით, აქ მთავარია რწმენა.

- ხალხმა ხომ მანამდეც ნახა, როგორ აფრინდა დონატა, მეც ვნახე ჩემი თვალით, - თქვა ლუკამ.

- ჰოდა, ერთხელ რომ აფრინდა და მერე დაკარგა ეს ძალა, აი, ამან კინაღამ ჭკუიდან შეშალა დონატა. ვეღარ ეგუებოდა მიწაზე სიარულს, არადა, რომ ვეღარც მიფრინავდა?

- განა ამაში განგების ხელი არ ერია?

- ბერების მთა იცი?

- ვიცი.

- ყოფილხარ იმ მთის წვერზე როდისმე?

- არა, არ ვყოფილვარ, წმინდა ადგილად ითვლებოდა და ბავშვობაში გვიშლიდნენ იქ ასვლას.

- პაპამჭედელი თუ გაგიგონია?

- არა, არ გამიგონია.

- მფრინავი ბერები?

- არც ეგ მსმენია.

- **ამბობენ**, ერთიც იყო და მეორენიცო. პაპამჭედელს ცეცხლის რწმენა ჰქონდა, მფრინავ ბერებს წყლისა. იქ, მთის წვერზე ბერების ნასაყდრალეებთან წყაროც არის. წყლის რწმენა ჰქონდათ ბერებს და შეეძლოთ ფრენა. როგორ აკეთებდნენ ამას, ეს არავინ იცის, ჰაერში თურმე ჩიტებივით დაფრინავდნენ, აი ისე, დონატა რომ აფრინდა ამალლებას. სადაც დონატა აფრინდა, ადრე იქაც იმ მფრინავ ბერებს უცხოვრიათ. გადმოფრინდებოდნენ მთის წვერიდან და დაფრინავდნენ ხეობაში, გადაუვლიდნენ ტყეებს, ჰაერიდანვე ჰკრეფდნენ შვინდს, ძახველს, მოცხარს.

მერე ხეობაში გამოჩნდა კაცი, რომელსაც წყლის რწმენა კი არა, ცეცხლის რწმენა ჰქონდა. მოვიდა და დასახლდა. სახელად პაპამჭედელი ერქვა.

ბერებს უკვირდათ, რომ პაპამჭედელს ცეცხლი სწამდა და არა წყალი. გადმოფრინდებოდნენ მთიდან და ამით პაპამჭედელს აჩვენებდნენ თავიანთი რწმენის ძლიერებას. პაპამჭედელს მაინც ცეცხლისა სწამდა და ამათ შორის ერთხანს ჰარმონიამ დაისადგურა: ბერები მთის წვერიდან კალათით უგზავნიდნენ წყალს, პაპამჭედელო, ბარად ხარ და ცივი წყალი მოგენატრებოდაო. წყლიან კალათას წვეთიც არ გავარდებოდა.

ახლა პაპამჭედელი გაუგზავნიდა ჩვრებში გახვეულ გავარვარებულ უროს, მთაში ხართ და ხელებს მოითხოვთო.

ბერებმა თავიანთი ტომის ქალი მიათხოვეს პაპამჭედელს.

გაიმართა ქორწილი.

იცეკვა პატარძალმა.

ყველას მოეწონა.

ბერებმა გულში გაიფიქრეს, რაღა პაპამჭედელს მივათხოვეთ, ჩვენ გვეთხოვა ეს ქალიო.

დამთავრდა ქორწილი.

მთის წვერისაკენ გაფრინდნენ ბერები. ჰაერში ერთხელ კიდევ მოიხედეს, რომ კიდევ შეევლოთ თვალი პატარძლისათვის. მოიხედეს და ჩამოცვივდნენ, დაკარგეს ფრენა.

- რატომ?- ჰკითხა ლუკამ.

- იმიტომ, რომ დაკარგეს რწმენა და გულში ავი გაივლეს სხვის ცოლზე.

- პაპამჭედელი?

- პაპამჭედელი გამრავლდა, გაიმარჯვა იმის რწმენამ. ბერებმაც ცეცხლი იწამეს და მთაზე აღარ ასულან.

- მერე?

- მერე მოვიდა სხვა რწმენა.

- მერე?

- მერე სხვა.

- დონატა რომელმა რწმენამ ააფრინა?

- ეს ვერც დონატამ გაიგო და მეორედ რომ ვეღარ გაფრინდა, გადაწყვიტა, იმ მთის წვერზე წასვლა და წმინდანად ცხოვრება, სადაც ადრე მფრინავი ბერები ცხოვრობდნენ. იფიქრა იქ ცხოვრებით დაუბრუნდებოდა ფრენის ძალა. ვინ იცის, იქნებ მართლა რომელიმე მფრინავი ბერის შთამომავალი იყო და გენებმა ააფრინეს იმ დღეს. ერთხელ რომ იგრძნობს ადამიანი ზეგარდმო ძალას, მერე უჭირს მიწასთან ყოფნა. დონატასაც დაეღია გული მოლოდინით. გადაწყვიტა ღამე გაპარულიყო მთაზე. ხალხს რომ მისი ადგილსამყოფელი არ გაეგო, თეთრუას სთხოვა: შენ ყველა დაგიჯერებს, თქვი ღამე დავინახე, დონატა ზეცაში გაფრინდათქო. ოღონდ ეს თქვი და შენი შვილებისათვის ვილოცებ.

- როგორ, დონატა ხომ დამუნჯდა იმ დღის მერე?!

- ვიცი, რომ თეთრუას ასე უთხრა, ღამით კი გაიპარა და ბერების მთისაკენ მიმავალ ფერდობს აუყვა აღმა.

ცაცომ იმ წუთშივე შეგვატყობინა ყმუილით.

დავწალიკდით.

ბასას ჩავუდექით კვალში.

კარგა ხანს მივდიეთ ძუნძულით, არ ჩქარობდა წინამძღოლი.

ას ნაბიჯზე მივყვებოდით დონატას.

ერთ გორზე შედგა და იქ შეისვენა.

- აბა, ახლა კი დროა, თორემ მთვარე მოგვისწრებს მერე, - გვიბრძანა ბასამ.

წრეზე შემოვერტყით დონატას.

- აბა, ვინ გაჰკრავს პირველ კბილს? - იკითხა ბასამ.

მგლები შეყოვნდნენ.

რატომღაც ყველას მოერიდა დონატასათვის პირველს გაეკრა კბილი.

- მე დავეცემი, - წამოიწია ძლიერი მგელი, ჯალაბა.

- აბა, დროზე თორემ უცებ არ გაგვიფრინდეს, - ბრძანა ბასამ.

ჯალაბას მოქნილი და ძლიერი ნახტომი ჰქონდა.

მერე ჩვენც მივესიეთ...

სერდასერ ავიარეთ, მფრინავი ბერების ნასაყდრალში გავილოკეთ ტუჩები და თითო ყლუპი ცივი წყალი დავლიეთ.

ჩავმწკრივდით სერზე და ვალმოხდილი გადმოვყურებდით ქვეყანას.

უცებ ჩვენს უკან, მთვარემ ამოყო ყური.

დავფრთხით.

კუდები ამოვიძუეთ და მიმოვიფანტეთ. მივიმალეთ იმ ადგილს სადაც დონატა გავეწირეთ.

თუ წაიყვანდა, მთვარე წაიყვანდა იქედან მის სულს, მეტი არავინ.

თევდორემ არაყი ჩამოასხა და დაილოცა:

- დონატას სულს გაუმარჯოს, ნათელში აფრინოს გამჩენმა.

- ამინ! - დაემოწმა ლუკა, არაყი კი აღარ დაუღვია.

- დალიე, რატო აღარ სვამ, ნამგზავრს მოგიხდება.

- არა, რატომღაც არ მინდა.

- შენი ნებაა, მაგრამ შესანდობარი ცოტა მაინც უნდა მოსვა, იქნებ მართლა არსებობს მისასვლელი გზა.

ლუკამ თავლის არაყი მოსვა. სასმელმა სასიამოვნოდ დაუარა ძარღვებში და თევდორეს შეხედა.

- რა დამფრთხალი მიყურებ, ბიჭო, ისევ მგელი კი აღარა ვარ, თუ გინდა ამის შესახებ არაფერსაც აღარ მოგიყვები.

- მოყევი, მია თევდორე, მე არ მეშინია, - თქვა ლუკამ და იმწუთსვე მიხვდა რომ ეშინოდა.

- აგრე იყო ჩვენი საქმე, ხან ვინ გვყავდა წინამძღოლი და ხან ვინ. შვიდი წელიწადი ვიყავი მგლად და იმ შვიდ წელში ერთხელ არ მომერგო წინამძღოლობა. ვერც ერთხელ ვერ გამოვაგდე კლდიდან სამი ყინული. სულ სხვათა კვალში ვიყავი ჩამდგარი, სულ სხვათა ბრძანებებს ვემორჩილებოდი. არა და ვერ წარმოიდგენ, რა პატივი და სიამაყეა მგლისთვის წინამძღოლობა. მიდიხარ მკერდწამოწეული, უკან დაწალიკებული მგლები მოგყვებიან, შესდგები და იმავ წუთს გაქვავდებიან ისინიც. ბრძანებას გასცემ, ტოტს გაიქნევ, ბრძანება შესრულებულია. არავის არაფერს არ დაუთმობ, ბეწვისოდენ წყენასაც არავის შეარჩენ, მუხლი გერჩის და კბილები ალეხილი გაქვს. ქვეყანაზე ერთადერთი მთვარე გაფრთხობს, ხროვას გიფანტავს და დამფრთხალები შენ ბრძანებას აღარ ემორჩილებიან. სხვა ისეთი დარდი არაფერი გაქვს. თვალებიც გიჭრის სიბნელეში და რაც მთავარია სინდისი არ გაწუხებს როცა ვინმეს თავს ეცემი. ასეთია სიამაყე წინამძღოლი მგლისა.

- მთვარისა რატომ ეშინიათ? - იკითხა ლუკამ.

- ახლა არ ვიცი, მაშინ მგონი მძორის სუნი მოგვდიოდა მთვარიდან, ისე კი, მთვარიანშიც ბევრჯერ გვიწანწალია სარჩოს საძებრად. ერთხელ, იალაღებზე გაშვებულ ხარებს დავეცით თავს. ერთი ხარი მოვიგდეთ წრეში, ნელ-ნელა შევავიწროვეთ რკალი. ხარი გასასვლელს ეძებს. მგლების კანონი ურყევია. გასასვლელი არ უნდა მისცე შენი მხრიდან, თორემ ვაი შენი ბრალი. საშიშია დამშეული მგელი.

ვავიწროვებთ წრეს და უცებ ჩემი ხარი ვიცანი: ახლა აღარ მახსოვს როგორ ვიცანი, მგონი შემომხედა, ჩემი გაზრდილი იყო და ალბათ თვალებით ვიცანი. ისიც რატომღაც პირდაპირ ჩემსკენ წამოვიდა, რომ იმდენ მგლებში მე ვიყავი წითელი ფერის. ტოტი მოვუქნიე შორიდან. შედგა, ყელის ძარღვები დაებერა და დაიქმინა. მგლებმა უფრო შეკრეს წრე, ხარმა ეს იგრძნო და გამოქანდა.

პირველი მე ვეძებე და მერე სხვებიც წამომეშველნენ.

დანარჩენი ხარები ქედიდან გადმოგვყურებდნენ და ღრიალებდნენ.

იმ დღეს წინამძღოლის ქება დავიმსახურე.

წინამძღოლობა კი არა და არ მეღირსა. სხვათა ბრძანებით ათას სამგლო საქმეს ჩავდიოდი. წრისთვის არასოდეს მიღალატნია. ახლა რომ ვიხსენებ, იმდენი ცოდვა მაქვს ჩადენილი, რომელი ერთი მოგიყვე. იმათ შორის მარტო ერთი დღე გააბათილებს ჩემს ცოდვიან მგლურ დღეებს. ეს მოხდა ჯალაბას წინამძღოლობის დროს. ჯალაბა მოხერხებული და ჯანიანი მგელი იყო, ამიტომაც ინიშნებოდა ჩვენს წინამძღოლად. იგი მგლის ყველა თვისებას ატარებდა. მორუხო-მონაცრისფროდ მზინავი ბეწვი ჰქონდა. სულს არ მოგვათქმევინებდა, ისე გადაგვატარებდა მთას. უფროსებშიც დიდი პატივისცემით სარგებლობდა. ყინულიან კლდეს ისეთი ხმით შეჰყმუვლებდა, გეგონებოდა კლდე ჩამოიშლებოდა. შებრალება არ იცოდა რა იყო, ცოდვა კი იმდენი ჰქონდა ჩადენილი, ჯერ რაც მარტო ჩემი თვალთ ვიხილე, ვერ აგიწერ.

ერთ სოფელში შეყვარებული გოგო და ბიჭი ცხოვრობდნენ. როცა სოფელს ვუთვალთვალეებით, ხშირად ვხედავდით, როგორ გამოიპარებოდნენ შეყვარებულები დაბინდებისას სოფლიდან და ერთი დიდი მუხის ქვეშ ხვდებოდნენ ერთურთს. უფრო ხშირად ბიჭი მოდიოდა ხესთან პირველი. მუხა სოფლის კარგა მოშორებით იდგა და ას ნაბიჯზე ტყე იწყებოდა, საიდანაც ჩვენ ვუთვალთვალეებით სოფელს.

გოგო და ბიჭი გვიანობამდე ერთობოდნენ ერთმანეთის ალერსით. ხანდახან ეტყობა თავი ისე ავიწყდებოდათ, მთელი მგლების ხროვა თავზე ყმულით რომ დავსხმოდით, ალბათ, კარგა ხანს ვერც კი მოვიდოდნენ გონზე, თუ რა მოხდა მათ გარშემო.

ჯალაბა სულ კბილებს ილესავდა, მაგრამ რატომღაც ისე მოხდა, რომ იმის წინამძღოლობას არ დაემთხვა შეყვარებულთა ამბავი.

ტყიდან იმასაც კი ვუთვალთვალეზდით, როგორ იქორწილეს იმ გოგომ და ბიჭმა. ისე მოდიოდა წელში გამართული ნეფე, გეგონებოდა ეს-ესაა აიწევა და გაფრინდებო, გოგო მოჰყვებოდა დამფრთხალი შველივით. ორ დღე-ღამეს ჰქონდათ ქორწილი. მესამე დღეს პატარძალი წყაროზე გადმოვიდა.

უცებ სოფელში თოფმა იგრიალა.

პატარძალს ამ ხმაზე მხრიდან კოკა გადმოუვარდა და დაიმსხვრა გზაზე. ჯერ კოკის ნამსხვრევებს დააცქერდა, მერე ადგილს მოსწყდა და სოფელში გაიქცა.

სოფელში ერთ კვირამდის არ შეწყვეტილა გლოვის ზარი. კვირის თავზე, სასაფლაოსაკენ თმებგაშლილი, გულისდამმდულრავი ქვითინით მიჰყვებოდა ის გოგო თავის ნეფეს, რომელიც ვიღაც მეზობელს მოუკლავს იმის გამო, რომ მასაც უყვარდა მისი ცოლი.

მგლებს რა ცოდვამ უნდა დაუძღვროს გული, მაგრამ ეს რო ვიხილეთ, ერთმანეთს გადავხედეთ და ეს იყო ნიშანი სიბრალულისა.

მარტო ჯალაბას არ შერხევია წარბი.

გავიდა დრო.

ჯალაბას მიერგო წინამძღოლობა.

ისეც იმ სოფლის თვალთვალმა მოგვიწია ტყიდან. ვხედავთ, გამოდის შებინდებულზე შავოსანი გოგო და იმ მუხასთან მოსთქვამს თავის დაკარგულ სიყვარულზე.

გავიდა ერთი ღამე.

მეორე.

მესამე.

გოგო ყოველთვის შებინდებულზე გამოდის.

ერთხელაც ასე რომ ტიროდა, წამოადგა თავზე იმ განსვენებული ბიჭის აჩრდილი.

გოგო შეკრთა.

მერე იყვირა და მოეხვია ბიჭს.

ამის მერე ყოველთვის ამ დროს ხვდებოდნენ ამ ხესთან.

ეალერსებოდნენ ერთურთს, მერე ეტყობა ბიჭს რაღაც ვადა გაუვიდოდა და ქრებოდა.

გოგო ტირილით ეხვეწებოდა: არ გაქრე, ნუ დამტოვებ მარტოსო.

ერთ საღამოსაც რომ შეიყარნენ, ჯალაბას ბეწვი აებურძგლა.

- მომყევით! - ტოტის აქნევით გვანიშნა და წინ გავარდა. ჩვენ ადგილიდან ვერ დავიძარით. ის კი თავისი ჩვეული მოძრაობით დაეცა გოგოს და კარგახანს თვრებოდა იმისი სისხლით.

- რაისთვის მახრჩობ, სიყვარულო, რაისთვის? - ხრიალებდა გოგო, რომელსაც ეტყობა ეგონა ვაჟის აჩრდილი ახრჩობდა.

შეშინებული და გაოგნებული აჩრდილი კი მუხას აეკრა და მანამდე იყო ასე, მანამ გაქრობის დრომ არ მოუწია.

ჯალაბა ბანაკში დაბრუნდა და ერთი შემოგვიბღვირა ურჩობისათვის.

ამის მერე ხომ აღარაფერს აღარ გვპატიობდა.

ერთხელაც იყო, ხეობის სიღრმეში მივარდნილ სოფელს ვუთვალთვალებდით.

ჯალაბა იყო წინამძღოლი.

დილით თოვდა.

თოვამ რომ გადაიღო, სოფლიდან, ერთი, ტანში მოსული, ახალგაზრდა, ლამაზი ბიჭი გამოვიდა და ჩამოიარა სოფლის დაღმართი.

დედამისი ბანზე იყო ჩამომდგარი და კარგახანს ჩამოჰყურებდა შვილს.

ახალმოსულ თოვლზე ბიჭმა ნაკვალევი დატოვა.

ერთი კვირის თავზე სოფელში ქალების წიოკი და ტირილი ატყდა.

გავიხედეთ.

სოფლისაკენ იმ ბიჭს მიასვენებდნენ საკაცით.

დედა ჩამოეგება, მაგრამ გზაში ჩაიკეცა.

ყინვები დაიჭირა.

მთვარიანი ღამეები დაიწყო.

დამშეული ვიყავით და მთვარესაც აღარ ვერიდებოდით. გამოვიდოდა ხოლმე, დღისით და ღამით იმ ბიჭის დედა, დაჰყვებოდა შვილის ნაფეხურებს და ჰკოცნიდა.

თოვლი აღარ მოდიოდა და ნაკვალევიც დიდხანს იყო.

ერთ ღამეს, როცა შავოსანი დედა კოცნით ჩამოჰყვა შვილის ნაკვალევს, ჯალაბას ავად აებურძგლა ბეწვი, მბრძანებლურად აგვიქნია ტოტი და წინ გავარდა.

კვალში ჩავუდექით.

წამოგვეწიე.

დავწინაურდით.

მომხედა.

მომყევით, ტოტი დამიქნია.

მოგყვები-მეთქი, ვანიშნე და შევკარ კამარა.

ზუსტი აღმოჩნდა ჩემი ნახტომი.

თოვლიან მიწაზე გავშხლართე ჯალაბა და ყელში ვეცი.

წამოგვეწივნენ სხვა მგლებიც და ყელში ეცნენ ისინიც წინამძღოლს.

ყმუოდა, ხრიალებდა, დიდხანს არ დაგვემორჩილა.

ბოლოს ჩაწყნარდა.

ჩაწყნარდა მიდამოც.

თოვლში ეყარა წინამძღოლის ნაგლეჯები, ჩვენ კი ისევ სათვალთვალოდ წავედით.

რა თქმა უნდა, დედას ჭეშმარიტად მკვდარი გული ჰქონდა და ვერც ჩვენი ხრიალ-გრიალი ვერ გაიგო, ვერც ის, როგორ ჩამოჰკვივლა ვიღაცამ სოფლიდან:

- ამოდი, ქალო, სალომე, არ გესმის როგორ დავდავებენ მგლები!

სალომე იჯდა და შვილის ნაფეხურებს ჰკოცნიდა.

სავსე მთვარე ეკიდა ცაზე.

მერე საიდანღაც ამოდვრა პატარა ღრუბელი, გასივდა, გაიბერა და სათოვრად გაემზადა.

წამოვიდა თოვლი და აღარაფერი აღარ ჩანდა.

მეორე დღესაც თოვდა.

მესამე დღეს კი, რომ გამოიდარა, ნაფეხურები აღარ ეტყობოდა. აღარც სალომე ჩამოსულა მეტად.

- მერე სამსჯავროზე არ დაგსაჯეს მაგის გულისთვის? - ჰკითხა თევდორეს ლუკამ.

- არა. სამსჯავროზე ეს ვერ გაიგეს, თორემ ერთს აღარ დაგვტოვებდნენ ცოცხალს. უტეხია მგლების კანონი, თუ რაიმეზე პირი შეჰკრეს, ვეღარ გატეხავ. ჩვენ პირი შევკარით, რომ სამსჯავროს წინაშე არავის დასცდენოდა ეს ამბავი, ცოტად თუ ბევრად ყველას რაღაცა წყენა ახსოვდა ჯალაბასაგან, გაბედვით კი ვერავინ ვერაფერს უბედავდა. მე რომ პირველმა გავკარი კბილი, ამით დანარჩენების თვალში უფრო ავმაღლდი. იმის მერე, ვინც წინამძღოლი გვყავდა, ყველა ცდილობდა პატივით მომპყრობოდა. როცა კვალში მივდევდით ერთურთს, მეორე არა, მაგრამ მესამეს მე მიმიყოლებდა წინამძღოლი, ეტყობა მაინც შიში ჰქონდათ ფარულად, მთლად ვერ მენდობოდნენ.

მეორე რომ გავყოლოდი, ვაი თუ ისევ დავცემოდი როდისმე თავს, როგორც ჯალაბას დავეცი. დორაისხეველებისაგან ჩვენ მოჩენილი გვყავდა ერთი მგელი, რომელიც მარტო იმისთვის დაგვყვებოდა, რომ შემდეგ დორაისხევეში გამართულ სამსჯავროზე დავებულებინეთ. ყველაფერი ეს ხდებოდა საიდუმლოდ, მაგრამ ჩვენ მაინც ვხვდებოდით, რომელი იყო ჩვენს შორის ასეთი მგელი.

ერთხელ, რამდენიმე მგელმა პირი შეჰკრა და გადაწყვიტეს ხელში ჩაეგდოთ მთელი ძალაუფლება. ამისათვის საჭირო იყო დორაისხეველი მბრძანებლის შეპყრობა, რაც არც ისე იოლი იყო. გაფიცულმა მგლებმა ჩუმ-ჩუმად მოლაპარაკება გააბეს მბრძანებლის ყარაულებთან. არ ვიცი რა გეგმა შეადგინეს, მაგრამ შესდგა თუ არა მორიგი სამსჯავრო, გაფიცულები უცებ გათოკეს ბალახის აღდახებით და წამებით ამოხადეს სული. თან ჩვენს დასანახად აწამებდნენ, რომ შემდეგში ჩვენც არ გაგვებედა ასეთი რამე. იყო ჩვენს შორის მგელი წიწილო, გამწლეული, მიუკარებელი და მლიქვნელი. როგორც შემდეგ გავიგეთ, წამებული მგლებისაგან ჩუმად დანაზარები, თურმე წიწილოც მათ შორის იყო, როცა ფიცი დადეს და ამბოხებისათვის ემზადებოდნენ. წიწილო არავის არ უწამებია, იგი ისევ ჩვენს შორის დაძუნძულებდა სამგლო საქმეებზე და თავს ერთგულად გვაჩვენებდა. ჩვენი ამბები კი უკლებლივ იცოდნენ ყველა სამსჯავროზე. ცხადი იყო

ადრე წიწილომ გასცა შეთქმულები და შემდეგშიც ის მოახსენებდა დორაისხველ მბრძანებელს ყველა ჩვენს ნაბიჯს. იმ ამბის მერე, რაც წინამძღოლი ჯალაბა გავისტუმრეთ საიქიოს, წიწილოს ცოცხლად გაშვება აღარ შეიძლებოდა. ერთ წიფლიან ტყეში შევიკრიბეთ და სახელდახელო არჩევნები მოვაწყვეთ. განგებ წიწილო ავირჩიეთ წინამძღოლად, რომ ეჭვი არაფერზე აელო და მთვარიან ღამით არსად გაგვპარვოდა დორაისხვევისაკენ. წინამძღოლი რომ იქნებოდა, ყველას ყურადღება მისკენ იქნებოდა მიპყრობილი და ისე ადვილად ვეღარ გაბედავდა გაპარვას, თანაც ამით გავიგებდით კიდეც ვინ ჰყავდათ ჩვენ ჯოგში დორაისხვევლებს ამბის მიმტანი. მომავალ სამსჯავრომდე კიდეც კარგა დრო იყო დარჩენილი და ვუკვირდებოდით წიწილო ვის გააპარებდა ღამით ამბის მიმტანს დორაისხვევისაკენ. ეს ცხადია, ასე უნდა მომხდარიყო, ვინმე ჩვენს შორის, წიწილოს გარდა კიდეც იყო მოთვალთვალე. ასეც მოხდა: ერთ ღამეს, როცა ყარაულები თეოზე გავიდნენ და ჩვენ წავთვლიმეთ, ვხედავთ წიწილომ როგორ წასჩურჩულა ერთ-ერთ მგელს რაღაც. ის ჩუმად გახობდა წიფლებში და გაიპარა. ნელა წავუყმუვლე, ისე რომ წიწილოს და გაპარულს არაფერი ეგრძნოთ ამით, ვითომ ძილში ვიყავი, ძილში ყოველთვის წავუყმუვლებდით ხოლმე მგლები ასე, ახლა კი ეს ნიშანი იყო იმისა, რომ თეოზე გასულ მგლებს დორაისხვევისაკენ გაპარული გამცემი ცოცხალი არ გაეშვათ. იმათ წინასწარ იცოდნენ ეს და ჩაუდგნენ კიდეც კვალში, როგორც თქვეს, უდაბურ კლდეზე გადაუჩეხიათ. ამის მერე, წიწილოც მოვაშორეთ წუთისოფელს. დროებით ქორაი ავირჩიეთ წინამძღოლად და ავეყვით გორის ფხას

სულ მალე კი დორაისხვევში უნდა წავმდგარიყავით შეკრებაზე. დადგა ეს დღეც.

ვიღაცამ მაინც გაგვცა.

დაგვიყენეს ახალი წინამძღოლი, ხროვაში შემოგვირიეს უცხო მგლები და გაგვიყენეს უდაბნოს გზას.

ნამდვილი წამება იქ გავიარე. ფეხისგულები მიხურდა ცხელ ქვიშაზე ძუნძულით, თვალეში ქარისაგან წამოღებული მტვერი გვეყრებოდა და ისე გამევსო ბეწვი უდაბნოს ქვიშით, ახლა წითელი ფერი კი აღარ მქონდა, უდაბნოს ქვიშის ფერი ვიყავი, სხვებსაც ასეთივე ფერი გადაჰკრავდა. უწყლობას ვეღარ ვუძლებდით და გზადაგზა ვიხოცებოდით. რამ გადამარჩინა, დღესაც არ ვიცი. მორიელებს და ჯოჯოებს ხომ სათვალავი აღარ ჰქონდათ. ვერ წასთვლემდი. ასე გვაწამეს სამი თვე და ბოლოს დორაისხვევში შევიკრიბეთ.

გაგვიძლიერეს კანონები და დაგვაფიცეს აღარასოდეს გვეღალატა მოძმისათვის.

ისევ შევყმუვლეთ კლდეს და ისევ ჩავვიდგა ახალი წინამძღოლი, ამჯერად ჯაყო.

ისეთი სახით ჰყვებოდა თევდორე, ლუკას შეეშინდა, აქ ისევ მგლად არ იქცეს, ან სამგლო საქმე არ გაახსენდეს და არ მეცესო.

- კჰ! კჰ! - ჩაახველა ლუკამ.

თევდორემ ლაპარაკი შეწყვიტა, გამოერკვა.

- დაიღალე ლუკავ? მე კი ვყვები და ვყვები, ლაპარაკს ვარ მონატრებული და... სოფელშიც ვერ ვძლებ, ვიტანჯები ხალხთან ყოფნით, სუ ის ჩემი ჩადენილი საქმეები მახსენდება და ბალებს თვალს ვეღარ ვუსწორებ. თანაც ალლო გამომყვა, სიკვდილის მოახლოვებასა ვგრძნობ. წინასწარ ვიცი, თუ სოფელში ვინმე უნდა მოკვდეს, მძორის სუნი მცემს, სიკვდილისათვის გადადებულ ცაში კი ადრევე იგრძნობა ეს სუნი. ზოგი თვითონაც გრძნობს ამას, მე უფრო მეტად, მგლობიდან გამომყვა ეს ალლო. სოფლიდან ხო ამსიშორეზე ვცხოვრობ, ხანდახან აქედანაც კი ვგრძნობ, რომ ახლო-მახლო სოფელში ვინმე უნდა მოკვდეს. ვიტანჯები, რანაირად ვიტანჯები ვერ აგიწერ.

თევდორე ადგა, გარეთ გაიხედა და თქვა

- ისევ თოვს, ასე თუ გაგრძელდა ხვალაც ვერ გაგიშვებ ლუკა, საზოვეები იქნება.

- იქნებ გამოიდაროს, - ისე თქვა, ნატვრას უფრო ჰგავდა ლუკას ნათქვამი.

- კარგა ღამე წავიდა, დავიძინოთ, ხვალემ იკითხოს ხვალისა, - თქვა თევდორემ, ხონჩა აიღო და მეორე, შიგნითა ოთახში შეიტანა. ცოტა ხანში უკანვე გამობრუნდა, სადაც იყვნენ იქ ლუკას ლოგინი გაუშალა და უთხრა:

- აბა, მშვიდად დაიძინე, მე შიგნით ოთახში დავწვები, მამაჩემის ნაქონი საწოლი მიდგას იქ, ერთადერთი იქ ვიძინებ მშვიდად, რაღაც მაღლი ტრიალებს შიგ, სხვაგან ვერ ვისვენებ, სუ ავი სიზმრები მტანჯავს, ვტრიალებ, ვბრუნავ.

თევდორემ ღუმელს ერთხელ კიდევ შეაყარა შეშა, ლუკას მშვიდი ძილი უსურვა და თვითონ შიგნითა ოთახში შევიდა დასაძინებლად.

- შუქი თუ არ გინდა, ჩააქრე ლამფა, - შიგნიდან გამოსძახა თევდორემ. ლუკა უკვე დაწოლილი იყო, წამოდგა და ჩააქრო. ჩამოწვა სიბნელე. სიჩუმე ჩამოვარდა. ლუკამ საბანი წაიხურა.

უცებ შიშმა აიტანა. „რატომ ჩავაქრე შუქი“ - გაიფიქრა მან. „შუქი თუ არ გინდა, ჩააქრე ლამფა“, ისევ ჩაესმოდა თევდორეს ხმა და სხვა მნიშვნელობას ანიჭებდა ამ ხმას. რატომ უთხრა ჩააქრეო, ნუთუ ისევ მგლად უნდა იქცეს და სიბნელეში დაეცეს თავს. ახლა გაახსენდა და რატომღაც მოეჩვენა, რომ ბოლოხანს თევდორეს სხვანაირად აემღვრა თვალეები, თანაც მარტო ცხოვრობს. იქნებ იმიტომ არის აქ მარტო, რომ ლუკასნაირ გზააზნეულ მგზავრებს შემოიტყუებს სახლში, შეიყოლიებს თაფლის არაყზე, ლოგინს გაუშლის, ლამფა ჩააქრეო გამოსძახებს შიგნიდან და თუ დაგეძინა... არა, არა, მაშინ აღარც გადაარჩენდა. იქნებ იმიტომ გადაარჩინა, რომ თვითონ მოუღლოს ბოლო, მაგრამ

ხომ თქვა, კაცის სახეში არ მოუსჯიათ ჩემთვის მგლად ყოფნაო. მაშ რა არის, რა უნდა დატრიალდეს ლუკას თავზე ამდამ. კიდევ კარგი ცეცხლი ანთია და ჯერჯერობით იმის შუქი ანათებს ოთახს. როგორმე უნდა გასძლოს და არ დაიძინოს. ცეცხლი თუ ჩაქრება, კიდევ აანთებს, ხელმეორედ ლამფის ანთება უხერხულია, იქნებ აღარაფერი სამგლო საქმე არ უდევს თევდორეს გულში და ეწყინება ეჭვიანობა და შიში რომ შეამჩნიოს. ბოლო-ბოლო, ხომ თევდორემ აჩუქა წელან სიცოცხლე.

ნეტავი, მერე რა მოხდა, როგორ დააღწია თევდორემ თავი ტყვეობას, როგორ მოიქცა ისევ ადამიანად, თუ მართლა მხოლოდ ადამიანია და ისევ მგელი არა ზის მის სულში. თავიდან კი არ შემოუშვეს დორაისხვევლებმა სოფელში კაცის სახით, იმიტომ რომ არ ენდობოდნენ და წითელ მგლად აქციეს. იქნებ შვიდი წლის მანძილზე დაიმსახურა მათი ნდობა და ახლა კაცის სახეში ჩაუსახლეს წითელი მგელი. თუ ასეა არ დაინდობს ლუკას, აკი არც თავისი გაზრდილი ხარი დაუნდვია. იქნებ მაშინ ხარმაც იგრძნო ალღოთი პატრონის სუნთქვა და იმიტომ მოინდომა წითელი მგლის მხარეზე გაერღვია წრე.

ხარის გაფიქრებაზე რატომღაც ისევ წამოეწეწნენ ბავშვობის დროინდელი მოგონებები.

უმველებელი ხარი ჰყავდა ლუკას, მოფერებით ბოჩოლას ეძახდა. პატარაობიდანვე თვითონ გაზარდა და ეს სახელიც იქედან შემორჩა.

დიდი, ჭკვიანი თვალეები ჰქონდა ბოჩოლას. ხაოიანი ენით შუბლსა და ქოჩორს ულოკავდა ლუკას და თმები ყოველთვის ისე კოხტად ჰქონდა აღმა გადავარცხნილი, სოფელში დასცინოდნენ: შენ სავარცხელი რად გინდა, ხარი გყავს სავარცხლადო. ბოჩოლა სკოლის კარებამდე მიაცილებდა ლუკას და მერე ახლო-მახლო სძოვდა, ელოდებოდა, როდის დამთავრდებოდა გაკვეთილები, რომ სახლშიც ერთად წასულიყვნენ. იმის შიშით, უფროს კლასელი ბიჭებიც კი ვერაფერს უბედავდნენ. თუ შეამჩნევდა ვინმე სჩაგრავდა ლუკას, აბუბუნდებოდა, რქებით მიწას სთხრიდა და ისე იმუქრებოდა სკოლის ეზოს იქეთ ბოჩოლა, ლუკას მოწინააღმდეგე ფარ-ხმალს ყრიდა. დასვენების დღეებში საძოვარ იალაღებზე მიჰყავდა ლუკას ხარი. მთელ ზაფხულს მისთვის აგროვებდა მწვანე თივას და ზამთარში თავისი ხელით აჭმევდა.

კარგად მოვლილ და ნაპატიებ ხარს შავი ბეწვი სასიამოვნოდ უბზინავდა. სამი წლის რომ გახდა, უღელშიც შეაბეს. არ ესიამოვნა, მიწა გამოთხარა წინა ფეხით.

- ნუ გემინია, ბოჩოლ, მონობის უღელი კი არ დაგადგით, მოგნათლეთ, ხარი ხარ, რა ვიცი როდის დაგვჭირდება შენი ხარობა, - უთხრა ლუკამ.

ბოჩოლამ შუბლი და თმები აულოკა.

ენა უკვე გაუუხეშდა და ჭაპოშარივით დაფხოჭნა.

- ნელა, ბოჩოლა, ნელა, შენი ტოლი კი აღარა ვარ, - მიუალერსა ლუკამ, - ხომ ხედავ რამოდენა გაიზარდე, შენი მომრევი ხარი მთელ სოფელში არ დადის.

მართლა ვერც ერთი ხარი ვერ ერეოდა ბოჩოლას. როცა მეგველიანი სახარე ძროხას აედევნებოდა, წინ სუ ყოველთვის ბოჩოლა მისდევდა აცუნდრუკებულ ძროხას, რომელიც გარბოდა და ამით ახელებდა ისედაც გადარეულ ხარებს. იყო ისეთი დროც, როცა ბოჩოლა სულ პატარა იყო და სახარე ძროხას ადევენებულ ხარებს კუდში მისდევდა, ძროხამდე იმას ვინ მიუშვებდა და დორბლებსა ჰყრიდა, თავს მალლა სწევდა, ჰაერს სუნავდა, გულისგამაწყალელებელი ბლავილით იკლავდა ლიდარს. მერე თანდათან მოღონიერდა, მეორე გაზაფხულის ბალახი რომ მოძოვა თავის დაბადებიდან, სახარე ძროხას ადევენებულ ხარებში შუა ადგილი ეკავა და ახლა შანსიც უფრო მეტი ჰქონდა ძროხასთან ყოფნის. მესამე გაზაფხულის ბალახი რომ მოძოვა, უკვე პირველი მისდევდა ძროხას, სიამოვნებდა კიდევ ეს დამატრობელი სრობოლა. ძროხა რომ ეკობტავება, თან გაურბის, თან იწვევს, ეს კიდევ მისდევს და ეამაყება რომ პირველია, მის უკან ათობით ბუღაა აბორგებული, აბობოქრებული და ამძუნებული, გადასწრებას კი ვერავინ ბედავს...

გარბის დეკეული. მიჰყვება მეგველიანი და სადღაც წყდება მოთმინების ძაფი, ხარის უშველებელი შავი მკერდი დაფარავს დეკეულს და ვეღარ გაუძლებს, მიწაზე გაიჩაჩხება წინა ფეხებით.

ბოჩოლა ყველგან გრძნობს პირველობას და რქით მიწაზე სჩხვერს, საჩხუბრად ილესება, გორზე გადამდგარი ბუბუნებს, ქშინავს.

გაზაფხულობით, წვიმიან ამინდებში სოფლიდან სკოლისაკენ მიმავალი გზა ტალახდება და ერთხელაც, აგვიანდებოდა ლუკას, ვეღარ მოასწრო ტალახიანი ჩექმების გაწმენდა. ის-ის იყო ეზოს შესასვლელთან გამოემშვიდობა ბოჩოლას, რომელიც ეხლაც კი თან დაჰყვებოდა და დაირეკა კიდევ დილის ზარი. ლუკა გაიქცა და ძლივს შეასწრო მასწავლებელს კლასში. სამასწავლებლოს ფანჯრიდან დაინახა დირექტორმა ლუკა, შევიდა იმის კლასში და უყვირა:

- რატომ შეხვედი სკოლაში ტალახიანი ფეხებით?
- ვეღარ მოვასწარი, პატივცემულო.
- რა ვერ მოასწარი?
- ფეხების გაწმენდა, გზაზე ტალახია და ზარი დაირეკა.
- ძილი ხომ მოასწარი, - უთხრა დირექტორმა, მივიდა, ყური დაუჭირა, ასე გამოიყვანა მერხიდან, გაიყვანა კლასიდან და ეზოში გაატარ-გამოატარა აწეული ყურით, რომ მთელ სკოლას დაენახა და შემდეგში აღარავის გაეხედნა ასეთი საქციელი.

ლუკას უფრო შერცხვა და ტირილი დაიწყო. უცებ ეზოს გარეთ აბუბუნდა ბოჩოლა, ქვის ყორეს ზემოდან გადმოველო და გაექანა დირექტორისაკენ, რომელმაც უშვა ლუკას ხელი და ძლივს მოასწრო სამასწავლებლოში ჩაკეტვა.

იმ დღეს ორი თუ სამი გაკვეთილი გაცდა მთელ კლასში. სკოლის დერეფანში დმოდა ბოჩოლა და გარეთ აღარავის უშვებდა. მოიფიქრა გამოსავალი დირექტორმა და სამასწავლებლოს ფანჯრიდან გადმოსძახა ლუკას:

- წაიყვანე, ბიჭო, სახლში და ხვალ სუფთა ფეხებით მოდი.

ბიჭმა ძლივს დააწყენარა ბოჩოლა და სკოლის ეზოდან გავიდნენ.

იმ დღის მერე კუთხეშიაც კი არ დაუყენებია მასწავლებელს.

- როგორ არიან, ბიჭო, გერმანელები? - შეხვდებოდა თუ არა, იმ წუთში, იმას კითხავდა დირექტორი.

- არა უშავს რა, პატივცემულო, - პასუხობდა ლუკა.

- თივა ხომ არ აკლია, თივა?

- არა, აქვს.

- გული მოუღბა ჩემზე?

- იძახის, თუ ოქროს მედალს არ გამოგაყოლებენ, მოვალ და იმ სკოლას სუ ძირადმა ვუზამო.

- ჩვენგან გადაეცი, მაგაზე როგორ გაწყენინებთ, ლუკას კი არა, რვა კლასის ატესტატს შენც ბაგაზე მოგართმევთ-თქო.

თუ ლუკა რამეს დააშავებდა, მასწავლებელი იმას კი არ ეტყოდა, წადი მშობელი მოიყვანეო, არა, წადი ხარი მოიყვანეო, ეხუმრებოდა.

ირემიანთ თინას მთხოვნელი მთხოვნელზე მოსდიოდა. ზოგს რაზე იწუნებდნენ, ზოგს რაზე. ერთ მეზობელ სოფლელ ბიჭს მზე და მთვარე თინაზე ამოსდიოდა, თინაც არ იყო იმის მიმართ გულცივად, მაგრამ ერთ დღეს საიდანღაც შარვალ-კოსტუმში გამოწკეპილი მთხოვნელი გამოჩნდა.

ერთხელ მოვიდა. მეორედ მოვიდა. მესამედ თანდათან იმ კაცის მხარეზე გადაიხარა სასწორი. თინას ჯერ კი შორს ეჭირა, მაგრამ უცხო კაცის ჩაცმულობამ და ქალაქურმა

კილომ თანდათან თავისი ქნეს. მშობლებმა კი გაიკითხ-გამოიკითხეს იმ კაცის ვინაობა და უთხრეს კიდეც, რომ მაგ კაცს, თინამდე, სამი ცოლი ჰყავს გასტუმრებულიო.

- ეგ ხალხის ჭორია, ჩვენი შურთ, - თქვა თინას დედამ.

- რას ამბობ, დედაკაცო, ქალი არ დავლუპოთ, - დაეჭვდა თინას მამა.

- ჰოდა, მაშინ მიეცი გაღმა სოფლელ ტეტებს და ჩემსავით სოფლურ საქმეში ჩამააბერე ეგაც.

- სოფლური საქმე რა შუაშია, ქალაქში განა ხეებსა სცვივით ფულები.

- ვერა ხედავ რა ჩაცმულ-დახურული მოდის, თანაც ის რო უკეთია კიდევა.

- რა ის უკეთია, დედაკაცო!

- რა და ისა.

- გაგიჟდი, მე შენი, რა უკეთია?

- რა და ყელზე რო წითელი ნაჭერი უკეთია, - თქვა ქალმა.

თინას მამაც შეაეჭვა ამან. ჰალსტუხიანი ხალხი ცოტა ენახა და ვისაც კი იცნობდა ყველას რაღაც თანამდებობა ეკავა, ამან ძალიან საგონებელში ჩააგდო და გადაწყვიტეს თინასთვის ეკითხნათ.

- როგორც თქვენ იტყვით, ისე ვიზამ, - განაზღა თინა. ეჭვი აღარ იყო, იმასაც გულში ჩაჰფრენოდა ის უცხო მთხოვნელი. გაღმასოფლელი ბიჭი კი ელოდა, თანაც კარგი, გულიანი ბიჭი იყო. სასწორი ხო ვიცით ვისკენ არის გადახრილი. ჰოდა, ეს კაციც გამოჩნდა ერთ დღეს სოფლის ბოლოს თავმომწონედ მომავალი.

გაზაფხულია. ის დროა, როცა ორღობეები ტალახითაა სავსე. კაცს შარვლის ტოტები ამოეკაპიწებინა და თანაც მუხლებთან ხელებით მაღლა ეწევა, რომ არ გატალახიანდეს. მთელი სოფელი ელოდება. მაშინ მართლა იშვიათი იყო ჰალსტუხიანი კაცი და რაღაც იდუმალეებას მატებდა მოსულს, რომელსაც თეთრ ხალათზედ წითელი ჰალსტუხი ეკეთა.

მოდის, შემოვიდა კიდეც სოფელში.

ლუკა დერეფანში ზის და გაკვეთილს სწავლობს.

იქვე ბოჩოლა წამოწილილა და იცოხნებოდა.

ამათი დერეფანი უნდა გაევილო მოსულს, გზა ესე ჰქონდა.

გამოჩნდა ყელმოღერებული.

ერთი კი დაიქმინა იმის წითელი ჰალსტუხის დანახვაზე ხარმა და წამოენთო.

- ხი, ოოო! - აჩერებს ლუკა, მაგრამ რას გააჩერებ, ხარი კი არა მთა არის, გაექანა ბუბუნით თინას მთხოვნელს, მოკურცხლა იმან თავქვე და გამოენთო ხარი. ვისღა ახსოვს ტალახი, დარბიან ორღობეებში აღმა-დაღმა. რო აღარ მოეშვა, ქნა კაცმა ძალი და საიდანაც მოვიდა იქეთ დაეშვა თავკუდმოგლეჯილი.

გაეკიდა ხარიც.

- კაცო, არ მოკლას კია და შარში არ გავეხვიოთ, - დაიჩივლა თინას მამამ.

სოფლიდან ძლივსღა ჩანდნენ, ისე გარბოდნენ.

არ ეშვებოდა ხარი. ვიღაცამ მოიფიქრა და გასძახა:

- ჰალსტუხი გადააგდე, ჰალსტუხი!

იმას ეს არ გაუგონია, ან რაღა ამის თავი ჰქონდა, გარბოდა რაც შეეძლო. მერე თვალს მიეფარნენ. ცოტა ხნის მერე ხარი გამოჩნდა, ძოვა-ძოვით მოდიოდა აღმა. ის უცხო მთხოვნელი იმის მერე აღარ გამოჩენილა. თინა გაღმა სოფლელ ბიჭს გაჰყვა და ხუთი ბიჭი გაუჩინა.

- ეს არის ჩემი მაჰანკალი და მშველელიო, - მოდიოდა ხოლმე მოსაკითხით ის ბიჭი ბოჩოლასთან და სათიბზე ყოველთვის შველოდა ლუკას, - შენი ხარის ვალში ვარ, მეც უნდა ვუთიბოო.

მეზობელი სოფლებიდან მოჰყავდათ ხარები და ლუკას ხარს აჭიდებდნენ. ბოჩოლა ყოველთვის იმარჯვებდა. სანამ დაეჭიდებოდა, მანამდე კარგახანს ემზადებოდა, ჰკლავდა მოწინააღმდეგეს, რქებით მიწას სთხრიდა და საბერველივით ქშუნუნებდა. ხალხი სანამღეოს უდებდა ერთმანეთს და ბოჩოლა და ლუკა გამარჯვებას გამარჯვებაზე ზეიმობდნენ.

ერთი კაცი გამოჩნდა ერთხელ და იკითხა:

- ეს არის ის ხარი?

- შენ რომელს კითხულობ? - დაინტერესდა ხალხი.

- ხარი რომ ვერ ერევა, იმას.
 - შენ რაში გაინტერესებს?
 - ისე, თქვენ სოფელში და მყავს გამოთხოვილი, და.
 - ვისი ცოლიძმა ხარ?
 - სანდრუაისი.
 - მერე, რა შორიდან გვივლი, კაცო, ხარები კი არა ვართ რომ დაგეჭიდნოთ.
 - არა, ხარის ამბავი მართლა მაინტერესებს, ჩემმა ცოლისძმამ მთხოვა, ამ ზაფხულს ხარი დამჭირდება და მათხოვეო, ერთი წითელი ხარი მყავს, მთელ ოჯახს მირჩევნია.
 - მერე ხო არავინ გართმევს.
 - არა, წართმევით ვინ წამართმევს, მაგრამ გაგებული მაქვს ამ ხარის ამბავი და მეშინია ხარი არსა გადამიჩეხოს, ამის სანახავად წამოვე, ვიფიქრე წავიდე ვნახო, მოერევა თუ არა ჩემ ხარს-მეთქი, თუ ვერ მოერევა, ვათხოვებ, აბა რას ვიზამ, სიძეს ხარის გულისთვის ხო ვერ შემოვიმდურებ.
 - მერე როგორ ატყობ, მოერევა?
 - დაინტერესდნენ სოფლელები. იმ კაცმა ბოჩოლას ახედ-დახედა და თქვა:
 - ჰა და ჰა! ვათხოვებ, მა რას ვიზამ.
- აი, აქედან კი დაიწყო, რაც მოხდა. ყველა მოუთმენლად მოელოდა, როდის მოიყვანდა სანდრუაი ცოლიძმის ხარს.
- ის დღეც დადგა.
- სანდრუამ სოფელში მოაყენა წითელი, გემივით ხარი.
- ოჰოოო!
- აი, ხარი! - იმახდა ხალხი.
- სამოვრიდან დაბრუნებულმა ბოჩოლამ უცხო ხარის სუნი იკრა და აბუზუნდა.

სანდრუამ იმ დღეს ბაკში გამოამწყვდია ცოლიძმის ხარი და საჭიდაოდ არ გამოუშვა.

- დღეს დაღლილია, თანაც უცხოდა არის, ჯერ მიეჩვიოს, - თქვა მან.

მთელი ღამე ბუბუნებდა ბოჩოლა და სანდრუას სახლისაკენ იწევდა

მეორე დღესაც არ გამოუშვა ხარი სანდრუამ. მოთმინება დაელიათ კაცებს, პაპიროსს პაპიროსზე სწევდნენ და სანდრუას ეძახოდნენ:

- გამოუშვი, კაცო, ლამის არის გაგიჟდეს ხარი.

მართლა ვეღარ ისვენებდა ბოჩოლა, რაკი ერთხელ უცხო ხარის სუნი იყნოსა, სულ გადაირია.

მესამე დღით, ნახირი სამოვარზე გაუშვეს და ბოჩოლა რომ საომრად აყვირდა, სანდრუამ ბაკის კარი გახსნა და გამოუშვა იქედან წითელი ხარი.

მთელი სოფელი სანახაობის საცქერლად შეგროვდა.

ხარები ჯერ სწრაფად გაქანდნენ ერთურთისაკენ, რაღაცა მანძილზე შედგნენ, მიწას გაუსვეს წინა ფეხები. მერე საბერველებით დაიქმინეს, თავდახრილებმა ერთიმეორის წრეზე შემოუარეს, ეტყობა ორივემ იგრძნო ერთმანეთის ძალა.

ერთი წამით შედგნენ და უცებ დაეძგერნენ ერთიმეორეს.

პირველი შეტევა თითქოს იმის შთაბეჭდილებას ქმნიდა, რომ ბოჩოლას უნდა გაეტეხნა, მაგრამ წითელი ხარი უშველებელი იყო და ეტყობა არ აპირებდა დათმობას.

დაიწყო ბრძოლა უფლებებისათვის.

ბოჩოლას არ უნდოდა პირველობის დაკარგვა, ეტყობა წითელი ხარი თავის მხრივ გადაწყვეტით ცდილობდა ამის მოპოვებას. ხარებმა რომ ჭიდილი დაიწყეს, მაშინ ლუკა სახლში არ იყო, შუადღისას დაბრუნდა და მოადგა ამ შერკინებას. ხარების გარშემო ტრიალებდა ხალხი. ყაყანებდნენ, ხელებს იქნევდნენ, სანადლეოებს უდებდნენ ერთიმეორეს. ხარები კი ოფლად იღვრებოდნენ. იმათ გარშემო დათხრილი იყო დედამიწა.

- მიდი, ბოჩოლა, მიდი! - ამხნეებდა ლუკა თავის ხარს და იმანაც ლუკას ხმა რომ გაიგონა, უფრო თამამად შეუტია მოწინააღმდეგეს.

ყაყანებდა ხალხი. ქმინავდნენ დაღლილი ხარები და აცხუნებდა ზაფხულის მწველი მზე. ხალხის ზემოთ, სამოვარ ფერდობებზე სოფლის ნახირი შეკრებილიყო და ისინიც თვალს

ადევნებდნენ ხარების ჩხუბს, რომელნიც დროდადრო ჩერდებოდნენ, ენაგადმოგდებულნი ქმინავდნენ, ძალას იკრებდნენ და მერე ისევ ერთმანეთს ებგერებოდნენ.

მზე მთაზე დაიწვერა, გაწითლდა, გავარვარდა, მერე სხივები აიკრიფა, ნელ-ნელა დამშვიდდა, აციმციმდა და ჩაქრა.

მთებიდან წამოქროლილმა ნიავმა გამოაცოცხლა ხარები და უფრო უმატეს ქშენას. ხალხიც გამოცოცხლდა. უფრო აყაყანდნენ. ფერდობიდან სოფლისაკენ დაიწია ნახირმა.

ქალებმა ძროხები წაასხეს, ბაკებში გამომამწყვდიეს და ახალმოწველილი რძის სასიამოვნო სუნმა გაჟღინთა ჰაერი.

კაცები ისევ ყაყანებდნენ და პაპიროსს ეწეოდნენ.

- მიდი ბოჩოლა, მიდი! - ამხნევებდა ლუკა თავის ხარს, რომელმაც ეტყობა ფეხი იტკინა, უკანა ფეხს ჰაერში სწევდა მალიმალ.

შემომგლისფერდა. საღამოს ბინდი თანდათან გამუქდა და შორიდან მარტო ერთურთს შეჭიდებულნი ორი მთა და იმათ გარშემო მორიალე აჩრდილები ჩანდნენ მკრთალად.

მერე სულაც ჩამოხნელდა და აღარაფერი აღარ ჩანდა. მარტო ხარების ქშენა და კაცების ყაყანი ისმოდა. ცეცხლმოკიდებული სიგარეტები ჩანდნენ კიდევ ციციანათელებივით.

ვიღაცამ მოიფიქრა და კვარი აანთო, მერე სხვებმაც აანთეს და ხელახლა განათდა საბრძოლო მოედანი.

ცეცხლის შუქის დანახვაზე ჯერ კი შედგნენ ხარები, მაგრამ ეს სულ რაღაც ერთი წუთით, უბრალოდ შეისვენეს და მერე ისევ დაეხივნენ ერთურთს, უკანა ფეხებს განზე სდგამდნენ და ცდილობდნენ ერთმანეთს რქებით სცემოდნენ ყელში. ორივეს სისხლი ჩამოსდიოდა ალაგ-ალაგ. ზოგან უკვე შემხმარი ჰქონდა და ცეცხლის შუქზე ბრწყინავდა, ზოგან ჯერაც მოთქრიალებდა, თავ-პირი ხომ სულმთლად ტალახითა და სისხლით ჰქონდათ მოთხვრილი. დათხრილ მიწაში ერთურთში იყო არეული წითელი და შავი ბალანი. რა ფილტვები უძლებდა იმათ ქშენას, ან საიდანღა ჰქონდათ ღონე, ეს თითქოს აღარ აინტერესებდათ გარშემომყოფთ და ბრძოლისა და სანამღლეოს აზარტით შეპყრობილნი ყვიროდნენ, ყაყანებდნენ, პაპიროსს სწევდნენ. ანთებული ჩირაღდნები ხან ჩაიწვებოდა და ამ დროს ცოტა ხნით, სანამ ახალს აანთებდნენ, მკრთალი ნათელი დასციმციმებდა შავსა და წითელ ხარს, რომელთაც გათენებისას დაიწყეს ბრძოლა და ღმერთმა იცის როდის შესწყვეტენ, როდის გადასწყვეტს ერთ-ერთი მათგანი რომ უნდა დათმოს, დათმოს არა მარტო ბრძოლის ველი, არამედ პირველობა, უფლება და შემდეგში წყალზე მიმავალი გზად გამარჯვებულს თუ შემოეყრება, გზის ძირ უნდა ჩადგეს და გზა პირველს დაუთმოს. ანდა საერთოდ შორიდან უნდა შემოუაროს.

გადავიდა შუა ღამე. ხარები ისევ ჩხუბობდნენ და კაცებიც ყაყანებდნენ. მარტო ცნობისმოყვარე ბალები თვლემენ ჟამი-ჟამ და კაცების შეძახილზე თვალებს აჭყენენ, ფხიზლდებიან. ბაკებში გამომწყვდეული საქონელი ბზუის, შფოთავს და დგანდგარებს, მათაც არ ასვენებს ცნობისწადილი, დამწყვდეული ხარები დროდადრო კრთებიან და მორკინალ ხარებს გაჰყვირიან.

- მიდი, ბოჩოლ, მიდი! - ყვირის ლუკაც და თან ძილი ერევა, ქუთუთოები უმძიმდება. ასეთ დროს ერთმანეთში ერევა წითელი და შავი ფერი და ვეღარ არჩევს რომელია მისი ხარი. მერე რამოდენიმე ხარი ერთად დაიყვირებს და ისიც ფხიზლდება.

გორდაგორ ნელ-ნელა ამოხდა მთვარე და ბრძოლის ველი უფრო გაანათა. ახლა ჩირაღდნები აღარ არის საჭირო. მთვარის შუქზე ჩანს როგორ ღელავს და თქონთქორებს ბაკში გამომწყვდეული სოფლის ნახირი. მთვარის შუქზე სხვანაირად ჩანს ყველაფერი, მორკინალიც და სეირის მაყურებელნიც. მთვარე თითქოს აფერმკრთალებს ყველაფერს, მაგრამ სამაგიეროდ უფრო იღუმალს ხდის. მის სინათლეზე უფრო სხვანაირად ბრწყინავს ხარების რქებსა და ფერდებზე შემხმარი სისხლი. ხარების დაბერილი ნესტოებიდან გამოსროლილი ორთქლიც სხვანაირია, მთვარის ფერი დაჰკრავს. მთვარეს თითქოს უხარია ხარების ჩხუბი და უფრო მეტი ძალით ანათებს, ამოდის მაღლდება ცის შუაგულისაკენ. ახლა მის გავსილ ზურგზე დაჩნეული ლაქაც ორ მორკინალ ხარსა ჰგავს გარსშემოწყობილი აყაყანებული ხალხით. მთვარე მთლიანად სავსეა და დაუმცხრალი, ამიტომ დაუმცხრალია ხარების ჭიდილიც, ხალხის ჟინიც და თითქოს მთელი სამყაროც, უთვალავი ვარსკვლავით, რომლებიც კრთიან, ჟიკჟიკებენ, წკრიალებენ და არა ცხრებიან. თითქოს უსასრულოდ უნდა გაგრძელდეს ხარების ბრძოლა, უსასრულოდ უნდა იბორგოს, ითქანთქაროს ბაკებში გამომწყვდეულმა სოფლის ნახირმა, ისევე უსასრულოდ, როგორც ეს ცაა, აბორგებული, უსასრულო და მოჟიკჟიკე. ბუნება კი სულგანაბულია, დედამიწა გატვრენილა და მაინც მოელის დასასრულს. ზეცა მიჩვეულია უსასრულობას, მას შეუძლია მუდმივად უყუროს ამ შერკინებას. მიწის შვილთათვის კი უცხო არის უსაზღვროება. სოფლის თავწამომოლტილი წიფლებიც კი ჩუმი შრიალით თითქოს მოუთმენლად ელიან გამარჯვებულს. ახლა ხარებს მთლად სისხლში აქვთ მოთხვრილი თავ-პირი. დასისხლიანებული თვალები წითლად გადმოუკარკლიათ და ქმინავენ. ხანდახან შუბლებს ერთმანეთს მიაბჯენდნენ, უკანა ფეხებით გამაგრდებიან და ასე ერთმანეთზე შუბლებით მიყუდებულები, თრთიან, ირწევიან, მერე ისევ დაიქმენენ და ისევ ცდილობენ ერთმანეთს რქებით ყელში შეუვარდნენ.

რა ძალა იყო ეს? ან საიდან ჰქონდათ ხარებს ამდენი მოთმინება და სწრაფვა უფლებისათვის, სწრაფვა პირველობისაკენ. იქნებ ეს გარშემოხვეული კაცებიც იმიტომ ყაყანებდნენ ასე რომ ყველას გაუღვიძებდა არსებაში ჩამალული სწრაფვა უფლებისათვის. ისინი ხომ ვერც გრძნობდნენ ამას, არა და დიდი ხნიდან მოსდგამთ ეს. ადრე, თურმე ორი კაცი ერთურთს გზაზე რომ შემოეყრებოდა ერთ-ერთს უნდა ეღიარებინა მეორის პირველობა და დაეთმო გზა. თუ უცხონი იყვნენ ამ ხარებივით

შერკინებოდნენ ერთურთს. განა ახლაც იმიტომ არ დადევს ერთურთში სანამდეო, თავიანთ თავს ხედავენ მორკინლებში და ყვირიან, ყაყანებენ, მოუთმენლად ელიან თავიანთის გამარჯვებას.

ვინ არის ის პირველი? - ჯერჯერობით ყველა, ვინც კი ამ ჭიდილს უყურებს და ამ შერკინებაში აქვს ჩაქსოვილი თავისი სწრაფვა. მაშინ არ უფიქრია ლუკას ამაზე, მაგრამ ახლა ფიქრობს: ნუთუ იმიტომ მომრავლდნენ კაცთა შორის მგლები, რომ მგლებს პირველობისათვის სწრაფვის შეუვალი კანონი ჰქონიათ. არ დაგიდევენ ისინი შებრალებას და მოძმის სისხლისღვრას. ერთი მგელი მეორეს უდგას კვალში, მეორე მესამეს და დაძრწიან ქვეყანაზე უფლებისათვის. ასეთები ბევრნი არიან, უთხრა თევდორემ წელან და ლუკასაც უნახავს. უნახავს თუნდაც პროცესიას ადევნებული მგლები, ერთი წამითაც რომ არ ჩაუფიქრდებიან თავიანთ მგლურ საქმეებს გათხრილი მიწის შემხედვარენი, რომ მოუბრუნდებიან ქვეყანას და მგლობენ. კაციც ბევრი შეხვედრია ასეთი და ქალიც. ნუთუ ასეთებმა იმიტომ მიჰყიდეს მგლებს სული, რომ მგლებს ცხოვრებაში პირველობის მეტი უფლება აქვთ. შეუვალა მათი კანონი, იგი მხოლოდ ანადგურებს და არ ქმნის. მგლები თავისუფალნი არიან ადამიანური სიწმინდეებისაგან. მგლობა უფრო ხელსაყრელია და მრავლდებიან. ვინ არის პირველი? - ვინც უფრო მგელია.

ნუთუ მორკინალ ხარებშიც მგლები ეჭიდებოდნენ ერთურთს. რა იყო რაც ღამეს ატეხინებდა კაცებს და აყაყანებდა. მთვარე თანდათან მალღებოდა. ხარები ქშინავდნენ ახლა უფრო მეტი ძალით.

სხვანაირმა სინათლემ გადაჰკრა გარემოს. ვერავინ ვერ შენიშნა დღის დადგომა. მათთვის ახლა სულერთი იყო. ღამე კი თანდათან ფერმკრთალდებოდა და როცა ბრძოლის ადგილი მზით განათდა, ახლა სულ სხვანაირად გამოიკვეთა ერთმანეთს შეჭიდებული ორი ძალა. მზემ სხვანაირად გააბრწყინა მათ რქებზე და ფერდებზე შემხმარი სისხლი, სხვანაირად გამოაბრწყინა მათ ფეხქვეშ მოთელილი ლორთქო ბალახი. ხარები შუბლებით იყვნენ ერთურთს მიყრდნობილი და ირწეოდნენ. იმათ გარშემო რამოდენიმე კაცი ყვიროდა, ხოლო ვინც თვლემდა და ხვრინავდა, მზის ამოსვლამ ისინიც ფეხზე წამოყარა. მზემ ახალი ძალა მოიტანა და ხარებიც ეკვეთნენ ერთმანეთს. ისევ აბორგდა ხალხი. ისევ ავარდა სიგარეტის კვამლი.

- მიდი, ბოჩოლ, მიდი! - ახლა უკვე მთელი ძალით უყვიროდა ლუკა თავის ხარს.

ბაკებში გამომწყვდეული საქონელი აზმუვლდა.

ისევ გაიჟღინთა დილის ნოტიო ჰაერი ახალმოწველილი რძის სუნით. მეზობელი სოფლებიდან იწყო ხალხმა მოდენა ამ სანახაობის საყურებლად და დაიდო ახალი სანამდეოები პირველობის გამოსამყდავენებლად. ისინი ვინც მწყემსად იყვნენ ახლო-მახლო მთებზე და ახლოს ვერ მოდიოდნენ, ჰეჰეჰეჰ-ეი-ო, გამოჰკიოდნენ. თითქოს

მთელი ხეობა დგანდგარებდა, ბორგავდა, ყაყანებდა. საიდანღაც წითელი ხარის პატრონიც გამოჩნდა და თქვა:

- ამანდაი, ეგრეც ვიცოდი!

რა იცოდა, არავის უკითხავს, არც არავის შეუმჩნევია მისი მოსვლა, ეხლა ის წითელი ხარი მარტო მაგას აღარ ეკუთვნოდა. მზე თანდათან მალღებოდა ცის კაბადონზე და ხარებმაც უმატეს საბერველისებურ ქშენას.

ილეოდა მოთმინების ძაფი. ლამის იყო, ორად გაყოფილი ხალხი ერთმანეთს დარეოდა, ანდა ხარებს მიშველებოდნენ.

მზე საშუადღეოზედაც დაჯდა და სამხრობისაკენ გადაიხარა. თანდათან დაგრძელდნენ ჩრდილები.

ხარებმა, ახლა უკვე საბოლოოდ, შუბლები ერთმანეთს მიაპყრეს და თითქმის ერთი საათი ქანაობდნენ ადგილზე.

მზე გადაიწვერა. გაკრთა. გაწითლდა.

აციმციმდა.

მერე დამშვიდდა. მერე ჩაქრა. და ნელ-ნელა ჩამოდგა ხეობაში მგლისფერი ბინდი.

ხარები შეკრთნენ. დაიქშინეს და უკანასკნელი ძალით ეკვეთნენ ერთმანეთს.

უცებ წითელი ხარი ბოჩოლას ყელში შეუვარდა, აიქნია და მიწაზე დასცა.

- ეეეე! - დაიღრიალა ხალხმა საზარლად.

წითელი ხარი წელში გასწორდა. ჰაერი დაყნოსა. გამარჯვება იგრძნო. მოპოვებული თავისუფლება იგრძნო.

საჩურგნელად აღარ წასტანებია დაცემულ ხარს, რომელიც ერთ ხანს მიწაზე ცხროოდა, მერე წამოდგა და ქვემოთ წაფრთხა...

ქვემოთ წაფრთხობა დამარცხების ნიშანი იყო.

ყაყანით დაიშალა ხალხი. წაიყვანეს წითელი ხარი.

სულ ბოლოს ლუკა და ბოჩოლა დარჩნენ ბრძოლის ველზე. ხარი კანკალებდა, თვალეებში სევდა ჰქონდა ჩამდგარი.

ლუკა მივიდა და მოეფერა.

იმან ერთი კი ალოკა შუბლზე, მერე თვალებიდან ბლუჯის ოდენა ცრემლები გადმოუგორდა, ცას შეჰყვირა, ადგილს მოსწყდა და ისედაც შავი, სიბნელეში გაუჩინარდა.

ლუკა ერთ ხანს ტრიალებდა ხარებისაგან დათხრილ მიწაზე, მერე იქით გაიქცა სადაც ბოჩოლა შეერია ღამის სიბნელეს. ახლომახლო ვერაფერი დალანდა, მხოლოდ სოფლის თავწამოშოლნილი წიფლები შრიალებდნენ. იქით საყდარი მოჩანდა სიბნელეში თეთრად. ეს ის საყდარი იყო, სამი წლის წინათ, იმის გუმბათიდან ჰაერში დონატა რომ იყო ხელგაშლილი და გაბრწყინებული. საყდრის იქეთ მსხლები იდგნენ, ხოლო უფრო იქეთ ხევი იყო, ფრიალო და მიუდგომელი.

- ბოჩოლააა! - გაჰკვივლა სიბნელეში ლუკამ ხარს.

ხმა არავინ გასცა, მარტო უდაბურმა ხევმა ამოიხრიალა მისი ძახილი.

- ბოჩოლააა! - ისევ გასძახა ლუკამ.

ისევ დუმილი.

აქეთ-იქით გარბოდ-გამორბოდა ლუკა და ყელში ტირილმობჯენილი ხმით გასძახოდა სიბნელეში:

- ბოჩოლააა!

- ბოჩოლააა!

გაჰქრა ბოჩოლა, მიწამ ჩაყლაპა, ცამ უყო პირი.

სოფელში ხალხი ყაყანებდა და ეტყობა ჟიპიტაურს ეძალებოდნენ ჟინმოკლულნი.

მთვარე არ ჩანდა. ეტყობა დღეს უფრო გვიან ამოვიდა, ვიდრე გუშინ. ასე იცის გავსილმა მთვარემ, იცის თავისი სისრულის ფასი და იგვიანებს, რაც უფრო მოანატრებს შეყვარებულ დედამიწას თავს, მით უფრო მეტი ფასი აქვს მომლოდინეთა თვალში.

- ბოჩოლააა! ბოჩოლააა! - გასძახის სიბნელეს ლუკა და თან ეშინია ღამის სიბნელის. ახლა იგი სულ მარტოა. აღარსადა სჩანს ყოველთვის იმის დამცველი ბოჩოლა. ახლა ლუკას ყველაზე უფრო მეტად სჭირდება იმისი თავი, იმის სისხლით მოსვრილი ცხვირ-პირი და შიმშილითა და დაქანცულობით გამოლასტული ფერდები უდგას თვალწინ. ჯერ კიდევ ხედავს იმის ნატკენ უკანა ფეხს, მალი-მალ რომ სწევდა ჰაერში და როცა

უკანა ფეხებზე გამაგრება იყო საჭირო, მხოლოდ ერთ ფეხზე ეყრდნობოდა, ერთი ფეხით იმაგრებდა წითელი ხარის მოწოლას. ჯერ კიდევ თვალებში უელავს ლუკას იმისი დაბერილი ნესტოებიდან გამონასხლეტი ორთქლი. ყურებში ესმის იმისი დაღლილი ქშენა და ხედავს როგორ ჩამოსდის სისხლი.

- ბოჩოლააა! ბოჩოლააა! - ლამის ამოქვითინდეს ლუკა. არავითარი პასუხი, ირგვლივ მხოლოდ სიბნელეა, უკუნეთი და წკვარამი ღამე.

სადღაც იკვილა ბუკიონმა გამყინავ ხმაზე:

- თევდორეე! თევდორეე!

- რაო! რაოოო! - გამოეძახა გაღმა ტყიდან იმას მეორე.

- ვერ იპოვეა!

- ვერა, ვერააა! - იყო პასუხი.

ირგვლივ ღამეა. ღამე ყველაფრის წამლეკი და დამმონებელი. მაღლა ცაზე ეს-ესაა დასხდნენ საჯარეს კოხტა ვარსკვლავნი. სადაცაა უნდა შემობრძანდეს გავსილი მთვარე. ჯერ იგვიანებს. დედამიწაზე მეფობს სიბნელე.

- ბოჩოლაა! ბოჩოლაა! - გაჰკვივის ლუკა.

ნელ-ნელა ამოდის მთვარე. გადმოადგება დედამიწას თავის სისრულით. ახლაც თითქოს ისევ გულზე აჩნია ხარების შერკინება, მაგრამ ხალხი აღარ ყაყანებს, აღარ ისმის ვარსკვლავთ ჟიჟიკი, აღარ ისმის სამყაროში ბრძოლის ყიჟინა.

დამცხრალა მთვარე. დალეულა მარჯვენა გვერდზე. დუმილი მეფობს. მარტო ლუკას ხმა აკრთობს ამ ყოვლის წამლეკავ სიმყუდროვეს.

- ბოჩოლააა! ბოჩოლააა! - გაჰკვივის ლუკა.

ბოჩოლა არ ჩანს. ცამ უყო პირი. მიწამაც პირი დამუწა. სოფელში მეფობს წითელი ხარი. სადღაც ყაყანებს დამთვრალი ხალხი. უდაბურ ხევში მიტანტალეებს პატარა ლუკა. ისევ გასძახის ბუკიონი... ღრმავდება ღამე.

- ბოჩოლაა! - ბოჩოლაა!

.....

დილით ღვიის ძირს გაელვიძება.

ეტყობა, ღვიის ბუჩქში შაშვს ჰქონდა ბუდე, შემფოთებული ჭახჭახებდა და შავი ბოლოს ქნევით აქეთ-იქით აწყდებოდა.

შავი შაშვი რაღაცით ბოჩოლას გაახსენებს ლუკას.

წამოდგება.

ისევ მოივლის მთებს და ხევ-ხუვებს.

ნაკვალევსაც ვერსად წააწყდა.

სოფელში დაბრუნებულს ნახირის თავში ყელმოღერებული წითელი ხარი მოხვდა თვალში.

ნახირი სძოვდა. ხარი ნახირს გადმოჰყურებდა.

იმის მერე კიდევ დიდხანს ეძებდა ბოჩოლას, თითქმის მთელი ხეობა მოიარა, ვის არ ეკითხებოდა: შავი ხარი ხომ არსად გინახავთ, სისხლიანი შავი ხარიო.

ზოგს თითქოს ენახა სადღაც შავი ხარი, მიასწავლიდა, აქა და აქა, ამა და ამ გზაზე მომავალს ნახირი შემომეყარა და მე მგონი შავი ხარიც ერია მათშიო.

- სადა? სადა? - ეკითხებოდა ლუკა.

ის უფრო დაწვრილებით უხსნიდა. ლუკა მიდიოდა იმ ადგილისაკენ, შეუსვენებლად მიდიოდა, პატარა გულის ბაგაბუგით გადადიოდა მთებზე, გორებზე, ეხეტებოდა ხევ-ხუვებში, მაგრამ ამაოდ, შავი ხარები ბევრი ხვდებოდა, ბოჩოლა კი არც ერთი არ იყო მათ შორის.

მერე ცოცხალს აღარც ეძებდა. იჯდა მთელი დღეების განმავლობაში რომელიმე მთის წვერზე და ყორნებს ადევნებდა თვალს, ფიქრობდა: თუ სადმე გადაჩეხილა, ალბათ, ყორნები უფრო გაიგებენ და დასტრიალებენ ზემოდან, რომ მერე ჩავიდნენ და გაჯიჯგნონ, გაინაწილონ, აირიგ-ჩამოირიგონ.

ყორნები შეუმცდარნი არიან ასეთ დროს და ბევრჯერაც დასტრიალებენ თავზე რაღაცას, ლუკაც მაშინვე იქეთ გაიქცეოდა, ჩაირბენდა ჩახერგილ ხევში და ეძებდა ყორნების სათვალთვალს ლეშს. ხან გადავარდნილ ცხვარს პოულობდა, ხან ძროხას, ხანაც ფეხმოტეხილ შველს, კლდეებზე გორვით ზურგადაქლებილს, ბუზებდახვეულს, ლოდებში ჩაჭედილი ამაოდ რომ ცდილობდა ციცაბო ფერდზე ამოფოფხებას. მაშინ ლუკა საშველად წაეტანებოდა, მაგრამ შველი უფრო დაფრთხებოდა. და უფრო დიდი უფსკრულისაკენ გაექანებოდა. მეტი გზა არ იყო, შეიძლება ასეთ დროს უფრო მაღალ კლდეზე გადაჩეხილიყო შველი და ლუკაც თავს ანებებდა, ისევ ყორნებს უტოვებდა

სამოქმედო ასპარეზს. ყორნები ჯერ კიდევ არ ჩქარობდნენ, ცაზე ტრიალებდნენ და შავი ფრთების ფარფატით: ყრ-ყრ-ყო! - წამოაყრანტალებდნენ დროდადრო და შველიც კრთოდა ამ ხმაზე, დამფრთხალი აქეთ-იქით აწყდებოდა.

ერთხელ გადავარდნილ ცხენსაც წააწყდა ლუკა. ცხენი უფსკრულში იყო ჩაჩეხილი, ზემოთ კი პატარა კვიცი დარბოდა და ხვიხვინით ჩასასვლელად ეტანებოდა პიტალო ფერდობებს.

ლუკას წინასწარ გული უწუხდა, რომ ადრე თუ გვიან, ასევე უფსკრულში ჩაჩეხილს წააწყდებოდა ბოჩოლას და ამის წარმოდგენაზე ფითრდებოდა. ხანდახან, ძილის დროს ესიზმრებოდა, რომ ბოჩოლა მასთან იყო, ხან სკოლაში მიდიოდნენ ერთად, ხან იალაღებზე. ბოჩოლა ჩვეულებრივად შუბლსა და ქოჩორს ულოკავდა. გამოეღვიძებოდა და ბოჩოლა აღარსად იყო. თუკი სადმე წითელ ხარს წააწყდებოდა, გულს ბაგა-ბუგი გაუდიოდა საგულეში. წითელი ხარი კი იმათ სოფელში დატოვა იმ ზაფხულს პატრონმა და ისიც ბღუოდა, ბუბუნებდა.

ერთხელ, სიზმარში მოეჩვენა ლუკას, ვითომ ბოჩოლა მთაზე მიდიოდა, მაგრამ სიარული უჭირდა, უკანა ფეხს ვეღარ ადგამდა მიწაზე. დაედევნა, ხარმა კოჭლობით აუჩქარა სიარულს და წახინხილდა.

- ბოჩოლაა! ბოჩოლაა! - მისძახოდა ლუკა, და თავისივე ხმაზე გამოეღვიძა.

ბოლოს გადაიწურა პოვნის იმედი და როგორი ძნელი იყო მისთვის, რომ ამ გადაწყვეტილებას შეჰგუებოდა.

მთელი ზაფხული ისე მიილია, ხარის მნახველიც კი არავინ გამოჩნდა.

დადგა შემოდგომა და მერე ისიც მიილია.

ცხვარ-მეცხვარე საზამთრო იალაღებისაკენ აიბერტყა.

აცივდა.

ტყეები გაყვითლდა.

ჩაჰკნა სამოვარი ბალახი მთებზე.

საქონელი ახლა სოფელსდა უტრიალებდა გარშემო და ღობის ძირებში ჩამჰკნარ ჰინჰარს კვნეტდა.

უფრო აცივდა.

გოდერძი ჩოხელი - წითელი მგელი

ღამე ჭირხლს სდებდა და საქონელს ბოსლებში აბამდნენ.

ღამღამობით ეჩვენებოდა ლუკას, რომ სადღაც მგლები ყმუოდნენ. ლოგინში კრთოდა, ბორგავდა ამ ხმაზე. ესიზმრებოდა რომ მგლები მისდევნ მთაზე ბოჩოლას, ის გარბის, მაგრამ უკანა მტკივან ფეხს ძლივს მიითრევს, სადაცაა დაეწევინ.

- ჰეჰეეე! - ყვირის ლოგინიდან წამომხტარი ნამძინარევი ლუკა.

სადღაც მართლა ყმუიან მგლები. ილევა შემოდგომა. ტყეებში უბერავს ცივი ქარი და აშიშვლებს, ფოთლებს აცლის. ახლა დღისითაც ცივა. მზეს მტკაველი სავალიდა აქვს ცაზე. ამოვა და მალევე ჩადის. დგება ზამთარი.

წითელი ხარი თავის სოფელში მიჰყავს პატრონს, გზადაგზა სათოვლედ გამზადებულ ცას შეჰყურებს და თავისთვის იძახის:

- ეგრეც ვიცოდი!

რა იცოდა, არავინ ეკითხებოდა, შეიძლება იმაზე ამბობს, დღეს რომ თოვლი უნდა წამოვიდეს ეგრეც ვიცოდიო.

თოვს. კალოებში ბელურები ჟივჟივებენ. ღამდება. სიბნელეში აღმაცერად მოფარფატებენ თოვლის ფიფქები. ღამე გრძელია, ეტყობა სულ ითოვებს ამაღამ.

თენდება, მთლად თეთრია არემარე. სახლის წინ, თოვლში, თეთრი ხარი დგას.

ჯერ ვერც კი იცნო ლუკამ. ხარი მთლად ჩონჩხად იყო ქცეული და თავჩალუნული იდგა. თვალეში სევდა ჰქონდა ჩაწოლილი და ამ თვალეებით იცნო.

- ბოჩოლაა! - იყვირა ლუკამ და ყელზე შემოეჭდო, კინალამ წაიქცა, ისე იყო დასუსტებული ბოჩოლა.

- რა დაგემართა ბოჩოლ, შენ გენაცვალე! რა დაგემართა? - ეკითხებოდა ლუკა, უკვირდა ბოჩოლას შავი ბეწვის მაგიერ მთლად თეთრი ბალანი რომ ჰქონდა.

მოგროვდა სოფელი.

ლუკა ხარს ეხვეოდა, მწვანე თივას აძალებდა და მერამდენედ ეკითხებოდა:

- რა დაგემართა, შენ გენაცვალე, ბოჩოლ!

- დარდს გაუჭადარავებია, შვილო, ეგრე იცის დარდმა, - უთხრა ლუკას მოხუცმა კაცმა, თვითონაც ახალმოსულ თოვლივით თეთრი თმა-წვერით შემოსილმა.

- მართლა, ბოჩოლ? - თვალეზში ჩაეკითხა ლუკა.

იმან კი ერთი თავისებურად აულოკა შუბლი და თმა, მერე ჩაწვა, ჩაიმუხლა, ერთი ღრმად ამოიხვნემა და უსულოდ ჩაესვენა თოვლში.

მარტო ორჯერ გაიქნია ჰაერში უკანა ორი ფეხი და ეს იყო ნიშანი იმისა, რომ გულმაც შეწყვიტა მოძრაობა.

- ხედავ დარდს რა შეუძლია კაცო, ჰა? - იმახდა ხალხი.

- საქონელს რას უქადის, კაცს რას უზამს.

- კაცი მგელია, ყველაფერს გადაიტანს, - თქვა მოხუცმა კაცმა.

თოვდა. თეთრად თოვდა, მაგრამ მერე თანდათან წითელი ფანტელები წამოურია. წამოვიდა წითელი თოვლი.

ლამის გაგიჟდა ხალხი, ასეთი რამე ჯერ არავის ენახა. სულ - გადაწითლდა მთა-ბარი.

- უბედურების ნიშანია, უბედურება მოვა, - თქვა ვიღაცამ.

ეტყობა, რომელიმე ვარსკვლავზე ომია და იქიდან მოდის სისხლიანი თოვლი, - თქვა ერთმა.

- ასეთი რამე გაგიგონიათ, ხალხნო?! - იმახდნენ შემფოთებული დედაკაცები.

- გამიგონია, ჩემს ბალღობაში მოვიდა ერთხელ წითელი თოვლი, რო დავდიოდით, ნაფეხურებში სისხლივით დგებოდა თოვლის წყალი. გაზაფხულზე, თოვლი რო გადნა, მდინარე სულ სისხლივით წითელი წავიდა, ქალაქიდან ხალხი გამოეგზავნათ სანახავად, რა ამბავია, რაშია საქმე, წადით გაიგეთ, ე სისხლის მდინარე საიდან მოდის, მთიულებს ერთურთში ომი ხო არა აქვთო, - თქვა იმ მოხუცმა, კაცი მგელია, ყველაფერს გადაიტანსო, წელან რომ ამბობდა.

თოვდა. მთელი ხეობა წითლად გადაიბარდნა.

ცაც წითელი იყო თითქოს, იქიდან მორიალობდნენ წითელი ფანტელები და ეფინებოდნენ მთებს, ტყეებს, სახლის სახურავებს. სოფელში იდგნენ წითელი სახლები, გარსშემოვლებული წითელი ღობეებით. სოფლის მოედანზე ახლა წითელი მსხლები იდგა, ზედ წითელი ყვავები ისხდნენ და კალოებიდან კალოებშიც წითელ თოვლში ამოგანგლული ბელურები დაფრინავდნენ. სოფლის თავს იდგა ეკლესია წითელი გუმბათით, სამი წლის წინათ ამ გუმბათთან ჰაერში გაჩერებული იყო დონატა.

რატომდაც, თითქოს ახლაც იქ გაჩერებული მოეჩვენა ლუკას იგი, ხელი მოისვა შუბლზე, დონატა გაქრა. მოდიოდა თოვლი და ახლა უსულოდ მყოფ თეთრ ხარსაც წითლად ეფინებოდა, შავოსანი დედაკაცები კი წითელი თავშლებით მიმოდიოდნენ სოფელში და ვიშვიშებდნენ.

გუნდაობდნენ ბალღები წითელი თოვლის გუნდებით.

უცებ გაღმა მთიდან გრგვინვა მოისმა. ყველამ იქით გაიხედა. დიდუბის მხრიდან წამოვიდა უზარმაზარი ზვავი, წამოხვეს ფერდობებიდან წითელი თოვლი და ჰერში კორიანტელი დააყენა.

გუგუნით მოდიოდა ზვავი, გზადაგზა ძალას იკრებდა, რაც კი შეხვდებოდა ყველაფერი თან მოჰქონდა, ყველაფერს თან მოიყოლიებდა, შიგნით იხვევდა, დულდა, გადმოდიოდა, მოქანავდა და უზარმაზარ წიფლის ხეებს გლეჯდა გზადაგზა.

აქამდისაც ყოველ ზამთარს ენახა ხალხს დიდუბის მთიდან გამოქანებული ზვავი, მაგრამ ეს სულ სხვა იყო, პირველად იხილეს წითელი ზვავი, რომელიც ისე ბობოქრობდა, თითქოს ქვეყანას დაქცევას უქადდა, თითქოს მთები მთებზე უნდა შემოეხეთქებინა, მთა და ბარი გაესწორებინა და ყველაფერს წითელი კორმიჭებით გადაჰფენოდა თავზე. ზვავი ხან გაიშლებოდა, მოლიკლიკე ენებს გაუშვებდა წინ, მახლობელი ფერდობებიდანაც წამოაცურებდა თოვლს, მერე ისევ შეიკვრებოდა, ზათქით ჩაეხლებოდა უფსკრულებს და ახველებდა. ზვავის წინ მოდიოდა წითელი ქარი, წითელი თოვლის ჰაერში ავარდნილი ბუქი, რომელიც ცოცხალს არ სტოვებდა ჰაერში წამოფრენილ შემინებულ ფრინველებს. რამოდენიმე დამფრთხალი შველიც მოიყოლა თან.

გზადაგზა ძალას იკრებდა ზვავი, გუგუნებდა, ხრიალებდა. გარშემო ჩამომდგარი მთებიდანაც გამოექანენ პატარ-პატარა თოვლის ზვავები და ისინიც იმ აბორგებულ, წითლად აბობოქრებულ თოვლის ზვავს შეუერთდნენ.

მანამდე მოექანებოდა ასე, მანამდე გლეჯდა თავის გზაზე სუყველაფერს, ხესა და ქვას, მანამ ერთ უდაბურ უფსკრულში არ ჩაიჩეხა. კარგა ხანს თოვლის კორიანტელი ტრიალებდა უფსკრულის თავზე. მუცელამოყრილი უდაბური ხევი ახველებდა, ბორგავდა, დიდხანს ვერ ინელებდა ასეთ ლუკმას. მერე ჩაწყნარდა. მარტო ზვავის მცირე ნაწილი ვეღარ ჩაეტია მის ხახაში, ის ნაწილი ქვემოთ გაცურდა, თავის გზაზე მდინარე გადაკეტა და ისიც გაჩერდა. სანამ გასასვლელს იპოვიდა, ზვავის უკან დატრიალდა ერთ ადგილზე მდინარე.

- არიქა, მშრალზე თევზები დარჩებოდნენ! - დაიძახა ვიღაცამ და მდინარისაკენ გაიქცა ხალხი.

ერთ ადგილზე ტრიალებდა ზვავისაგან გზაშეკრული მდინარე. ტრიალებდა, წითლად ტრიალებდა, წითელი თევზები დაცურავდნენ იმის ტალღებზე, მეორე მხარეს, ქვებზე ფართხალებდნენ უწყლოდ დარჩენილი კალმახები, ხალხი ჰკრეფდა და ვინ ჯიბეებში იწყობდა, ვის ხალათის უბე ჰქონდა გამოვსებული, ზოგსაც თხილის ჯოხები მოენახნათ და ზედ აცმევდნენ ჩურჩხელებივით.

ზვავის უკან დატრიალებულმა მდინარემ კი თანდათან გაჟღინთა თოვლი, გზა გაიკაფა, ძირს შეუძვრა და ისევ თავის სავალ გზას გაჰყვა.

თითქოს ზვავის გამოქანებას ელოდებო, ნელ-ნელა შეწყდა თოვაც. შეწყდა ცოტა ხნით, სანამ არ ჩამოიყარნენ ჰაერში მოფარფატე უკანასკნელი წითელი ფიფქები, მერე კი ისევ თეთრი ფანტელები წამოუშინა და ახლა თანდათან გათეთრდა დედამიწა, მარტო აქა-იქლა მოჩანდა ტყეებში წითელი ხეები, მალე ისინიც ისევ თეთრად შეიბურნენ. ეკლესიის გუმბათი ისევ გადათეთრდა და მალე სულ გააქრო თოვლმა წითელი ფერი.

მთელი ამ ხნის განმავლობაში ლუკა თავის ხარს დასჩერებოდა და ხმას ვერ იღებდა.

ხარს თვალები ღიად დარჩენოდა და ბიჭს მისჩერებოდა. ის დღე და, ბოჩოლას თვალები დღემდე ანათებენ ლუკას ბავშვობისდროინდელ მოგონებებში. ალბათ, არც არასოდეს დაავიწყდება ხარის თვალები. აი, ახლაც თვალწინ უდგას. შეკრთა.

თევდორეს მონაყოლი გაახსენდა: მგლად ყოფნისას თავისი ხარი რომ იცნო თვალებით.

ყური მიუგდო.

შიგნით ოთახიდან ჩამიჩუმი არ ისმოდა.

ნუთუ სძინავს, თუ ელოდება როდის ჩაიძინებს ლუკა. არა, არ უნდა დაიძინოს, თორემ რას გაიგებ რა უდევს თევდორეს გულში, მან ხომ საკუთარი ხარიც არ დაინდო. ეს მაშინ იყო, როცა თევდორე მგელი იყო, მაგრამ ახლა ხომ არ იცის ლუკამ, გაინთავისუფლა დორაისხვევლებისაგან მთლიანად თავი, თუ შიგნით ჩაუსახლეს წითელი მგელი და სოფელში გამოაგზავნეს. იქნებ გაინთავისუფლა, იქნებ დორაისხვევლებს ამაზე უფრო მოძულე მტერი არც ჰყავთ, მაგრამ ეს რომ არ მოუყოლია, რომ აღარ უთქვამს მერე რა მოხდა? ნეტავი მართლა რა მოხდა? ბოლო წლამდე არც ერთხელ წინამძღოლობა არ მომერგო შვიდი წლის განმავლობაშიო. ჩანს, წინამძღოლობისათვის მაინც მიუღწევია. ალბათ, როგორ ამაყად ჩაუდგა ხროვას სათავეში და სამგლო საქმეებით დაგეშილნი დაემუნენ სოფლისაკენ. რაკი წინამძღოლობას მიაღწია, ეჭვი არ არის, უერთგულა კიდევ იმათ კანონებს, ხომ თვითონ ამბობდა, მგლისათვის ისეთი საამაყოა წინამძღოლად ყოფნა, ხროს რომ ჩაუდგები, კვალში რომ ჩააყენებ და მბრძანებლურად ტოტს აიქნევო. მაშ გაუტკბებოდა მბრძანებლის როლი და თუმცა მანამდე სიკეთე ედგა გულში, როცა შვილმკვდარი დედა გადაარჩინა ჯალაბას კლანჭებიდან, როცა გულდაწყვეტით გაჰყურებდა მუხაზე გაკრულ შეყვარებული ბიჭის აჩრდილს, ანდა უდაბნოში რომ

დაძუნძულებდა იმის გულისთვის, კანონის საწინააღმდეგო ზრახვა რომ გაივლო, წინამძღოლად ყოფნა სხვათა შეცოდების ამ სიმს გაუწყვეტდა, ისეთივე მგლად აქცევდა, როგორც მანამდე სხვა წინამძღოლები იყვნენ. ვინ იცის რამდენი ცოდვა ჩაიდინა, რამდენჯერ აიქნია ტოტი მბრძანებლურად. კანონის ერთგულება ხომ მაშინვე სისხლში ჰქონია გამჯდარი, როცა ქარავანს დაეცნენ, თავის ხარი რკალში მოიქცის და როცა თვალებით იცნო საკუთარი ხელით გაზრდილი ხარი, მაინც არ დაინდო, არ დაარღვია მგლების რკალი, როცა ხარმა მის მხარეს გადასწყვიტა წრის გარღვევა. იქნებ ხარმაც იცნო თვალებზე და იმიტომ გაექანა მის მხარეს, იფიქრა დამინდობს და გამატარებსო. თუ ასეა, მაშინ ათასჯერ უფრო მწარე იქნებოდა მაგის კბილები მის ყელში, ვიდრე სხვა მგლების.

ახლა, რატომღაც თავისი თავი წარმოიდგინა ლუკამ იმ წრეში ჩამდგარი, ოღონდ შიგნით მისი ბოჩოლა იდგა, აქეთ-იქით ტრიალებდა და გასასვლელს ეძებდა. შიშისაგან ყელის ძარღვები უფეთქავდა და საბერველივით ქშინავდა. წრე კი თანდათან ვიწროვდებოდა და უცებ ბოჩოლამ რატომღაც ლუკას მხარეს გადასწყვიტა წრის გარღვევა, დაიქშინა და გამოექანა...

შეკრთა ლუკა. საწოლზე წამოჯდა. მისმა მოლანდებამ ვერ შესძლო ბოჩოლასათვის კბილი გაეკრა. ისევ ის წითელი ზამთარი გაახსენდა: როცა გამოიდარა და ბანებიდან თოვლის გადმოხვეტა დაიწყეს, ნიჩბებით სჭრიდნენ ოთხკუთხა ნაჭრებად და იმ ნაჭრებს სადღაც, შუა წელში ზოლად გასდევდა წითელი თოვლი.

იმ წითელ ზოლივით გაკრთა ჩამოზნელებულ ოთახში ცეცხლის შუქი და ჩაქრა.

ჩამოზნელდა. ლუკამ სიბნელეს ყური მიუგდო.

შემზარავი იყო ეს სიბნელე და ავისმაუწყებელი. გარს ეხვეოდა ლოგინში წამომჯდარ ლუკას, თვალებზე უთითებო ხელებს აფარებდა და თითქოს ეჩურჩულებოდა: აბა, გამოიცანი რა მოხდებო.

ლუკა წამოხტა, მიეჭრა ღუმელს და შეაყარა შეშა. იმის გულს ბაგა-ბუგი გაუდიოდა, ლამის მკერდიდან ამოხტომოდა.

ჩანავლებულ ნაკვერჩხლებზე ატკციალდა ხმელი შეშა, აბოლდა და თუნუქის ღუმელიც ნელ-ნელა აწკრიალდა. ლუკამ სიბნელეში წყალი მოძებნა. კუთხეში სპილენძის თუნგი იდგა, მოიყუდა და ხარბად დაეწაფა. არაკრავდა თუნგი. ცივი წყალი მკერდზე ჩამოედვარა. ისევ ლოგინში ჩაწვა. წყალმა შიში გაუნელა. მაინც ფიქრობდა, ფიქრობდა მისთვის უცხო ბურანით მოცულ სამყაროზე. არა, ხვალ აუცილებლად მოაყოლებს თევდორეს დანარჩენ ამბებს, მაგრამ დადგება კი ეს ხვალე?

რომ არც ადგილის დედას მიეზარა დაწოლისას!

- შემინახე, ადგილის დედა! - აჩურჩულდა ლუკა და პირჯვრის წერას მოჰყვა. მერე, ისევ თვითონ შეშინდა ამაზე და ახალ საფიქრალს მიეცა: თუ თევდორე ისევ იმათ ტყვეა და იმათ ნება-სურვილს ასრულებს, მაშინ ამ სახლის დედაც ხომ მათი იქნება. თევდორემ ხომ თქვა, არ ვიცოდი, თუ ეშმაკებსაც ჰქონდათ ადგილი საპატრონოდ და ალაღად იმიტომ მივებარე იმ ღამესო. ამით ხომ არ მანიშნა, ავს კი გიპირებ, მაგრამ ეს ჩემგან არ არის, დავალებული მაქვს და შენ გაფრთხილდი, დაძინებისას ადგილის დედას არ მივებარო...

უცებ, თითქოს თოფი გავარდაო, ისეთი ხმა გამოიღო ღუმელმა. ეტყობა ჩანავლებულმა ნაკვერჩხლებმა ნელ-ნელა გაახურეს რცხილის შეშა და როცა ცეცხლი გაჩნდა, თოფის ხმა გამოსცა ღუმელმა.

ოთახი მთლიანად გაანათა ცეცხლის ალმა.

- ფუკ-ფუკ-ფუკ-ფუკ! - ისე ხმაშეწყობილად იმახდა ღუმელი, გეგონებოდათ, ოთახი კი არა, პატარა ორვაგონიანი მატარებელი ყოფილიყოს, რომელიც შუადღისას ხეობაში თოვლს მიჰკვალავს და თან მგზავრები მიჰყავს: ერთი ერთ ვაგონში წევს, მეორე მეორეში. არის კიდევ მესამე მგზავრიც - ძაღლი, რომელიც დერეფანში ახია. შუალამე კარგახნის გადასულია. ერთ-ერთ ვაგონში კი ფხიზლობს მგზავრი, მეორე ვაგონში კი კაცმა არ იცის რა ხდება: სძინავთ, ფანჯრიდან ღამეს გაჰყურებენ, თუ გაიპარნენ კიდევ დროებით ვაგონიდან, რომ შემდეგ ისევ შემობრუნდნენ და წინა ვაგონს თავს დაესხნენ.

- ფუკ-ფუკ-ფუკ- ფუკ! - იმახის ღუმელი და წყვეტილ-წყვეტილად, თეთრი მიწით შელესილ კედლებზე, ისე კრთის ცეცხლის შუქი, უცებ ლუკას მოეჩვენა რომ ოთახი მოძრაობდა, მოძრაობდა რიტმულად, მართლა ისე, როგორც მატარებლის ვაგონმა იცის ხოლმე. ლოგინში წამოიწია, კედელს ხელი მიადო, თითქოს მართლა მოძრაობდა ოთახი.

მთელი ამ ხნის განმავლობაში ოდნავ ჩქამიც კი არ დარხეულა შიგნითა ოთახიდან, არც მაშინ, ლუკა რომ სიბნელით დამფრთხალი წამოხტა და ღუმელს შეშა შეაყარა, არც მაშინ, თოფით რომ იგრიალა ცეცხლმა, არც მანამდე და არც მას შემდეგ. ნუთუ მართლა სადღაც წავიდა თევდორე? ანდა რატომ აიკვიატა მასზე ასეთი ეჭვი და ძილს არ აძლევს, მოსვენებას უკარგავს ლუკას. ხომ შეიძლება სხვანაირად ფიქრიც, ტყვეობიდან დაიხსნა თევდორემ თავი, დაბრუნდა სოფელში და ახლა ყოველდღამე მამისეულ საწოლში იმიტომ წვება, რომ მაღლიანია ეს საწოლი, ავი და ბოროტი ვერ ეკარება მას. სხვაგან თევდორეს ცოდვა აწვალეებს, ძილშიც თავს ახსენებს ტყვეობაში ჩადენილი. ბორგავს, ვერ ისვენებს, მამის საწოლში კი მაღლი ტრიალებს, წმინდა კაცის მაღლი, რომელმაც მაშინაც კი ღმერთს შეუნახა სული, როცა ყველას ეგონა, ეგ არის და ღმერთს დაავიწყდაო. როცა დორაისხეველებს დარჩათ ასპარეზი და ცდილობდნენ თვითონ მიეებარებინათ ღმერთსდავიწყებული კაცის სული. მარტო ღრმა სიბერეში კი არა, მთელი ცხოვრებაც ღმერთთანშეყრის წუთს ელოდა ეს კაცი და აქეთ მიმავალ გზაზე მწერს არ ადგამდა ზემოდან ფეხს. მაღლიანია ასეთი კაცის სამარე, რომელიც არ არსებობს და მაღლიანია მისი ნაწოლი ლოგინიც. ალბათ, ამიტომაც იძინებს იქ თევდორე. იქნებ იმიტომაც არ

ისმის იქიდან მისი ჩამი-ჩუმი, ასეთ ლოგინში წოლამ ღრმა ძილი იცის. ნეტავ რატომ ვერ დაიცვა მისმა სულმა თავისი შვილი, რატომ მოხდა, რომ დორაისხვევლებს დაანება მისი დატყვევება. ისინი ხომ სიცოცხლეშივე ემუქრებოდნენ მას, რომ თუ მათ არ მიჰყიდდა სულს, მაშინ შთამომავლობას აუწიოკებდნენ. ასეთმა კაცმა, ნუთუ მარტო თავის თავზე იფიქრა და შვილზე კი არა? მაგრამ ხომ უთხრა, თევდორეს სულს მევაჭრებიან და ასე მემუქრებიანო. ამის მერე, ალბათ, თევდორეზე იყო დამოკიდებული ყველაფერი, ან მამის გზას უნდა გაჰყოლოდა, ან არა და ყოველწუთს შეიძლებოდა გზიდან გადამცდარიყო. განა თვითონ არ ამბობდა, უზომოდ ბევრ ნადირს ვხოცავდიო?!

ნეტავ თუ მოახერხა თევდორემ ტყვეობიდან საბოლოოდ გამოეხსნა თავი. იქნებ მამის მაღლი დაეხმარა ამაშიც. ახლა წევს მის საწოლში და მშვიდად სძინავს. იქნებ ტყუილად ეშინია ლუკას.

- ფუკ-ფუკ-ფუკ-ფუკ! - ისევ ხმაშეწყობილად ისმის ოთახში და ახლა უფრო ეჩვენება ლუკას, რომ სადღაც მიდის. მიმოიხედა, ოთახი მოათვალიერა. აქამდე თითქოს ვერც კი შენიშნა მარცხენა კედელზე ჩამოკიდებული რამოდენიმე შემჭვარტლული სურათი. ერთ-ერთ მათგანს კარგად ანათებს ცეცხლის შუქი. ხუთი თუ ექვსი კაცი, ცხენებზე არიან ამხედრებულნი. ცხენები დგანან თავაწეულნი. მხედრებს სამგზავრო იერი დაჰკრავთ სახეზე. იქვე დგას ბერიკაცი, თეთრი თმა-წვერით შემკობილი. ხელში ხარის პატარა ყანწი უჭირავს და მხედრებს ლოცავს. ბერიკაცის ფეხებთან დგას პატარა გოგო, რომელიც როგორც ეტყობა ყვავილებს ატანს მხედრებს, მაგრამ ისინი ვერც ამჩნევენ ამას, შეიძლება ამჩნევენ კიდეც მაგრამ „ისეთ საქმეზე მიდიან“, განგებ არ აქცევენ ყურადღებას ყვავილებიან გოგონას, მარტო ერთ-ერთი მხედრის ცხენს გაუშვერია გოგონასაკენ თავი და ხარბად ყნოსავს მის ყვავილებს...

აი, ასეთ მდგომარეობაშია შეჩერებული სურათში წამი.

შემდეგ, ალბათ, ბერიკაცი დალევს იმ პატარა სასმისით არაყს, მხედრები ადგილს მოსწყდებიან, მათ ხომ ისედაც ეჩქარებოდათ რომ ცხენზე ამხედრებულთ მოისმინეს მოხუცის დალოცვა. ალბათ, დალევს თუ არა სადღეგრძელოს, შებრუნდებიან და ერთ წამში თვალს მიეფარებიან. გოგონა დარჩება ყვავილებით ხელში და შეიძლება ლოყაზე ცრემლიც ჩამოუგორდეს, მას ხომ ყოველთვის ეძნელება მამიკოსთან განშორება. მამამ ვერ გაბედა შვილისათვის ყვავილები გამოერთმია. მარტო მისმა ცხენმა გაიყოლა თან მისი სურნელი...

... ნეტავი ვინ არიან, ან სად მიდიან. მიდიოდნენ მაშინ, ახლა უკვე წასულნი არიან. სად? იქნებ საერთოდ არიან წასულნი ამ ქვეყნიდან. იქნებ ის მოხუცი, რომ ილოცება, თევდორეს მამაა, ახალგაზრდებს აცილებს ომში. გოგონა? გოგონა ვინლაა? ან სად არის... ნეტავ რა მოხდა?

სურათში კი ყველაფერი ძველებურად არის. რა საინტერესოა წამი... წუთი... ჩვენ ყველაფერს იქ ვტოვებთ: წამის იქით, წუთის იქით, იქ ყველაფერი ისევე რჩება, როგორც

იყო, - ფიქრობს ლუკა, - ვტოვებთ ბავშვობას და სადღაც აქეთ გამოვრბივართ, წამის აქეთ, წუთის აქეთ, მერე?...

ისევ სურათისკენ გაიქცა თვალი. მოეჩვენა რომ სურათებიც რიტმულად ირხეოდნენ, თითქოს მართლაც სადღაც მიდიოდა სახლი... წამოიწია, უნდოდა გარეთ გაეხედა და მიმხვდარიყო, მართლა მიდიოდა სადმე თუ ეჩვენებოდა და იქვე იდგა.

ძალღმა დაიყეფა.

აღარ ამდგარა ლუკა. ძალღი აქამდის ჩუმად იყო, აღარც ახსოვდა მისი არსებობა. ნეტავი ძალღსაც რაიმე საერთო ხომ არა აქვს თევდორესთან? იქნებ მიხვდა, რომ ლუკა გარეთ გახედვას აპირებდა და იმიტომ დაიყეფა, აგრძნობინა, ადგომა და იმის ნახვა, მივდივართ სადმე თუ არა, არ გაბედოო. იქნებ თევდორე შემოიტყუებს ხოლმე მსხვერპლს აქ, თვითონ გაიპარება, მოიყვანს დორაისხვევლებს და ვინ იცის რას არ სჩადის. ძალღი კი ჰყარაულობს...

ლუკას მზერა ახლა ერთ სურათზე შეჩერდა: ახალგაზრდა, ნაწნავებიან ქალს, ხელში პატარა ბიჭი უჭირავს...

იქნებ ცოდვას თევდორეზე იმის გაფიქრებაც კი, რასაც ლუკა ფიქრობდა. თევდორეს რომ ახლა ასეთი რამ ედოს გულში, განა კედელზე ასეთი სურათი ეკიდებოდა? იქნებ თვითონ თევდორეს დედაა ეს ახალგაზრდა ქალი, ხელში კი პატარა თევდორე უჭირავს. რანაირია ახლა თევდორე? ლუკა შეეცადა წარმოდგენაში აღედგინა: საშუალოზე ოდნავ მაღალი, გამხდარი, ხმელი სახე, ნატანჯი თვალები, რომლებიც ახლა არაფრით არ ჰგვანან მგლის თვალებს, მათში თითქოს რაღაც სევდაც კია ჩაწოლილი, თუმცა მგლის თვალებშიც კია სევდა ჩაწოლილი. არა, აქ სევდა არ არის განმასხვავებელი ნიშანი, ამ თვალებში ახლა რაღაც მადლითცხებული ნაპერწკალი ბრწყინავს, ეს ნაპერწკალი საოცრად ჰგავს სურათში მყოფი მოხუცის თვალებიდან გამომკრთალ ბრწყინვას. დაკოჟრილი ხელები აქვს თევდორეს, ეტყობა ქარში და ყინვაში კლდე-ღრეებში წანწალისას გაუმაგრდა ასე. სახეზე ახლა იმ ქალის იერიც გადაჰკრავს, პატარა ბიჭი რომ უჭირავს სურათზე ხელში. ნამდვილად თევდორეა ის პატარა ბიჭი, ახლა ხომ სულ სხვანაირია, მგლის სახეც კი აქვს გამოვლილი, მაგრამ თვალები ისეთივე აქვს, მამის თვალები. ეტყობა თავისმა ხარმაც ამ თვალებზე იცნო და იმიტომ მოინდომა იქეთ წრის გარღვევა. ამ თვალებიდან ხომ რაღაცა მადლი გამოკრთის. რაღაცით გაიმედებს, მათდამი მიმნდობი ხდები... მაგრამ მგელი?

ნუთუ ის ნაწნავებიანი ქალი როდესმე წარმოიდგენდა, რომ მისი პატარა ბიჭი, ასე რომ იხუტებს გულზე, როდისმე მგლად იწანწალებდა ქვეყანაზე, მოედებოდა მთასა და ბარს, ჩაუსაფრდებოდა მგზავრს, დროს უხელთებდა და დააცხრებოდა თავზე...

არა, ასეთი რამის წარმოდგენა შესაძლებელიც რომ იყვეს, ვერც ერთი დედა ვერ წარმოიდგენდა, ალბათ.

არა, თევდორეს უნდა მოაყოლოს ლუკამ რაც მოხდა შემდეგ. უნდა მოაყოლოს, თუ მშვიდობით გათენდა, თუ მართლა სადმე არ მიდის ახლა ეს სახლი თავისი ორი ვაგონით...

არ უნდა დაიძინოს...

არ უნდა დაიძინოს...

არ უნდა დაიძინოს...

არ უნდა...

არ...

ჩათვლიმა.

შეკრთა!

თითქოს რაღაცა ხმა მოესმა თევდორეს საძინებელი ოთახიდან.

მიაყურადა.

ისევ დუმილი.

ცეცხლის შუქზე ახლა უფრო გვიან-გვიან ნათლებიან კედელზე გაკრული სურათები.

ახლა მოპირდაპირე მხარეს, ბოძზე ჩამოკიდებულ ძველისძველ ხანჯარსაც მოჰკრა ლუკამ თვალი.

მიაყურადა.

ხმა არსაიდან ისმოდა.

თუ გადაარჩენს, ის ხანჯარი გადაარჩენს.

ფრთხილად წამოდგა, ბოძიდან ასევე ფრთხილად ჩამოხსნა ხანჯარი და ლოგინში ჩაწვა. ვადას მოსწია. ძვრა ვერ უყო. მთელი ძალით დაეზიდა. ამაო იყო ყოველი ცდა.

ცეცხლის შუქმა ისევ გამოანათა სურათებიანი კედელი. ბავშვიანი ქალი გამოკრთა.

შერცხვა ლუკას. ხანჯარს ხომ იმის შვილისათვის...

ქალის თვალეზს წააწყდა.

ისევ ფრთხილად წამოდგა ლოგინიდან.

ბოძზე ისევ ისე ჩამოჰკიდა, ერთი წუთით დაფიქრდა.

ისევ ჩამოიღო ხანჯარი, თუნგით წყალი ჩაასხა ქარქაშში.

ამოსწია! არა ძვრა ვერ უყო. ძაღლმა ისევ დაიყეფა. შეკრთა ლუკა. ბოძზე ჩამოჰკიდა ხანჯარი. უხმოდ ჩაწვა ლოგინში და ეჭვიან ფიქრებს მიეცა:

ნუთუ მართლა ამ ღამით უნდა დასრულდეს ყველაფერი.

ან იქნებ?.. შეაჟრჟოლა ლუკას... ან იქნებ ისიც მგლად უნდა აქციონ!

საშინელი ელდა, სახის გადაფითრება და კინაღამ ყვირილიც კი მოერია. ნუთუ მართლა ეს მოელის?

ნუთუ ამ ღამის მერე მგლად უნდა იწანწალოს მანაც ქვეყანაზე, ჩაუსაფრდეს მგზავრს, დაკარგოს ნიჭი ადამიანური ცოდვა-მადლის შეგრძნებისა, გახდეს უგრძნობი, არგადამხვეველი მგლური კანონისა და ვერგამრჩეველი იმისა თუ... ნუთუ მასაც შეეძლება მერე რომ ცაში გაფრენაზე მეოცნებე გოგონას დაესხას თავს... ნუთუ???

უნდა გავიპარო, გაუეღვა უცებ თავში, აქედან უნდა გავიპარო.. მაგრამ როგორ?

სულ რაღაც რამდენიმე საათის უკან ჯერ უკან ადევნებული და მერე გარსშემოწყობილი მგლები გაახსენდა, ალბათ, ახლაც სადმე დამრწიან ის მგლები და საკბილოს ეძებენ. იქნებ უკვე გაჰკრეს კიდეც ვიღაცას კბილი. იქნებ სახლის გარშემოც არიან შემოწყობილი და ჯერ ვერ ბედავენ წრის შევიწროვებას.

მგლების რკალის გახსენებაზე ჟრუანტელმა დაუარა ლუკას. რატომღაც მოეჩვენა რომ მგლების რკალშია მთელი ცხოვრება და თანდათან ვიწროვდება ეს წრე. საით გაიქცეს, რომელ მხარეს შეიძლება წრის გარღვევა? ან შეიძლება კი?

კურდღელი გაახსენდა: როგორ იფარებდა თვალეზზე წინა თათებს და ყვიროდა. წრიდან რომ გავარდა და იქ კი მელია დაუხვდა.

ნეტავი რა იფიქრა ბოლო წამს?

რა კურდღელივით ფიქრები მომდის, – გაიფიქრა ლუკამ და გულაღმა გადაწვა ბალიშზე. შემჭვარტლულ ჭერზე მკრთალად ლიცლიცებდა ცეცხლის შუქი.

რომელი სჯობია, რომ ვიყო:

კურდღელი? თუ, მგელი?

კურდღლები ისე კრთიან მთელი სიცოცხლე, როგორც აი, ეს მკრთალი ცეცხლის შუქი თრთის და კანკალებს შემჭვარტლულ ჭერზე. ეს ჭერი კი შავია, კურდღლის გზასავით შავად დახლართული.

მგელი?

მგლებმა არც კი იკადრეს კურდღლისათვის მიექციათ ყურადღება, როცა მან წრიდან გასვლა მოინდომა, მერე ისევ შიგნით შემოუშვეს მელისაგან გულგახეთქილი.

მგლის გზა სხვა არის...

ნუთუ მართლა ამ გზაზე წანწალი მოელის ლუკას?

ნუთუ იმიტომაცა თევდორე შიგნით ოთახში დაყურსული რომ ემზადება, ემზადება რათა კიდევ ერთი სამგლო საქმე აასრულოს – სამგლეთს შემატოს ერთი მგელიც.

მაგრამ?.. უკვე მერამდენედ ეკითხება საკუთარ თავს ლუკა და პასუხს ვერ აძლევს.

წაიყოლა თან. ლუკას კი დაუტოვა ბნელი ოთახი, უძილო ღამე, წყლიანი თუნგი, ღუმელი, რომელიც ახლა ძლივსდა ფუკ-ფუკებს და ოთახიც მასთან ერთად ჩერდება, შემჭვარტლული ჭერი, ზედ მოლიცლიცე კურდღელივით მფრთხალი ლანდებით, კედელზე ჩამოკიდებული რამოდენიმე სურათი, ბოძზე ჩამოკიდებული ჩაჟანგებული ხანჯარი და კიდევ ათასი სხვა წვრილმანი, რომელნიც ავსებენ ოთახს; დაუტოვა შიში, ყოვლისმომცველი და უსახური შიში. თითქოს ყველაფერ ამას ძალი ჰყარაულობს.

გაიპარებოდა ლუკა აქედან სანამ დროა, მაგრამ .. მგლები?

აქ მაინც რაღაცის იმედი აქვს, ჯერ კიდევ.

თუნდაც აი, იმ კედელზე ჩამოკიდებული სურათების.

თუნდაც თევდორეს თვალების..

მაგრამ მის ხარსაც ხომ ჰქონდა ამ თვალების იმედი?..

იქნებ სცადოს? როგორც იმ კურდღელმა ქნა, გაიქცეს ამ სახლიდან და თუ იქეთ ისევ დაუხვდებიან მგლები უკან მობრუნდეს.. ეს ღამე კი არა – საუკუნეა. არ უნდა დაიძინოს..

არ უნდა დაიძინოს.. არ უნდა.. როგორმე.. როგორმე არ უნდა.. დაიძინოს.. წამიერი ჩათვლენა, და ისევ რაღაცამ შეაკრთო: თითქოს ისევ ხმაური მოესმა შიგნითა ოთახიდან. ყური მიუგდო: ისევ დუმილი და ჭერზე მკრთალად აციმციმებული ცეცხლის შუქი.

ასე გულადმა ბალიშზე გადაწოლილი მისჩერებოდა ერთხანს ჭერს და რაღაცას იხსენებდა. ახლა, რატომღაც, მთელი არსებით მოუნდა, ისევ გასჩვენებოდა თავისი ბავშვობისდროინდელი რომელიმე დღე, თუნდაც წითელი ზამთარი, მაგრამ ამჟამად გაზაფხულის მოჭივივზე ჩიტებით აჟრიამულელებული დღე ამოჰყვა მეხსიერებას:

ლუკა სკოლის მერხზე იჯდა და ყურს უგდებდა ზოოლოგიის მასწავლებელს, რომელსაც დაფაზე პატარ-პატარა რუკები გაეკრა და მოწაფეებს შინაური ცხოველების აგებულებას უხსნიდა. მასწავლებელი სამოც წელს გადაცილებული კაცი იყო, დაბალი, სწრაფადმოსიარულე ფეხებზე შემდგარი. ყოველთვის ცდილობდა თავი ღირსეულად დაეჭირა და სიმშვიდე შეენარჩუნებინა. მარტო მისი ჭროლა თვალები ვერ მალავდნენ მოუსვენრობას.

გარეთ გაზაფხულის დამატრობელი დღე იდგა. კლასში მასწავლებელი ახალ გაკვეთილს ხსნიდა და მოწაფეები სულგანაბულნი ყურს უგდებდნენ. ასეთ დროს მასწავლებელი ზედმეტად მომთხოვნი იყო, მერხზეც კი არ უნდა დაჰყრდნობოდი იდაყვებით, წელში გაჭიმული უნდა მჯდარიყავი, ხელები ზურგსუკან გწყობოდა და თვალი მოუშორებლივ გედევნებინა მასწავლებლის მოძრაობებისათვის, ფანჯარაში გახედვა ხომ საერთოდ აკრძალული იყო გაკვეთილის ახსნისას, არა და გარეთ გაზაფხულია, სკოლის ეზოში ყვავილები ამოსულან, ღობისპირზე ჩამწკრივებული ტყემლები გამოკვირტულან და ეს-ესაა გაიშლებიან. მთელი ხეობა გალობს, საზეიმო ელფერი დაჰკრავს დედაბუნებას. მოფრენილან გულყვითელა ჩიტები, ბოლოცეცხლები, გუთნის ჩიტები და კიდევ სხვანი.

– მერცხალი მოფრინდა, მერცხალი! – ყვირის ვიღაც სკოლის ეზოში.

ბაღებს ეს დამახილი ფანჯრებისაკენ გააპარებინებს მზერას, მაგრამ ზოოლოგიის მასწავლებელი მკაცრი: კკ-კკ – ახველებს ის და ეს არის გამაფრთხილებელი ნიშანი ყურადღებისა.

გარეთ მთელი თავისი დიდებულებით გალობს გაზაფხული. კლასში მასწავლებელი გაკვეთილს უხსნის მოწაფეებს. უცებ ხალხის ყაყანი გაისმის. ხალხის ხმა სკოლის ეზოს იქეთიდან მოდის. ბავშვებს უნდათ ფანჯრიდან გახედვა, მაგრამ მასწავლებლის შიში აქვთ. ხალხის ყაყანი უფრო ძლიერდება, თითქოს ვიღაცას მოსდევენ დასაჭერად. მოწაფეები თვალს ვერ აშორებენ მასწავლებელს და უცებ თვითონ მასწავლებელს გაექცევა თვალი სკოლის ეზოსაკენ. ბაღებიც იქეთ იხედებიან. ქვის ღობის იქედან ეზოში გადმოხტება შველი. ქვის ყორეს მადევარი ხალხი მოაწყდა იქედან. მასწავლებელმა უცებ საჩვენებელ მწვეტ ჯოხს დასტაცა ხელი და კლასიდან გავარდა. იმის დანახვაზე, ეზოში ჩამომხტარი შველი დაფრთხა, ღობის მიყოლებით გაიქცა. მასწავლებელი ჯოხით გაეკიდა, თან ყვიროდა:

– იქეთ, არ გაგექცეთ, იქეთ! – მისძახოდა ის ღობის გარეთ შვლის მიმართულებით მორბენალ ხალხს. სხვა მასწავლებლებიც გამოცვივდნენ კლასებიდან და სამასწავლებლოდან. მსუქანი, ჩამრგვალებული სიმღერის მასწავლებელი ქალიც შველს გაეკიდა დასაჭერად, გეომეტრიის მასწავლებელიც მათ მიჰყვა, დანარჩენმა მასწავლებლებმა თავი შეიკავეს. მასწავლებლებს რამდენიმე მოწაფე მისდევდა უკან შვლის დასაჭერად. შველი დარბოდა ეზოს გარშემო და გასასვლელს ეძებდა. კედლის იქით ხალხი მორბოდა მისკენ და გასასვლელს არ აძლევდა. შიგნით მასწავლებლები და მოწაფეები მისდევდნენ ფეხდაფეხ. სკოლის ეზო კარგა მოზრდილი იყო და შველი ახერხებდა მდევრებისაგან თავის დაღწევას. ერთხელ, სწორედ ასე დარბოდა ლუკა ამ ეზოში, უკან მისდევდნენ მოწაფეები და უყვიროდნენ:

– ქრისტე აღსდგა! ქრისტე აღსდგა!

ლუკა გარბოდა რაც შეეძლო, ტანზე ძაფებით გადაბმული წითელი კვერცხები ეკიდა.

წინა დღეს აღდგომა იყო და დირექტორმა მოწაფეები გააფრთხილა, სკოლა არავის გაეცდინა, თორემ დასჯიდა. აღდგომა დღეს, მიცვალებულის სულებს კვერებს უდგამდნენ სამიზნეზე პატრონები. ამ ქადის კვერებს ხალხი შვილდებითა და ბოდლებით ისრებს ესროდა მიზანში. ვინც მიზანში მოარტყამდა, იმისი იყო მიცვალებულის კვერი, რომელსაც თან კიდევ წითელი კვერცხები და სხვადასხვა საჩუქრები მოჰყვებოდა. მთელი ერთი კვირა დადიოდა გაკვეთილების მერე ლუკა ტყეში შვილდის ხისათვის. ერთ წვრილიან ტყეში სწორ შვინდნაწლას წააწყდა. ცულით ძლივს მოჭრა, ისეთი მაგარი იყო სამშვილდე ხე. გაზაფხული იყო და ხეებს უკვე წყალი ჰქონდათ ჩამდგარი. ლუკას ჯერ შეეშინდა, ხელში ხომ არ მოვირტყიო, მაგრამ მერე მიხვდა რომ ხეს მოსდიოდა სისხლი. ეს ამბავი არავისათვის გაუმხელია. წამოიღო ის მოჭრილი სამშვილდე და გამართა შვილდ-ისარი. ერთი თვე მიზანში სროლაში ვარჯიშობდა.

დადგა აღდგომა დღე.

მოწაფეები სკოლაში წავიდნენ.

მარტო ლუკას დასძლია მიზანში სროლის სურვილმა და მთელი დღე მიცვალებულთა სულის კვერებს ესროდა შვილდ-ისარს.

მეორე დღეს მასწავლებელმა ეზოში გამოიყვანა. მოწაფეებს მოატანინა წითელი კვერცხები, აქეთ-იქით ჩამოჰკიდეს ლუკას, ზურგზე მიაკრეს კარდონის ქალაღი წარწერით:

– ქრისტე აღსდგა!

– ბავშვებო, ხომ გაგაფრთხილეთ სკოლა არ გააცდინოთ-მეთქი... ეკითხება დირექტორი ლუკას გარშემო შემოხვეულ მოწაფეებს.

– დიახ, მასწავლებელო! – პასუხობენ ისინი ხმაშეწყობილად.

– ხომ არ არსებობს აღდგომა.

– დიახ, მასწავლებელო!

– დიახ კი არა, არა-თქო!

– არა, მასწავლებელო!

– მაშ ეს ბიჭი ხომ იმსახურებს ამისათვის სასჯელს, – ლუკაზე მიუთითა დირექტორმა.

– დიახ, მასწავლებელო.

– აბა, შემოარბენინეთ ასი წრე! – ბრძანა დირექტორმა და ბალები კიჟინით გაეკიდნენ ლუკას.

– ერთი, ორი, სამი... – ითვლიდა დირექტორი და შუა ეზოში ტრიალებდა ერთ ადგილას. ორმოცდამეთხუთმეტე წრეზე მთელი ეზო თვალეზში დაუტრიალდა ლუკას და გონი აერია, მუხლები მოეკვეთა და წაიქცა. დირექტორმა წამოაყენა და ჩაეკითხა:

– აბა, აღსდგა ქრისტე?

– ჭეშმარიტად, მასწავლებელო! – ამოილულულა ლუკამ.

– აბა, მიდი, მიდი, შემოურბინე! – ბრძანა დირექტორმა და ლუკაც წალასლასდა. გზადაგზა წითელი კვერცხები სცვიოდა და იმტვრეოდა. მაშინ ჯერ კიდევ პატარა იყო იმისი ბოჩოლა და სკოლაში არ დაჰყვებოდა.

მირბოდა ლუკა უკანასკნელი ძალით და უკან ჟრიამული მიჰყვებოდა. ახლა ასევე ყიჟინითა და ჟრიამულით მისდევენ დამფრთხალ შველს მასწავლებლები და მოწაფეები. მსუქანი სიმღერის მასწავლებელი დაღლილა, მდევარს გამოსთიშვია, შუა ეზოში დირიჟორით დგას და ყვირის:

– როგორმე უკანა ფეხში დასწვდი, უკანაში!

ხმა კი აქვს იმისთანა ნავარჯიშები, ზარივით ისმის და გამოირჩევა სკოლის ეზოს შიგნით და გარეთ მოყაყანე ხალხის ხმაში.

შველმა რამდენჯერმე წაიმუხლა და ამ დროს კინაღამ თავს დაეცნენ, ძლივს მოასწრო, თითქმის ხელიდან გაუსხლტა ზოოლოგიის მასწავლებელს.

– იი, შე გლახა, შენა! – უყვირა სიმღერის მასწავლებელმა და ექსტაზში შესული ისევ ფაშფაშით გაეკიდა შველს. მოწაფეებს ეტყობა მასწავლებლის რიდი ჰქონდათ, წინ არ უსწრებდნენ მას.

უცებ შველმა დაბალი ღობე ნახა, შედგა, თავი ასწია, თვითონაც მთელი ტანით აიწია და გადახტა. გარეთ მყოფთ ვერ მოასწრეს მისი დაჭერა. ზოოლოგიის მასწავლებელი და რამდენიმე მოწაფე თან გადაჰყვნენ. გეომეტრიის მასწავლებელი იქვე ჩამოჯდა და ძლივს ითქვამდა სულს. სიმღერის მასწავლებელი სამასწავლებლოსაკენ მოდიოდა და გზადაგზა იძახდა:

– აახ, რა მწვადი ჰქონდა!

შველი გარბოდა, გარბოდა ახლა უკვე ტყისაკენ. გზადაგზა სულ ცოტანილა რჩებოდნენ მდევრები და როცა შველმა ტყეს შეაფარა თავი, ხუთი თუ ექვსი მდევარილა შეჰყვა თან.

რამდენიმე ხანს კიდევ მოისმოდა ტყიდან კვილი, სტვენა და მერე ისიც მიწყდა. კარგა ხანს არავინ გამოსულა ტყიდან, საღამოს ხანზე გამოჩნდნენ, წინ ზოოლოგიის მასწავლებელი მოუძლოდა, უკან დანარჩენები მოჰყვებოდნენ.

ნუთუ შეჭამეს მაშინ ის შველი? – ახლა გაიფიქრა ლუკამ. ნუთუ ზოოლოგიის მასწავლებელსაც მგელი ეჯდა სულში, გეომეტრიის მასწავლებელსაც და სიმღერის მასწავლებელსაც? ხმა დადიოდა, ღამ-ღამობით, როცა სიმღერის მასწავლებელს ქმარი სახლში არ ჰყავს, მასთან ჩუმად ზოოლოგიის მასწავლებელი დადისო.

– რა უნდა, რას დამცრება? – ბრაზობდა ხალხი.

– სიმღერას ასწავლის, – დასცინოდნენ ზოგიერთები.

– თავის ცოლ-შვილში იმღეროს ისა სჯობია, – ისევ ბრაზობდნენ პირველნი.

ნუთუ მართლა მგელი ეჯდა ორივეს არსებაში.

ნუთუ სიმღერის მასწავლებელი სუნით გრძნობდა ამას და ღამ-ღამობით იმიტომ უგორდებოდა ქვეშ ბებერ მგელს, რომელიც ყველაზე პირველი შეჰყვა ტყეში შველს და იქედანაც პირველი გამობრუნდა უკან. ალბათ, პირველმაც იმან გაჰკრა ყელში კბილი. მერე კი, ვითომც არაფერი, ისევ ისე ხსნიდა გაკვეთილებს და ისევ უკრძალავდა ბავშვებს ფანჯრიდან ეზოში გახედვას.

ერთხელ კი შემოუვარდა კლასში გარსია და ზოოლოგიის მასწავლებელს ფერი აცვლეინა:

– შენა, თუ გულადი ხარ, გამომყევი ახლავე სკოლის ეზოში, მაგრამ ვიცი რა ვაჟკაცი ხარ. ვაჟკაცობა განა ის არი რო საწყალ შველს გამოუდგე, ვაჟკაცობა სხვა რამეა, სხვა რამე! ეხლავე გაჩვენებდი, შენცა და იმათაცა, შენთან რომ იყვნენ ტყეში, შვლის მწვადებს რო სჯიჯგნიდით, მაგრამ აემ ბალღების ხათრს რა ვუყო, ამათ როგორ ვუცემო თვალწინ მასწავლებელი. ერთს კი გეტყვი, არც ღამ-ღამობით წანწალია ვაჟკაცობა სხვის ცოლთან სიმღერის მასწავლებლად, დაიმახსოვრე ჩემი ნათქომი, ვაჟკაცობა სულ სხვა რამეა, სხვა! – ბოლოს ერთი დაჰკვივლა გარსიამ ფერწასულ ზოოლოგიის მასწავლებელს, კლასის კარი გაიჯახუნა და წავიდა.

ეს გარსია სულ სავაჟკაცი საქმეებზე იყო გადამდგარი. დღეც იმაზე ფიქრობდა და ღამეც, თუ რა ევაჟკაცნა, რითი გამობრწყინებულიყო სოფლის თვალში. ერთი შავი ცხენი ჰყავდა, სულ მუდამ შეკაზმული და დარახტული. მოჰკრავდა რამეს ყურს, აქადააქ ვიღაცეებს ჩხუბი აქვთო, მოახტებოდა ცხენს და გააჭენებდა ამბის დაწვრილებით გასაგებად. და ვაი იმისი ბრალი თუ ჩხუბში ვინმე ვაჟკაცურად არ მოიქცა. სუ ხანჯრებით ჰქონდა თავი დაჩეხილი, სხვისთვის მოქნეულ ხანჯარს, თავს რომ უშვერდა.

– შე შავ საათზე დაბადებულო, ერთხელაც იქნება, მოგკლავს ვინმე, რა სუყველგან შენ ეჩხირები! – ეჩხუბებოდა ცოლი და თან ვინ იცის მერამდენედ უხვევდა ნახანჯრალ თავს.

– აბა, მაშ სხვებივით ხომ არ შევუშინდები და გამოვიქცევი, ეგ რალა ვაჟკაცობა იქნება, – იმახდა გარსია.

– ჰოდა, იარე სუ ერთთავად შახივით შახვეული თავით, – ეუბნებოდა ცოლი.

– თორე შახები კი ვერა ყოფილან ვაჟკაცები, აი! – ახლა შახებს უქებს გარსია ვაჟკაცობას.

ერთი დათვი გადაეკიდა სოფლის ნახირს და მუსრს ავლებდა. რასაც ჰამდა ჰამდა, რასაც არა და ბეგვავდა, მიწაში მარხავდა და საზამთროდ და საშემოდგომოდ ინახავდა. ვერავინ ვერ ბედავდა იმაზე ნადირობას, უშველებელი იყო, მთასავით დადიოდა. იმის ნაფეხურებში, წვიმის დროს, იმდენი წყალი გუბდებოდა, სიცხეში ერთ მოწყურებულ ხარს აძლობდა. ხარი ჯერ ეტყობა ვერ გრძნობდა საიდან სვამდა წყალს, სულს რომ მოითქვამდა და წყურვილს მოიკლავდა, ერთს დაყნოსავდა ნაფეხურს, შეჰბღავლებდა და გარბოდა შეშინებული.

შემოდგომაზე, როცა დათვი თხილიანში გაივლიდა, ისეთ კვალს ტოვებდა, ისე ლეწავდა თხილიანს, თითქოს ყანაში გაევილო. რამდენჯერმე ჩაუსაფრდნენ კიდეც, მაგრამ ვერ შებედეს სროლა.

– ტყვია მაგას ვერაფერს დააკლებსო, თავს იმართლებდნენ მონადირეები. იმას კი, დღეში ერთი ხარი არა ჰკმარობდა საჭმელად. ვიღაცამ უთხრა გარსიას:

– სუ რო „ვაჟკაცობა-ვაჟკაცობას“ გაიძახი, წადი და იმ დათვის ევაჟკაცე.

გარსიას, ეტყობა, ჯერ აზრადაც არ გაევილო იმ დათვთან ევაჟკაცნა და ახლა თითქოს რაღაც აღმოეჩინოს, წამოიძახა:

– ეეე!

ხალხი გაისუსა, იფიქრეს ახლა იმას ვინც დათვზე ეს უთხრა გაათავებსო.

– ეეეე! – იძახდა გარსია, – მერედა სად ვნახო, გამიჩერდება?

– სადმე ჩაუსაფრდი და ესროლე!

– არააა, თოფით სროლა ხო ვაჟკაცობა აღარ იქნება.

– აბა, შენთან საჭიდაოდ იმას არა სცალიან და თუ ისევ შენ შეხვალ იმის სოროში, სხვაგან სალაპარაკოდ ვერცა ნახავ.

– სადა აქვს სორო?

– შავ კლდეში რომ გამოთხრილია, იქ ცხოვრობს.

წავიდა გარსია შავ კლდეებში. ერთი პატარა ხანჯარი წაიყოლა თან, ისიც სუ თავის მართლებით: იმას ჩემზე დიდი კბილები და ბრჭყალები აქვს, თორე ამასაც არ წავილებდიო. გაჰყვა ხალხიც და გამოღმა მთიდან უყურებენ რას იზამს გარსია.

მიაღწია დათვის სოროსთან.

დაისვენა.

ქამარი მაგრად შემოიჭირა წელზე.

ჩაიცივა დაბამბული შარვალ-ხალათი, რომ ადვილად კბილი ვერ გაეკრა დათვის. დაიჭირა ხელში პატარა ხანჯარი და შესძახა:

– გამაგრდი, მოვდივარ! – ო.

შეძვრა.

კარგა ხანს დათვის სოროდან ღრიალი ესმოდა გამოღმა მთიდან მოყურადე ხალხს. რამდენიმე ხნის მერე სოროდან გამოძვრა თავპირდასისხლიანებული გარსია. გორი ჩამოიარა, ხალხთან მივიდა და იკითხა:

– ვარ თუ არა ვაჟკაცი?

– მოკალი?

– ვარ თუ არა ვაჟკაცი?

– ხარ, როგორ არა ხარ, – წამოიძახა ხალხმა.

– არა, ამან მითხრას, ვარ თუ არა ვაჟკაცი? – იმ კაცს მიუშვია ხელი გარსიამ, გუმინ რომ წააქეზა, თუ ვაჟკაცი ხარ, წადი და დათვის ეჭიდეო.

– მოკალი თუ? – ჰკითხა იმ კაცმა.

– შენ დაგიბარა, ავად ვარ, მოსაკითხი მომიტანოსო, შეხვალ? – ჰკითხა გარსიამ, – მართლა მოკალი? – ეკითხებოდა ხალხი.

– მე ისიც მეპატიოს, სახლში რო შევუვარდი, დანარჩენი შედით და თქვენა ნახეთ, – თქვა გარსიამ და სახლში წავიდა.

იმ დღის მერე დათვი აღარ გამოჩენილა. გარსია კი დადიოდა და ახალ-ახალ სავაჟკაცო საქმეებს ეძებდა.

ბოლო დროს ძალიან ჩიოდა: რა დრო დაგვიდგა, ვაჟკაცობას აღარავინ დაგიდევს, კურდღელმა და მელიებმა ჩაიგდეს ძალაუფლება ხელში და ლომებზე და ვეფხვებზე ისინი ბატონობენ, მგლებზე აღარას ვამბობ, მგლებმა ხომ ქვეყანა ამოაგდესო.

იმაზე ხომ სულ გადაირია, შველს რომ გამოეკიდა მთელი სოფელი.

შემოელია სავაჟკაცო საქმეები და დარდისაგან კინალამ გადაირია. ერთხელ, სწორედ იმ ზაფხულს, შველი რომ გადმოფრინდა სკოლის ეზოში, ხუთშაბათ დღეს, დიდი წვიმა მოვიდა. ჯერ ცა მოილუშა, ავისმომასწავლებლად ჩამოწვა ღრუბლები. ათრთოლდნენ ბალახები და ხეები.

გაიელვა.

უცებ ატყდა საშინელი ჭექა-ქუხილი.

თითქოს ცა იმსხვრეოდა და ნამსხვრევები დედამიწაზე ცვიოდნენ.

წამოვიდა მსხვილი წვიმა.

ხევებში გამოქანდნენ ნიაღვრები.

მოწაფეები კლასის ფანჯრებიდან გაჰყურებდნენ წვიმას, მაგრამ ისე კოკისპირულად წვიმდა, არაფერი არ ჩანდა.

ასე გადაუღებლად იწვიმა ერთი გაკვეთილი.

მეორე.

მესამე გაკვეთილზე (თუმცა არც ერთი არ ჩატარებიათ რიგიანად) გამოიღარა.

უცებ გამოაჭყიტა მზემ.

დაწყნარებული ბუნება მზის სხივებში აციმციმდა, აელვარდა თვალის მომჭრელად.

ფრინველები სამალავებიდან გამოფრინდნენ და მოჰყვნენ გალობას. აბლავლდა საქონელი. ხეობაში მანამდეც დიდი მდინარე მოექანებოდა, მაგრამ უცებ წამოვიდა კუპრივით შავი წყალი. ხალხი მის სანახავად მიაწყდა ფერდობებს. თითქოს ჯოჯობეთის კარი გაეხსნათ და იქედან მდულარე კუპრი გამოემავათ, ისეთ ფერზე მოექანებოდა მდინარე. ზემოდან მოიყოლებდა შავ ნისლს და გზადაგზა ყველაფერს ნთქავდა, ყველაფერი მიჰქონდა, თავის შავ ტალღებში ახვევდა. შავი წყალი მანამდეც ენახა ხალხს, მაგრამ ასეთი შავი წყალი არავის ახსოვდა.

– რაღაც უბედურება მოვა, რაღაც უბედურებას მანწევს! – ისევ თავისებურად ავიშვიშდნენ ქალები.

კაცები ჩუმად იდგნენ, ჩუმად გაჰყურებდნენ მდინარეს, რომელიც წალეკვით ემუქრებოდა ყოველივეს. კაცების მზერაში ჩაბუდებულიყო უცნაური სევდა. ხანდახან ჩაახველებდნენ და მხრებზე ჩამოცურებულ მოსასხამს შეისწორებდნენ.

მზე ყვითლად კაშკაშებდა გადაწმენდილ ლურჯ ცაზე. მთები ელავდნენ მზის სხივებში. ბუნება დაწყნარებულიყო. მარტო ხეობაში გამოქანებული შავი წყალი დგანდგარებდა, ხურდა, ნისლს მოიყოლებდა და თან გრილი სიო მოჰქონდა.

– სულ დახოცავს თევზებს, – თქვა ვიღაცამ.

– თევზებს ვინ ჩივის, არავინ დაახრჩოს, – ხმა ამოიღო მეორე კაცმა. დანარჩენები ჯერ ჩუმად იდგნენ.

იქვე იდგა გარსიაც, ცმუკავდა, ერთ ადგილას ვერ ისვენებდა, ეს-ეს იყო საიდანღაც მოაჭენა თავისი შავი ცხენი. გარსიას ეტყობა ჭექა-ქუხილმა და ამ ადევნებულმა მდინარემ სავაჟვაცო ნერვი აუფორიაქა, მაგრამ ჯერ ვერაფერი მოეფიქრებინა, წყალში ტყუილად შევარდნას რომ სისულელედ ჩაუთვლიდნენ ეს იცოდა.

უცებ საშინელმა ხმამ გააყრუა ხეობა. ხმა სადღაც მდინარის სათავეებიდან მოდიოდა. რაღაცა წიოდა, ასეთი ხმა არასოდეს მოესმინა ჯერ ხალხს. ისეთი შემზარავი ხმა იყო, გარსიაც კი შეკრთა ერთი წამით.

წივილის ხმაზე დაფრთხა საქონელი, მთის წვერებისაკენ გაიქცნენ აღმა. ფრინველებმა გალობა შეწყვიტეს და სადღაც გადაიკარგნენ. ძაღლებმა ატეხეს გაბმული ყმუილი. ცხენები ფრუტუნებდნენ. ყალყზე დგებოდნენ..

– რა ვქნათ, რა ამბავია შენ გენაცვალე?! – ჩიოდნენ ქალები. კაცებს უფრო მოსძალებოდათ სევდა თვალებში და იმ მხარეს გაჰყურებდნენ მდინარეს, საიდანაც ეს შემზარავი ყვირილი ისმოდა.

თითქოს ხის ფოთლებიც კი კრთოდნენ ამ ხმისაგან. იფიქრებდით, მზის სხივებმაც კი ფერი დაკარგაო.

ხმა თანდათან ახლოვდებოდა და უცებ ხალხმა შეამჩნია მდინარის ტალღებს აყოლილი წითელი გველეშაპი, რომელსაც მთელი მდინარის სიგანეზე ჰქონდა გაშლილი ფაფარი. თავი, გულისპირი და მთელი ტანი წითელი ჰქონდა. კუდს სადღაც შორს მოალიკლიკებდა, თავს მაღლა ჰაერში სწევდა და წიოდა.

ამის დანახვაზე ისეთმა ჟრუანტელმა დაუარა ხალხს, ადგილიდან ვეღარ დაიძრა, ხმა ჩაუწყდათ და მიწას ჩაეკრნენ. მარტო რამდენიმემ შესძლო გაქცევა. გარბოდნენ უკანმოუხედავად, ყურებში თითებდაცობილნი, რომ ეს საშინელი წივილი არ გაეგოთ.

გველეშაპი თანდათან ახლოვდებოდა. კუპრივით შავ მდინარეში ლივლივებდა მისი ფაფარი. ახლა თითქოს მისი სუნიც კი მისწვდა ხალხს და უფრო აკანკალდნენ. მზის სხივებზე წითლად ბზინავდა გველეშაპის მოელვარე კანი. თითქოს მისი თვალებიც კი წაწყდა ხალხის მზერას და უფრო საშინლად დაიწივლა.

ხალხი მიწას ეკვროდა, ეშინოდათ ამ ხმას ფერდობიდან არ გადმოეყარა აბობოქრებულ შავ მდინარეში.

კანკალებდნენ.

უცებ გარსიამ დაარღვია სიჩუმე.

– რა გაშინებთ, ხალხო, მაგნიარებზე ვმჯდარვარ! – ამაყად თქვა გარსიამ. ხალხს ხუმრობის თავი აღარ ჰქონდა, მწყრაღად შეხედეს.

– ჰო-ჰო, ეგრე ნუ მიყურებთ თქვენა, მაგნიარებზე ვმჯდარვარ და თუ არა გჯერათ, გაჩვენებთ! – დაიქაღნა გარსიამ, ცხენს მოახტა და მდინარისაკენ გააქანა.

– ეეეე! – აღმოხდა შეშინებულ ხალხს.

გველეშაპი საზარღად წიოღა.

გარსია თანღათან წამოეწია.

მდინარის პირას გაუსწორღა მის კუღს.

უფრო წინ გააქენა ცხენი, გველეშაპის თავისაკენ გააქენა და რო გაუსწორღა შეაღღო ცხენი აღვევებულ წყალში.

ერთ წუღს ცხენიღ და კაციღ წყალმა დაფარა, მერე შავ ტალღებზედაფენიღ გველეშაპის ფაფარი იქი-აქა გაღაიწია და ამოყო გარსიამ თავი, როგორღ ცხენს, ისე მოახტა გველეშაპს ზურღზე, ხეღებით ფაფარში ჩააფრინღა, ფეხებით მუცელზე აპირებღა ჩამოხღღმას.

ეს როღ დაინახეს გარსიას პატარა ბალღებმა, ტირიღით გაიქცენენ მდინარისაკენ:

– ჩამოხე მამიი! – უკიოღღენ გარსიას.

– გაბრუნღით, შვიღლო, ამას მოვარჯულეღ და მოვალ, ისეღ კამფეტებს მოგიტანთ, როო! – გამოჰკიოღღა გარსია.

– ჭირმა მოვარჯულღს და ეშმაკმა, აი! – სწყევღღიღა ცოღი.

– ერთი კარგი პურ-მარიღი თქვენზეა, აი! – ხალხს გამოჰკივღღა გარსიამ, მაგრამ უკვე ძღღიღს ისმოღღა იმისი ხმა, უკვე შორს იყვენენ, თანაღ გველეშაპი წიოღღა საშინღღად.

გარსიას ცხენმა როგორღ იქნა გამოცურა წყღღიღღან, პატრონს გახეღღა, გველეშაპზე ამხეღღრებულღი როღ დაინახა, დაიჭიხვიღღა და უკან გაეღღევნა მდინარის სანაპიროზე. კარგა ხანს სღღია ასე და პატრონმა როღ ყური არ უღღღო, შეღღღა.

გველეშაპი და იმის მხეღღარნი თვალს მიეფარენენ. ნეღ-ნეღღა გამოეღღრკვა ხალხი.

– რა ქნა, კაციო?! – თქვა ვიღღაცამ.

- მამაა! – ბალები ისევ გულსაკლავად მისტიროდნენ მდინარეს.
- წამო, შვილო, წამო, გამობრუნდით, მოუსავლეთში წავიდა მამათქვენი, – უკან მოაბრუნა გარსიას ცოლმა ბალები.
- წავიდეთ, კაცო, მივხედოთ, თავს არა აუტეხოს რა, – გარსიას მისამართით თქვა ერთმა.
- მაგაზე მეტი რა უნდა აუტეხოს, რა ქნა თქვენი ჭირიმე! – მუხლებზე ხელებს ირტყამდნენ გაკვირვების ნიშნად დედაკაცები, – აიმაზე არ შავჯდებოდი, რო მილიონი რასმე მოეცა.
- რო ვერც ჩამოაგდო!
- რას უშვრებოდა ი კუდს, იმით უნდოდა მოშორება.
- შენ ეგა თქვი და გარსიასაც რომ გაუტკბა იმაზე ჯდომა, ის ვერ დაინახეთ, ცხენმა როგორ იეჭვიანა, ის კიდევ ყელმოღერებული იჯდა.
- წავიდეთ, გავიგოთ მაინც რა ქნა, თუ ვერას ვუშველით ამბავს მაინც მოვუტანთ იმის ცოლ-შვილსა, – ისევ თქვა იმ კაცმა, წელან რომ იმახდა, თავს არა აუტეხოს რაო.

რამდენიმე კაცმა ცხენები შეკაზმა და მდინარის ნაპირს აედევნენ.

მთის წვერებიდან ნელ-ნელა ქვემოთ ჩამოეფინა დამფრთხალი საქონელი. სამალავებში შეყუჟული ფრინველებიც გამოჩნდნენ და მოჰყვნენ ჟივჯივს. ძაღლებმაც შეწყვიტეს გაბმული ყმული და ახლა პატრონებს შეჰყურებდნენ შეძრწუნებული თვალებით: რა იყო, რა მოხდაო. გარსიას საშველად წასული მხედრების ცხენები ფრთხოდნენ მდინარის სიახლოვეს ყოფნით, ეტყობა კიდევ გრძნობდნენ გველეშაპის სუნს.

წვიმა აღარ იყო, მაგრამ მთელი დღე ადევებული მოდიოდა მდინარე. მოდიოდა ქვების ხათქა-ხუთქით, ტალღების ტყლამუნით და მოიყოლიებდა მოშავფერო ნისლს. იმის სათავეებიდან რამოდენიმე მეცხვარე ჩამოვიდა სოფელში. გაკვირვებული და შეშინებული მეცხვარეები ჰყვებოდნენ, როგორ ამოხეთქა გველეშაპმა მდინარის სათავეში მიწა და აწივლდა. ჯერ თურმე მიწაზე ეხეთქებოდა, წიოდა, იკლაკნებოდა, მერე ადევებულ მდინარეს წამოუღია თავქვე. ჯერ თურმე წყალი ამოდიოდა შადრევანივით იმ ადგილზე სადაც გველეშაპმა ამოხეთქა, მერე წყალი შემწყდარა და როცა გაბედეს ახლოს მისვლა მწყემსებმა, ახლა უფრო გაოცებულან; საზარელი ყოფილა გველეშაპის ტანით ამოლესილი, ვინ იცის ქვესკნელამდე ჩახვრეტილი მიწის გული.

- შიგნით რომ ჩასძახო, სადღაც სიღრმეში იკარგება ხმა და უკან აღარ ბრუნდება, – თქვა ერთმა მწყემსმა.

– ისეთი საშინელი ჩასახედია, კაცს რკინის გული გინდა, რო იქ ჩაიხედო, ნაპირებთან იმისი წითელი ბალანი ყრია, – იძახდა ნანახით გაოცებული მწყემსი.

სადამო ხანს გარსიას საშველად წასული მხედრებიც მობრუნდნენ სოფელში და თქვეს:

– წასულა, გაუვლია.

– უნახავს ვინმეს?

– კი, მთელი ხეობა ისე გველეშაპზე ყელმოღერებულს გაუვლია, გადარეულია ხალხი.

– ჯერ გამოცხადება ჰგონებიათ, იმას რას მოიფიქრებდნენ გარსია იქნებოდა, მერე თვითონვე დაუძახნია: ნუ გეშინიათ, ხალხო, ამას ჩქარ მოვარჯულებ, ერთი პურ-მარილი თქვენზეა-ო, ის თურმე წიოდა, ჩამოგდება უნდოდა ზურგიდან გარსიასი, მაგრამ ვერ გადმოუგდია. მეორე მდინარეს რო უერთდება იქამდე ვდიეთ, იქაც გაოცებული ხალხი დაგვხვდა, იმათაც ეგრე გვითხრეს, იმათთვისაც ეგრე დაუძახნია, ამას მოვარჯულებ, მოვბრუნდები და ერთი კაი პურ-მარილი თქვენზეაო. წასულა, გაჰყოლია წყალს ყელმოღერებული.

მთელ ღამეს კიდეც დგანდგარებდა მდინარე. ლოდების რახა-რუხი აყრუებდა ხეობას და არ ამინებდა ხალხს, თუმცა ვინ დაიძინებდა, ისე იყვნენ აფორიაქებულნი იმდღევანდელი სანახაობით.

გორისთავ გავსილი მთვარე გადმომდგარიყო და ანათებდა მთელ ხეობას. იმის სხივებში შავად ლაპლაპებდა აბორგებული მდინარე.

მეორე დღეს თანდათან იკლო წყალმა და ფერიც შეეცვალა. ახლა აღარც ლოდების ხმა ისმოდა ისე ძლიერად. იმ დღესაც ისევ გუშინნანახი ეკერა ყველას პირზე, ზოოლოგიის მასწავლებელსაც კი არ აუხსნია ახალი გაკვეთილი, ისიც გარსიას საგმირო საქმეზე ლაპარაკობდა, ცქმუტავდა, ერთ ადგილას ვერ ჩერდებოდა.

გარსიასი არაფერი იცოდნენ. მთელი ერთი კვირა გავიდა იმ დღის მერე. გარსია კი არსად ჩანდა. ხანდახან თუ ვინმე მოიტანდა ამბავს, აქა და აქ უნახავთ, ისევ ისე ყელმოღერებული იჯდა გველეშაპზე და მდინარეს მიჰყვებოდაო.

დაიკარგა და დაიკარგა, აღარ გამოჩნდა კაცი.

დაღონდა სოფელი.

გარსიას ბალლებს ცოდვით არ შეეხებებოდა.

ცოლიც კი, აქამდე რომ თავს იმაგრებდა და ხალხის მოსაჩვენებლად გარსიას სწყევლიდა: ჭირმა შაჭამოს იმისი თავი და იმ გველეშაპმა გამოუხრას ძოღმანი-ო, ახლა ისიც კი მოტეხილი და დადარდიანებული გაჰყურებდა სოფლისაკენ მომავალ გზას.

არ ჩანდა გარსია.

ვიღაცას გიორგი გაახსენდა:

ნათელმხილველი გიორგი.

გიორგი ოთხმოც წელს მიტანებული მთლად გათეთრებული ბერიკაცი იყო. აქედან მესამე სოფელში ცხოვრობდა. ღამით რომ სადმე წავიდოდა, რაღაცა ნათელი სვეტი ჩამოადგებოდა ციდან და გზას უნათებდა. გიორგი ხევსბერი იყო და წმინდად ცხოვრობდა. სანთელს რომ ანთებდა, გაჰხედავდა და შიგ ხედავდა მომხდარ-მოსახდენს.

ახლა გაახსენდათ გიორგი და გარსიას გზა-კვალის გასაგებად მიადგნენ კარს.

დამზადებული ახსენა გიორგიმ.

ქუდი მოიხადა.

პირჯვარი გამოისახა.

და...

ანთო სანთელი:

– ადა-და-და-დაა, ხალხნო, აბა გახედეთ! – თქვა გაკვირვებულმა გიორგიმ და სანთელში გაახედა ხალხი.

ყველამ ცხადად დაინახა, როგორ იჯდა გველეშაპზე ყელმოღერებული გარსია და ხან ერთ მდინარეში შეაჭენებდა და ხან მეორეში. გველეშაპი ეტყობა ისევ ცდილობდა იმის ჩამოგდებას, კუდს იქნევდა, იკლაკნებოდა. იმათ სანახავად გამორბოდა სოფლებიდან და ქალაქებიდან ხალხი. გარსია რაღაცას გაჰკვირვებდა იმათ, ეტყობა:

– ნუ გეშინიათ, ხალხო, ამას ჩქარ მოვარჯულებ და მერე ერთი კაი პურ-მარილი თქვენზეაო. ხმა არ ისმოდა, მარტო ცხადად ჩანდა სანთლის ალში ყოველივე.

ერთი კვირის განმავლობაში ასე უყურებდნენ სინათლის ალში წითელ გველეშაპზე ყელმოღერებულ გარსიას და უკვირდით:

– აბა-აბა, რა გამძლეობა აქვს, არ გიკვირთ, აჰა, წყალს თუ მდინარეს სვამს, შიმშილმა მაინც არ შეაწუხა?

– შეიძლება თევზებსა სჭამს გზადაგზა.

– არა. რა თევზებს, ვერ უყურებთ სუ ერთთავად ყელმოღერებული რო ზის.

– ეგ უხსენებულებიც რო მაგის საუბედუროდ გამოტყვრა!

– თანაც რო ვერ გადმოაგდო ამდენ ხანს?

– რას გადმოაგდებს, ჯერ არ მახსოვს როდისმე ცხენს ჩამოეგდოს გარსია.

– აჰა! – თქვა გიორგიმ.

გველეშაპი აბობოქრებულ ზღვაში შევარდა. ზღვის ტალღებში აბიბინდა იმისი წითელი ფაფარი. გარსიამ უფრო შემოაჭდო ფეხები იმის ტანს და ხელებით მაგრად ჩაებლაუჭა ფაფარში.

გველეშაპმა ერთ ხანს ზღვის ტალღებზე გაიქროლ-გამოიქროლა, თითქოს რაღაცას ეძებდა. მერე ეტყობა იპოვა ის რაღაც, ხმა არ ისმოდა მაგრამ, როგორც ჩანს ისე დაიწვილა, გარსია კინალამ გადმოვარდა, ჰაერში აიქნია კული და ჩაინთქა ზღვის სიღრმეში, თან ჩაიყოლია ტანზე შემოჭდობილი გარსია.

– მორჩა! – თქვა გიორგიმ და პირჯვარი გადაიწერა.

– რაა? – უცებ ვერ გაერკვა ხალხი.

– დაინთქა, ქვესკნელში დაინთქა გველეშაპი.

– გარსია?

– თან ჩაიყოლა.

– კი მაგრამ..

– როგორ?..

გაოგნებული იყო ხალხი. ვერ დაეჯერებინათ, რომ გარსია ასე დაასრულებდა თავის ვაჟკაცურ სიცოცხლეს.

– აანთე, გიორგი, აანთე, იქნებ კიდევ რამე გამოჩნდეს, – ეხვეწებოდა გიორგის.

გიორგი ანთებდა სანთელს, მაგრამ იმ დღის მერე აღარ გამოჩნდა, არც გველემაპი და აღარც გარსია.

მარტო ზღვა ჩანდა, სანთლის ალში ლურჯად მოლივლივე და ეს იყო ნიშანი იმისა, რომ სადღაც ამ ზღვის სიღრმეში იპოვა ქვესკნელში ჩასადრომი წითელმა გველემაპმა. თუმცა, ხალხმა თავისი თვალთ ნახა ეს, მაგრამ ზოგიერთები ვერ იჯერებდნენ, რომ ზღვამ დაახრჩო გარსია და გულისგულში იმედი ჰქონდათ, რომ ქვესკნელამდე ცოცხლად ჩააღწევდა გველემაპზე ამხედრებული გარსია, ის ისეთი უტეხი იყო, რომ ზღვაც კი ვერ დაახრჩობდა. ზოგიერთს იმის იმედიც კი ჰქონდა, რომ გარსია სწორედ იმ გზით დაბრუნდებოდა სამზეოზე ქვესკნელიდან, გველემაპმა რომ ამოანგრია მდინარის სათავეში. ხშირად ჰყარაულობდნენ ამ ხვრელს, საიდანაც მუდმივად ამოქროდა ცივი ქარი, რომელსაც თან მოჰქონდა უცხო რამ სუნი. ზოგიერთები ირწმუნებოდნენ, რომ ეს იყო ქვესკნელის ჰაერი, ამომდინარე ამ ხვრელით და როცა ხეობაში ვინმე მოკვდებოდა, ქვესკნელის ჰაერს აბრალებდნენ ამას.

ვიღაცამ თქვა, რომ ამ ჰაერს ავადმყოფობა ამოჰქონდა მალა და სათათბიროდ შეიკრიბა ხალხი. ერთნი გადაჭრით მოითხოვდნენ გადაეხურათ ის ხვრელი და გადაებეტონებიანთ, რომ იქედან ვეღარ ამოსულიყო ქვესკნელის ჰაერი. სხვანი, ვისაც ჯერ კიდევ იმედი ჰქონდა, რომ გარსია კიდევ ცოცხალია და, ადრე თუ გვიან, ქვესკნელიდან იმ ხვრელით დაბრუნდებოდა სამზეოზე, ფეხს ითრევდნენ და არ ჩქარობდნენ იმ ხვრელის გადახურვას, ამით ხომ ერთადერთ უკან დასაბრუნებელ გზას მოუჭრიდნენ გარსიას. ამ დღის მერე სულ ჩხუბი და აყალმაყალი ჰქონდათ ერთმანეთში გამართული ამ ორ ბანაკს. დროდადრო თითქოს მიავიწყდებოდათ ამ ხვრელის არსებობა, მაგრამ მოკვდებოდა თუ არა ვინმე ხეობაში, ისევ გაახსენდებოდათ ის ხვრელი და ისე აღარავინ კვდებოდა, რომ იმის სიკვდილი ქვესკნელიდან ამომდინარე ჰაერს არ დაბრალებოდა. თავიდან იწყებოდა ჩხუბი, აყალმაყალი და იმ შავი დღის გახსენება, როცა წითელმა გველემაპმა ამოანგრია დედამიწა. ერთ დღეს კი იოსებიანთ ანუელმა დაუსვა ბეჭედი ამ გაუთავებელ ჩხუბსაც და ხვრელიდან ამომავალ ჰაერსაც.

ანუელი მაშინ ისე მოხუცებული იყო, ზუსტად არავინ იცოდა მისი წლოვანება. ასზე კი ბევრით მეტისა არისო, ამბობდნენ სოფელში და ეს „ბევრით მეტი“ რამდენი იყო, არავინ იცოდა.

ლუკას არ ახსოვს, როდის მოკვდა პირველად იოსებიანთ ანუელი, ხალხი იძახდა, მაშინ სამოცდაათი წლისა იქნებოდაო.

მთელი დღე და ღამე ყოფილა სულს გაყრილი.

რამდენჯერმე ჩაიწვა იმის თავ-ფეხთით სანთლები. მოდიოდნენ მეზობელი სოფლებიდან მოკეთეები და ხმით მოტირალნი. სოფელი ემზადებოდა ანუელის იმ ქვეყნად გასასტუმრებლად.

კიდევ ერთხელ რომ აუნთეს სანთლები, მაშინ წამოიწია თურმე და ისე წამოდგა, თითქოს ამდენი ხნის მანძილზე უსულო არ ყოფილიყო, არამედ ეძინა და ეს-ესაა გაიღვიძა.

ხალხი შიშის კანკალმა აიტანა. მათ ჯერ არავინ ენახათ უკან მობრუნებული.

შემდეგში ხშირად ჰყვებოდა იოსებიანთ ანუელი იმ ნათელი ქვეყნის ამბებს. გუნდ-გუნდათ ესხდნენ, თურმე, გაშლილ ტაბლებს იმისი ახლობლები:

– ანუელი მოდის, ანუელი! – დაიძახა ვიღაცამ.

წამოიშალნენ.

მოეგებნენ.

– ქალო, ჯერ აქ შენ რა გინდა! – გაიკვირვა ანუელის დედი ძმამ – წამო, წამო, გზა გასწავლო, ჯერ შენი აქ მოსვლის დრო არ არის, – წამოიყვანა ბიძამ და მოიყვანა სამძღვარამდე:

– წადი ახლა, აი ეს სამი სიტყვა დაიმახსოვრე, რასაც ახლა გეტყვი და მანამ სიკვდილი არ მოგენატრება, მანამდე არა სთქვა, თორემ, იმ წუთში მოკვდები, რა წამსაც იტყვი, – ის სამი სიტყვა უთხრა იმ კაცმა და გამოგზავნა უკან.

იმ დღიდან მოყოლებული იყო, ხან ვინ ეკითხებოდა ანუელს ხან ვინ:

გვითხარი, რა სამი სიტყვა გითხრეს ეგეთი.

– არა, ჩემო თავისანო, ასე გამაფრთხილეს, როგორც კი იტყვი, იმ წუთას მოკვდებიო, იმას რა მათქმევინებს! – უარობდა იოსებიანთ ანუელი.

– ერთი სიტყვა მაინც გვითხარი იმ სამიდან.

– არა, არა! – უარობდა ანუელი და ხელებს ასავსავებდა.

ხალხს ცნობისწადილის ჭია ღრღნიდა და დღე არ გავიდოდა იოსებიანთ ანუელისათვის ვინმეს არ ეკითხა, გვითხარ, რა სამი სიტყვა იცი, ვნახოთ, იქნება არ მოკვდეო.

– რო მოკვდე? – თავის მხრივ ეკითხებოდა ანუელი.

– იქნებ არ მოკვდე.

– არა, არა! – ისევ ხელებს ასავსავებდა ანუელი უარის ნიშნად.

ცნობისწადილმა და ანუელის სიჯიუტემ გადარია ხალხი და ახლა უკვე აღარც ელაპარაკებოდა ზოგიერთი. რამდენჯერმე შვილებმაც მოინდომეს ანუელისათვის დაეცდინათ ის სამი სიტყვა და რო არც იმათ უთხრა, ახლა იმათაც ზურგი აქციეს ანუელს.

დრო გადიოდა. ბერდებოდა ანუელი.

ახლა თითქმის ყველასაგან ზურგშექცეული ძლივსლა დადიოდა. ხანდახან თუ ვინმე ჰკითხავდა:

– ეხლა მაინც თქვი, ანუელო, ეხლა ხო დროა.

ანუელი მარტო ჩამომჰკნარ ხელებს ასავსავებდა და ხმას არ იღებდა.

– არ იტყვი და, ლივე ჭირიდე? – ეუბნებოდნენ რძლები.

ყველამ ზურგი შეაქცია.

გაუჭირდა ასეთი ყოფნა იოსებიანთ ანუელს.

იფიქრა, რაც იქნება ვიტყვიო და:

ვეღარ გაიხსენა.. ბევრი ეწვალა.. შუბლზე მაგრად შემოიჭირა ცივი ტილო, სულ ტყუილად. ვეღარ გაიხსენა ის სამი სიტყვა, შეკრთა იოსებიანთ ანუელი, შეშინდა, აუცხროვდა ბებერი მუხლები. აუკანკალდა ჩამომჰკნარი ხელები.

ვერაფრით ვერ გაიხსენა ის სამი სიტყვა.

ვაითუ, ესე ზეზეურ გახმეს ამ ქვეყანაზე. ყველასაგან მოძულეებული. ზურგშექცეული, ვაითუ, აღარ ეღირსოს სიკვდილი.

ერთხელ, როცა ქვას ვეღარ გადააბიჯა ზემოდან, ფეხი წამოჰკრა და გზაზე წაიმთხვრია, თავს წაადგა ანჩხლი რძალი და დაჰკვივლა:

– თქვი, შე ჯანმკვდარო, თუ რამ იცი, რაღას გვაწვალე, ან ჩვენ, ან შენ თავს!

ანუელი წამოდგა, დარცხვენილმა შეხედა რძალს და წაილულლულა:

– დამავიწყდა, ქალო!

– ისრე შენი ქალობის ჩამოშლამა, როგორც შენ რამ დაგავიწყდა! – არ დაუჯერა რძალმა.

არც სხვები იჯერებდნენ.

– სიცოცხლით გაუმადლარია და სხვა არაფერი, – იძახდა გამწყრალი ხალხი.

– განა რა არის ეგრე ამ წუთისოფლის გამოფსკვნევა, ეგ რო იქცევა, – იძახოდნენ დედაკაცები.

– რა ლხინის ცხოვრება მაგასა აქვს, მაგრამ ერთიდაერთი რო გახარბდება სიცოცხლისათვის კაცი.

– რა არის და, რა, დედამტერთასა, ისე გაიხდის საქმეს რო აღარავინ დამარხავს ბოლოს, – ემდუროდნენ იოსებიანთ ანუელს და აყვედრიდნენ გამწარებულ სიცოცხლეს.

ანუელი დიდხანს იხსენებდა იმ სამ სიტყვას და ამაოდ ეძებდა სიკვდილს.

მერე, ეტყობა იმედი რო გადაუწყდა, არაგვის სათავეში წავიდა და გველეშაპისაგან ამონგრეულ ხვრელში გადაეშვა იმ იმედით, რომ მარტო ამ გზითლა მოხვდებოდა საიქიოში.

მწყემსებს დაუნახავთ როგორ იდგა კარგა ხანს ხვრელის ნაპირას, ჯერ კიდევ იმედი ჰქონდა და იმ სამ სიტყვას იხსენებდა.

ამის მერე კი გადაწყვიტეს იმ ხვრელის გადახურვა.

შეიკრიბა ხალხი. ცემენტიანი პარკები აჰკიდეს ცხენებს და გველეშაპის ხვრელისაკენ წავიდნენ.

ისე გადალესეს ის ხვრელი, რომ ჰაერს ვეღარ შესძლებოდა აქედან ამოსვლა. ბეტონზე ზემოდან მიწა მოაყარეს, რომ გადაბელტებულიყო და შემდეგში აღარავის სცოდნოდა იმ ხვრელის არსებობა.

ასე დაუსვა იოსებიანთ ანუელმა გველეშაპის ხვრელს ბეჭედი და ამით საბოლოოდ გაუქრა ხალხს იმედი გარსიას ქვესკნელიდან დაბრუნებისა, მაგრამ ხალხში ჯერ კიდევ იყვნენ ზოგიერთები, რომელთაც სწამდათ, რომ ადრე თუ გვიან, მობრუნდებოდა გარსია. ისინი ხანდახან გიორგისთანაც კი მიდიოდნენ და სანთელს ანთებინებდნენ. სანთელში კი არავითარი ნიშანი აღარ ჩანდა. აღარც ზღვა ჩანდა.

სანთლის გახსენებაზე უცებ მოაგონდა ლუკას სადაც იყო და გველნაკბენივით წამოვარდა ბალიშზე გულადმაგადაწოლილი.

ღუმელში ისევ ჩანავლებულიყო ცეცხლი და ნელ-ნელა ივსებოდა ოთახი ბლანტი სიბნელით, რომელიც ჭერიდან აწვებოდა ოთახს და გაჟღერებული იყო შიშისმომგვრელი ჟრუანტელით. ახლა აღარც კედელზე ჩამოკიდებული სურათები მოჩანდა და აღარც ის ჩაჟანგებული ხანჯარი, რომელიც ღმერთმა იცის, რამდენი ხანია რაც ვადიდან აღარ ამოუწვია კაცის მარჯვენას. ნუთუ ერთხელ არ დასჭირვებია თევდორეს, როდესაც წედან თვითონ უთხრა, მას ხომ მგლებისაგან ბევრი მგზავრი ჰყავს გადარჩენილი, მას მერე, რაც დორაისხვევლებისაგან თავი დააღწია და აქ დასახლდა. მას ხომ თოფიც კი არ ჰქონდა მგლების წრეში რომ შემოვარდა და დააფრთხო. თოფი კი არა, დანაც არ დაუნახავს ლუკას მის ხელში, არც რაიმე სხვა იარაღი, რის შიშითაც შეიძლებოდა ისე ამოეძებინა მგლებისათვის კუდები. არა, აქ ნამდვილად რაღაცაში იყო საქმე და ლუკა ვერ მიმხვდარიყო ამას, ან მართლა დააღწია თევდორემ ტყვეობას თავი და ახლა რაღაც შელოცვა ან რაიმე სხვა ნიშანი იცის, რითაც უნდა დააფრთხოს მგლები, ან მამამისის ლოგინში წოლით გადმოდის მასზე ზეგარდმო მადლი, ანდა ტყუილად არ ეშინია ლუკას, თევდორემ ვერ დააღწია სამუდამო ტყვეობას თავი, მის სულში ისევ დატოვეს ჩასაფრებული და ლუკასნაირ ადამიანებზე მოთვალთვალე მგელი დორაისხვევლებმა. თუ ასეა, ან ეს ღამე იქნება ლუკასათვის ბოლო ღამე, ანდა როგორმე უნდა შეძლოს აქედან გაპარვა. მართალია, შემოდგომით გრძელიღამეები იცის, მაგრამ კარგა ღამე უნდა ყოფილიყო წასული და სადაცაა თენებაც დადგება. ლუკას გაახსენდა, რომ დღეს ორშაბათი იყო და შეიძლება დორაისხვევში შეკრებაზე იყო თევდორე მიწვეული. იქ ალბათ მოახსენებს ჩემს აქ ყოფნას და გადასწყვეტენ როგორ მომაქციონ მგლად, თუ ისევ მეზობელ ოთახშია და როგორც თვითონა სთქვა, მამისეულ საწოლში მშვიდად სძინავს, ხომ კარგი, როცა გაიღვიძებს და ლუკა აქ აღარ დახვდება, იფიქრებს, ალბათ ძალიან ეჩქარებოდა და ჩემი გაღვიძება მოერიდა და დაუმშვიდობებლად იმიტომ წავიდაო; ხოლო თუ დორაისხვევშია სამსჯავრო კრებაზე, მით უფრო უნდა იჩქაროს და გაასწროს აქედან.

ლუკა ლოგინიდან ფრთხილად წამოდგა და ხელისცეცებით ფანჯარასთან მივიდა. ფანჯრიდან მკრთალად გამოჩნდა თოვლიანი მწვერვალები. ეტყობოდა, თენდებოდა და თოვას გადაედო. მერე მწვერვალებზე ჩამოყრდნობილი ცა გაარჩია ლუკამ და თითქოს საიდანღაც მამლის ყივილიც მისწვდა მის ყურს.

სიბნელეში ჩუმად ჩაიცვა. თან ერთთავად უკან იხედებოდა, ფიქრობდა, ალბათ რომელიმე ბნელი კუნჭულიდან მითვალთვალეებს თევდორე, როგორ მივიპარები აქედანო.

ხელით თუნგი მოძებნა, მოიყუდა. ესამოვნა ცივი წყალი, თითქოს შიშაც გაუქარწყლდა. ფანჯარა გამოალო და სახლიდან ისე გავიდა, რომ დერეფანში დაბმულ ძაღლს არ გაეგო კარებიდან მისი გაპარვა. ფანჯრიდან რომ გადადიოდა, უცებ შედგა, რატომღაც მოეჩვენა რომ შიგნითა ოთახში შესასვლელ კარებთან თევდორე იდგა და უხმოდ უყურებდა.

ლუკამ უკან მოიხედა.

მოეჩვენა.

არავინ არ ჩანდა.

თოვლში ჩახტა და გარედან, როგორც შესძლო, ისე გაიხურა ღია ფანჯარა.

კარგა ხანს უკანმოუხედავად გარბოდა ქვემოთ. თავისი სოფლისაკენ მიმავალი გზა ქვევით ეგულეობდა. თევდორეს რომ სახლში მიჰყავდა, მაშინ კარგა ხანს იარეს აღმართზე.

ღამით დიდი თოვლი მოსულიყო და წელამდის ეფლობოდა. ახლა ზვავისაგანაც საშიში იყო. გაუკვალავ თოვლში სიარული უჭირდა და თავის სოფლამდის კი არა, რომელიმე სოფლამდის მაინც უნდა მიეღწია. ჯერ კიდევ არც ერთი სოფელი არ ჩანდა, წინ თოვლის უდაბნო იყო და ტყეებშიც კი აღარ ჩანდნენ შავად.

თენდებოდა. თუმცა ამ ყოვლისმომცველ სითეთრეში ძნელი იყო იმის გარკვევა, მართლა თენდებოდა, თუ არა, მაგრამ ზეცის ფერზე მიხვდა ლუკა, რომ თენდებოდა.

ქვემოთ, ჭალაზე, თოვლს დაეფარა მდინარის ტალღები და ალაგ-ალაგ მოჩანდა წყლის ვიწრო ზოლი.

ხეობაში ჩამოწოლილი თეთრი მდუმარება ზვავის გრიალმა გააყრუა. ამ ხმამ პირველად სიმხნევე შემატა ლუკას, მის გარშემო მყოფი დედამიწის რეალური ყოფნა აგრძნობინა, მანამდის კი, თითქოს თავის ბრჭყალებში მოექცა ირგვლივ გამეფებულ ავისმომასწავებელ დუმის და სადღაც მიითრევდა. ზვავის ხმამ კი გონზე მოიყვანა, უფრო მყარად დააბიჯებდა გზაზე, რომელიც ის-ის იყო იპოვა და ერთი ეგ არის გზა ერქვა, თორემ არც მას ეტყობოდა რაიმე ნიშანწყალი ადამიანის არსებობისა. ერთი ნაკვალევიც კი არსად ჩანდა, გზაც ისევე იყო თოვლით გადალესილი, როგორც მთელი ხეობა. ერთადერთი უპირატესობა ამ გზაზე სიარულისა ის იყო, რომ ადრე თუ გვიან რომელიმე სოფელს მიაღებოდა, ან მგზავრი შემოეყრებოდა, მაგრამ თითქოს მის ჯიბრზე დაცარიელებულიყო და უკაცრიელი გამხდარიყო მთელი ხეობა, მგზავრის ჭაჭანება არსად ჩანდა. ირგვლივ თოვლის სითეთრე და მდუმარება მეფობდა, რომელიც ასე ავისმომასწავლებლად ეჩვენებოდა ლუკას. ზვავის ხმამ იმის იმედიც კი მისცა, რომ სადღაც ეს ხმა კიდევ ადამიანებმაც გაიგონეს.

იქნებ თევდორეც გამოაღვიძა ამ ხმამ? ჰა, თევდორე?

ლოგინში წამოჯდა, მიმოიხედა და ჩაიცვა.

ლუკა რომ იქ აღარ დახვდა, რა იფიქრა ნეტავ?

ალბათ, ისიც შეამჩნია, რომ ფანჯრიდან გაიპარა მისი სტუმარი, შეიძლება ახლა სახლს ათვალიერებს და ფიქრობს, ხომ არაფერი მომპარაო, სხვა აბა, მა რა უნდა იფიქროს, როცა მოყვარულად კარიდან შეყვანილი სტუმარი ფანჯრიდან გაეპარა.

ვაი, სირცხვილო! ეს რა დაემართა ლუკას, როგორ აცდუნა შიშმა. იქნებ თევდორეს როგორ ენატრება ადამიანური მოქცევა და ახლა როგორ დასწყდება გული მის საქციელზე.

თანდათან ინათა. დილის ნათელი დაეუფლა ხეობას. კიდევ გაისმა ზვავის ხმა. ახლა უფრო შემზარავი მოეჩვენა ეს ხმა ლუკას, თითქოს მთელი ხეობა ირყეოდა, ზანზარებდა და მიწაც იძვროდა თოვლის ქვემოთ. ახლა ყოველ ნაბიჯზე ზვავი იყო მოსალოდნელი. ზვავები ხომ ყოველ წელიწადს აქ იმდენ მგზავრს ხოცავდა, ბოლო დროს ხალხმა შეწყვიტა კიდევ ახალმოსულ თოვლში მგზავრობა. დღეს, ალბათ, არ გამოჩნდება არც ერთი მგზავრი. მარტოკამ უნდა გაკვალოს ლუკამ წელამდე თოვლი და ვინ იცის რამდენ ხანს ეყოფა ამისთვის ძალა. თუ მოიღრუბლა და ისევ თოვლი წამოუშინა, მერე შეიძლება გზაც დაეხნეს. ასეთ თოვლში ვერც მისკენ გამოქანებულ ზვავს გაექცევა სადმე.

როგორ მოიქცა, როგორ უსირცხვილოდ მიატოვა თევდორე. ისიც კი არ ჰკითხა, რა მოხდა მერე, როგორ დააღწია კაცმა ამდენ წამებას თავი.

დააღწია კი? - ისევ სადღაც გაჰკენწლა ეჭვმა, მაგრამ ახლა დღის სინათლე იყო და შიში ველარ ერეოდა ლუკას გონებას, ახლა უფრო საღად შეეძლო განსჯა:

თევდორე ცოდვებს ინანიებს. თუმცა მას არ შეეძლო ეს თავიდან აეცილებინა, მაგრამ მაინც ახსოვს რაც ჩაიდინა თევდორეში ჩასახლებულმა მგელმა და ახლა ინანიებს.

„იქნებ შეეძლო მგლობა აეცილებინა თავიდან?“, ისევ გაჰკენწლა ეჭვმა ლუკას. მამამისმა ხომ უთხრა, იპოვე ყვავილით, იმან კი ყვავილის ძეხვაში იმდენი ნადირი დახოცა, თავის თავი მგლად მოაქცია, თუმცა, ალბათ ასეც ეწერა, მაგრამ თვითონ შეუწყო ხელი წერა-მწერალს.

ნეტავი ლუკას თუ უწერია მგლობა. თუ უწერია, როგორ ასცდეს, საით გაექცეს წერა-მწერალს. იქნებ არ უნდა გამოქცეულიყო თევდორედან.

თევდორე ცოდვებს ინანიებს. მისთვის ახლა ძვირფასია ადამიანური წმინდა გრძნობები. ხალხთან რომ არ ცხოვრობს, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ იტანჯება, ხალხში მოწანწალე მგლებს ხედავს მისი სული, თანაც ალღოთი სიკვდილის მოახლოვებას გრძნობს, თორემ სხვა მხრივ ცოდვას თევდორეზე იმისი ფიქრი, რასაც წუხელი ლუკა ფიქრობდა. ახლა დღეა და სხვანაირად ფიქრობს. ახლა ერთი სული აქვს, უკან მიბრუნდეს და თევდორეს დარჩენილი ამბავი მოაყოლოს. ლუკა ხომ ვეღარასოდეს გაიგებს, რა მოხდა მერე, როგორ დააღწია თევდორემ ტყვეობას თავი. იქნებ ლუკას გარდა არც არავის მოუყვა ამ ამბავს თევდორე. თუ ახლა ზვავებს გადაურჩა, მერე ხომ მთელი ცხოვრება საწამებლად

გაჰყვება იმის გაფიქრებაც კი, რომ კაცი, რომელმაც მგლის ხროვას გადაარჩინა, გაქურდა და ისე მიატოვა.

გაქურდა?

აბა სხვა რა ჰქვია მის მოქმედებას, კარიდან სტუმრად შევიდა და ფანჯრიდან კი გამოიპარა ქურდულად. თევდორემ თავისი გასაჭირი მოუყვა, ამან კი ბოლომდე არ მოუსმინა, ცილიც კი დასწამა გუნებაში.

ემინა კი მეორე ოთახში თევდორეს?

აჰა, ეხლა ხომ დღეა, ახლა რატომღა უნდა იფიქროს ასე, ახლა ხომ შეუძლია მიბრუნდეს უკან და თუ ვაჟკაცია, პირდაპირ უთხრას თევდორეს, შენზე ასეთი და ასეთი ეჭვი გამიჩნდა და იმიტომ გავიპარე, თუ მართალი ვარ, მითხარი რას მიპირებ, თუ ცილს გწამებ, მაპატიე, ისე მომიტევე, როგორც ამას მამათქვენი მიუტევებდა სხვას და მერე რა მოხდა, ან ტყვეობას როგორ დააღწიე თავი, ის მომიყევიო.

ეტყვის კი სიმართლეს?

ეტყვის. აუცილებლად ეტყვის.

უკან გაბრუნება დააპირა ლუკამ, მაგრამ ერთ წუთს ღია ფანჯარასთან მდგარი თევდორე წარმოიდგინა. შემკრთალი, გაცეხული თვალებით რომ იხედება იქა-აქა, განა ისეთი რა მქონდა, ნეტავი რა მოიპარა სტუმარმა, რომ ფანჯრიდან გაპარულაო, და შერცხვა ლუკას, ისევე წინ გააგრძელა გზა.

ხეობის ბოლოს ისევე ჩამოწვა სათოვლე ნისლი.

არ ესიამოვნა ნისლის დანახვა.

უცებ წინწამოშვერილი გორი დაინახა და გაეხარდა.

ამ გორს რომ გადაივლიდა, აქ ერთი სოფელი ეგულებოდა. გახარებულმა ნაბიჯს აუჩქარა, მაგრამ ელდანაკრავივით შედგა:

გორის ფხაზე მგლები ისხდნენ ჩამწკრივებულნი.

შედგა. ირგვლივ ავისმაუწყებელი მდუმარება მეფობდა.

ზვავის ხმაც კი არსაიდან ისმოდა. მგლებიც ჩუმად ისხდნენ.

ერთხანს ადგილზე იდგა და ფიქრობდა:

იქნებ მგლები არ არიან და გორის იქეთ მხარეს რომ სოფელია, იმ სოფლის ძაღლებია.

დაუსტვინა.

იმის სტვენას ერთ-ერთი მგელი წყნარი ყმუილით გამოეპასუხა. ამ ხმამ გუმინდელი ღამე გაახსენა ლუკას და თოვლში ჩაჯდა ძალაგამოცლილი.

კარგა ხანს იჯდა ასე და აღარ იცოდა საით წასულიყო. ეჩვენებოდა, რომ საითაც არ უნდა გადაედგა ნაბიჯი, ყველგან მგლები ისხდნენ და ელოდებოდნენ.

„ნუთუ მართლა მგლებით არის სავსე ქვეყანა?“ - გაუელვა თავში ლუკას და თევდორეს ნათქვამი გაახსენდა, დაძუნძულებენ მგლები ქვეყანაზე და მგლურ საქმეებს ამრავლებენო.

საით წავიდეს?

აქ ხომ არ იჯდება დაღამებამდე, ან რა აზრი აქვს აქ ჯდომას და ლოდინს. ნეტავი რატომ არ მოდიან მგლები მისკენ.

ელოდებიან.

მაგრამ რატომ ელოდებიან იქ და აქ არ ესხმიან თავს? იქნებ თევდორესი ეშინიათ. აქედან უფრო ახლოსაა თევდორეს სახლი, ვიდრე იმ გორიდან, მაგრამ იმ გორის იქეთაც ხომ სოფელია. ნუთუ მიხვდნენ მგლები, რომ ლუკას სხვა გზა არა აქვს და ის გორა იმიტომ აირჩიეს. აშკარა იყო, ჯერ ვერ ბედავდნენ მგლები ლუკაზე თავდასხმას და რკალის შეკვრას და იმიტომ ელოდებოდნენ იმ გორაზე. სხვა გზა არ იყო, ისევ თევდორესთან უნდა მიბრუნებულიყო.

„თევდორემ ხომ არ დაახვედრა ეს მგლები და ამით ერთადერთი გზა ჩაუკეტა?“

არა, ახლა სწორედ ასეთი ფიქრია მისთვის დამლუპველი. აღარ უნდა დაკარგოს დრო, არ უნდა დაიღამოს და დღის სინათლით მიბრუნდეს თევდორესთან, თორემ ღამით ვედარაფერი დაუდგებათ მგლებს წინ.

ანაზღად თევდორეს სახლის მიმართულებით გაიხედა. მის ზემოთ, ასიოდე მეტრში ძალი იყო ბექობზე გადმომდგარი. შეშინებულ ლუკას უცებ მგელი ეგონა, მაგრამ ძაღლმა დაიყეფა და კუდისქნევით წამოვიდა მისკენ. ეს იმის ნიშანი იყო, რომ არ ერჩოდა, სამტროდ კი არა, სასიკეთოდ მოჰყვებოდა მის კვალს.

ძალი ახლოს მივიდა, წინ ჩამოუსკუპდა და ალერსიანი თვალებით მიაჩერდა ლუკას.

ახლავ იცნო თევდორეს ძალი.

გაეხარდა. აი, თურმე რისი ეშინოდათ მგლებს.

ძალი რამოდენიმე ნაბიჯით წინ წამოდგა და რამოდენიმეჯერ შეუყვია გორის ფხაზე ჩამწკრივებულ მგლებს, მერე შემობრუნდა, ლუკას თევდორეს სახლისაკენ გაუძღვა და ისევ ალერსიან წკმუტუნს მოჰყვა. კუდისქნევით ანიშნებდა უკან მომყვიო.

ლუკა ძალის კვალს აედევნა თევდორესაკენ. უშველებელი ძალი მკერდით მიაპობდა თოვლს, ლუკას უადვილდებოდა ნაკვალევში სიარული. დროდადრო ძალი შედგებოდა, უკან გაბრუნდებოდა და თავისი ბოხი ხმით შეუყვებდა მგლებს, ამით თითქოს ანიშნებდა, არაფერი გაბედოთ, უკან არ აგვედევნოთო, მერე ისევ კუდის ქნევით მიუძღვებოდა ლუკას და შრიალით მიჰკვალავდა თოვლს.

ლუკას სითამამეს მატებდა ძალის ერთგულება და ახლა აღარცკი ფიქრობდა გორზე ჩამომსხდარ მგლებზე. ახლა მას თევდორეთან ხელახლა შეხვედრა უხაროდა.

იქნებ ძალიც იმიტომ გამომიგზავნა რომ?.., სადღაც გონების სიღრმეში გაუელვა ფიქრმა, მაგრამ ძალი ისეთი ალერსით ეპყრობოდა, ისე მუქარით უყვებდა მგლებს, რომ მართლა ცოდვა იყო მასზე და მის პატრონზე ასეთი ფიქრი.

ერთი რამ აკვირვებდა მხოლოდ: ნუთუ ასეთი ჭკვიანი ძალი, ოდნავადაც ვერ გრძნობდა, რომ როდისმე მისი პატრონი ისეთივე მგელი იყო, როგორც ახლა იმ გორის ფხაზე ჩამწკრივებული მგლები არიან და ისე ელოდებიან გვიან მგზავრს, ანდა ღამღამობით კუდის ქნევით სოფლიდან მისნაირ ძალს გაიტყუებდა, მერე ხევში ჩასაფრებული დანარჩენი მგლები დაესეოდნენ და დადგებოდა ერთი ხრიალი და ხროტინი.

ნუთუ მართლა აღარაფერი შემორჩა მგლობიდან თევდორეს, რომ ძალმა იგრძნოს? ანდა რატომ ეჯავრებათ ძალებს მგლები და უფრო ერთგულნი არიან ადამიანის, ვიდრე ადამიანები ერთმანეთის მიმართ. ადამიანები ხომ უფრო მიელტვიან მგლად ყოფნას და თანდათან მგლების ხროვას ემსგავსება კაცთა მოდგმა.

ამ ძალის ერთგულებაში კი ეჭვი აღარ ეპარება ლუკას და გულადად მიჰყვება იმის ნაკვალევს თევდორესაკენ.

ძალის ერთგულება ისევ ამოუტივტივებს მეხსიერებიდან შორეულ ამბავს:

შემოდგომა იყო, ცხვარ-მეცხვარე საზამთროდ იწეწებოდა.

საზამთრო საძოვრებისაკენ მიმავალი გზა ამ ხეობით გადადიოდა გადასასვლელზე და განუწყვეტლივ მოედინებოდა ცხვრის ფარები.

სწორედ იმ შემოდგომაზე წვიმიანი დღეები გადაება ერთურთს და მწყემსებს გაუჭირდათ მგზავრობა. ბარგმოკიდებული ცხენები ძლივს იმაგრებდნენ თავს, რომ ბილიკებიდან უფსკრულში არ გადაჩეხილიყვნენ. ძაღლები დაგრეხილი კუდებით უხმოდ მიჰყვებოდნენ ფარას და ღამ-ღამობით ნადირს აფრთხოვდნენ.

ახლა ველარ იხსენებს ლუკა, ზუსტად როგორ მოხდა ეს, მაგრამ ის ცხადად ახსოვს, როგორ მოხსნეს, იმათი სოფლის იქით, ხრამში გადაჩეხილ ცხენს მწყემსებმა ბარგი, სხვა ცხენებს აჰკიდეს და იქვე დატოვეს ფეხმოტეხილი ცხენი, რომელიც შეშინებული თრთოდა, კანკალებდა და დახვიხვიანების თავიც აღარ ჰქონდა, მაშინაც კი ვერ ამოიღო ხმა, როცა იმისი პატრონი და მთელი იმათი ცხვრის ფარა თვალს მიეფარნენ. ცხენმა იგრძნო, რომ გაწირეს, თავი წინ გაიშვირა და უნდოდა დაეჭიხვინა, მაგრამ ვერ მოახერხა. კარგახანს ასე თავგაშვერილი იდგა და როცა სულ ველარაფერი დაინახა რაც პატრონთან დააკავშირებდა, ცრემლები გადმოსცვივდა. ლუკა და დანარჩენი იმის ტოლი ბაღლები ზემოდან გადაჰყურებდნენ ცხენს და ის-ის იყო ჩხუბიც წამოიწყეს:

- ჩემია! - თქვა ერთმა ბიჭმა.

- შენი კი არა, ჩემია, პირველად მე დავინახე, - შეეპასუხა მეორე.

- შენ რა დაინახე, მე არ გითხარი ცხენი გადაუვარდათ მწყემსებს-მეთქი? - წამოხტა მესამე ბიჭიც, - ეეე, ძაღლი! - დაიძახა ვილაცამ.

ბაღლებმა დაინახეს, როგორ მოირბინა ცხენთან ჭრელმა ძაღლმა, გარს შემოუარა კუდისქნევით, თითქოს ანიშნებდა წამოდი, იარეო.

ცხენი წახინხილდა, მაგრამ ვერ შეძლო.

მაშინ ძაღლი შორიახლო ჩამოსკუპდა და მოიწვინა; ეტყობა თან არც ცხენის დატოვება უნდოდა, თან პატრონისაკენ და ცხვრის ფარისაკენაც სული ეწეოდა.

წვიმდა. მწყემსები ჩქარობდნენ გადასასვლელზე გადასვლას და ძაღლისათვის აღარავინ მობრუნებულა.

ის დღე ისე დადამდა. ძაღლი ცხენს არ მოშორებია.

რამდენჯერმე კი დააპირა წასვლა, მაგრამ ისევ მობრუნდა და ცხენის შორიახლო წამოწვა.

ბაღლები, რა თქმა უნდა, ძაღლის შიშით ვერ მიეკარნენ ფეხმოტეხილ ცხენს.

ცხვრის ფარები მოედინებოდა და მოედინებოდა.

ძალი არ შორდებოდა ცხენს, რომელიც ახლო-მახლო ჭალებში სწიწნიდა ცხვის ფეხისაგან გაგლეჯილ ბალახს.

რამდენიმე უცხო მწყემსმა სცადა ძალის საჭმლით გადაბირება და თან წაყვანა, მაგრამ ძალი არავის გაჰყოლია, სუ ერთთავად ცხენს ჰყარაულობდა და ღამით ყვეით უფრთხოვდა ნადირს.

ბოლოს მიწყნარდა ხეობა.

გადაიარეს ცხვის ფარებმა.

ჩამოდგა სიმშვიდე და წვიმებმაც გადაილო.

ახლა, ეტყობა, უფრო ეტანებოდა ღამ-ღამობით ცხენს ნადირი, ძალის ყეფა ისმოდა მთელი ღამეები. ცხენი თანდათან გაიმართა ფეხში.

ახლა ფრთხილად ადგამდა კიდევ მოტეხილ ფეხს.

ბოლო დროს მალიმალ აუვლ-ჩაუვლიდა ხოლმე შორიახლოს ლადუაი ცხენს და ჰკვლევდა. ძალი ეტყობა რაღაცას გრძნობდა, უყეფდა, ახლოს არ აკარებდა.

ერთხელ ლადუამ თოფი გამოიტანა სახლიდან და ძალს აუტეხა სროლა.

- რას შვრები კაცო, რას გიშავებს, - ვიღაცა გამოექომაგა ძალს სოფელში.

- იმას მიშავებს, რომ ღამ-ღამობით კვერცხებს იპარავს ქათმის საბუდრიდან, - იცრუა ლადუამ და ისე დაუმიზნა თოფი.

დაიგრილა თოფმა. გაფრთხა ცხენი.

ერთი კი დაიწკმუტუნა ძალმა და დაეცა.

წამოდგა.

კიდევ დაეცა.

ცხენისაკენ წალასლასდა.

თან სისხლის კვალს სტოვებდა.

დაეცა.

წამოდგომა უნდოდა, ვეღარ წამოდგა.

ახლა კი გამოიტანა ლადუამ სახლიდან საბელი და ცხენს გაედევნა დასაჭერად.

- ხედავ რა სდებია გულში? - თქვა ჯღუნამ.

ლადუა ცხენს მისდევდა.

ცხენი გარბოდა.

მოტეხილ ფეხს დროდადრო ანაბრებდა და ფრთხეზოდა.

ძალმა რამდენჯერმე კიდევ წამოსწია თავი და დაუყეფა ლადუას.

ვერაფრით ვერ დაიჭირა ლადუამ იმ დღეს ცხენი.

ჩამოზნელდა.

თავი გაანება ცხენის დევნას.

ღამით კიდევ ისმოდა ძალლის ყეფა.

დილით კი - მგლებისაგან ყელგამოდარული ცხენი ეგდო შეთრთვილულ ბალახზე.

შემცბარი შემობრუნდა ლადუა სახლისაკენ და ღობეზე დაუდევრად მიაგდო ცხენის დასაჭერად გამზადებული საბელი.

ერთ კვირას შორი-ახლო უტრიალებდნენ ბალღები დაჭრილ ძალლს. შორიდან პურს უყრიდნენ. ის ჯერ უყეფდა, მერე თანდათან მიეჩვია და კუდის ქნევას მოჰყვა.

წამოდგომაც შესძლო და ხანხალით აედევნა ბალღებს.

მთელი სოფელი უვლიდა.

ყველას ეცოდებოდა.

რომ მორჩა, ღამის დარაჯად ჩაუდგა სოფელს.

ლადუაი აითვალწუნა. იმან კი კიდევ დააპირა თოფის სროლა, მაგრამ ჯღუნამ წყენით უთხრა:

- შენ ისიც გეყოს, ცხენი რომ შეჭამეს მგლებმა.

გაიარა ზამთარმა.

დადგა გაზაფხული.

მოუსვენრობა დაეტყო ძაღლს.

ახლა ის ყოველდღე ერთსადაიმავე გორზე იყო ჩამოსკუპებული და გაჰყურებდა საზამთრო სამოვრებისაკენ მიმავალ გზას.

ხანდახან გამოჩნდებოდა ხოლმე ცხვრის ფარა გადმოსასვლელზე და ძაღლი გარბოდა იმით შესახვედრად.

ღამდამობით ისევ სოფელს ჰყარაულობდა.

ღლისით ისევ გორიდან გაჰყურებდა გადმოსასვლელს.

ერთ დღეს ლუკა და სამი-ოთხი ბიჭი ხბოებს აძოვებდნენ სოფლის განაპირას.

ნისლიანი, ცრიატი დღე იდგა.

უცებ ხბოები დაფრთხნენ.

ხევის მხრიდან წამოეჭნია მგელი და ლუკას ხბოს ყელში გაეზა. გორიდან ძაღლი დაეშვა ყეფით და ეცა მგელს.

მგელმა ხბოს თავი ანება და შეეზა ძაღლს.

ტოტებზე დგებოდნენ.

წინა ფეხებს ერთურთში ხლართავდნენ და თავდაყირა გადადიოდნენ. მგელმა როგორღაც მოახერხა და მთელ სიგრძეზე გამოუფატრა ძაღლს მუცელი.

ამასობაში სოფლიდან მოირბინა მეორე ძაღლმა და ახლა ის ეცა მგელს.

მგელი ციბრუტივით ტრიალებდა.

მუცელგამოფატრულ ძაღლს ნაწლავები მიწაზე დასთრევდა, მაგრამ მაინც ეხმარებოდა მეორე ძაღლს მგლის დახრჩობაში, კბილებით ყელში ჩაფრენოდა მგელს და ახრიალებდა, არ უშვებდა.

ბოლოს უსულოდ დაეცა მგელი.

ძალმა მიწაზე გაითრია ნაწლავები და იმ ამოჩემებულ გორისაკენ წალასლასდა.

სწორედ ამ დროს ჩამოიარა ცხვრის ფარამ. ერთი მწყემსი ძალს დააკვირდა და გაიკვირვა:

- ე, ჩემი ძაღლი!

ძაღლი ჯერ ვერ ხედავდა, ეტყობა, ტკივილმა დაუკარგა მხედველობა.

- ე, ღენჯო, მოდი აქ! - დაუძახა მწყემსმა.

ძალმა პატრონის ხმა გაიგო და წამოლასლასდა, მიწაზე გამოითრია ნაწლავები.

- ე, რა დაგემართა, შე ტიალო?

- მგელმა გამოფატრა, - უთხრა მწყემსს ლუკამ.

ძაღლი მოვიდა და უნდოდა პატრონს ფეხზე აჰკვროდა, მაგრამ იმან გადმობრუნებულ სისხლიან ნაწლავებს რომ შეხედა, ფეხი წაჰკრა:

- გაიწი იქით, ე მაგიტო დარჩი აქა, რომ მგლების ლუკმა გამხდარიყავი, მე შენი!

ძალმა დაიწკმუტუნა.

ფარა წავიდა.

წავიდა მწყემსიც.

ძაღლი ერთხანს კი მიჰყვებოდა მოშორებით ცხვრის ფარას, თან ნაწლავებს მიითრევდა ქვებზე, მერე სიარული ვეღარ შესძლო და დაეცა.

იმ დღიდან სჯერა ძაღლების ერთგულება ლუკას და ახლაც იმედმოცემული მიჰყვება თევდორეს ძაღლს. გრძნობს, როგორ მოუთმენლად ელოდება თევდორე მათ დაბრუნებას. ალბათ, გულმა უგრძნო, რომ შეიძლება ისევ მგლებს გადაჰყროდა გზაზე ლუკა და აუშვა ძაღლი, რომელიც იმ წუთში მიხვდა პატრონის გუმანს, თანხმობის ნიშნად კუდი გააქნია და აედევნა ლუკას ნაკვალევს. თევდორეს შეიძლება აღარც კი უფიქრია, რომ ლუკა უკან მობრუნდებოდა, იქნებ მიხვდა კიდევაც, რომ შიშმა გააქცია აქედან. გული კი დასწყდა, რომ არ ენდო, მაგრამ მაინც შეეცოდა ბიჭი, ცოტა ხანს ფანჯრიდან გაჰყურებდა ლუკას ნაკვალევს, მერე დერეფანში გამოვიდა, ძაღლი აუშვა, ნაკვალევთან მიიყვანა და ანიშნა, გაჰყევი, მგლებმა არსად შეჭამონ გზაზეო.

თუ ძალიც მოჯადოებულია?

არა, არა! ძალს იმდენად სწამს ადამიანი, რომ არ შეიძლება მასზე ასეთი ფიქრი, ის კი არა, იმის პატრონზეც აღარ შეიძლება ასე დაუნდობელი და ეჭვიანი ფიქრი.

ვაითუ?

ძალი ისე ერთგულად მიაღწევს მკერდით თოვლს, ისევე გადაეყრება ლუკას ეჭვები გულიდან. ისევე გაახსენდება წუხანდელი მგლების რკალი და თევდორესადმი მადლიერების გრძნობით ივსება. ხალისიანად მიჰყვება ძალს უკან და უხარია რომ დაბრუნდა თევდორესთან.

წყურვილი იგრძნო.

თოვლი აიღო და ჩაკბიჩა.

თოვლს რა გემო უნდა ჰქონდეს, მაგრამ ახლა ლუკას თოვლიც ეგემრიელა.

აღმართს მიჰყვებოდნენ ზემოთ.

მგლები უკვე აღარ ჩანდნენ და ძალიც აღარ უყეფდა მათ.

ცოტაც და მიადგნენ თევდორეს სახლს.

სახლის აქეთ გამოეგება თევდორე.

- მოხვედი ლუკავ? - ისე ალაღად ჰკითხა, თითქოს თვალს არ უჯერებდა, რომ ლუკა მართლა დაბრუნდა. - მე კი მეგონა, სულ გამექეცი.

- არა, თენება რომ დაიწყო და აღარ თოვდა, ვიფიქრე, კარიდან რომ გავიდე, ძალი დაიწყებს ყეფას და ძია თევდორეს გაელვიძება-მეთქი, - იცრუა ლუკამ.

- აბა, ესეთ დროს გზაზე შედგომა ვის გაუგია ლუკავ, არ იცი როგორი საზოვეებია, ძალიდა გამოგაყოლე, მე რატომღაც ვერ ვგრძნობდი ამ დილით თავს კარგად, მოტეხილი ჯანილა მაქვს გარეთ წანწალითა და ყინულებში გდებით. დილას აქეთია თქვენს გზას გამოვყურებ; დაილოცოს წმინდა სამება, რომ ხიფათს არ გადაეყარე, წამო, წამო, ცეცხლი დავანთოთ, თანაც მოგშვივდებოდა, - თევდორემ ლუკას მხარზე წამოარტყა ხელი და წინ გაიმძღვარა.

- სად დაგეწია? - ჰკითხა თევდორემ.

- სოფლის გარეთ რომ გორი ჩამოსდგამს, იმას ვუახლოვდებოდი, გავიხედე და მგლები არ არიან ჩამწკრივებულნი, ისხდნენ და მელოდებოდნენ აღარ წავსულვარ, თოვლში ჩავჯექი. ეტყობა ძაღლს ხედავდნენ და ვერ გაბედეს ჩემსკენ წამოსვლა.

- მიგრძნობდა გული, განა არა, ალღოთი ვგრძნობდი სადღაც ახლოს დაწანწალებდნენ. მაგათ სიახლოვეს ყოველთვის მიგრძნობს გული. ის კი არა, ხალხში ვეღარ ვჩერდები, გული ხან რომელ კაცზე მეტყვის, ეს კაცი მგელიაო, ხან რომელზე. ერთხელ ქალაქში ვიყავი, კინალამ გადავირიე, სოფელში ცოტა ხალხია და ისე არ იგრძნობა, ქალაქი სავსეა მგლებით. სადაც კი წავსულვარ, მთელ ქვეყანაზე მგლის სუნი ტრიალებს. მე ხო მარტო მგლობა მქონდა მოსჯილი და იმათ ვისაც კაცის სახით ხალხში უშვებდნენ, ზოგს რა ჰქონდა დავალებული და ზოგს რა. აი, ეგეთი მგლები დაწანწალებენ და ნადირობენ. შენ რომ კეთილ საქმეს აკეთებ ლუკავ, ეგ მგლები იმდენს ეცდებიან, ისე გამძვრებ-გამოძვრებიან რო, შენ კეთილ საქმეს ავად მოაჩვენებენ ხალხს, თავისნაირ მგლებს შენზე დაგეშავენ და სისხლს გამოგწოვენ. თვითონ მგლის სუნი უდგათ და კარგს ვერაფერს აკეთებენ, აბა მგლისაგან როგორ გამოვა ადამიანური, შენი კი შურთ, შურთ და თანაც დავალებული აქვთ ყელი გამოდადრონ კეთილ საქმეს. ამისათვის იშველიებენ ყველანაირ კანონს და გაჰყმუიან: - „ამა და ამ კანონის ძალით, ამას და ამას მიესაჯოს ესა და ეს!“ ხალხი ცხვარია ლუკავ, როგორც კი მგლის სუნს იკრავს, ფრთხება, მით უმეტეს თუ სინათლე არსაიდან ჩანს და სიბნელეში ცხვარი დაფრთხა, დაღუპულია იმ ფარის საქმე. წამო, წამო, ცეცხლი დავანთოთ ლუკავ, სუ დასველებულხარ.

თევდორემ ცეცხლი დაანთო.

ლუკა ღუმელს მიეფიცხა.

თევდორემ ისევ გამოიტანა შიგნითა ოთახიდან სამფეხი ტაბლა, რომელზედაც ყველი, პური და თაფლიანი ხის ჯამი იდო.

- ერთხელ, შავ შუალამეში, ფარას დავესხით ლუკავ, - წამოიწყო თევდორემ და თვითონაც ცეცხლს მიეფიცხა, - ბნელოდა, თვალთან თითს ვერ მიიტანდი. დავეცით თუ არა და, დაფრთხა ფარა. ფარებს ერთი მხრიდან დიდი უფსკრული ჰქონდა. ერთმა ცხვარმა რომ ისკუპა იმ უფსკრულში, დანარჩენი ფარა, სულ იმას მიჰყვა. მწყემსები წინ გადაელობნენ, ყვიროდნენ, აქეთ ერეკებოდნენ, მაგრამ არა, ერთი რომ გადახტა, უკლებლივ გადაჰყვა ყველა. ჩვენ გაღმა მთაზე ავცვივდით და იქედან კარგა ხანს გადმოვყურებდით ამ სანახაობას. მეორე დღეს, უფსკრული ლამის ამოვსებული იყო, იმდენი ცხვარი იყო შიგ ჩაჩეხილი. უზარმაზარი თოვლის ზვავი გეგონებოდა. მწყემსები იდგნენ უფსკრულის თავზე, ჯოხებს დაჰყრდნობოდნენ და საცოდავად გადაჰყურებდნენ უფსკრულში გადაჩეხილ ფარას.

ზოგიერთ მგლებს ისიც კი აქვთ დავალებული, რაც შეიძლება მეტი ქმრიანი ქალები აცდინონ. ასეთები მოდებულნი არიან ქალაქს და სოფელს, ამრავლებენ თავიანთ ჯიშს, მძუნაობენ და რყვნიან ქვეყანას. ასეთი მგელი მივა, აეგლისება რომელიმე ქალს, იმის

გარშემო დაიწყებს წანწალს და თვალეშიც ვნების წყალს ჩაიყენებს. ამათ ქმრიანი ქალების შეცდენის სხვადასხვანაირი მეთოდები აქვთ: ქრთამი, სამსახური, ფული და ვინ იცის, რა ხერხს არ ხმარობენ, ამძუვნეობული ქალები, სუნზე გრძნობენ ასეთ მგლებს და მიჰყვებიან იმათ ნება-სურვილს, ვნებამორეულნი ძირს უგორდებიან და იმათ მგლურ ყმუილს აყოლებენ თავიანთ კრუსუნს. ამათგან იბადებიან ნაბუმარი მგლები, ხოლო ქალი, რომელმაც მგელთან უღალატა ქმარს, მოაწოვებს თუ არა შვილს ძუძუს, ამით მგლებს უწევს სამსახურს, მგლებს ამრავლებს ქვეყანაზე. დორაისხეველებს დანგრეული და უნამუსო ოჯახები უფრო ხელს აძლევთ, ვიდრე მტკიცე და ხმაშეწყობილი. ნამუსახდილ ოჯახში უფრო მეტი შანსია დაიბადოს და გაიზარდოს მომავალი მგელი. ასე მტკიცდება და მრავლდება მგლების საზოგადოება.

თან არც გული მინდა გაგიტეხო ლუკავ, მაგრამ რაც ჩემი თვალთ მინახავს და ალღოთი მივმხდარვარ, იმას გეუბნები.

მგლებთან ხმაშეწყობილი ქალები დორაისხევეშიც მოჰყავდათ ხოლმე მბრძანებლებისათვის. იყო დრო, როცა ერთმა დორაისხეველმა მბრძანებელმა, თითქოს ხელში ჩაიგდო მთელი დორაისხევის ძალაუფლება და თავისი მგლური საქმეებით მოგვაოხრებინა მთელი ქვეყანა. იმისი ნება-სურვილით ინგრეოდა ათასობით ოჯახი. დაწანწალებდნენ მგლები და სადაც კი ქალი მოეწონებოდათ, დორაისხევეში მიჰყავდათ თავიანთი მბრძანებლის ვნების დასაცხრობლად. ხალხს ღამ-ღამობის ძილი აღარ ეკარებოდა მგლების შიშით. დორაისხეველებში გახშირდა სამსჯავროები და დამსმენს დამსმენზე გვიმატებდნენ ჯოგში. ახლა უკვე თვითოეული ჩვენთაგანი თავის ტყავის გადარჩენაზე ფიქრობდა და თუ აქამდე შესაძლებელი იყო წინამძღოლზე თავდასხმა, ახლა ასეთი რამის გულში გავლებაზეც კი გვაკანკალებდა. თვითონ დორაისხეველ მბრძანებლებს ეშინოდათ ერთიმეორის.

მაშინდელი შიში დღესაც გამომყვა ლუკავ. ხო უკვე ადამიანი ვარ, მაგრამ ხანდახან, ის დრო გამახსენდება და შევკრთები ხოლმე. ეხ, რამდენი ცოდვა ჩამიდენია მეც, ხანდახან ისეთი რამ გამახსენდება, ცხროვა ამიტანს-ხოლმე, ნაბიჯს ვეღარ ვადგამ რომ გავიარო და ხელფეხშებორკილივით მივაჩერდები ერთ რომელიმე ადგილს.

იმდროინდელი ვარ, ეს ცხოვრება რომ დაიწყო. ბაღობისდროინდელი ამბები კარგად აღარ მახსოვს, მაგრამ რომ დაიმახეს, კოლექტივიაო, ის მახსოვს.

მაშინ ესე კი არ იყო, ეხლა რომ მთელ ხეობაზე ერთი კანტორა არის. მაშინ პატარ-პატარა კოლექტივები იყო და ყველამ თავ-თავის სოფლის კოლექტივში შერევა ცხვარი.

ჩვენს სოფელში ცხოვრობდა ერთი კაცი. ჩოხელაანთ გოგიას ეძახდა ხალხი. იმისი ცხვრის ფარა დილით რომ დაიწყებდა მდინარეზე გადებულ ხიდზე გადასვლას, საღამომდე ნახევარიც არ იყო გაღმა გასული. ჩოხელაანთ გოგიას, სოფელში ყველაზე კარგი სახლი ედგა და მერე, კოლექტივი რომ ჩამოყალიბდა, იმის სახლში გახსნეს კანტორა. საწველი ცხვარი მთაში ედგა, რაღა თქმა უნდა და ახალმოწველილი რძე,

თიხის მიღებით მოსდიოდა სახლში. ისე, თავის თავის უბედური კაცი კი იყო, იმდენს შრომობდა, იმდენი ცხვარ-ძროხა ჰყავდა და თავისთვის ახალი ქალამნების ჩაცმა ენანებოდა. ხშირად გვინახავს, ქალამნები მხარზე ჰქონდა გადაკიდებული და ფეხშიშველა მოაბიჯებდა. რისთვის ინახავდა, ან რად უნდოდა იმოდენა ცხოვრება.

კოლექტივი რომ დაიძახეს, რაღა თქმა უნდა ჯერ ჩოხელაანთ გოგიას ცხვარ-ძროხა გამოაცხადეს საერთო საცხოვრისად, მერე ადგნენ და იმის სახლში კანტორა გახსნეს.

მარტო ჩოხელაანთ გოგიას კი არ ჰყავდა ბევრი ცხვარ-ძროხა, მცხოვრებელი ხალხი იყო; მართალია, ესეთი ცხოვრება არ იყო, მაგრამ საქონლით სავსე ხალხი იყო.

გაერთიანდა ხალხი ცხვარ-ძროხით და ნელ-ნელა შეეჩვივნენ ახალ ცხოვრებას.

ჩოხელაანთ გოგიამ აიყარა ცხოვრებაზე გული.

იდარდა.

თავის ყოფილ ფარას რომ გახედავდა, ოხრავდა.

ერთი წელიც ვერ შეაწია ასეთ ყოფაში.

დადნა.

დაილია.

ჩუმად გაიპარა..

ერთი კი ვერ ჰქნა კოლექტივმა კაი საქმე: ახალი ცხოვრება არის და ახალი წესებით ვცხოვრობთ, სამისკრავი არ დაუკლეს გოგიას. იმოდენა ცხვრის პატრონი კაცი იყო და უსამისკრავოდ წავიდა ამ ქვეყნიდან.

მერე კულაკობაც დაიძახეს და რამოდენიმე კაცი დადიოდა სოფელ-სოფელ. თუ ვისმე ორი ქვაბი ჰქონდა ერთს ართმევდნენ. ზოგმა მოასწრო და სარჩო ტყეებში გადამალა. მოენეები ჰყავდათ, იმათ უკლებლივ იცოდნენ სახლში ვის რა ჰქონდა.

როდის ეს ამბავი იყო და მაშინ გადამალული მატყლი, ხუთი წლის წინდა იპოვეს ხიზანიანთ.

ეგენიც მცხოვრებელი ხალხი იყო. მაგათი ცხვარ-ძროხაც მიწას უმძიმდა.

კულაკობა რომ ჩამოვარდა, მაშინ დამდამობით, თურმე, ტყეში გაჰქონდათ მატყლი და იქ მალავდნენ.

კულაკობამ რომ ჩაიარა მოიკითხეს.

ვედარ ნახეს მატყლიანი ტომრები იმ სამალავში.

ჯერ ჩუმად ეძებეს.

მერე თანდათან გამოააშკარავეს.

ხან ვიზე ჰქონდათ ეჭვი და ხან ვიზე.

მერე მიავიწყდათ კიდეც.

ბევრი ისეთი კაციც წავიდა ამ ქვეყნიდან, ვისაც იმ მატყლის მოპარვა ჰბრალდებოდა.

ხუთი წლის წინ ერთი თეთრი დათვი შემოესია საქონელს.

შენ, ალბათ, გემახსოვრება კიდეც ლუკავ, ხალხს უკვირდა, თეთრი დათვი აქ საიდან გადმოიხვეწაო, აბა აქ რა უნდოდა თეთრ დათვს, მაგრამ ვის მოუვიდოდა აზრად რომ ხიზანიანთ მატყლში თეთრად გამოპრანჭული დათვი იყო.

უთვალთვალეს იმ დათვს.

გაიგეს, სადაც ჰქონდა ბუნაგი და შესასვლელში დაუგეს დიდი ხაფანგი.

გაეზა.

საზარლად აღრიალდა.

ხეობას აყრუებდა იმისი ხმა.

დათვის მოკვლა ხომ აკრძალულია და ხაფანგი იმიტომ დაუგეს, თოფის სროლა ვერავინ გაბედა. დაჭრილ დათვს მისცვივდნენ კეტებით და რომ ურტყამდნენ, მატყლის კორიანტელი დადგა.

გაოცდა ხალხი.

იმათ წინ ახლა მურა დათვი იყო ხაფანგში გაბმული.

შეატყობინეს ეს მთავრობას, დათვი დავიჭირეთ და თუ ნებას მოგვცემთ მოვკლავთ, თუ არადა როგორმე წაიყვანეთო.

მოვიდა მილიცია.

გამოიკითხა ვინ დაუგო დათვს ხაფანგი.

გაარკვიეს.

წაიყვანეს: დათვიც და ისინიც, ვინც ხაფანგი დააგო.

ხალხი საგონებელში იყო ჩავარდნილი, ვერ ხვდებოდნენ საიდან ჰქონდა დათვს ამდენი მატყლი, რომ სულ გათეთრებული იყო.

ვიღაცამ გაბედა და შეძვრა იმ დათვის სოროში.

იქედან გაცეხული გამოვიდა.

მთელი ხიზანიანთ მატყლი დათვის სოროში იყო დაფენილი. დათვს რამოდენიმე ოთახი ჰქონდა და ყველა მათგანში მატყლი იყო დაფენილი. მარტო მატყლი კი არა: ქვაბები, ვერცხლის უნაგირი, გარმონი, რამოდენიმე ჭრელი ფარდაგი, ახლა უკვე კირკილისაგან შექმული და ჩამორღვეული. ხიზანიანთ ელისომ იცნო თავის მოქსოვილი ფარდაგი, გაშალა მიწაზე და ხმით ატირდა.

- ა, ტიალო დროებაო:

ჩვენ ნაშრომზე დათვი გაალაღე,

ჩვენ ჯან-სიყმე ჩამოგვიშალე,

ა, ტიალო დროებაო,

აი, და-და-და-და წუთისოფელოო!

ახლა თავის ნაქონი გარმონი რომ გამოუტანეს სოროდან ელისოს, ახლა იმაზე მორთო ტირილი. დაიჭირა გარმონი, ვითომ იმის ხმაზე უნდოდა დატირება, გადაიკიდა მხარზე ღვედი, გასწია და ერთი კი დაიბზუკუნა გარმონმა, გაიწელა და შუაზე გაწყდა.

- ა, შენც მოგიკვდა პატრონი! - შორს მოისროლა ნაგლეჯები ელისომ.

გაშლილ ფარდაგზე ირემი იყო ამოქარგული. ირემი რქებით მგელს ეჩხუბებოდა. მგელს წითელი ხახა დაედო, წინა ფეხები მაღლა ჰქონდა აშვერილი. კირკილას სწორედ ეს ადგილი შეეჭამა, სადაც წესით ირმის თავი უნდა ყოფილიყო გამოსული და იმ ადგილზე გახვრეტილი იყო ფარდაგი. ირემი უთავოდ იყო დარჩენილი ხახაგაღებული მგლის წინ. ფარდაგის თავში თეთრად იყო ამოქარგული: მოვქარგე ელისომ!

- აი, ის დღე დაიწოს, როცა შენ მოგქარგე, აი! - ახლა ფარდაგს მიაწყევლა ელისომ.

- კაცო, რა ვუყოთ ამ ქვაბებს და ვერცხლის უნაგირს? - იკითხა ვიღაცამ.

- როგორ თუ რა ვუყოთ, ვისიც არის იმან წაიღოს.
- წაიღოს კია, მაგრამ რო გაგვიგონ?
- ვინ?
- რა ვიცი, აბა, რო სადმე გაიგონ?
- კაცო, ვინ უნდა გაიგოს, რაღა დროს ეგ ამბავია, იმის მერე მთელი ცხოვრება არის წასული.
- არა, თუ ძმა ხარ, მე მაგას ხელს არ მოვკიდებ, როცა მჭირდებოდა მაშინ მაკლდა და ეხლა რაღა თავში ვიხლი მაგ გამურულ ქვაბებს, - თქვა ხიზანიანთ ვასილამ.
- უნაგირი, უნაგირი ხო ვერცხლისია, გაყიდი მაინც.
- არა, ვინც მან უნაგირზე ჯდებოდა, ცოცხალი აღარ არის, მკვდარს მე როგორ გავუყიდო უნაგირი, არ მინდა, მაკლდეს ეგაც, - ყველაფერზე უარი თქვა ვასილამ.

მარტო ელისომ ამოარჩია დათვის სოროსთან დაგროვილ იმოდენა სარჩო-საბადებელში ერთი წვრილი ვერცხლის ქამარი, ოქროთი დაფერილი და ძვირფასი თვლებით მოჭედილი, წელზე შემოირტყა და თქვა:

- დედაჩემის ნაქონია, თავს მოვიკლავ და ამას კი აღარავის დავანებებ.
- აჰა, მატყლი თბილია და იმიტომ შეზიდა სოროში, ე ქვაბები და უნაგირი რაღად უნდოდა?! - უკვირდა დათვის საქციელი ხალხს.
- კაცო, თქვენ ხომ არ შეზიდეთ აქ და დათვმა მერე გაიკეთა ბუნაგი? - ეჭვი შეეპარათ ზოგიერთებს და ჰკითხეს ხიზანიანთ ვასილას.
- არა, დედ-მამის სულს გეფიცებით, ქვევით ტყეში გვქონდა დამალული, დათვის სოროში რატომღა შევზიდავდით განა ჭკოგამოლეულებიც ვიყავით.
- ვინ იცის, რამდენი დათვი გაიზარდა თქვენს მატყლში.
- ხო, აბა, ეს პირველი კი არ იქნება, რამდენი ხანია მას მერე, ალბათ, ამის პაპისპაპის ხელი ერევა ამ საქმეში, - თქვა ვასილამ.
- ქვაბებს რაღაზე მალავდით, ამეებს ვინღა წაგართმევდათ?!

- ეხლა ეგრე იმახი და აბა ზოგი მაშინ გეთქო, არ იცი რა დრო იყო, ორი ქვაბი გქონიყო ოჯახში, კულაკს გემახოდნენ და გართმევდნენ, - იმახდა ვასილაი.

მარტო ქვაბებს კი არა, ზოგს კოვზებსაც კი ართმევდნენ ისეთი დრო იყო. ისეთი ხალხი იყო იმ სოფელ-სოფელ მოსიარულე რაზმში მოხვედრილი, რომელთაც მარტო რამე წასაღები ენახათ და აღარ გეკითხებოდნენ ვინ იყავი და რა იყავი. ხომ გითხარი, მამაჩემი წმინდა კაცი იყო და პირველად ჩვენ მოგვადგნენ.

მაშინ სიმინდის ფქვილი არ იშოვებოდა და სწორედ იმ დღეებში მოიტანა მამამ შორიდან.

დედაჩემი სიმინდის ფაფას ადუღებდა.

ბალები მოუთმენლად ველოდით, როდის გადმოგვიღებდნენ ქვაბიდან ყვითელ ფაფას. მერე ხომ თუ შიგ თითო კოვზ ერბოსაც ჩაგვირევდნენ, ამაზე უკეთესი საჭმელი აღარ არსებობდა ჩვენთვის.

წინასწარ ჩვენ-ჩვენი კოვზები მოვიმარჯვეთ და ასე ველოდებოდით როდის გადმოსდგამდნენ ცეცხლიდან ქვაბს.

- მოდიან, მოდიან! - დაიმახა ვიღაცამ სოფელში.

რამოდენიმე კაცმა ჩამოიარა, ზოგიერთს ვიცნობდი კიდევ. დასამალი რა გვქონდა, წყნარად დაველოდეთ, როდის ჩამოივლიდნენ ჩვენს კარებზე.

- აბა, აღწერაზე ვართ, რა გაქვთ ზედმეტი? - ჰკითხა მამას იმათ წინამძღოლმა და პასუხს აღარ დაელოდნენ, დაათვალიერეს ჩვენი ავლა-დიდება.

ზედმეტი არაფერი გვქონდა, მაგრამ იმათ ეტყობა მაინც ებევრად ჩვენი ქონება და რაღაც-რაღაცეები აჰკიდეს ცხენებს.

- ქვაბი? - ჰკითხა ერთ-ერთმა ხელქვეითმა უფროსს.

- რომელი ქვაბი? - დაიბნა უფროსი.

- აი, ეს ქვაბი, სპილენძისაა, არ წავიღოთ? - ცეცხლზე შემოკიდებულ ფაფით სავსე ქვაბზე მიუღერა თითი.

- ჰოო, მეორე ქვაბი აქვთ?

- კი, აგე კუთხეში უყუდიათ მეორე, სჯობია ის დავუგდოთ, ეს უფრო მდიდრულია და ამათ არ ეკადრებათ ასე მდიდრულ ქვაბში ამზადონ ნაირ-ნაირი საჭმელები.

- ჰოო, სპილენძი თუა ჩამოხსენით, - ბრძანა უფროსმა, რომელსაც პრიალა მაუზერი ეკიდა წელზე.

ხელქვეითები ეცნენ, ფაფიანი ქვაბი ჩამოხსნეს და თან წაიღეს.

ქვაბის საკიდელს შუაში ჯოხი გაუყარეს, აქეთ-იქიდან ასწიეს და ორღობე ისე ჩაიარეს ჯერ კიდევ დულდა შიგ ფაფა, ორთქლი ასდიოდა.

მამაჩვენი დაიბნა.

ჩვენ კოვზები გვეჭირა ხელში და მამას მივჩერებოდით. დედამ რომ ასეთ ყოფაში დაგვინახა, ველარ მოითმინა და ტირილი წასკდა.

- მოგიკვდეთ თქვენ დედა, შვილებო, აი! - შემოგვტროდა და ჩიქილის ტოტით იმშრალეზდა ლოყაზე ჩამოგორებულ ცრემლებს.

მამა არასოდეს აღელდებოდა, ახლაც მშვიდად შეხვდა ამ ამბავს. წყნარად ჩამოგვართვა კოვზები, სახლის ბანზე გადადგა და იმათ, ვინც ქვაბი წაიღო, გადასძახა:

- კოვზები დაგავიწყდათ, ხალხო, კოვზები!

- გვაქვს, გვაქვს! - შემოსძახეს იმათ და იქედან აჩვენეს კოვზები.

მაშინ ასე იყო, ვინც რას მოასწრებდა ტყეში მალავდა, რასაც ვერ მოასწრებდნენ, მიჰქონდათ.

- გამსის ეკლესია ხომ იცი?

- კი, როგორ არ ვიცი.

მაშინ იმ ეკლესიაში სწირავდა მღვდელი. შაბათ-კვირას მთელი ხეობა გამსისაკენ დაიდრებოდა და ხალხის ტევა არ იყო ეკლესიაში.

მღვდელი აქაური კაცი იყო, თადეოზი ერქვა სახელად.

ნათელი სახე ჰქონდა.

თეთრი თმა-წვერი ტალღა-ტალღა ეფინა შავ ანაფორაზე.

ხალხმა რომ ტყეში ქვაბებისა და მატყლის გადამალვა დაიწყო, ამ თადეოზმაც მოჰკიდა ხელი ეკლესიის განძს და სადღაც გადამალა.

შეწყდა წირვა.

ეკლესიის ეზოს შამში მოეძალა.

სწორედ იმ ხანებში კომკავშირი დაიძახეს და რაზმებად გავერთიანდით. დავდიოდით სოფელ-სოფელ და ეკლესიებიდან განძი გამოგვქონდა.

დიდხანს ვეძებდით თადეოზს, მაგრამ ვერსად მივაგენით, ბოლოს ისევ იმის ბიჭი მოგვეხმარა ამ საქმეში.

ბიჭს ქორა ერქვა.

ქორა გამსიველი მოვიდა ჩვენთან და რაზმში ჩარიცხვა გვთხოვა.

- მღვდლებისა და მოღალატეების შვილებს ჩვენ რიგებში არა ვღებულობთ, - უარით გაისტუმრა თადეოზის ბიჭი რაზმის ხელმძღვანელმა.

ქორა დაფიქრებული წავიდა.

მეორე დღეს ის-ის იყო დავალების შესასრულებლად ვაპირებდით წასვლას, რომ სოფელში ერთი ჩოჩქოლი ატყდა.

გავიხედეთ:

ქორას მამამისისთვის თმა-წვერი გაეკრიჭა, გადამალული განძეულობა ზედ გადაეკიდნა და ასე სოფელ-სოფელ მოჰყავდა ყელზესაბელშებმული.

- გაგიწყრა მამაზეციერის მაღლი! - სწყევლიდა შვილს თადეოზი, მაგრამ ამაოდ.

უკან ხალხი მოსდევდა ჩოჩქოლით, მაგრამ აშკარად მღვდლის გამოქომაგებას ყველა ერიდებოდა.

ქორამ თადეოზი ჩვენამდე მოიყვანა, საბელი ლობეზე გამოაბა, განძი ჩამოხსნა და მერე გაუშვა.

- მოგეკითხება! - ერთი ეს თქვა თმა-წვერ გადაკრეჭილმა მღვდელმა და წალასლასდა ძალაგამოცლილი.

ქორა იმ დღესვე მივიღეთ რაზმში და ისე გამოიჩინა თავი, სულ მალე დაწინაურდა.

მღვდელი კი იმ დღის მერე სადღაც გადაიკარგა.

გოდერძი ჩოხელი - წითელი მგელი

აღარც ცოცხალი უნახავს ვინმეს და აღარც მკვდარი.

იმის მერე ჩაიარა ბევრმა წყალმა და ჩემი მგლად ყოფნის დროს წავაწყდი მფრინავი ბერების მთაზე თადეოზს. პირველად ვერც ვიცანი. აღარც კი მახსოვდა, როდისმე თუ არსებობდა თადეოზი.

ეს იმ ღამით იყო, მთაზე მიმავალ დონატას რომ წამოვეწიეთ და მერე ცაზე ამოგორებულმა გავსილმა მთვარემ რომ დაგვაფრთხო. კუდეები ამოვიძუეთ და მივიმალეთ დეკიანებში.

აი, მაშინ, დეკისქვეშ რომ ვემალებოდი მთვარეს, დავინახე ნანგრევებში მოლასლასე თეთრწვერა მოხუცი.

ეტყობა, სხვა მგლებმაც დაინახეს, ჩუმ-ჩუმად წავუყმუვლეთ ერთიმეორეს.

მაშინ, დეკის ქვეშ მიმალულს გამახსენდა ის დღე, ქორა გამსიველმა, საბლით რომ მოგვაყენა მამა და ღობეზე გამოაბა.

ახლა ძლივს ვიცანი თადეოზი.

დაბერებულიყო.

ძლივსდა დადიოდა.

ანაფორაზე ისევ ეფინა თეთრი თმა-წვერი.

უკვე ყველას დავიწყებული ჰყავდა, აღარავინ იცოდა მისი არსებობა. ეტყობა აქ იმიტომ წამოვიდა, რომ ეს მთა წმინდა ადგილად ითვლებოდა და ხალხს გამოეჩინა.

ან იქნებ იცოდა ვინმემ კიდევ მისი სამყოფელი და საჭმელიც ამოჰქონდა მისთვის ჩუმ-ჩუმად.

- იქნებ დონატამ იცოდა? - თქვა ლუკამ.

- არ ვიცი, შეიძლება დონატამაც იცოდა, - თქვა თევდორემ, - მაშინ ამაზე არ მიფიქრია, ვუყურებდი ნანგრევებში მთვარის შუქით განათებულ მოხუცს და ის დღე მახსენდებოდა.

მოხუცს წიგნი ეჭირა და ეტყობა ლოცვებს კითხულობდა.

დეკიანში ავად დაიღრინა ჯალაბამ. თადეოზისაკენ გაიწია. წინამძღოლმა არ დართო ნება.

მთვარემ კი უფრო ამოანათა.

ერთხელ, ქორა მგლის წინამძღოლობის დროს, ისევ დავწალიკდით ბერების მთისაკენ მიმავალ სერზე.

ქორას დორაისხევიდან ბრძანება ჰქონდა მღვდელზე თავდასხმისა და მუხლჩაუხრელად მივძუნძულელებდით.

მშვირებიც ვიყავით.

მზე ჩადიოდა.

მოხუცი მღვდელი ნანგრევების ქვემოთ დაგვიხვდა წყაროზე ჩასული.

გავწექით დეკიანებში. გავხობდით.

იქით-აქეთიდან წამოვეპარეთ და წრეში მოვაქციეთ.

ან რა წრის შეკვრა უნდოდა, ძლივს დადიოდა.

წამოვადექით, აიხედა. შეცბა.

პირჯვარი გადაიწერა. თითო ნაბიჯით წავიწიეთ წინ.

ისევ გადაიწერა პირჯვარი. ისევ წავიწიეთ.

მერე კიდევ.

მერე უფრო ახლოს მივედით.

იმან უბიდან წიგნი ამოიღო, გადაშალა და ხმამაღლა გვიკითხავდა რაღაცას. გვშიოდა. არ გვესმოდა მღვდლის არც ერთი სიტყვა. ადგილიდან ისკუპა ქორამ და მოწყვეტით დაიტანა მოხუცი.

ერთი ეს მახსოვს, ქორას კლანჭებში მოქცეულმა თადეოზმა რომ დაიხრიალა ყელში:

- მოგეკითხება.

- მართლა მოეკითხა ქორას და განა მარტო ეს, მეორე დღეს იმაზე უფრო დიდი ცოდვა ჩავიდინეთ. შიმშილობა რომ ჩამოვარდა, შენ, ალბათ, აღარც გახსოვს, მაშინ პატარა იქნებოდი.

- მახსოვს, პირველ კლასში ვიყავი იმ შემოდგომაზე და ჩემ კლასელ ბიჭს დედა შეუჭამა მგელმა, - თქვა ლუკამ.

- მთაში ხო არა, თივას ზიდავდა ის ქალი.

- ჰო, მგონი, ბუნდოვნად მახსოვს.

- ჰო, ქორას წინამძღოლობით ჩავიდინეთ ეგ ცოდვა. ახლა რომ მახსენდება, რატომღაც იმასაც წარმოვიდგენ ხოლმე, როგორ წამოვიდნენ სახლიდან ის ორი პატარა ბიჭი, დედისათვის რომ მიეტანათ მთაში პური.

ობლები იყვნენ.

მამა არ ჰყავდათ.

დედა დღე-ღამეს ასწორებდა მუშაობაში, რომ შიმშილისათვის გამოეტაცნა თავისი ობლები.

მამინ ყველას უჭირდა.

მგლებსაც გვშიოდა.

ხვან-თესვაც მოშლილი იყო და ფქვილი არ იშოვებოდა.

შემოდგომა იყო.

პატარა ბიჭების დედა მთაში მუშაობდა, ტვირთით თივა გამოჰქონდა საგულეებელში და საზამთროდ ამზადებდა.

დადლილს სოფელში ჩასვლა უჭირდა.

სოფლამდე გრძელი დაღმართი იყო ჩასასვლელი.

ქალი ღამეს თივაში ათენებდა.

დილაუთენია ისევ ტვირთს მოიკიდებდა და საგულეებელში აგებდა.

ალბათ, პატარა ბიჭების დარდიც ჰქონდა. წამოსვლისას რამოდენიმე გამხმარი პურის კვერი დაუტოვა ვარცლში.

ერთი ბიჭი სკოლაში დადიოდა, მეორე არა.

- მეორე პატარა იყო, - თქვა ლუკამ.

- ჰო, მერე მეც ვნახე, უფრო პატარა იყო.

- ბიჭებს პაპა ჰყავდათ კიდევ, - თქვა ლუკამ.

- პაპა, ალბათ უკვე მოხუცი იქნებოდა და როგორც ხშირად გაჭირვებაში ჩავარდნილ მოხუცებს სჩვევიათ, ყველაფერს უკრძალავდა ბიჭებს. თვითონ ბევრ საქმელს აღარ სთხოვდა გადაბერებული ორგანიზმი, ბიჭებს კი შიოდან და პაპა თითო ნაჭერ პურს დილით აძლევდა, თითო ნაჭერს კი საღამოთი, ძროხებსა და ხბოებს რომ დააბინავებდნენ გომურში იმის მერე.

ხანდახან თხელ საჭამანდაც გაუცხელებდა ხოლმე მოხუცი. პატარა ბიჭებს ცხელი საჭმელი სიამოვნებდათ და თუ პაპის თვალს იცდენდნენ, მეორედაც დაისხამდნენ ჯამში.

მიუხვდა პაპა და ბევრი რომ არ ეჭამათ და გამოეზოგნათ, მწარე წიწკა ჩააჭრა საჭამანდს.

პირი დაეთუთქათ ბიჭებს.

გამხმარ პურს მაინც ეს სჯობდა.

ღამ-ღამობით ციოდა და დედისაგან ვარცლში დანატოვარი გამხმარი პურის კვერები იყინებოდა და ქვასავით ხდებოდა.

შემოდგომა იყო.

ღამ-ღამობით ციოდა.

ქალი თივაში იძინებდა ღამით, დღისით მუშაობდა. ბიჭებმა იფიქრეს, დედას პური აღარ ექნებაო, ვარცლიდან აიღეს ერთი კვერი და აუყვნენ მთისაკენ მიმავალ აღმართს.

ციოდა.

ბიჭებს ხელები ეყინებოდათ და ხან ერთს მიჰქონდა გულზე მიხუტებული პური, ხან მეორეს.

ჩვენ თხილიანებში ვიყავით ჩამალულნი და იქედან გავყურებდით.

ქორაის წინამძღოლობის დრო იყო იმ დღეს.

ბიჭები აღმართს მიუყვებოდნენ და თან პურს იკრავდნენ გულზე.

უცებ ერთ-ერთ მათგანს, მე მგონი პატარას, ეტყობა ისე შესცივდა ხელებზე, პური ხელიდან გაუვარდა და დაუგორდა.

ბიჭები თავპირისმტვრევით გამოედევნენ დაგორებულ პურის კვერს, რომელიც ბურთივით ხტოდა ჰაერში და ისე ჩაეხეთქა გაყინულ ხევში, ნამცეცი არ გავარდნია.

ბიჭებმა ხევში ჩაირბინეს, პური აიღეს და ისევ დედისაკენ მიმავალ გზას გაჰყვნენ აღმა. ახლა უკვე დიდ ბიჭს ჰქონდა ჩახუტებული პური. პატარა დარცხვენილი მიჰყვებოდა შორიანხლო.

ციოდა.

მგლები თხილიანში ვისხედით და კბილებს ვაკაწკაწებდით.

ბიჭები ზემოთ მიდიოდნენ და თბილ ორთქლს უშვებდნენ გაყინულ ჰაერში.

ჩვენ კარგა ქვემოთ დავრჩით.

აღარ გაგვიხედია ზემოთ.

მარტო მაშინ გადავხედეთ ერთურთს, როცა ტირილით დაეშვნენ თივების საგელებიდან ბიჭები ქვემოთ.

ამჯერად პური აღარ დაჰგორებიათ.

წინა ღამით თივაში მძინარე ქალზე თავდასხმა ბრძანა ქორამ და თვითონვე მოიყვანა სისრულეში. წინააღმდეგობა არავის გაგვიწევია. ყველას გამოვლილი გვქონდა დორაის ხევში მწარე გაკვეთილი და თავ-თავის ტყავს ვუფრთხილდებოდით.

ახლაც ყურებში მიდგას იმ პატარა ბიჭების გამწარებული ტირილი.

ახლაც ცხადად ვხედავ, როგორ გულზემიხუტებული მიჰქონდათ დედისათვის პური.

მერე გარბოდნენ.

გარბოდნენ სოფლისაკენ.

ჯერ კარგად არ იცოდნენ, რა იყო დედის სიკვდილი.

ციოდა.

დაღებული ხახებიდან თბილი ორთქლი ამოგვდიოდა.

მერე ქორამ მბრძანებლურად აგვიქნია ტოტი და ავიშალენით.

დაწალიკებულნი ავყევით ტყის პირს.

ციოდა.

- საცოდავი ბიჭები, ალბათ, რამდენჯერ შიოდათ მერე.

- მაშინ ყველას შიოდა, - თქვა ლუკამ, - ერთხელ მასწავლებელმა კუთხეში დამაყენა და ისე მშიოდა, წავიქეცი. მერე ის მასწავლებელი დასაჯეს იმის გულისათვის, ბავშვი ავად ყოფილა და შენ კიდევ კუთხეში დაგიყენებიაო, იმათ რა იცოდნენ რომ მე ავად არ ვიყავი, მშიოდა.

- ის ბიჭები რაღას შვრებოდნენ?

- იმათაც შიოდათ, ერთხანს დედისძმა ჰპატრონობდა, გულადი დედისძმა ჰყავდათ, მეზობელ სოფელში ცხოვრობდა, ჯარჯი ერქვა, ისიც დორაისხეველებმა მოაჯადოვეს და იმას გადაჰყვა.

თევდორეს სახე დაემაბა.

რაღაცას იხსენებდა.

- ჯარჯი? გულადი? ეგ იმ ბიჭის დედისძმა იყო?

- ჰო, დედა რომ შეუჭამეს მგლებმა, იმის დედისძმა ხშირად აკითხავდა ბაღებს, სახლში წაყვანაც უნდოდა იმათი, მაგრამ ბიჭებმა პაპა არ დატოვეს მარტოვან.

- პაპასაც ჩემთან წავიყვანთ, - უთხრა ჯარჯიმ.

- არა, სანამ პირში სული მიდგას, კერას ვერ მივატოვებ, ისევ ბაღები წაიყვანე და მიმიხედე, - თქვა ბიჭების პაპამ.

იმათ მაინც არ დატოვეს პაპა, თვითონაც მამისეულ სახლში დარჩნენ და ჯარჯის იქ მოჰქონდა მათთვის პური. ჯარჯის დედაც ცოცხალი ჰყავდა და ისიც ხშირად მოდიოდა თავის შვილიშვილებთან. სოფლის ბოლოს რომ გამოჩნდებოდა, ხმით მორთავდა ტირილს. ახლაც მახსოვს, ერთხელ ასე ამბობდა:

- რას შვრები ღმერთო, დალოცვილო, ქვეყნად რომ მგლები გაამრავლე!..

მეტი აღარ მახსოვს, მაგრამ ეს სიტყვები რატომღაც არ მავიწყდება. ჯარჯი კი ხშირად სკოლაშიც მოაკითხავდა ხოლმე თავის დიშვილებს. მთელ ხეობაში გულადობით იყო განთქმული და იმის შიშით, ვინ რას გაუბედავდა ბიჭებს.

- მახსოვს ჯარჯი, როგორ არ მახსოვს, ისევ დაეძაბა სახე თევდორეს, - დორაისხევში ხშირად იცვლებოდნენ მბრძანებლები და სულ გარდაქმნებში და დამაბულობაში ვიყავით. ზოგი მბრძანებელი თვითონ კვდებოდა თავისი სიკვდილით, ზოგსაც კლავდნენ. ჩვენ გვეუბნებოდნენ რომ მოკვდაო, მაგრამ სამსჯავროდან ხმა ამოდიოდა, ესა და ეს მბრძანებელი მოკლესო.

მბრძანებლებს იქვე, დორაის კლდეში ასაფლავებდნენ დიდი პატივით. ჩემი იქ ყოფნისას, რამდენიმე მბრძანებელი გამოიცვალა და ყველა თავისებურ კანონებს გვიწესებდა. წინა მბრძანებელს უცებ ვივიწყებდით და ახლის წინაშე ვკანკალებდით. დორაისხევში ვერ იტანდნენ თუ ქვეყანაზე სადმე გულადი კაცი დაიარებოდა. იმდენს ეცდებოდნენ, სანამ ასეთ კაცს სულს არ გააყიდვინებდნენ და სათავისოდ არ მოაქცევდნენ. ზოგს თავიდანვე იშორებდნენ გზიდან, ან მგლებს მიგვისევდნენ, ანდა რაიმე ხიფათს გადაჰყრიდნენ. ამ კანონს, ყველა ახალი მბრძანებელი უცვლელად სტოვებდა დორაისხევის სამსჯავროზე.

მანამ ჯარჯის დას დავეცემოდით ღამით თივების საგულეებელში, მანამდე, უკვე იცოდნენ ჯარჯის გულადობის შესახებ დორაისხევში და ერთი მგლის ლეკვი მიუჩინეს.

ჯარჯი მეცხვარე იყო და გაზარდა ის მგლის ლეკვი, იმ იმედით რომ შემდეგ იმის ცხვრის ფარას მგლებისაგან დაიცავდა მოშინაურებული მგელი.

მარტო ჯარჯის კი არა, სხვა მწყემსებიც მიეჩვივნენ ამ მგელს და უკვე აღარავის ეშინოდა მისი, ენდობოდნენ.

ღამდამობით იქვე ახლოს, ჯარჯის ფეხებთან წვებოდა მგელი, სხვა მწყემსები მაინც ფრთხილობდნენ, მაგრამ ჯარჯი ცარიელი გული იყო და შიში რა იყო არ იცოდა, აკი ამიტომაც გადასწყვიტეს სამსჯავროზე დორაისხეველებმა მისი მოშორება.

ერთ ღამეს რაღაც უცხო ხმამ გამოადვიდა ნაბადში დამინებული ჯარჯი. ნაბდის ყური გადასწია და გამოიხედა.

ის-ის იყო ჩასძინებოდა ცეცხლის პირას.

ფარაში იმ ღამით მარტოკა იყო.

არც ძაღლები ჰყავდა.

მარტო მოშინაურებული მგელი ახლდა და იმის იმედი ჰქონდა რომ ნადირს არ მოუშვებდა, თორემ ალბათ არც დაიძინებდა.

აქამდე ასეთი რამ არ გაეკეთებინა მგელს, მანამდე ყოველთვის ერიდებოდა ცეცხლთან ახლოს მისვლას და ახლა გაუკვირდა ჯარჯის, როცა დაინახა რომ მგელი ცეცხლის პირს იდგა, სველ ბეწვს იბერტყავდა ტანიდან და იმით ცეცხლის ჩაქრობას ცდილობდა. გაიბერტყავდა ტანს, გაიქცეოდა, მდინარეში ჩაწვებოდა, ისევ მოირბენდა და ისევ აქრობდა წყლით ცეცხლს.

ჯარჯი თავიდან ვერ მიხვდა რას აპირებდა მგელი.

იფიქრა, ეტყობა, ცეცხლის ეშინია და იმიტომ აქრობსო.

მერე რაღაცას მიხვდა გუმანით.

როცა მგელი ისევ გაიქცა მდინარისაკენ, წამოდგა, ნაბადი ისე შეახვია, თითქოს ისევ შიგ იწვა და თვითონ იქვე ახლოს ჩაიმალა ლოდებში.

იმდენი წყალი მოზიდა მდინარიდან მგელმა, მანამ სულ არ ჩააქრო ცეცხლი. მერე ნაბადს ეცა და დაუწყო კბილებით ღრღნა.

ახლა კი ცხადი იყო, რაც ეწადა მგელს. ეტყობა ცეცხლს იმიტომ აქრობდა, რომ ცეცხლისა ეშინოდა და ვერ ბედავდა ჯარჯიზე თავდასხმას. კარგა ხანს ვერც კი გაიგო, რომ ნაბადში კაცი აღარ იწვა, ღრღნიდა, ბუბნიდა.

ჯარჯი წამოეპარა და ხერხემალში ტარამდე ჩასცა სამღარიანი ხანჯარი.

მგელი იქვე უსულოდ დაეცა.

მეორე დღეს ბინაზე მობრუნებულ დანარჩენ მწყემსებს გაუკვირდათ ჯარჯის თვითონვე რომ მოეკლა თავისი გაზრდილი მგელი.

ჯარჯის არც იმ ღამის მერე გაჰკარებია გულში შიშის ნატამალი.

მერე იყო, იმის დასაც დავეცით საგულებელში. ამის მერე, რაღა თქმა უნდა, მგლებს აღარ დაენდობოდა ჯარჯი და ღორაისხევეში ერთ მგელს, სახელად თათარას, დაევალა როგორმე მოეშორებინა ჯარჯი.

ერთ ღამეს, მთვარე რომ არსად ჩანდა და უკუნეთი სიბნელე დაჰკატრონებოდა მთელ ხეობას, ჯარჯიმ აიტეხა, ჩემ დიშვილებთან უნდა წავიდე, უნდა დავხედოო.

- ამ ღამეში სად წახვალ, სადმე არ გადავარდე, ან რა წასვლისია, ეხლა ეძინებათ კიდევ, იმათ ენაცვალოთ ბებო, არ შემიძინო.

- ვერ გავძლებ, ვერ დავიძინებ, რომ არა ვნახო ამაღამ.

- კარგი, ჯარჯი, ღამეა, გზა არ ჩანს, იმათი პაპაც შეშინდება, - გადაუდგა წინ დედა.

ჯარჯიმ არ დაიშალა.

მოახტა თავის ლურჯ ცხენს და დიშვილების სანახავად შეაჭენა შავ ღამეში.

ადიდებული მოდიოდა მდინარე.

ღამე ფონს ვერ იპოვიდა და შორი გზით მოვლა აირჩია, იქ ხიდი იყო და ამ ხიდით გადავიდოდა გაღმა ნაპირზე.

გარშემო არაფერი არ ჩანდა.

მთლიანად ცხენის ალღოს იყო მინდობილი ჯარჯი.

ცხენი ხვდებოდა საითაც მიუწევდა მის პატრონს გული.

ნალების წკრიალი ავსებდა ღამის მდუმარებას.

ხიდთან რომ მივიდნენ, ცხენი შედგა. ვერ გაბედა ხიდზე შედგომა.

ჯარჯიმ დეზი ჰკრა.

ცხენი უკანა ფეხებზე დგებოდა.

ფრუტუნებდა.

ჯარჯიმ ახლა მათრახი გადაჰკრა.

მაინც ვერ შეაყენა ცხენი ხიდზე.

ჯარჯი მიხვდა, ხიდზე რაღაც საშიშროებას ხედავდა ცხენი და პირდაპირ ადევებულ მდინარეში შეაგდო.

ჯარჯისთვის არ არსებობდა შიში და უკან დახევა.

ცხენი ცურვა-ცურვით წავიდა ნაპირისაკენ.

ხანდახან ფსკერამდე დაემუკებოდა, მაგრამ ფეხებიდან იმ წუთას აცლიდა ლამს მდინარე.

ჯარჯი დაკვივლებით ამხნევებდა.

როგორც იქნა, ნაპირს მიაღწიეს და ის იყო, წინა ფეხები ნაპირზე დააბიჯა ცხენმა, რომ წინიდან მგელი დახვდა. მგელი ცხენს მკერდზე მივარდა, რომ ისევ წყალში შეეგდო. თვალებიდან ცეცხლი გადმოსდიოდა და სიბნელეში მეტი რომ ვერაფერი დაინახა, ხანჯალი ატაკა იმ ცეცხლს ჯარჯიმ.

მგელმა საზარლად დაიყმუვლა და გაიქცა.

ჯარჯი ნაპირზე ამოვიდა და გზა გააგრძელა.

არც ახლა გაჰკარებია იმის გულს შიშის ნაპერწკალი.

გავიდა ერთი წელი ამის მერე.

ზამთრის სამოვრებზე ჰყავდა ცხვარი ჯარჯის.

ზამთრის ღამით გულმოკლული, ოჯახსმონატრებული მწყემსები ისხდნენ და ყვებოდნენ ძველ ამბებს.

ჯარჯიმაც რაღაც გაიხსენა.

მწყემსებში ერთი ცალთვალა თათარი იყო, ამათ ცხვარში შემოდგომით წამოვიდა მორიგებით.

- აის ამბავი მოყევი, დიშვილებთან რომ მიდიოდი და მგელი რომ დაგხვდა ხიდზეო, - პირდაპირ უთხრა თათარმა ჯარჯის.

- ე, შენ საიდან იცი?! - გაუკვირდა ჯარჯის.

- აი, ამ თვალს ხედავ? - გამოთხრილი თვალი აჩვენა თათარმა.

- მერე?

- ეს, შენ რომ ხანჯარი მატაკე, მაშინდელია. ის მგელი მე ვარ, უფრო სწორად, მაშინ მგელი ვიყავი და დორაისხევიდან დავალებული მქონდა, იმ ღამეს წყალში უნდა ჩამეგდე. შენ რომ ხანჯარი მატაკე, ვეღარ შევძელი. იმის მერე თავის რიგებიდან გამომავდეს დორაისხეველებმა და მგლად გადაქცევის ნიჭიც წამართვეს.

- შენ რაღაც ზღაპრებს გვიყვები, აი! - არ დაუჯერა ჯარჯიმ, თუმცა თვითონ უკვირდა, დღემდე არავისთან გაუცხადებია რომ იმ ღამით მგელი დახვდა ხიდზე, სულ ღამე დავდივარ და დედაჩემი შემიშინდებაო, არავისთვის უთქვამს ეს ამბავი.

ახლაც შორს დაიჭირა თათრის მონაყოლი.

ის თათარი კი იცინოდა და აქეთ-იქით ატრიალებდა ცალ თვალს.

არც ახლა გაჰკარებია ჯარჯის გულში შიში.

არც ამის მერე.

ცოლი, მგონი, არა ჰყავდა ჯერ.

- არა, არ ჰყოლია, - დაემოწმა ლუკა.

- მარტო დედა ჰყავდა.

- და დიშვილები, პაპა რომ მოუკვდათ, თავისთან წაიყვანა ჯარჯიმ, - თქვა ლუკამ.

- ჯარჯის ერთი გოგო უყვარდა თქვენს სოფელში, ბიჭების მეზობლად ცხოვრობდა ის გოგო. მერეც ხშირად მოდიოდა ღამ-ღამობით, დიშვილები რომ თავისთან წაიყვანა.

ერთ ღამესაც აიტეხა, უნდა წავიდეთ.

დედამ იცოდა, შვილს გულში რა ცეცხლი ენთო, მაგრამ, გზად ის ხევი უნდა გაევილო, მგელქალი რომ გადააგდო ხალხმა და წასვლა დაუშალა დედამ.

- ნუ გეშინია, დედი, იმათ დედებმა იდარდონ, ვისაც მშიშარა შვილები ჰყავთ, - თქვა ჯარჯიმ და ცხენი გააჭენა.

ახლა უკვე მთვარე მკრთალად დაჰფენოდა ხეობას.

ჯარჯი მიდის და მილილინებს.

იმისი გული სავსეა სიყვარულით.

იმისმა გულმა არ იცის შიში.

იმის გულს ბაგა-ბუგი გააქვს თავის ტოლთან შეყრის მოლოდინით.

ჯარჯის სისხლი მოუსვენარია და გალობს, ჩქეფითა და ჩხრიალით დადის ძარღვებში.

ჯარჯის ლურჯა ცხენი ნიავ-ქარს ეტოლება.

ჯარჯი გაუტეხელთა ჩამომავლობისაა.

ჯარჯიმ შიში არ იცის.

ჯარჯის დორაისხევი ემტერება.

ჯარჯიმ არ იცის ეს.

სამსჯავროზე დაადგინეს, როგორმე სათავისოდ მოაქციონ ჯარჯი.

დორაისხეველებს არ უყვართ ის, ვისაც არ ეშინია და თავის ნება-სურვილზე დადის.

ჯარჯიმ არ იცის შიში..

და,

უცებ, თვალს მოჰკრავს: ხევში ცეცხლი ანთია!

სხვანაირი ფერი დაჰკრავს ამ ცეცხლს.

გახსენდება დედის ნათქვამი, მაგრამ ჯარჯი უტეხია და არ იცის რა არის შიში.

მთვარე ანათებს.

ფერდობზე გოგო ჩამორბის.

ჯარჯი ცხენის ლაგამს მოსწევს და აჩერებს.

გაოგნებულია გოგოს სილამაზით.

გოგოს საპატარძლო ტანსაცმელი აცვია და ისე გამორბის.

„ალბათ ვიღაცას გამოექცა ქორწილიდან“, ფიქრობს ჯარჯი. პატარძალი მასთან მოირბენს, ისეთი თვალები აქვს, ასეთი ლამაზი თვალები ჯერ არ უნახავს ვაჟს.

- შენ გახარებას, შემისვი ცხენზე, - ეუბნება პატარძალი, - არ შემისვამ? - ეკითხება მერე მუდარით.

- შეგისვამ, რატომ არ შეგისვამ, - ამბობს ჯარჯი და ცხენიდან ჩამოდის.

პატარძალი სამკაულების ჟღერით ჩამოირბენს დარჩენილ ფერდობს და ჯარჯი ეხმარება ცხენზე შეჯდომაში.

ცხენი ფრთხება.

ადგილზე ვერ ჩერდება.

ფრუტუნებს.

- დრრრ, ჰო! - დაჰკვივლებს ცხენს ჯარჯი და პატარძალს მიეხმარება რომ უზანგში ფეხი გაუყაროს.

შეცბა ჯარჯი:

პატარძალს ტერფები უკანა აქვს მობრუნებული და ქუსლი წინა აქვს.

არაფერს შეიმჩნევს.

უკვე მიხვდა, ვისთანაც აქვს საქმე, მაგრამ ჯარჯიმ შიში არ იცის, თვითონაც უკან შემოუჯდება და წავლენ ფერდობის შეყოლებით.

დამატრობელია პატარძლის თმების სურნელი. ჟრუანტელივით უვლის იმისი ტანიდან გადმოღვრილი სიმხურვალე ჯარჯის.

ცალი ხელით ცხენის სადავე უჭირავს და დროდადრო ამხნევებს დამფრთხალ ცხენს.

მთვარიან ღამეში წკრიალებენ პატარძლის საყურეები.

ეტყობა გოგოსაც მოსწონს ვაჟი. ჩუმი ხმით ამბობს:

- როგორ მენანები!
- რატომ? - ეკითხება ჯარჯი.
- იცი, ვინა ვარ?
- ვიცი, ვიცი, - მშვიდად პასუხობს ჯარჯი.
- მერე, რატომ იარაღს არ ამოიღებ და მესვრი.
- სულ ვერ მაშინებ, - ეუბნება ჯარჯი.

- მე მომწონხარ, თითქოს უკვე მიყვარხარ კიდეც, მაგრამ რა გიშველო, დორაისხევში უნდა წამომყვე, სხვა მხრივ ყველა გზა მოჭრილი გაქვს, - ამბობს პატარძალი.

- მერე? - ეკითხება ჯარჯი.

- იქ დიდძალი ხალხი დაგვხვდება. ხმა არავის გასცე, ვინც რა უნდა გითხრას, ჩუმად იყავი. სხვების ჩამოტარებული ხორცი არ აიღო, როცა მე ჩამოვატარებ, მაშინ აიღე და ძვლები იქ დაყარე, სადაც ძვლებს დაყრიან, - დაარიგა ქალმა.

ჯარჯის ათრობს მისი თმის სურნელება.

ჯარჯი უტეხი და გულადია.

ათრობს კიდეც ასეთი ფათერაკი.

სამსჯავრო იყო იმ დამეს დორაისხევში.

დიდი სამსჯავრო.

თან ახალი მბრძანებელი გყავდა და იმის დანიშვნას ვდღესასწაულობდით.

ცეკვა-სიმღერა აყრუებდა მიდამოს.

გრიალი გაჰქონდა ხეობას.

პატარძალმა ჯარჯი წარუდგინა უფროსებს.

იმან ხმა არავის გასცა.

მასპინძლებმა პატარძალს შეხედეს ეჭვის თვალით.

საპატიო ადგილას დასვეს ჯარჯი.

ისე იჯდა, წარბსაც არ იხრიდა.

თითქოს მართლა ქორწილში იჯდა.

- საკლავი მოიყვანეთო! - ბრძანა მთავარმა მბრძანებელმა.

ძვლები ცალკე სუფრაზე ვისხედით.

ჯარჯი იქ იჯდა, სადაც ხალხი ისხდა.

გაგზავნილებმა ხარი მოიყვანეს.

თეთრი ხარი იყო.

შუბლმთვარიანი.

თავისი ხარი იცნო ჯარჯიმ, მაგრამ კრინტი არ დაძრა.

წამოაქციეს და დაკლეს ხარი.

გაატყავეს.

აქნეს ასო-ასო.

მოხარშეს.

ხონჩებზე ამოიღეს მოხარშული ხორცი და ჩამოატარეს პატარძლებმა.

რაღა თქმა უნდა, ჯარჯისაც შესთავაზეს.

იმ პატარძალმა შორიდან თვალი უყო, სხვის ტაბლიდან ხორცი არ აიღო.

როცა იმისი ჯერი მიდგა და ჩამოიარა, იმის ტაბლიდან აიღო ჯარჯიმ ერთი ბეჭი.

შეჭამა.

ძვლებს ერთ ადგილას აგროვებდნენ.

ჯარჯიმ იმ ქვის ძირ ამოდო ძვალი, სადაც თვითონ იჯდა.

დამთავრდა სმა-ჭამა.

ელაპარაკებიან ჯარჯის, ის ხმას არ იღებს.

მოაგროვებს ძვლები.

ბეჭი დააკლდათ.

ეძებეს.

ვერ იპოვეს.

ჯარჯი ადგილიდან არ განძრეულა.

სიპი ქვა მიათვალეს ძვლების სათვალავს.

წამოჰკრეს სახრე და წამოხტა თეთრი ხარი.

- წაიყვანეთ და იქვე დააბით! - ბრძანა მბრძანებელმა.

- ესეც წაიყვანე, დაშლის დროა! - უბრძანეს იმ პატარძალს, ვინც მოიყვანა ჯარჯი.

პატარძალმა გამოაცილა.

დამშვიდობებისას დაარიგა:

- არსად არ თქვა, რაც აქ ნახე, თორემ იმ წუთში მოკვდები.

შეაჟღერიალა საყურეები და გაქრა.

იმ ღამეს აღარ წასულა თავის საყვარელთან ჯარჯი, ან რაღას წავიდოდა, სადაცაა თენება უნდა დაწყებულიყო.

სახლში წამოვიდა.

იმ დღიდან ჩაუდგა დარდი ჯარჯის თვალებს.

იმ დღიდან გაეხსნა გული იმ უცნაური პატარძლის სიყვარულით, იმის ტანის მხურვალეობას გრძნობდა, იმისი თმების სურნელება არ შორდებოდა.

სახლში როგორც მოვიდა, იმ წუთში საქონლის ბოსელში შევარდა.

თეთრი ხარი ბაგასთან იწვა და იცოხნებოდა.

მოსვენება დაეკარგა ჯარჯის. ყოველდღე უყურებდა ხარს და ვეღარ გარკვეულიყო, მართლა ეს ხარი დაკლეს იმ დღეს დორაისხვევლებმა, თუ არა.

აღარ წასულა თავის სატრფოს სანახავად.

ახლა დღემუდამ, ძილშიც კი ის უცნაური პატარძალი ედგა თვალწინ. შიში არც იმ ღამის მერე გაჰკარებია მის გულს და ხშირად მიდიოდა შუალამისას იმ ადგილზე სადაც

პირველად დაინახა მთვარის შუქით განათებულ ფერდობზე მისკენ სიცილ-კისკისითა და სამკაულების ჟღერიალით ჩამომავალი.

აღარსად ჩანდა ის უცნაური პატარძალი.

ჯარჯი კი ილუოდდა.

ილუოდდა სიყვარულით.

ვერავისათვის გაემხილა რა ამბავი იყო მის თავს.

ლოგინად ჩავარდა.

პირველ ხანებში ხალხს ეგონა, საცოლუე რომ მოსტაცეს, იმას გლოვობდა. უკვირდით კიდევ ჯარჯისაგან, სამაგიეროს გადასახდელად რომ არ შეკაზმა თავისი ლურჯი ცხენი და იმის საპატარძლოს გამტაცებლებს არ მიუვარდა საავდროდ მოღრუბლული სახით.

იწვა.

ილუოდდა.

- შვილო, ჯარჯი, ქვეყანაზე ქალი ხო არ დაილია, დარდით რო თავს იკლავ, - საყვედურით უთხრა დედამ.

- დაილია დედი, დაილია, ვინც მე მიყვარს, იმნაირი ქალი სამზეოზე არ დადის, - თქვა დარდიანად ჯარჯიმ და კინალამ გული ამოაყოლა, ისე ამოიოხრა.

- განა შენს ხელთ არ იყო, სხვებს რაღად გაატანე? - ვერ მიუხვდა დედა.

ჯარჯის შეეცოდა დარდით ფერწასული და წელშიმოხრილი დედა, რომელსაც ვერ გაეგო, რა ემართება იმის შვილს. უნდა ყველაფერი მოუყვეს, უნდა განთავისუფლდეს იმ რაღაცისაგან, მაგრამ იმავ წამს ახსენდება იმ ქალის დარიგება: რაც აქ ნახე, არავისთან გააწამო, თორემ იმ დღესვე მოკვდები.

სული ტკბილია.

ერთ დღეს ითმინა ჯარჯიმ.

მეორე დღეს ხარი დაინახა ფანჯრიდან.

ისევ აეშალა ფიქრები.

ისევ მოუნდა დედისათვის გაემხილა რაც ნახა.

ისევ დატრიალდა იმ ქალის თმების სურნელება მის გარშემო.

ისევ თავი შეიკავა.

დაილია.

გაწყდა მოთმინების ძაფი.

- დედი! - დაუძახა და გვერდზე მოისვა.

მოუყვა.

თავიდან ბოლომდე მოუყვა რაც გადახდა.

დედა გაფითრდა.

გაფითრდა ჯარჯიც.

მზე გადაიწვერა.

მერე ჩაესვენა.

ჯარჯიც მიესვენა.

შეწყდა მაჯისცემა.

იმ წუთას დორაისხევიდან ბრძანება გამოვიდა, რომ საძოვარზე გაშვებული თეთრი ხარი მოგვექცია წრეში და გაგვექრო.

გაგვექცა.

სოფლისაკენ დაეშვა ყვირილით.

სოფელში ის ამბავი ელოდებოდა.

დაკლეს.

ჯარჯის გასასტუმრებლად დაკლეს.

- მახსოვს! - წამოიძახა ლუკამ, - რომ გაატყავეს, თურმე, ბეჭის მაგიერ სიპი ჰქონდა მარცხენა ფეხში ჩამდგარი.

- ჰოო, ნამდვილად ეგრე იყო, - დაუდასტურა თევდორემ. - ბიჭები? - ჰკითხა მერე.

- ბიჭები დარჩნენ ისევ ობლად, - თქვა ლუკამ, - მოხუცი ბებიავა ჰპატრონობდათ.

- ახლა?

- ახლა არ ვიცი, სად არიან, შეიძლება..

- არა, ეგეთები მგლების კვალზე არ შედგებიან, - თქვა თევდორემ.

უცებ ლუკა შეკრთა.

მიხვდა, რომ ამდენი ხნის მანძილზე ისე ლაპარაკობდნენ ის და თევდორე ერთი და იგივე ამბავზე, თითქოს ლუკაც იმ ჯოგში ყოფილიყოს, სადაც თევდორე იყო.

„ნუთუ დიდი ხანია გადაბირებული ვარ?“ გაიფიქრა ლუკამ.

არა, ცხადად გრძნობს რომ ჯერ არავითარი ნიშანწყალი მგლობისა მის სულში არ არის, მაგრამ რას უპირებს დღევანდელი დღე, ან როგორი იქნება ღამე, რომელიც ახლოვდება და სადაცაა გულში ჩაიხვევს მთელ ხეობას.

ნუთუ წუხანდელ ღამესავით უძილო უნდა იყვეს ეს ღამეც.

რაც მოსასვლელია, მაინც მოვა, ვერსად ვეღარ გაექცევა, ფანჯრიდან კი არა, სახლის სახურავიდანაც რომ გაიპაროს.

გაფრინდები?

სად შეუძლია.

ადამიანმა, დიდი ხანია, დაკარგა ფრენის უნარი.

არა და, როგორ არ უნდა ეს ღამეც წუხანდელივით გაგრძელდეს. გაწყვეტილია მოთმინების ძაფი. ვეღარ გაუძლებს წუხანდებურ დუმილს, როგორც კი მარტო დარჩება და ოთახში სიბნელე ჩამოწვება, ეს სიბნელე დაახრჩობს.

რა ხდება? რას აპირებს თევდორე? ნუთუ მართლა ცოდვებს ინანიებს ლუკას წინაშე. იმიტომ უყვება თავის გადამხდარ ამბებს, რომ შეიმსუბუქოს ჩადენილი ცოდვა, თუ

წინასწარ აჩვენებს ლუკას, განგებ უყვება იმ ცხოვრებაზე რაც მგლადმოქცევის მერე უნდა გალიოს ლუკამ.

ნუთუ აღარსად არის ღმერთი.

ან, თუ არის, რატომ არ შეუძლიათ ადამიანებს ფრენა, უსაზღვრო გაჭირვების, ანდა სიხარულის დროს.

ანდა იქნებ იმიტომ ვეღარ ფრენენ, რომ საუკუნეების მანძილზე ჩადენილმა ცოდვებმა დაამძიმეს ადამიანი, მიწამ შეიჩვია და აღარ სწადია კაცის სულს ფრენა.

მიწამ ხომ შეჩვევა იცის.

რა ბედნიერი იქნებოდა, ახლა რომ შეეძლოს, გავიდეს გარეთ, გაშალოს ხელები და ასე ხელგაშლილი აფრინდეს. მხოლოდ ასე თუ დააღწევდა ამ მგლების წრეს თავს.

მაგრამ რა ცოდვა ეწევა მიწისაკენ.

ლუკას ხომ ჯერ ისეთი არაფერი ჩაუდენია.

იქნებ რომელიმე წინაპრის ცოდვა ამძიმებს.

იქნებ უცოდველებს უფრო ეტანება დედამიწა.

ნუთუ მართლა დაიკარგა და მგლების ლუკმად მიატოვა თავისგანვე შექმნილი კაცი შემოქმედმა?!

მოქცეული ხარ მგლების რკალში!..

თუ შესძლებ და ამისათვის გეყოფა შენ თავში რწმენა და ძალა, მიდი, გაარღვიე ეს წრე, თუ არა და დანებდი, შენც მგლად იქეცი, შენც იმათ წრეში ჩადექი და სხვას ჩაუსაფრდი. მერე რა რომ მგლად იქცევი, განა ერთი და ორი მგელია შენს გარშემო? ქვეყანა სავსეა მგლებით, იმათია ასპარეზი, ხოლო ვინც კაცი გააჩინა, დაკარგულია, სადღაც იმალება, იშვიათად თუ ვინმემ იცის მისი ადგილსამყოფელი.

იმალება გამჩენი..

მგლებს კი წრე აქვთ შეკრული.

მიდი და გაარღვიე ეს წრე, თუ ვაჟკაცი ხარ.

თევდორე?

ნუთუ მართლა მოახერხა თევდორემ ამ წრის გარღვევა და ახლა ლუკას წინ უცოდველი ზის.

უცოდველი?

არა, უცოდველი როგორ იქნება, განა იმიტომ არ მოაჯადოვეს და განა იმიტომ არ აქციეს მგლად, რომ შეეშინდათ დორასხვევლებს, მამამისივით არ აყვავებულიყო ესეც ღრმა სიბერეში, ისე დაუბნიეს თავგზა, ისე დაუმძიმეს ნადირის ხოცვით სული, ღმერთს მასზე ხელი ააღებინეს, მერე მგლების ხროვაში უკრეს თავი და აწანწალეს ქვეყანაზე.

ახლაც ჯერ კარგად არ იცის ლუკამ, კიდევ რა უდევს თევდორეს გულში. იქნებ ახლაც დორაისხვევლების ბრძანებას ასრულებს და ტყუილად ახსენებს წმინდა სამებას.

როგორ გაიგოს ლუკამ?

ენდოს?

თუ არ ენდობა, რა ქნას?

წრეშია მოქცეული.

ირგვლივ მგლებია.

მშველელი არ ჩანს.

ვინ გაიყვანს ამ წრიდან?

ოთახში კი თბილა.

ჯერ დღეა და ცეცხლის შუქი არ კრთის კედლებზე და ჭერზე.

ღუმელი კი წუხანდელივით ფუკფუკებს.

ჩასთვლიმა ლუკას.

დაესიზმრა:

ცეცხლი უკიდია დედამიწას, ხტუნავს, ტორტმანებს.

ერთიმეორეში ირევა ხალხი.

ვერ გაიგებ ვინ საით გარბის.

ცეცხლი ეკიდება დედამიწას,

ტყვრება.

ტორტმანებს.

ხალხი აზღავლებულ ცხვრის ფარასავით აწყდება აქეთ-იქით, მაგრამ ყველაგან ცეცხლია.

ტირილი;

კვნესა;

ხვეწნა;

მუდარა - ერთმანეთშია არეული.

ლუკაც ხალხშია, ისიც გასასვლელს ეძებს.

კვამლის სუნი ახრჩობს ხალხს.

კვამლმა ღრუბელივით დაფარა გარემო.

აღარაფერი აღარა ჩანს.

გადის ერთი დღე;

მეორე;

მესამე;

ლუკა ძილში გრძნობს დღეების გასვლას.

დაიქუხა.

მთელი ცის სიგრძე-სიგანეზე გაკრთა ელვა.

გაიფანტა კვამლი და გამოჩნდა:

დაკარგული ღმერთი!..

მაღლა გაჩერდა და ხალხს ჩამოსძახა:

- უცოდველნი ამოფრინდით!

ფრენით წავიდა აღმა ხალხი.

ვითომ ლუკაც მათ შორის იყო.

ვინც ფრენა ვერ შეძლო, ისინი ისევ მიწაზე დარჩნენ და ახლა კაცის ხმაზე კი არ შესთხოვდნენ შველას, ყმუოდნენ.

მიწას ცეცხლი ეკიდა და ჰაერში ტორტმანებდა.

ლუკა ვითომ ღმერთს ეხვეწებოდა ხალხის შველას, რომლებიც ყმუილით შეჰბლაოდნენ ცას.

- წადი, იპოვე ყვავილი! - მხარზე ხელი დაადო ღმერთმა და ლუკა ძირს დაეშვა.

უცებ გაელვია.

თევდორე იჯდა და უღიმოდა.

- ჩამეძინა! - თქვა ლუკამ.

- დაღლილი ხარ, ცოტა დაისვენე, მე წავალ, ძროხებს წავასხამ წყალზე.

თევდორე წამოდგა და გარეთ გავიდა.

„ძროხები ჰყოლია“, გაუხარდა ლუკას.

დერეფანში გამოვიდა.

თევდორეს ორი ძროხა და ერთი პატარა ხბო მიჰყავდა წყლისაკენ თოვლში გაკვალულ ბილიკზე.

უკან ძალი მისდევდა.

სიმშვიდე იგრძნო.

„სადაც ძალია, ძროხები, ადამიანი და ახალმოსული თოვლი, იქ აღარ შეიძლება ავი ფიქრი“, გაუელვა ლუკას და თავისივე აღმოჩენით გახარებულს ყვირილი მოუწია.

ძროხები ნელა მიდიოდნენ წყაროსაკენ, იმათ მშვიდად მიჰყვებოდა თევდორე და უფრო მშვიდი ნაბიჯებით ძალლი მისდევდა უკან. მარტო პატარა ხბო ვერ ისვენებდა, დედის გარშემო დარბოდა, ახალმოსულ თოვლში ეფლობოდა.

აღარ თოვდა.

ცა მოწმენდილიყო და ის-ის იყო მზე ჩადიოდა თოვლიანი სერების იქით.

ხვალ თუ აღარ ითოვებდა, ზვავებიც ჩამოზვავდებოდა და ზეგ მგზავრების მიმოსვლაც დაიწყებოდა.

ისე გადაეწმინდა ლუკას ავი ფიქრებისაგან გუნება, როგორც ეს ცა იყო მოწმენდილი და ერთი ღრუბელიც აღარსად ჩანდა.

ლუკა სახლში შებრუნდა, უნდოდა შიგნითა ოთახის კარი შეეღო და ენახა თევდორეს საძინებელი ოთახი.

კართან მივიდა.

ხელი წაავლო.

მაგრამ ვერ გაბედა.

„არ შეხვიდე“, თითქოს გააფრთხილა ვიღაცამ.

„რომ შევიდეს?“

„არ შეხვიდე“, ისევ გაუელვა გონებაში.

ცივად შემობრუნდა.

დაღონდა.

დაფიქრდა.

რა იყო ის ხმა, რომ აფრთხილებდა, შიგნით არ შეხვიდეო. ვითომ რა არის იქ?

მეტი აღარ შეუძლია.

მოვიდეს თევდორე და მოხდეს ბარემ რაც მოსახდენია. თუ რამეს უპირებს, დროზე ქნას, თუ არა და დაამთავროს მაინც ეს ამბავი.

ასე გაგიჟებაც შეიძლება.

თანაც ღამე მოდის.

დღისით უფრო ადვილია საფრთხის გადატანა;

თუნდაც სიკვდილის.

სიკვდილის?!

რაა სიკვდილი? - ზოგისთვის წამი, ზოგისთვის მთელი ცხოვრება.

ზოგი დაბადებიდან გრძნობს თანდაყოლილ სიკვდილს და მანამდე აწვალებს ამის შიში, მანამ სულ-ხორცი არ გაეყრება ერთიმეორეს.

სულ-ხორცის გაყრა სიკვდილია?

მაშინ სიცოცხლე რაღაა?

აღბათ სულ-ხორცის ერთიანობა.

მაგრამ ვიღაც, თუ რაღაც ხოა, ვინაც სულ-ხორცი შექმნა და დაუწერა სიკვდილ-სიცოცხლე.

სიცოცხლე ჩვენთან არის და სიკვდილიც აქვია, ის კი არა ჩანს, ცოცხლები ვერსად ვხედავთ და ვინ იცის მკვდარნი სულ ველარაფერს ხედავენ...

ლუკას შეაჟრჟოლა და გაიფიქრა:

რა დროს ფილოსოფოსობაა, როცა სადაცაა დამთავრდება ყველაფერი. მობრუნდება თევდორე წყლიდან და სადაცაა ღამეც ჩამოდგება.

სიკვდილს შიში ახლავს.

მშიერი მგელივით იცის თავს წამოვარდნა და იმიტომ.

იქნებ მოახლოებულ სიკვდილს გრძნობს ლუკა და იმიტომ ეშინია ასე. გარბის და ვერ გაქცეულა. სად გაიქცევა, სიკვდილი ხომ ყოველთვის იქ არის, სადაც წერა-მწერალი მიუღერებს ხელს.

ისიც მგელივითაა.

ბებერ მგელსა ჰგავს. აღარაფერი რომ აღარ უთბობს ბებერ გულს და იმდენჯერ მოთხვრილია სისხლით, ახლა მთელი ლაშ-პირი წითელი აქვს.

ბებერმა მგელმა არ იცის შეცოდება.

სად გაექცევა ლუკა ამ მგელს, თუ წერა-მწერლისაგან ასე უწერია და იქნებ ამაღამ, შუალამისას, ან ცოტა მერე, უფრო რომ ჩაღრმავდება ღამე.

იქნებ კიდევ სცადოს გაქცევა.

სანამ დღეა.

სანამ თევდორე წყაროდან მობრუნებულა.

დარწმუნებული რომ იყოს, რომ ამ სახლში ელოდება სიკვდილი, გაიქცეოდა, მაგრამ ხომ ხშირად გარბიან ადამიანები იქიდან, სადაც სიკვდილი ეგულებათ და იქით კი მირბიან, სადაც სინამდვილეში ელოდება ის.

დარჩეს?

თუ გაიქცეს?

უწერია?

თუ არ უწერია?

სიკვდილი თუ არა, დორაისხეველები ხომ მაინც მონათლავენ ამაღამ მგლად.

ღმერთო, სად დაიკარგე?

ანდა, თუ არ ყოფილხარ არასოდეს, ვინ გააჩინა სიკვდილ-სიცოცხლე?

სიცოცხლეს ვხედავთ, რასაც ჰქვია;

რაშიც ვლინდება.

სიკვდილი?!

ყოველივე სრულდება ამით?

„ნეტავ რას ვფილოსოფოლობ“, ისევ გაიფიქრა ლუკამ, „განა ვინმე ყოფილა ამ ქვეყანაზე, ვისაც ჩამოსდგომია ღმერთი და უთქვამს რაც არის სიკვდილი?“

მოვა და გაიგებ.

უბედურება კი ის არის, რომ არ იცის მანამდე რა უწერია ლუკას. სიკვდილი რომ გარდაუვალია, იცის.

ყველა კაცი რომ საკუთარ სიკვდილს დაატარებს, ამას რა მიხვედრა უნდა.

როგორ მგელივით იცის ჩასაფრება სიკვდილმა, საიდან წამოგვარდება და როდის, ვერ გაიგებ.

ზოგჯერ სიტყვაშიც არის.

კაცის პირიდან ამოხტება - ერთი კაცი რომ მეორეს უღვთო სიტყვას ეტყვის, იმ სიტყვას მოსდევს თან.

გაგი დაუდგა ლუკას თვალწინ.

ლუკას წარსულიდან გადმოვიდა გაგი, ჩამოიარა სოფლის ორღობე, აგერ დერეფანშიც მოვიდა, ლუკასა და მის ბოჩოლას მოეფერა.

მერე წავიდა.

გაგი მაღალია, ხმელი და ძლიერი.

გაგის არავისი ეშინია.

ლუკა ხვდება, რომ გაგი ყოველთვის დაიცავს მას.

გაგი კეთილია და ყველას უყვარს.

გაგისაც უყვარს ერთი გოგო.

გოგოს მართა ჰქვია.

გაგი ცოლად მოიყვანს მართას.

ქორწილი არის ძველებური, დიდი თასებით სვამენ სვიან ლუდს. ყველა გახარებულია გაგის ბედნიერებით.

დრო გადის, გაგის შვილი უნდა შეეძინოს.

იმათი სოფელი წმინდა ადგილად ითვლება და წესის მიხედვით მართა სოფლიდან შორს მიდის სამშობიაროდ. ჯერ არავის დაურღვევია ეს წესი და არც მართა დაარღვევს, თუმცა იმ შორეულ ქოხში, სადაც აქაურები ბოსელს ეძახიან, მშობიარე ქალისათვის უკიდურესი პირობებია: ცივა, სიმარტოვეა და სადღაც მგლები ყმუიან. ხანდახან ბებიაქალიც არსად არის, მარტოა მშობიარე!

მამაკაცები აქ მოსვლას ერიდებიან.

ეს ადგილი შორეულ ადგილად ითვლება და მანამ ორმოცი დღე არ გაივლის, აქ არიან ბავშვიანი ქალები. სამი დღის მანძილზე საჭმელს შორიდან აწვდიან. მერე მოსაკითხი მოაქვთ ახლობელ ქალებს. კაცები კი აქ არ მოდიან.

ამ თოვლიან მთებივით მკაცრი წესი დაუდგენიათ აქაური ქალებისათვის მათ წინაპრებს.

უკვე მეორე კვირაა, ამ ბოსელშია მართა თავის პატარა ბიჭთან ერთად. იმათთან არის კიდევ ერთი ქალი, ანა, ისიც მართას ტოლია, იმასაც ბიჭი ჰყავს.

სოფლიდან ქალები ამოდინ ხოლმე იმათ სანახავად.

გაგის ერთი სული აქვს, როდის ნახავს თავის პატარა ბიჭს, თითქოს ხედავს კიდევ მართას მკერდზეჩახუტებულს, როცა თვალებს ხუჭავს. გაგის მოთმინება ელევა, უნდა მივიდეს და შორიდან მაინც დაინახოს მართა, მაგრამ სირცხვილად ითვლება კაცის ასეთი ამჩატება, ესეც შორეულ წინაპრებს დაუდგენიათ და ვერავინ გადადის ამ წესს.

წინ კიდევ დიდი დროა.

ითვლის დღეებს.

ერთხელ, ცხვრიდან რომ ბრუნდებოდა, ვეღარ მოითმინა და გზიდან სამშობიარო ბოსლისაკენ გადაუხვია.

- მართა! - დაუძახა ფრთხილად.

ხმა არავინ გასცა.

- მართა! - ისევ დაიძახა გაგიმ.

კარი გაიღო და ქოხიდან ანა გამოვიდა.

ერთ წამს ორივე შეკრთა.

გაგის შერცხვა.

ანას ფარულად უყვარდა გაგი, უყვარდა თავდავიწყებით და ვერ ამჟღავნებდა. გაგი ვერასოდეს ხვდებოდა ამას. იმისი თვალეზი მართას იქეთ ქალს ველარ ხედავდნენ და როცა ცოლად მოიყვანა, მაშინ გადასწყვიტა ანამ, სამაგიერო რითიმე გადაეხადა მართასთვის. ეს რომ სცოდნოდა, ალბათ თვალსაც არ მოხუჭავდა მართა. რა დააძინებდა, როცა გვერდით ასეთი მეტოქე ეგულებოდა. ან როგორ ანდობდა ხანდახან ბავშვს, როცა თვითონ ხევში ჩადიოდა ტანსაცმლის გასარეცხად, მაგრამ ანაც ხომ დედა იყო და ასეთ რამეს როგორ გაივლებდა გულში. იგი ასეთ დროს სიყვარულით ეფერებოდა გაგის ბიჭს, ბავშვი რაღაცით აახლოვებდა გაგისთან.

ახლა კი, როცა გაგი დაინახა, კინაღამ ქოხის კარებთან ჩაიკეცა ანა. საიდანღაც ისევ მოვარდა ძველი სიყვარული და ღონე გამოაცალა ქალს.

- მართას დაუძახე, - უთხრა გაგიმ დარცხვენით.

- მართა წავიდა, - ძლივს ამოიღო ხმა ანამ.

- სად წავიდა?! - გაუკვირდა გაგის.

- წავიდა, სახლში წამოვიდა, ბიჭი წამოიყვანა, - თქვა ანამ.

- უკვე?! - ისე დაიბნა სიხარულით გაგი, დაავიწყდა კიდევ რომ ამდენი ხანია ელოდა, ეჩვენებოდა რომ წლები გავიდა მართას მოსვლამდე. გახარებული გამობრუნდა და სახლისაკენ გაიქცა.

შვილი რომ ნახა, უფრო გაუორკეცდა გაგის მართას სიყვარული.

და..

ერთ დღეს.

მეხივით გავარდა სოფელში ჭორი.

ანას ეთქვა - გაგი ბოსელში მომივარდა და ჩემზე ძალადობა მოინდომაო.

დაიგრიალა სოფელმა.

ახმაურდა.

აყაყანდა ხალხი.

დიდსა და პატარას ეს ამბავი ეკერა პირზე.

ასეთი რამე დღემდე არავის გაეგონა, რომ ზავშვიან ქალს სამშობიაროში მივარდნოდეს ვინმე და მასზე ძალა ეხმაროს.

დაილესნენ გაგიზე.

შეიკრიბნენ და..

უკვე აღარავის რომ არ ახსოვდა, ისეთი გაუგონარი სასჯელი დაუდგინეს გაგის:

მ ო კ ვ ე თ ა!

მოხუცებსაც კი აღარ ახსოვდათ, როდის მოიკვეთეს ბოლო კაცი ხალხიდან. ახლა გაიხსენეს, ამ გაუგონარი ამბით შეშფოთებულებმა ამოქექეს მეხსიერებიდან.

- სჯობია, სახლშიც აღარ შემოხვიდე, ბიჭი როგორმე უშენოდ გაიზრდება, ან კი რა თავში იხლის შენნაირ მამას, - შეაგება მართამ კარებში გაგის.

- მომისმინე მართა..

- სიკვდილმა მოგისმინოს, - თქვა მართამ. მაშინ არ იცოდა, რომ მართლა უსმენდა სიკვდილი, არც ანამ იცოდა მაშინ, რომ მისი პირიდან ამოსულ სიტყვებს:

- გაგიმ ძალადობა მოინდომა ჩემზე-ო, - რომ სიკვდილი მოჰყვებოდა თან.

ეეე, ვინ რა იცის, საიდან წამოფრინდება სიკვდილი და ბებერი მგელივით დაეძგერება კაცს.

გაგი უხმოდ გავიდა სახლიდან.

ერთი თვე კლდე-ღრეებში დაწანწალებდა.

ენატრებოდა მართა.

ენატრებოდა თავისი ბიჭი.

ხანდახან სოფელს ჩაჰყურებდა და დარდით ილეოდა. თუ ვინმე შემთხვევით წააწყდებოდა, გაგის დანახვაზე გველნაკბენივით კრთებოდნენ, ზურგს შეაქცევდნენ და გარბოდნენ.

ერთხელ, მთიდან მომავალ ანას გადაეყარა.

გზაზე გადაუდგა.

შეშინდა ანა, მუხლები მოეკვეთა და ჩაიხვია.

- არ მომკლა, გაგი. შვილი დამრჩება ობლად, - შეეხვეწა ანა გაგის, მაგრამ გაგის არც უფიქრია მისი მოკვლა და უთხრა ანას:

- მე არც ძალადობა მიფიქრია შენზე და არც სიკვდილს ვაპირებ შენსას, ან კი როგორ მოგკლავ, მე ხომ უკვე მკვდარი ვარ შენგან, - თქვა გაგიმ, შეიტრიალა თოფი და გამოჰკრა სასხლეტს.

ანა დიდხანს ეხვეოდა უსულო გაგის. ეხვეწებოდა გაცოცხლებულიყო, პატიებას სთხოვდა.

იმის მერე, აღარც ანას უცოცხლია დიდხანს.

ლოგინად ჩავარდა.

დადნა.

დღითიდღე მთვარესავით დაილია და იმ გზას გაჰყვა იმისი სული, საითაც გაგი იყო წასული.

სიკვდილი ხომ მშვიერ მგელივით არის და არავინ იცის საით ვის ამოუხტება.

ნეტავი როდის, სად, ვის ამოუხტა პირველად.

მთაში?

იქნებ მინდორში, თავის გზაზე წყნარად მიმავალს.

ან იქნებ?...

პაპის ნათქვამი ახსენდება ლუკას ბავშვობაში ზღაპრად მონაცოლი.

შვილო, დამიგდე ყური: ძმა რომ გეყოლება და გაიზრდები, რაც არ უნდა მოხდეს, შენს ძმას ავი არ გაუკეთო.

- რა ავი პაპავ?

- არ ეჩხუბო.

- არ ვეჩხუბები.
- არ აწყენინო.
- ის თუ მაწყენინებს?
- შენ მაინც არ აწყენინო.
- სხვებს რომ ვეჩხუბო პაპავ.
- არც სხვას ეჩხუბო, შვილო.
- არც სხვას და არც ჩემ ძმას?
- ჰოო, შვილო, არავის.
- ძმა რომ მომიკლან, არც მაშინ ვეჩხუბო?

პაპა შეკრთა, არ მოელოდა ასეთ შეკითხვას, თამბაქო შეახვია გაზეთის ნახევში და გააბოლა.

- სიკვდილი რა არის პაპავ, ჰა? - ახლა მეორე მოულოდნელი კითხვა მიახალა ლუკამ.
- რა ვიცი შვილო, ღმერთმა დასწყევლოს!
- ღმერთი სად არის?
- ღმერთი ცაშია და ჩვენ გვიყურებს.
- რატომ გვიყურებს?
- იმიტომ, რომ არაფერი დავუშავოთ ერთიმეორეს.
- თუ დავუშავეთ?
- გაბრაზდება.
- რატო გაბრაზდება?
- ერთმანეთს რატომ ეჩხუბებითო.

- რატომ კლავთო?
- ჰო.
- ვინ მოიგონა სიკვდილი, პაპავ, პა?
- კაენმა, შვილო.
- კაენი ვინ იყო? მოხუცი დაფიქრდა, დიდხანს პასუხი არ გასცა შვილიშვილს, სიგარეტს აბოლებდა.
- კაენი ვინ იყო პაპავ?
- კაენი, შვილო, სულ პირველად რომ ადამიანი გააჩინა ღმერთმა, იმის შვილი იყო, ისიც ჩემსავით შენი პაპა იყო, ოღონდ უფრო შორეული პაპა.
- პაპისპაპისპაპისპაპა?
- ჰოო და, უფრო იმისიმის პაპა.
- იმისი იმისი იმისი იმისი?
- ჰოო.
- როგორ მოიგონა, პაპავ, კაენმა სიკვდილი?
- იმას მეორე ძმაც ჰყავდა, ორნი ძმანი იყვნენ, მეორეს აბელი ერქვა.
- ის ვისი, იმისიმისიმის პაპადა იყო, პაპავ?
- ის არავისი, შვილო. ჩვენ სუყველანი კაენის შვილიშვილები ვართ.
- შენც შვილიშვილი ხარ, პაპავ?
- ჰოო, შვილო.
- აბა, პაპა რო ხარ?!
- პაპა შენთვისა ვარ, შვილო, და მე რომ პაპა მყავდა, იმისთვის შვილიშვილი.
- მე რომ შენი სწორი შვილიშვილი მეყოლება, მაიცა.. - დაიბნა ლუკა, - მე რო პაპა ვიქნები, ხო მეყოლება შვილიშვილი, პაპავ?

- ჰოო, შვილო, გეყოლება.

- მერე?

- რა მერე?

- მერე სად წავალ, პაპავ?

მოხუცი ისევ დადუმდა, გააბოლა, მერე თქვა:

- ლუკავ, აბა ყური დამიგდე, ზღაპარს მოგიყვები.

ლუკა მუხლზე შემოუსკუპდა და გაინაბა.

- იყო ორი ძმა, - დაიწყო მოხუცმა, - ერთს კაენი ერქვა, მეორეს აბელი. იმათ, მშობლების გარდა არავინ ჰყავდა. არც იმათ მშობლებს ჰყავდა მეტი ვინმე. მთელ ქვეყანაზე ამათ გარდა, კაცის შვილი არ ჭაჭანებდა. აბელი ცხვარს მწყემსავდა, კაენი კიდე, მიწასა ხნავდა, ისეთი ყანები ჰქონდა, ქარი რომ წამოუბერავდა, ზღვასავით ლელავდა. აბელსაც ბევრი ცხვარი ჰყავდა. ესენი ამიტომ ღმერთის მადლობლები იყვნენ და შესაწირი მიართვეს, ერთმაც თავისი ალალი გულით, მეორემაც. ღმერთი აბელისაგან უფრო მადლიერი დარჩა, იმის შესაწირი უფრო ესიამოვნა. კაენს ეწყინა ძმის სიკეთე და ღმერთს უსაყვედურა, რატო მაგას და მე, არაო.

- მაგას რაო? _ ჰკითხა ლუკამ.

- მაგას რატომ ემადლიერებიო?

- ამან უფრო ალალი გულით შემომწირაო, - უთხრა ღმერთმა. წამოვიდა კაენი. ერთი სული აქვს ძმას რამე უხიმანოს, არ იცის კი რა. დედ-მამისა ეშინოდა და ძმას უთხრა, წამო, მინდორში გავისეირნოთო. რა მინდორი ის იყო, უდაბნოში ცხოვრობდნენ. წაჰყვა ესეც თავის ალალ გულზე, ან რისი შიში უნდა ჰქონოდა, ჯერ არც ერთმა არ იცოდა, რა იყო სიკვდილი. ჯერ არავინ მომკვდარიყო და აბა საიდან ეცოდინებოდა. ჰოდა, ეტყობა ქვიანი ადგილიც იყო, აიღო ქვა და ძმას თავში ჩაარტყა გულმოსულმა კაენმა. გადაიქცა აბელი, აფართხალდა და მოკვდა.

კაენი ჯერ ვერ მიხვდა რა მოუვიდა ძმას.

წამოყენება უნდოდა, აზიდა, ასწორა, ფეხზე ვერ დააყენა. რა არ სცადა, რა არ იღონა, არ იცოდა რა იყო სიკვდილი და ხან ეხვეწებოდა ადექო, ხან უყვიროდა. მანამდე ცხვარი დაეკლა შესაწირავად და საჭმელად, მაგრამ კაცის სიკვდილი თუ შეიძლებოდა, ამას ვერ წარმოიდგენდა. აბელი აღარ ამდგარა. რაღას ადგებოდა, მოკვდა.

ბოლოს, ფეხზე რომ ვერ დააყენა, დედ-მამისა შეეშინდა კაენს და გადაწყვიტა დაემალა ძმა.

იფიქრა, იფიქრა, ვერაფერი მოიფიქრა. ეს რომ ამ ფიქრში იყო, ამ დროს, იმათ შორიახლო მოფრინდა ორი ყვავი. ერთმა მეორე მოკლა, მერე ფეხებით მიწა გაქექა, ამოთხრილ მიწაში მკვდარი ყვავი ჩააგდო და ზემოდან ისევ მიაყარა მიწა.

ეს რომ კაენმა დაინახა, თვითონაც გათხარა მიწა, ჩააგდო შიგ მკვდარი ძმა და მიაყარა მიწა.

აი, ესე მოიგონა კაენმა სიკვდილი, შვილო, - უთხრა პაპამ ლუკას და ჩამქრალი სიგარეტი შორს მოისროლა.

მაშინ ზღაპარით მოუყვა პაპამ და სერიოზულად არასოდეს უფიქრია ლუკას ამაზე. სიკვდილის რიდი და შიში კი ყოველთვის ჰქონდა. როცა სოფელში ვინმე მოკვდებოდა, რაღაც ამოუცნობი მძიმე სევდა რამ დააწვებოდა პატარა გულზე და სულს უხუთავდა.

მერე თანდათან შეამჩნია, სოფელში ყვავი რომ საავოდ ასტეხდა ჩხავილს, ვინმეს სიკვდილი გაიგონებოდა, ჩიოდა ხალხი.

როცა ბუნება გარდაიცვლებოდა და ზამთარი უნდა დამდგარიყო, აი, მაშინაც ყვავები მორთავდნენ ჩხავილს.

ნეტავ რა იციან ყვავებმა?

ამ ფიქრებში იყო გართული, რომ ყვავის ხმა მოესმა გარედან ლუკას.

შეკრთა.

ანგარიშმიუცემლად გამოვარდა გარეთ:

ყვავი კი არა, თევდორე იდგა სახლის შორი-ახლო და ლუკას ეძახდა:

- ლუკაა! ლუკაა!

ლუკას კიდევ ისე ჩაესმა სახლში, თითქოს ყვავი ჩხაოდა:

- ყვააა! ყვააა!

- მოდი, ლუკავ, მომეშველე, - ეძახდა თევდორე.

ლუკამ თევდორესთან მიიღბინა. იმას ჭრელი ძროხა ეჭირა და უყვავებდა, ეფერებოდა.

- რა დაემართა?

- ხბოს აჩენს ლუკავ, შენ საბლით დამიჭირე, მე მივეხმარები, - თქვა თევდორემ და პალტო გაიხადა.

ძროხას დიდი, ჭკვიანი თვალები ჰქონდა.

მეორე ძროხაც იქვე იდგა, ზმუოდა.

ძალიც იქვე ჩამომჯდარიყო და ყურებდაცქვეტილი თვალს ადევნებდა.

მარტო პატარა ხბო ვერ ისვენებდა, ხტოდა, დარბოდა, თოვლში ეფლობოდა.

თევდორე ძროხას ეხმარებოდა ხბოს გაჩენაში.

ლუკას საბელი ეჭირა და ძროხას აკავებდა.

დაიბადა.

თოვლივით თეთრი ხბო დაიბადა.

- სახარეა, - თქვა თევდორემ და რომ არ გაცივებულიყო, თოვლზე თავისი პალტო დაუფინა და ზედ დააწვინა.

პატარა ბოჩოლა იმ წუთში აიტანა კანკალმა.

დედამ ალოკა.

დედორეს გაბრწყინებული სახე ჰქონდა და თოვლით იბანდა ხელებს, მერე ბოჩოლას დააკვირდა გაღიმებული.

- რა თეთრია, - თქვა ლუკამ.

- ჰო, თუ ამასაც წითელი მგელი არცა წამოვარდა თავს, - თქვა თევდორემ, რომელსაც იმის თქმაზე სევდა ჩაუდგა თვალებში.

წუთის წინ სიცოცხლის დაბადებას ზეიმობდნენ. ისეთი ბედნიერი სახე ჰქონდა თევდორეს, ისე იდგა, ისე უციმციმებდა სიხარულით თვალები. ახლა ის ხალათის უბეზე გამოკერებული ყვავილიც ისე უხდებოდა, წამით დაავიწყდა კიდეც ლუკას რომ

თევდორე როდისმე უბედური იყო, თითქოს ცოდვებიც ჩამოხსნოდა, ისე იდგა გაბრწყინებული, ახლა კი უცებ მოიწყინა და სევდა ჩაუდგა თვალებში.

- ცუდად ხომ არ გახდი, ძია თევდორე?

- არა. ლუკავ, ცოდვამ მომაკითხა. განა ერთი და ორი მაქვს ჩადენილი, მაგრამ ისინი მე აღარ მეკითხებოდა, მანამდე რაც ჩამიდენია, ის უფრო მიმძიმს.

- რას იზამ, ნადირი ვის არ უხოცია, - გამართლება მოუძებნა ლუკამ.

- მარტო ეგ რომ იყოს, კიდევ რა უჭირს, განა ესელა დავისჯებოდი. ისე გამიერთგულა სიკვდილმა, ერთხელ, რომ ველარაფერი ვინადირე, პატარა ხბო დავკალი და თავისივე დედის რძეში მოვხარშე. კი ვჭამე, მაგრამ ვაი იმ ღამის გათენებას, მოვხუჭავდი თუ არა თვალს, მამაჩემი დამიდგებოდა. შეწუხებული სახით შემომყურებდა გაოცებული. უცებ მეღვიძებოდა, ვბორგავდი, ძლივს გავათენე. მეორე დღეს სანადიროდ წავედი და აკი იმ ამბავს არ გადავაწყდი.

ძროხას უკვე გაელოკნა ხბო.

ახლა უფრო თეთრად ქათქათებდა.

თევდორემ პალტოში შეახვია და ისე წაიყვანა გომურისაკენ. ძროხა ზმულით გაჰყვა.

„ნეტა თუ გრძნობს, რომ მგელს უჭირავს მისი შვილი და იმიტომ ზმუის“ - გაიფიქრა ლუკამ.

თვითონვე შერცხვა თავისი ფიქრის.

ისე ჩახუტებული მიჰყავდა ხბო თევდორეს და უკან ადევნებული ძროხები და ძაღლიც კი, ისეთ იდილიას ქმნიდნენ, ცოდვა იყო თევდორეზე ცუდად გეფიქრა.

ან როგორ გაბრწყინებული თვალები ჰქონდა.

ანდა როგორ ახვევდა თავის პალტოში, რომ არ შესცივნიოდა ხბოს.

„მაგრამ?..“

„თანაც რომ ღამდება?“

„არა, არა, ცოდვა არის ასეთი ფიქრი“..

ლუკა გომურისაკენ წავიდა. თევდორეს უკვე ბაგაში ჩაფენილ თივაში ჩაეწვინა ხბო.

- ჯერ გათბეს, მერე მოვაწოვებ, - უთხრა ლუკას და მეორე ძროხაც დააბა.

მერე თივა შემოიტანა და ბაგებში ჩაუყარა.

ძალი გომურის შესასვლელთან იჯდა და ცალი თვალით იყურებოდა, ეტყობა ძალიან აინტერესებდა შიგნით რა ხდებოდა. შემოსვლით კი არ შემოდიოდა, ეტყობა თავისი ძალღური სინდისი არ აძლევდა ამის ნებას.

დიდი ხბო თავის დედას სწოვდა.

- ამასაც ემშიება, ლუკავ, ამასაც მოვაწოვოთ, - თქვა თევდორემ და პატარა ხბო ამოიყვანა ბაგიდან, დედას მიუსვა და იმანაც იმ წუთში იპოვა ძუძუ.

უცებ თევდორეს ქუდი მოეხადა და პატარა ხბოს ჩამოეცვა თავზე.

იმან გაკვირვებულმა თავი ასწია და გაიტრუნა.

ლუკამ გაიცინა.

თევდორესაც გაელიმა, ხბოს ქუდი მოხადა და დაიხურა.

- ჩვენ ხროში ერთი მგელი იყო, ფაცას ვეძახდით, - ამბის მოყოლა დაიწყო თევდორემ და ბაგაზე ჩამოჯდა, - ეხლა რომ მახსენდება, მეცინება, უფრო კი მეცოდება. რაღაც უცხო რამ ამბავი იყო იმის თავს, აიმ დათვისა არ იყვეს, ხიზანიანთ რომ მოჰპარა გადამალული ქვები და უნაგირი. აბა რად უნდოდა, ცხენს ის ვერ შეჰკაზმავდა და საჭმელს ქვაბში ვერ გაიცხელებდა, მაგრამ დათვია და ხასიათი, მოეწონა და თავის სოროში წაიღო. ფაცასაც ერთი ქუდი ჰქონდა, კაზაკური ქუდი, სადაც წავიდოდით, იმ ქუდს დაათრევდა პირით, დავისვენებდით, ისიც შეჰყოფდა ქუდში თავს, ჩამოსკუპდებოდა და იჯდა კაცივით ქუდჩამოფხატული. არ ვიცი, იქ არავინ არ ამხელდა თავის ვინაობას, შეიძლება ფაცაც ჩემნაირი მგელი იყო, მიჩვეული იყო ქუდის ტარებას და იქაც ვერ იშორებდა. ხო იცი მიჩვევამ როგორ იცის, ერთხელ რომ გაუტკბა მიწას კაცის ხორცი, იმის მერე შემოგვეჩვია და გვჭამს. ჩვეულება ისეთი რამეა, ძნელად თუ ვინმეა რამეს მაიშლის. შეიძლება ფაცაც ქუდს იყო ერთ დროს, მიჩვეული და მგლობაშიც ვეღარ იშორებდა. შეიძლება სულაც თავიდანვე მგლად დაიბადა და იმ დათვისა არ იყოს, სადაც იპოვა ის ქუდი, ან რომელიმე კაცის თავზე დახურული ნახა მგზავრი, ალბათ, მგლებმა მოაქციეს რკალში, ერთი სიტყვით ფაცას კაზაკური ქუდი ჰქონდა. სამსჯავროზე უშლიდნენ იმ ქუდით ჯდომას და როცა დორაისხევში უნდა წარვმდგარიყავით, ერთ ამოჩემებულ ადგილას ინახავდა ტყეში.

საწყალი გულისა კი იყო ფაცა.

ეგეთი კეთილი მგელი მე არ მინახავს: წრეში რო ვინმეს მოვიმწყვდევდით, ფაცა ქუდს ჩამოიხურავდა და ისე იჯდა თავის ადგილზე. წავიწევდით, წამოიწევდა ქუდჩამოფხატებული. რო მივსეოდით მსხვერპლს და ვჯიჯგნიდით, ფაცა ისევ ქუდჩამოფხატული იჯდა და გვიყურებდა.

- ქუდი არ მოგძვრეს, ქუდი, - დასცინოდნენ მგლები.

ერთი-ორჯერ კი შევამჩნიე, ასე ჩამომჯდარ ფაცას ცრემლები ჩამოსდიოდა.

ნახევარზე მეტად მშიერი დადიოდა.

გამხდარი იყო, გაძვალტყავებული.

ერთხელაც, როცა სამსჯავროდან ავიშალენით და ტყეს შევერიეთ, ფაცამ თავისი ქუდი მომეზნა. იმ ადგილას რომ მივიდა, სადაც შეინახა, ჩიტმა შეიფრთხილა.

ფაცა შედგა.

ყურები აცქვიტა და ქუდს დააჩერდა.

არ იღებდა, ჩვენსკენ იყურებოდა. მგლები წიფლებში მიძუნძულებდნენ. ფაცა იდგა და ყურებდაცქვეტილი ქუდს უყურებდა.

მივედი.

ვხედავ, ქუდში სამი ვარდისფერი კვერცხი ჩაუდია ჩიტს.

ფაცამ მე შემომხედა.

მე თვალი ავარიდე.

ის შემობრუნდა და მგლებს აედევნა.

მეც იმას წავყევი.

ამის მერე ხშირად მოდიოდა, ქუჩის შორიახლო ჩამოყუნცდებოდა და მალულად უთვალთვალებდა შიგ ჩაბუდებულ ჩიტს. მელიას და კვერნას ხომ არ ატარებდა ახლომახლო.

ასე გაგრძელდა, მანამ ჩიტმა ბარტყები არ გამოჩეკა.

მერეც ასე გაგრძელდა.

ახლა უფრო ყარაულობდა ფაცა ჩიტის ბუდეს. ხანდახან კისერს წაიგრძელებდა და ინტერესით გადაჰყურებდა ბუჩქებიდან. ახლოს კი არ მივიდოდა, ეტყობა არ უნდოდა ჩიტის დაფრთხობა.

მერე ბარტყებმა ფრენა ისწავლეს.

გაფრინდებოდნენ, ისევ მოფრინდებოდნენ.

ერთხელაც, როცა გაფრინდნენ, აღარ გამოჩნდნენ.

ფაცა ცოტა ხანს კიდევ დაელოდა, მერე მივიდა. აიღო თავისი ქუდი და მონატრებულმა თავზე დაიხურა.

ასე იჯდა კარგა ხანს.

ამის მერე ისევ კბილებით დაჰქონდა.

ერთხელ, ჯალაბას წინამძღოლობისას, დამშეულები ვიყავით და ერთი მაღალი სერიდან ჩამოვყურებდით ქვეყანას.

ქვემოთ ფერდი იყო.

უფრო ქვემოთ კი დიდი უფსკრული.

სერზე ვისხედით და წინამძღოლის ბრძანებას ველოდებოდით.

ჯალაბამ აგვიარ-ჩაგვიარა ასე ჩამომსხდრებს.

გვაკვირდებოდა.

თვალს თვალში გვიყრიდა.

ფაცასთან რომ მივიდა შედგა, ავად აებურძგლა ბეწვი.

ფაცა უკანა ფეხებზე იჯდა და თავისი კაზახური ქუდი ეხურა.

- რა გააჭირე საქმე! - გაუქნია ჯალაბამ ტოტი და გააგდებინა თავიდან ქუდი.

ჩვენს ქვემოთ დაქანებულ ფერდობზე დაგორდა ქუდი.

გამოედევნა ფაცა.

ქუდი მრგვალი იყო და სწრაფად მიგორავდა.

ფაცას დაღმართში სირბილი უჭირდა.

წაეტანა.

თითქოს დაიჭირა კიდეც წინა თათებით.

მაგრამ ქუდი ისევ გაუვარდა და ისევ გაგორდა.

ისევ დაედევნა ფაცა.

ქვემოთ ფერდობი თავდებოდა და კლდე იწყებოდა.

ჰაერში გაფრინდა ქუდი და ქვემოთ დაეშვა.

ფაცამ თავი ველარ შეიკავა და თან გადაჰყვა.

კარგა ხანს იმისი დაცემის ბანჩა-ბუნჩი ისმოდა უფსკრულიდან, მერე ეს ხმა ნელ-ნელა მიწყდა და როცა უფსკრულს გადავხედეთ, ჩვენს ქვემოთ წითლად იყო კლდე შეღებილი..

ქუდი კი უფსკრულის სიღრმეში მიფრინავდა.

გარეთ ნელ-ნელა ჩამობინდდა.

ახლა ძაღლის სილუეტია ჩანდა შემოსასვლელში.

- წამო ლუკავ, ჩვენც დავნაყრდეთ, - წამოდგა თევდორე და ხბო ისევ ბაგაში ჩაფენილ თივაში ჩააწვინა.

სახლში შევიდნენ.

- ლუკავ, შენ ცეცხლი ანთე, სტუმარი ხო აღარა ხარ, უკვე შინაური ხარ, - უთხრა თევდორემ და ხელ-პირის დასაბანად გაბრუნდა დერეფანში.

ლუკამ ცეცხლი აანთო.

- ფუკ-ფუკ-ფუკ-ფუკ, - ისევ წუხანდელივით აგუგუნდა ღუმელი, ლამფა არ ენთო და ცეცხლის შუქმა გაანათა კედლები.

ლუკა სურათებთან მივიდა.

პატარა გოგონას, ხელში ყვავილები რომ ეჭირა და ცხენებზე ამხედრებულ კაცებს უწვდიდა, ახლოდან ანგელოზს ჰგავდა. ჩალისფერი კულულები ეყარა პატარა ბეჭებზე და მხრებსაც უფარავდა, სამაგიეროდ მხედრები გამოიყურებოდნენ მიწიერი სიჯიუტით.

თევდორე შემოვიდა.

ლამფა ანთო და მერე ისიც ლუკასთან მივიდა.

- კარგი სურათია, - თქვა ლუკამ, უფრო იმიტომ, რომ ვერ იტანდა, როცა თევდორე დუმდა; ეჩვენებოდა რომ ასეთ დროს, რაღაცას მასზე ფიქრობდა თევდორე.

- ეგ თეთრწვერა კაცი მამაჩემია, ეგ მხედრები კი ჩვენი სოფლელი ბიჭები.

- სად მიდიან?

- ომში წავიდნენ და აღარც ერთი აღარ მობრუნებულა, ჩემი ძმის გარდა, ერთადერთი ეგ გადარჩა, დანარჩენებს ეხლაც ელოდებიან, მაგრამ მომსვლელნი აქამდე მოვიდოდნენ. ჩემი ძმაც რა ვიცი რა ძალამ გადარჩინა, დაილოცოს წმინდა სამება. მამაჩემის ალი და კვალთა თავით ბოლომდე. ეხლაც ცოცხალია, ჩემზე უფროსია, ქვემოთ სოფელში ცხოვრობს. ხანდახან ვფიქრობ ხოლმე: მამაჩემს რომ დაემსგავსა, იმან უშველა-მეთქი ომში, თორემ რაღა ეგ გადარჩა! ლეგო ჰქვია. ბაღობიდანვე ისეთი გულის პატრონი იყო, სხვები რომ ჩიტებს დასდევდნენ შურდულებით, ეგ ტირილით დასდევდა იმათ და არ ესროლოთო, ეხვეწებოდა. სუ რაღაცა ეცოდებოდა თავის ცხოვრება, სუ იმას მიშლიდა, შეუბრალებელი ნუ ხარ, სანადიროდ ნუ დადიხარო. აბა, ამხელა ხეობიდან იმოდენა ხალხი წავიდა და თითქმის სუ იქ ჩაიხოცნენ, იშვიათად თუ ვინმეღა მობრუნდა, ისინიც ზოგი დაჭრილი იყო, ზოგი ცალფეხა და ზოგიც მერე გადაჰკარგეს შორეულში, ტყვედნამყოფები ვინც იყვნენ, იმათ არ ენდობოდნენ, რატო ჩამოჰბარდითო. ჩემ ძმასაც დაუპირეს ერთი ხანობა რაღაც, მაგრამ ისევ უშველა ვიღაცამ.. თავის სიკეთემ უშველა, აბა რამ უშველა. სადაც ლეგოს ნაწილი იდგა, იმის მოშორებით გველის წიწილები უნახავს ლეგოს. მე რა გამაჩერებდა, თავებს არ გავუსრესდი, მაგას არა, ხო გეუბნები, ისეთი გული აქვს, რო!

ერთ დღეს წავიდა ლეგო, წაუღო რძე და აჭამა ი გველის წიწილებს. დაობლებულები ეგონა და ეცოდებოდა. რა ვიცი, იმათ შეცოდებას რა მამაფიქრებდა.

მეორე დღეს წავიდა.

მესამე დღეს.

აჭმევს რძეს და ისინიც მიეჩვივნენ.

ერთხელაც, რო დაუდგა რძე საჭმელად და იმათ ჩაყვეს „კატილოკში“ თავები, უკანიდან სისინი მოესმა.

მოიხედა.

უზარმაზარი გველი დგას ყალყზე, წამოუწევია თავი და სისინებს.

გაქცეულა.

ერთი კვირა აღარ მიჰკარებია იმ ადგილს.

მე ან მერე რა მიმაკარებდა, მაგრამ ისევ მისულა.

უკვე იცოდა, როდის იყვნენ მარტოკები. იმის მერე, თურმე, ისევ უზიდავდა რძეს.

წავა-წამოვა.

წავა-წამოვა.

ერთხელაც, კიდევ რო დაუდგა რძე და იმათ თავები ჩაყვეს რძიან „კატილოკში“, ამ დროს შემოჰხვევია ის უშველებელი გველი ფეხებიდან. სადღა გაიქცევა ლეგო. დაეხვია, დაეხვია და თავი ისე გასწია იმის თავთან, თვალეზში უყურებს.

გული წაუვიდა ლეგოს.

არ ვიცი, გული წამივიდა, თუ დამეძინაო, ეხლა იხსენებს-ხოლმე. გონს რომ მოვიდა, თურმე ისევ ახვევია და არ უშვებს და თვალეზში უყურებს.

მერე, რა ვიცი, რამდენ ხანს ჰყავდა ასე დაჭერილი, ისევ თვითონ შემოიხსნა და გაუშვა.

იმ ადგილას რომ მივიდა ლეგო, სადაც იმის ნაწილი იდგა, გაოგნებულა, იმაზე მეტად, ვიდრე იმ გველმა დამართა: გერმანელები დასცემიყვნენ თავს და ერთი არ დაეტოვებინათ ცოცხალი.

ახლა იქ წასვლია ლეგოს გული.

ომი რომ დამთავრდა და შინ მოვიდა, ერთი პირობა ლეგოსაც დაუპირეს შორეულში გადაგზავნა, ეჭვი ეპარებოდათ, ან გაპარული იყო, ან გერმანელებთან ჰქონდა პირი, თორემ რაღა ეგ გადარჩა ცოცხალიო, ისევ რაღაცამ უშველა; რაღა რაღაცამ, თავის გულმა

და მამაჩემის ალი-კვალობამა. ეგეც ისევე დაბერდება, შეიძლება ისე არ აყვავდეს, მაგრამ სამარე მაინც აუყვავდება, ეგეთია, ყვავილივით უცოდველი კაცია თვითონაც.

- ის პატარა გოგო ვინლა არის?

- ჰოო, მარიამია, ლეგოს უფროსი გოგო, ომში რომ წავიდა, მაშინ მარტო ეგ ჰყავდა.

- ეხლაც ეგეთი ლამაზია?

- ალბათ.

- აღარ გინახავს?!

- ლეგო რომ წავიდა, მაგან ყვავილები მოუტანა. ლეგო აბა ყვავილებს ხომ არ გამომართმევდა ბავშვებს, უბრალოდ ვერ მოიფიქრა, ომში მიდიოდა, რაღა ყვავილების გული ჰქონდა, ცოლ-შვილს სტოვებდა. არ ვიცი, ის იდარდა მარიამმა, მამამ ყვავილები რომ არ გამომართვა, უფრო იმას ვფიქრობთ, მამის დამორება ვერ აიტანა, ისე უყვარდა, სულ ყელზე ჰყავდა ჩამოკიდებული ლეგოს. აღარც სვამდა, აღარც ჭამდა, სუ ლეგოს გზას გაჰყურებდა, მოელოდა, დარდობდა, თვალსა და ხელს შუა გვიქრებოდა.

აკი გაგვიქრა კიდეც.

ომიდან რომ დაბრუნდა და ეს ამბავი დახვდა, ერთი ესა თქვა ლეგომ:

- მე არ დავჩენილიყავი და ის დარჩენილიყო ცოცხალი, რა იქნებოდაო! - ამის მეტი ღვთის სამდურავი სიტყვა არ დასცდენია იმის ბაგეებს.

ის ყვავილები ეხლაც შენახული აქვს.

- რო მოვა, მაშინ გამომართმევს მამიკოო, იმახოდა მარიამი და ინახავდა ბალიშის ქვეშ ყვავილების თაიგულს.

ის ნაწნავებიანი ქალი დედაჩემია.

ხელში რომ ბიჭი უჭირავს, ის მე ვარ. თევდორემ ლუკას შეხედა და ჰკითხა:

- მგაავს?

- კი, გგავთ, - ორივემ გაიცინა.

- მოდი ეხლა და ჩვენ გავტეხოთ პური, ლუკავ, - თევდორემ ხმიადი გადატეხა, მერე თაფლის არაყი ჩამოასხა და დაილოცა.

- პურისა და წყლის გამჩენს გაუმარჯოს ქვეყანაზე.

- ამინ, - დაემოწმა ლუკა.

არაყი მოსვეს და მომშეულები მადიანად შეექცნენ ხმიადსა და თაფლს.

ცოტა ხანი ჩუმად იყვნენ.

უხმოდ ჭამდნენ.

ლუკამ თაფლიან ჯამში მკვდარი ფუტკარი დაინახა და დააკვირდა. თევდორემაც შენიშნა.

ორივე ფუტკარს უყურებდა.

თევდორემ ფუტკარი ამოიღო პურის ყუით, ხელზე დაიღო და თქვა:

- სუფთა, სუბუქი ფრინველი, შორით მომტანი ვარდისა,

ჯერ ცისა მოსამსახურე, მერე ყოველი კაცისა.

მწერთათვის კი ასე დაუწესებია ღმერთს ლუკავ, ზოგი ფუტკრად და ჭიანჭველად გააჩინა, ზოგი წურბელად და ზოგი ობობად. ერთნი სულ ჯაფაში არიან, მეორენი სხვის სისხლსა სწოვენ, სხვანი კი ერთთავად მახეს აგებენ. ზოგი კიდევ პატარა ციციანათელად გაუჩენია

იწვის,

ანათებს,

თავისთვის იწვის, ცეცხლი უკიდია, არაფერს კი არ სწვავს თავის თავის მეტს, მთელ ღამეს კი ათბობს იმისი შუქი.

ასეა, ასე დაუწესებია დამბადებელს.

ყველანი იმად არიან დღემდე, რადაც გააჩინა გამჩენმა.

მერე, ვინ იცის, ზოგი მგლად ვიქცევით, ზოგი ფუტკრად, ზოგი ობობად ზოგიც ციციანათელებად, იმისდამიხედვით თუ ვინ როგორ ვცხოვრობდით ამ ქვეყანაზე.

ლუკა ყურს უგდებდა.

ღუმელი თავის საფიქრალს ჰყვებოდა.

თევდორემ კიდევ ჩამოასხა:

- ამით დედებს გაუმარჯოს, ლუკავ, წასულებსაც და ცოცხლებსაც. საერთოდ დედობის გრძნობას გაუმარჯოს. ყველას ხო დედა აჩენს კაცსაც, ფუტკარსაც, ჭიანჭველასაც. შენ წარმოიდგინე, როგორი თბილია ციციანათელის დედის გული, როგორი დაღლილ-დაქანცულია ფუტკრის დედის გული.

ლუკა გაოცებული უსმენდა თევდორეს.

- ერთხელ, ამასაც ისევ ჩემი მგლობისდროინდელს გიყვები, კარგად აღარ მახსოვს, რომელი იყო წინამძღოლი, ფაცა ჯერ ისევ ცოცხალი იყო, ისიც ჩვენთან ერთად იყო ჩამოყუნცებული და თავისი განუყრელი ქუდი ეხურა. დილას აქეთ დათვებს ჩავყურებდით: დედა იყო, მამა და ორი პატარა ბელი. არ ვიცი რა იყო მიზეზი, სხვა დროს ასეთი რამე არ მინახავს, მამა დათვი შესაჭმელად ეტანებოდა, დედა დათვი გამწარებული იგერიებდა და შვილებს ეფარებოდა, რომლებიც შემინებულნი ჩხაოდნენ, ეტყობა მიხვდნენ რაშიც იყო საქმე. დედას ეკვროდნენ უკანა ფეხებთან, წინა ფეხებითა და კბილებით კი მამას იგერიებდა დედა.

დილიდან ამ სანახაობას ვუყურებდით. არ ვიცი, ისე როგორ შიოდა მამას, რომ შვილებისაკენ იწევდა, ასეთ რამეს მგლებთან არასოდეს შევხვედრივარ და სხვაგანაც პირველად ვხედავდი. ეტყობა ყველას უკვირდა, ყველა ხმის ამოუღებლად ვადევნებდით თვალს.

მამა დიდი იყო და ღონიერიც, მაგრამ დედა ისე იყო შვილებზე გადაფოფრილი, მხოლოდ კბილს თუ გაჰკრავდა ან ერთს, ან მეორეს მამა, დანარჩენის საშუალებას ჯერჯერობით არ აძლევდა დედა.

ისეთი ამბავი იყო, იმ ადგილიდან შორს მიფრინავდნენ ფრინველები. მარტო ყორნები უვლიდნენ ჩვენს ზემოთ ცაში წრეს. ეტყობა იმათაც მამა დათვის იმედი ჰქონდათ და მოთმინებით ელოდნენ ნასუფრალს.

გადავიდა შუადღე.

მზე გადაიხარა.

ჩანდა, დედა დათვს ძალა ელეოდა, ძლივსღა იგერიებდა.

სხვა დროს დათვების ჩხუბში არ ჩავერეოდით, მაგრამ ახლა რატომღაც გადავწყვიტეთ დედა დათვს მივშველებოდით.

საომრად დავეწყვეთ და წინამძღოლის ნიშანსღა ველოდით.

დედა დათვს ძალა ელეოდა.

აიქნია წინამძღოლმა ტოტი და გავქანდით.

უცებ წრეში მოვაქციეთ მამა დათვი და დედას საშუალება მივეცით გაქცეულიყო, გაეცილებინა შვილები. თუ ვერაფერს ვუზამდით მამა დათვს, იმდენხანს მაინც დავაკავებდით, რომ დედას სამშვიდობო ადგილას გაეყვანა ბელები.

ჩვენ წრეში ღრიალით დატრიალდა მამა.

დედა ცოტა ხანს სულს ითქვამდა; არ მიჰყავდა ბელები, მაგრამ სული რომ მოითქვა, იცი რა ქნა? ჩვენსკენ გამოექანა და უკანიდან ხან ერთს დაგვეცემოდა, ხან მეორეს, ცდილობდა როგორმე ჩვენი წრე დაეშალა, რომ იქედან გასვლა შეძლებოდა მამა დათვს.

რა თქმა უნდა, მოახერხა ეს და გაგვისხლტა მამა დათვი, წაიქშუტუნა, ქვემოთ დაეშვა და დედა დათვიც იმის კვალს გაჰყვა ბელებიანად.

ცოტა ხანს ასე ვისხედით წრეზე. ერთმანეთს ვუყურებდით პირდაღებულნი. მერე ისევ გორზე გადავდექით და ქვემოთ გავიხედეთ: დათვები ისევ ერთად გარბოდნენ, გზადაგზა შეისვენებდნენ, ბელებს დაელოდებოდნენ, მერე თათებს წამოარტყამდნენ უკან, ააჩქარებდნენ, ამით, წინ გაუშვებდნენ, მოგვხედავდნენ, კიდევ ხომ არ მოგვდევენო და ისევ გარბოდნენ.

- ხო იცი, ლუკავ, შაშვმა რა თქვა.

- რა?

- თორმეტი გალობა ვიცოდი, მიმინომ დამიქროლა და სულ დამავიწყდაო, ეგრე ვართ, მგლებმა სუყველაფერი გადამავიწყეს. თუ კაცი ერთხელ მგლის გზას დაადგა, ადამიანებისას ივიწყებს. ისევ იმ ჩემი მგლობისას გიყვები, კინაღამ ჩემ ძმას რომ დავეწიე სოფლის ბოლოს.

ლუკა გაინაბა.

- ზამთარი იყო, ჯერ მთვარე არ ამოსულიყო, მაგრამ ნათელი ღამე იყო. სოფელს ვუთვალთვალებდით გაღმა გორიდან.

გვშიოდა.

თან ციოდა.

კბილს კბილზე ვაკაწკაწებდით.

გეგმა დავაწყეთ: მე უნდა ავსულიყავი სოფელში, რომელიმე ძაღლს ქვეშ გავგებოდი, მელაქუცნა, კუდი მექნივს და ხევში გამომეტყუებინა, იქ დანარჩენებიც დაგვხვდებოდნენ და მერე შენ იცი.

ლუკას შეაჟრჟოლა. ახლა მას ისევ მოეჩვენა რომ თევდორე, რაღაც თამაშში აბამდა. თითქოს ლუკა ძაღლი იყო და თევდორე თავისი ლამაზი სიტყვებით საითკენაც იტყუებდა, სადღაც სხვა მგლები ჰყავდა ჩასაფრებული.

ისინი ხევს აჰყვნენ მალულად, მე სოფლისაკენ წავედი. არ გამეგლო დიდი გზა და ვხედავ სოფლისაკენ კაცი მიდის. ხო, ის აღარ გითხარი. ჩემ სოფელს ვუთვალთვალე. კაცი რომ დავინახე, ჯერ მობრუნება დავაპირე, ვიფიქრე დანარჩენებისათვისაც შემეტყობინებინა, მაგრამ ისევ გადავიფიქრე: ამასობაში შეიძლება კაცი შორს წასულიყო და ვეღარ დავწეოდით.

თოვლში გავწექი და ხოხვით დავიწყე მიპარება.

მანძილს თანდათან შეუმჩნევლად ვამოკლებდი.

ერთ ადგილს შედგა.

სიგარეტს მოუკიდა.

ცეცხლმა ცოტა შემაკრთო, მაგრამ დამშეული ვიყავი.

უცებ მოსწყდა ადგილს და გაიქცა სოფლისაკენ, ეტყობა დამინახა. წამოვვარდი და მეც დავედევნე.

მირბოდა და ყვიროდა, უსტვენდა.

ჯერ კიდევ კარგა გზა გვქონდა სოფლამდე დარჩენილი.

თანდათან ვუახლოვდებოდი და რაც უფრო ახლოს მივდიოდი, მით უფრო რაღაცით ვგრძნობდი რომ ლეგო იყო, ჩემი ძმა, რაღაცა შემაყენებდა, მაგრამ რაღაცა ისევ წინ მიბიძგებდა. თან იმასაც ვგრძნობდი რომ ლეგო იყო, თან იმისი უცოდველობა უფრო მახელებდა, ჩემი მხრიდან მგელი ვიყავი.

ის, რა თქმა უნდა, ამას ვერ გრძნობდა, ყვიროდა. მშველელს ეძახდა.

სოფელში ძაღლები აყეფდნენ.

ჩვენ შორის თანდათან მოკლდებოდა მანძილი და ის იყო უნდა დავცემოდი. ნახტომიც კი გავაკეთე ამისათვის, რომ ლეგომ ღობეზე გადამასწრო, ფეხი წამოსდო და თავით ჩაერჭო თოვლში.

მე ლეგოს ჩექმა შემრჩა პირში და ამ დროს მეცნენ სოფლის ძაღლები. თავი ვანებე ლეგოს და იმათ წავეტანე.

ბევრნი იყვნენ.

მეტანებოდნენ.

ერთი ზედ მვარდებოდა, არ მერიდებოდა.

გაცლა ვარჩიე და ხევში დავბრუნდი.

იქ დამშეული მგლები მელოდნენ და მარტოკა რომ დამინახეს, ავად შემომღრინეს.

ის ღამე შიმშილში და კბილების კაწკაწში გავატარეთ.

უკვე ლუკასაც ააკანკალებდა, სადაც იყო.

- გავალ ერთი, ჩემ ხბოს მივხედავ, არ მოიწყინო, - წამოდგა თევდორე.

ლუკა ისევ წუხანდელ შიშს აეტანა. ახლა მას სიმარტოვე უფრო აფრთხობდა. მარტოობა ფიქრის დედაა და ლუკას ფიქრიც რას არ მისწვდა, რომელ მხარეს არ წაეპოტინა. წამოდგა, უნდოდა თევდორესთან გასულიყო გომურში, ოღონდ აქ არ დარჩენილიყო მარტო.

მაგრამ, ღმერთმა იცის, იქ რა ხდებოდა. იქნებ თევდორეს იმ ამბის მოყოლამ და იმდამინდელმა შიმშილმა ავი რამ გადააწყვეტინა. წავალ, ხბოს მივხედავო, თქვა და გავიდა.

ნუთუ ხბოს შეჭამს?

არა! არა! თევდორე ამას არ იზამს, განა წელან თავის პალტოში არ შეახვია, რომ თოვლზე არ გაცივებულიყო. განა მეორე ხბოც არა ჰყავს? იმასაც ხომ არ დატოვებდა აქამდე.

მაგრამ იქნებ ახლა იმ ამბის გახსენებამ ჩაადენინოს ეს.

ლუკა აღარ გავიდა გარეთ. თევდორეს მონაყოლს უფიქრდებოდა, ანალიზებდა და როგორღა არ ფიქრობდა, რანაირად არ უნდოდა ამოეგდო თავიდან ავი ფიქრი. გამოკვ-
ქცეოდა შიშს, რომელმაც ისე უცებ აავსო მთელი ოთახი, ფანჯრებიდანაც კი შიშის
თვალეებით შემოიყურებოდა შიგნით ღამე.

დანდობაზე რომ ჩამოაგდო ლაპარაკი?

ნუთუ ეს ამბავი იმის ნიშანი იყო, ჩემი ძმა არ დავინდე ლუკავ და შენ რას დაგინდობ.
ეგეთი თვალეებით ტყუილად მიყურებო.

ხო არც თავისი ხარი დაინდო.

აღბათ, არც ხბოს არ დაინდობს. დედის წინ მაინც არ შეჭამოს, თუმცა, თუ მართლა
მგლობამ წამოუარა, რაღას დაგიდევს, ავი თვითონ არ ამბობდა: სანამ მგლად
მაქცევდნენ, მანამდე ერთი ისეთი ცოდვა ჩავიდინე, ხბო დავკალი და თავისი დედის
რძეში მოვხარშეო.

ღმერთო!

მაგრამ რატომღა არის ახლა ასე დამშვიდებული. ნუთუ მართლა მამის საწოლი უდგას
შიგნით ოთახში და ის ამშვიდებს?

უნდა ნახოს.

უნდა შევიდეს.

ისევ გადაადგამს ლუკა ფეხს, ხელსაც წაატანებს კარის სახელურს, მაგრამ ისევ ჩასძახებს
რაღაც შინაგანი ხმა:

„არ შეხვიდე!“

შემობრუნდება.

უაზროდ ტრიალებს ოთახში.

შიში თვითონ მოუხრის მუხლებს და ჩამოჯდება.

როგორმე შიში უნდა მოიშოროს თავიდან.

სხვა რამეზე უნდა იფიქროს.

ვინმე უშიშარი უნდა გაიხსენოს.

გოდერძი ჩოხელი - წითელი მგელი

და..

გარსია წამოდგა მხსნელად.

გარსიამ ხომ შიში არ იცოდა რა იყო და ამიტომაც არ ჰკარგავდნენ სოფელში ზოგიერთები იმედს, რომ ადრე თუ გვიან, გარსია დაბრუნდებოდა. თუმცა, თავისი თვალთ ნახეს სანთლის ალში, როგორ დაინთქა ზღვაში გველეშაპი და გარსიაც თან ჩაიტანა, მაგრამ ის ისეთი უშიშარი და გაუტეხელი იყო, იმედს მაინც იტოვებდა ხალხი და, თუმცა ამ ამბის მერე ბევრს მიავიწყდა, ხოლო რაც გველეშაპის ხვრელში ვიღაც ჩავარდა და გადაკეტეს ზემოდან, რომ შემდეგში აღარავის სცოდნოდა ეს ადგილი, ამის მერე იშვიათად თუ ვინმეღა ახსენებდა გარსიას. სოფელი თანდათან ივიწყებდა და, ალბათ, მალე, სულაც დაივიწყებდნენ, ისევე როგორც ბევრი დაუვიწყებიათ დღემდე, თვითონ გარსიას რომ არ შეეხსენებინა თავისი თავი. ეს ამბავი ზაფხულის დღეს მოხდა:

მთელი სოფელი სათიბზე იყო გამოსული. მზის სხივებზე ბრჭყვიალებდნენ ალესილი ცელის პირები, გარსიას ცოლიც თიბავდა. დროდადრო ბალები შეეშველებოდნენ ხოლმე დაღლილ დედას. როცა ქალი ცელის ქნევით დაიღლებოდა და მეტი აღარ შეეძლო, ნათიბში ჩაჯდებოდა სულის მოსათქმელად, წამოცვივდებოდნენ იქვე მყოფი ბალები და ახლა ისინი იქნევდნენ სათიბ ბალახში ცელს.

ცხელოდა.

ასეთ სიცხეში არაქათის გამომცლელი იყო თიბვა და გარსიას ცოლშვილსაც მეტი აღარ შეეძლო, მაგრამ მაინც თიბავდნენ, ეშურებოდნენ, რომ ამინდის შეცვლამდე დაემზადებინათ თივა, თორემ თუ წვიმები დაიწყებოდა, მიწაში ჩაალპობდა ნათიბ ბალახს.

სათიბები სოფლის თავფერდობზე იყო და ხალხი შავად იყო შეფენილი.

გარსია თავის სათიბებს ერთ კვირაში თიბავდა-ხოლმე, მაგრამ ახლა უჭირდა იმის ცოლ-შვილს და მომხმარეც არავინ ჩანდა.

ის იყო, ერთხელ კიდევ უნდა შეესვენა ქალს ნათიბში, ბალებიც წაეტანნენ დედის ცელს, რომ გარსიას ხმა გაისმა მთელ სათიბებში:

- აი, მოგიკვდეთ მამა, შვილებო!

ქალი წამოხტა.

მიიხედ-მოიხედა.

ხალხმაც ყური მიუგდო ამ ხმას.

სათიბებში, პირდაპირ ცოლ-შვილისაკენ მოდიოდა გარსიას ლანდი, მოდიოდა ჩვეულებრივად, ფეხზემდგარი, როგორც კაცი, მოაბიჯებდა ისე, როგორც გარსიამ იცოდა. ყველაფრით გარსია იყო, თითქოს ჩაცმულიც იყო ლანდი, მაგრამ თანაც უხორცო იყო, ჩრდილი იყო, ოღონდ მიწაზე გართხმული კი არა, ადამიანებს რომ დაჰყვებოდა-ხოლმე, არა, ჩვეულებრივად ფეხზე იდგა. ჩვეულებრივად მოაბიჯებდა.

- მოგიკვდეთ მამა. შვილებო, რა დღეში ხართ. - კიდევ თავისებურად დაილაპარაკა გარსიას ლანდმა, მოვიდა, შვილებს ცელი გამოართა, სალესი გაუსვ-გამოუსვა და დაიწყო თიბვა.

ცოლ-შვილი შეშინებული შეჰყურებდა გარსიას.

გარსია თიბავდა, თან ცოლ-შვილს რაღაცას ელაპარაკებოდა, ხალხში კარგად არ ისმოდა ეს ხმა. მთიბლებმა თიბვას თავი ანებეს და გასიას მამულში მოგროვდნენ.

- აბა, როგორ ხართ, ხალხო, ხო ყველანი მშვიდობითა ხართ? - მიესალმა გარსია ხალხს.

- რა გვიჭირს, ავი დღე და წუთისოფელი არ გვაკლია, თვითონ როგორა ხარ? - თავის მხრით ეკითხებოდნენ და თან ეშინოდათ, აქამდე არ ენახათ ჩრდილის კაცი, ნაბიჯს გაუბედავად დგამდნენ წინ, როცა გარსია ვინმესკენ წამოვიდოდა და ხელს გაუწვდიდა ჩამოსართმევად. ისინი გრძნობდნენ იმის ხელის სითბოს, მაგრამ შეშინებულნი იყვნენ.

- შეპირებულ პურ-მარილზე როგორა ხართ? - იცინოდა გარსია.

- პირობა, პირობა არის, - თქვა ვილაცამ. თითქოს თანდათან მიეჩვივნენ კიდევ.

- სად იყავ. სად რა მოიხილე გარსიავ? - ჰკითხა ვილაცამ.

- ქვესკნელში. ქვესკნელის ქვეყანაში ვიყავ, - თქვა გარსიამ.

- იმით იყავი?

- ჰო, იმას ჩავყევი. აბა მე გზა სად ვიცოდი.

- რა ნახე, რა მოიხილე?

- რო ჩავედით, კი მეტანებოდა, მაგრამ ისე დაღლილი იყო, კუდის განძრევის თავიც აღარა ჰქონდა, როგორც კი თავი სამშვიდობოს დაიგულა, ჩაეძინა. გადმოვხტი იმის ზურგიდან და წაველ ფეხით, გავერიე იმათ ქვეყანაში.

გარსია ისეთ საოცრებებს ყვებოდა, უცებ მიიწურა დღე და ხალხმა ვერც კი გაიგო როგორ ჩამოწვა ღამე. გარსიას, როგორც კი ქვესკნელის ჰაერი ჩაისუნთქა, ნელ-ნელა შემოსდნობია ხორცი და ძვალი და უსხეულო გამხდარა. დანარჩენი ხალხიც ასევე უსხეულო ყოფილა იქ. კარგად მიუღიათ გარსია, ამასაც ძალიან მოსწონებია, მაგრამ ერთ რამეში ვერ შეჰგუებია ქვესკნელს: სავაჟკაცო საქმეები არაფრად მიაჩნდათ და არცრა იყო საამისო. გადაუწყვეტიათ ისევ აქ დაბრუნებულიყო, მაგრამ თურმე ნებას არ აძლევდნენ: წესი არ არის, აქ ჩამოსული, უკან დაბრუნდესო. ძალიან დავლონდი. ძალიან გული შამიწუხდა, ისე რო, მეტი არ შეიძლებაო.

ისევ იმ გველეშაპის ძებნა დაუწყია, იქნებ სადმე ვიპოვო, რამენაირად ზედ მოვახტე და შავალონ-შავაწუხო, თავი ისევ ზემოთ წავაყვანიხო. ველარ უპოვია. მთელი ქვესკნელი იმ გველეშაპივით წითელი იყო. მდინარეები და წყაროებიც წითელი მოდენილა. ცაც წითელი ყოფილა და მიწაც. მარტო ხალხი ყოფილა შავად, ლანდისფერი, ისეთივე, როგორც გარსია იყო ახლა. რო ველარ გაუძლია გარსიას, მერე კი უტდია თავი და ისეთი რამე ვქენი, ისეთ რაღაცაზე შევჯექი, ხრიალი აქ ამოვიტანეო. რა ქნა, ან რაზე შეჯდა არ ამბობდა, მერე ვიტყვიო.

თანდათან შეეჩვია ხალხი გარსიას.

ისიც მთელ ზაფხულს თიბავდა, სხვებთან ერთად დადიოდა სოფლის საქმეებზე, ერთი ეგ არის არ ჭამდა, მარტო წყალს დალევდა ხოლმე ხანდახან, წყალი რომ არ დავლიო არ შემიძლია, მზეზე გავშრებიო.

ასე მიილია ზაფხული.

დადგა ზამთარიც და ის-ის იყო უნდა მოსულიყო გაზაფხული, მოვიდა კიდეც, თოვლმა დნობა დაიწყო.

სოფელი მომავალი არჩევნებისათვის ემზადებოდა. კლუბში მოაწყვეს საარჩევნო უბანი და გამოაკრეს პლაკატები. ახლო-მახლო მყოფ სოფლებს ამ საარჩევნო უბანში უნდა მიეცათ ხმა და ესენიც ემზადებოდნენ.

არჩევნების დღისათვის ამზადებდნენ კონცერტს სკოლაში. სპეციალურ ლექსებს იზეპირებდნენ მოწაფეები. დანიშნულ დღეს წარმომადგენელსაც ელოდნენ რაიონიდან და ყველაფერი მზადდებოდა ისე, რომ არ შერცხვენილიყვნენ.

დადგა ეს დღეც.

სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარემ, კოფიამ ზარს ჩამოჰკრა და დაიწყო არჩევნები.

სოფლებიდან მოედინებოდა ხალხი, რომელთაც ერთ ოთახში აძლევდნენ ბარათებს და მერე ამ ბარათებს სადღესასწაულოდ აგდებდნენ წითელ ყუთში.

უკრავდნენ დოლ-გარმონს.

საარჩევნო ყუთთან რამდენიმე კაცი იჯდა: კოფია, რაიონის წარმომადგენელი, კოლმეურნეობის თავმჯდომარე და სკოლის დირექტორი.

არჩევნები მშვიდად, დოლ-გარმონის ხმაში მიდიოდა. სკოლის მოწაფეები მზად იყვნენ კონცერტისათვის. ლუკას ლექსი უნდა ეთქვა და მეათასედ იმეორებდა.

ალბათ, ყველაფერი მშვიდად ჩაივლიდა იმ დღეს, გარსიას რომ არ აეტეხა ერთი ამბავი. სადაც ბარათებს აძლევდნენ, იმ ოთახში თავისი ბარათი მოითხოვა გარსიამ. რა თქმა უნდა, ასეთი ბარათი არ არსებობდა და ყუთთან მყოფი კაცებისაკენ წავიდა გარსია.

- კაცო, კოფიავ, მე რატო არ მამლევთ ბარათს? - ჰკითხა გარსიამ კოფიას.

- შენ არ გეკუთვნის, - თქვა კოფიამ.

- რატომ? ვითომ რატომ?

- იმიტომ. რომმმ.. - დაიბნა კოფია.

რაიონის წარმომადგენელი გაოცებული შეჰყურებდა ლანდს, ხან კოფიას და ხანაც ცნობისმოყვარე ხალხს, ვერაფრით ვერ გარკვეულიყო რა ხდებოდა და რაკი ვერ გარკვეულიყო და ხალხიც ასე სერიოზულად ისმენდა თავმჯდომარისა და ამომრჩევლის ლაპარაკს, თვითონაც ცდილობდა სერიოზული იერი არ დაეკარგა.

- რატომ, რატომ არ მეკუთვნის? - იმეორებდა გარსია.

- იმიტომ რომ ამოგწერეთ.

- საიდან ამომწერეთ?

- საიდან და საბჭოდან.

- მერე, სად ჩამწერეთ?

- ეგ ჩემი საქმე არ არის..

- რატომ?

- იმიტომ, რომ ჩვენ აღარ გვეკუთვნის.

- შე მამაცხონებულო, თუ თქვენ აღარ გეკუთვნით, მა რატომღა მამუშავეთ ამ ზაფხულს კოლექტივის სათიბებში, შენ არ გამომიგზავნე კაცი, სათიბზე წამოვიდესო.

- მე კი არ გამოგიგზავნე და მე კი არ გამუშავე, აი, ამან გამოგიგზავნა, - კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს მოუღერა თითი კოფიამ.

- მაშ, გადასახადი რატომღა გამომიგზავნე ხუთ სულზე, თუკი ამომწერე, უჩემოდ ხომ ოთხნი არიან ჩემ ოჯახში.

- ეგ, შემლიათ, გავარკვევ, - თქვა კოფიამ.

- კარგი, მაშინ ერთი მაჩვენეთ, სად გიწერიათ რომ მოვკვდი, მაჩვენეთ ერთი სადა ვმარხივარ? ხო აქა ვარ არა? ხო მხედავს ხალხი არა? ხო ვშრომობ არა? მაშინ რატომ არ მამღვეთ არჩევანის უფლებას, იქნებ არ მომწონს ის კაცი, ვისაც ირჩევთ.

- აბა, აბა! ეგე მსხვილ-მსხვილებს ნუ ლაპარაკობ! - გაბრაზდა კოფია და ხელი დაჰკრა მაგიდას.

- ხალხოო! - რაღაცის თქმა დააპირა გარსიამ, მაგრამ კოფია წამოხტა და უყვირა:

- ხალხს ნუ მიბუნტებ! სასწრაფოდ გამოუძახეთ მილიციას!

ახლა კი წამოხტა რაიონის წარმომადგენელი და ის იყო დაიძახა, რაიონთან დამაკავშირეთო, რომ ამ დროს წამოავლო გარსიამ საარჩევნო ყუთს ხელი და გაიქცა.

- ყუთი დააგდე! - გამოედევნა კოფია.

იმას სხვებიც მიჰყვნენ.

გარსიამ სოფლის ორღობე აირბინა და სოფლის თავ მდგარ ქვითკირის ციხეში შეასწრო მდეგრებს, რომელთაც ცხვირწინ მიუხურა რკინის ჟანგმოდებული კარი და შიგნიდან გადაკეტა.

ხალხი გარს შემოეწყო ციხეს.

ვერავინ მოახერხა შიგნით შესვლა, ციხე მტკიცედ იყო ნაგები და თუმცა რამოდენიმე კიბე მოიტანეს სოფლიდან, მაინც ვერც ერთი ვერ შესწვდა იმ ადგილს, საიდანაც შეიძლებოდა შიგნით შესვლა.

ემახდნენ გარსიას დაებრუნებინა ყუთი, მაგრამ ის ხმას არ იღებდა.

დღე ილეოდა.

მოვიდა მილიციაც, მაგრამ ვერც იმათ გააწყვეს ვერაფერი. რამდენჯერმე ესროლეს კიდევ შიგნით, კარის ხვრელებიდან შესაშინებლად.

სალამო ხანს ციხის თავზე გადმოდგა გარსია, თან ისე, რომ ტყვია ვერ ესროლა და ჩამოსძახა კოფიას:

- მაშ, ამომწერეთ, არა?

- დააბრუნე ყუთი და ჩაგწერთ ისევ, - ხერხი იხმარა კოფიამ.

- ბარათს მამლევთ?

- ეხლავე გაგიშვებთ.

- კარიდან შიგნით შემომიგდეთ და როცა ჩავაგდებ მერე გაგიღებთ კარებს, თორე მერე ისევ მეტყვით არ გეკუთვნისო.

გაუმზადეს ბარათი და კარის ჭრილიდან შიგნით შეუგდეს.

გარსია დაბლა ჩავიდა.

კარგა ხანს არ გაღებულა კარი.

მერე ისევ ციხის თავზე გადმოდგა:

- ამ ბარათს მანამდე არ ჩავაგდებ, მანამ იმ კაცს არ მაჩვენებთ, ვისაც ვირჩევთ.

- ეეე, გაგიჟდი შენ? - გაუბრაზდა კოფიანი.

- რატომ, სერიოზულად ვამბობ, ვინ არის, რა არის, იქნებ არ მოგვწონს.

- შენ თუ არ მოგწონს, სხვებს მოსწონს.

- ვინ იცნობს, ასწიეთ ხელი, - გადმოსძახა გარსიამ ხალხს.

არავის ხელი არ აუწევია, იმათ გარდა ვინც წელან საარჩევნო ყუთთან ისხდნენ.

- აი, ხომ ხედავ, არავინაც არ იცნობს, - ჩამოსძახა გარსიამ კოფიას.

- მე ვიცნობ და გეუბნები ძალიან კარგი კაცია.

- შეიძლება, - თქვა გარსიამ.

- შეიძლება კი არა, კარგი კაცია.

- ალბათ, - ისევ ჩამოსძახა გარსიამ.

- მაშ, რაღა გინდა მეტი?

- ხომ უნდა ვიცნობდეთ.

- არ გვენდობით?!

- რა კაცია?

- მოწინავე აგრონომია თავის მეურნეობაში.

- სანამ აქ არ მოიყვანთ და არ გავიცნობ, არც კარებს გაგიღებთ და არც ყუთს დაგიბრუნებთ, - თქვა გარსიამ და ციხეში ჩაიმალა.

გარეთ მყოფნი საგონებელში ჩავარდნენ.

რაღაცა ითათბირეს.

სადღაც დარეკეს.

მერე ხალხი მოაშორეს ციხეს და დინამიტები ჩააწყვეს საძირკველში.

- ეეე! ციხეს აფეთქებენ! - თქვა ვიღაცამ.

- იცოდე აგაფეთქებს, თუ არ გამოხვალ, - შესძახეს გარსიას.

- მანამ იმ კაცს არ მოიყვანთ, არ გამოვალ, - გამოსძახა გარსიამ.

იმათ ცოტა ხანს კიდევ აცაღეს, და..

აფეთქების ხმამ გააყრუა მიდამო.

კარგა ხანს გუგუნებდა ხეობა, მთები ბანს აძლევდნენ ერთურთს. მერე ნელ-ნელა ჩაწყნარდნენ.

ჩამოდგა სიმშვიდე.

იმ ადგილას, სადაც ვინ იცის როდიდან მოყოლებული იდგა ძველისძველი ციხე, ქვაც კი აღარ ეგდო, მარტო მიწა იყო ღრმად ამოთხრილი.

გარსია აღარსად იყო.

მართალია, ზოგს ამის მერე ჯიუტად სწამდა, რომ გარსია ადრე თუ გვიან ისევ საიდანღაც დაბრუნდებოდა, მაგრამ აგერ უკვე რამდენი ხანია, ციხის არსებობაც კი დაავიწყდა ხალხს, გარსია აღარავის გახსენებია, მარტო ზოგიერთს თუ მოაგონდება და ისიც თავისთვის გაიელვებს ფიქრად წამიერად. ლუკასაც შიშმა გაახსენა.

ამ შიშით გავსილა მთელი ოთახი.

ღამეც შიშის თვალებით იყურება სახლში ფანჯრებიდან.

გასაქცევი არსაით არის.

და..

ერთხელ,

მეორედ,

არ უნდა ამაზე ფიქრი, მაგრამ ფიქრს ვერ დაიჭერს. თავისთავად მოდის, თითქოს ფიქრიც არ არის, ვიღაცის ხმაა, ვიღაც ჩააგონებს:

„მოკალი“.

ვინ?

თევდორე?

ლუკამ უნდა მოკლას?

ნუთუ ხსნის ერთადერთი გზა ეს არის? მაგრამ როგორ? ლუკას ხომ ჯერ მწერიც არ მოუკლავს შეგნებულად. მას ხომ ამის გაფიქრებაც ზარავს, იმაზე უფრო მეტადაც კი, ვიდრე მგლად მოქცევა, ანდა მგლებისგან შეჭმა არის.

როგორ უნდა მოკლას თევდორე?

რით უნდა მოკლას?

ხანჯლით?

ხანჯალი ხომ ჩაუანგულია.

ლუკამ იცის, რომ თოფით უფრო ადვილად კლავენ, მაგრამ რა არის ადვილი, ის რომ თოფის სასხლეტს გამოსწიო, თუ ის, რომ გამოწევა გადასწყვიტო.

ანდა სად არის თოფი?

იქნებ ცულით?

კარებს უკან ჩაუსაფრდება და..

არა! არა! ლუკა ამას ვერ იზამს.

მერე ხომ მთელი ცხოვრება ცოდვის წრეში უნდა იტრიალოს. სუ უნდა იწვალოს. მან ხომ ჯერ გადაწყვეტითაც კი არ იცის, რას უპირებს თევდორე.

„დაასწარი! დაასწარი!“ _ აქეზებს რაღაც იდუმალი ხმა, მაგრამ ვინ ჩასძახის ამას? იქნებ თევდორეს უხდის ვინმე სამაგიეროს.

თუ ლუკა თევდორეს მოკვლით თავს გადაირჩენს, მერე ხომ სულ უნდა ტანჯოს იმის ფიქრმა რომ ვერ გაიგო, სწორედ მოიქცა, თუ არა. იქნებ სწორედ ეს არის გზის გადაცდენა?

არა, ლუკამ როგორმე უნდა სძლიოს ასეთ ფიქრს.

- ლუკააა! - ისმის გარედან.

ლუკა შეკრთა.

ფიქრებიდან გამოარკვია ამ ხმამ.

- ლუკაა!

თევდორეა. თევდორე იძახის. რა უნდა? იქნებ სახლიდან გატყუება უნდა ლუკასი. იქნებ მოიყვანა დორაისხვევლები და ახლა უნდა აღსრულდეს ყველაფერი.

მერე რატომ სახლში არ შემოდის?

იქნებ ასეთ საქმეს ვერ ჩაიდენს იმ სახლში, სადაც მამამისის საწოლი დგას.

თუ მამის საწოლს პატივს სცემს, მაშინ..

მაშინ, ალბათ, არც არავითარი კავშირი აღარა აქვს დორაისხვევლებთან - გაუნათდა გონება ლუკას და კარი გამოალო.

- გამოდი, ლუკავ, რა დაგანახვო, - გამოსძახა გომურის წინ მდგარმა თევდორემ, რომელსაც გვერდით ძალღი ჩამოსკუპებოდა.

ლუკა მათთან მივიდა.

- შეხედე, - თქვა თევდორემ.

ლუკამ ცას შეხედა: ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა იყო და ვარსკვლავებს შორის ბრდღვიალებდა გავსილი მთვარე.

- ხედავ? - ჰკითხა თევდორემ.

- რას? - დაბნეულად იკითხა ლუკამ.

- ვარსკვლავებს.

- კი, - უფრო დაიბნა ლუკა.

- რაც თავი მახსოვს, ამ ცას ვუყურებ და ერთი რამ ვერ გავუგე იმ დალოცვილ ღმერთს, ამ ცაზე ასეთი სიმშვიდე და წესრიგი დაამყარა და კაცი სულს კი ვერაფერი მოუხერხა, - თქვა თევდორემ.

ძალიც ცას შეჰყურებდა, თითქოს ისიც ფიქრობდა.

- ერთ ამოცანას დაგიყენებ ლუკავ, აბა გამოიცან რა არის: არ მახსოვს და არ ვიცი.

ლუკა ჩაფიქრდა.

თევდორე გაღიმებული უყურებდა.

- ვერა, ვერ გამოვიცან, - თქვა ლუკამ.

- დაბადება და სიკვდილი, - აუხსნა თევდორემ.

ერთ ხანს ორივე ჩუმად შეჰყურებდა ცას. ლუკა გამოაცოცხლა ცივმა ჰაერმა და შორეულმა ვარსკვლავებმა.

- ვერც ვერასოდეს გავიხსენებთ და ვერც ვერასოდეს გავიგებთ, წამო, შევიდეთ სახლში და მივყვეთ ამ წუთისოფელს ლუკავ, - თქვა თევდორემ და სახლისაკენ წაუძღვა ლუკას.

ლუკა საკმაოდ გამოცოცხლებულიყო და ხალისით მიჰყვებოდა თევდორეს. ახლა მას ერთი სული ჰქონდა, როდის გააგრძელებდა თევდორე თავის ტყვეობის ამბავს. ასე ერთბაშად ეცვლებოდა ხასიათი, ხან შიში მოიცავდა, ყოვლისწამლევკავი შიში და ხანაც სურვილით აივსებოდა, სურვილით - გაეგო როგორ დააღწია თევდორემ ტყვეობას თავი.

„დააღწია კი?“ - გაჰკრავდა ეჭვი.

თევდორე არ ჩქარობდა.

სახლში შევიდნენ თუ არა, ლუკამ ვედარ მოითმინა და დააპირა ეკითხა, როგორ დააღწიე დორაისხეველებს თავიო, მაგრამ ისევ მოერიდა ამ კითხვას არ დაეფრთხო თევდორე და ისევ შორიდან მოუარა:

- ძია თევდორე!

- რა?

- თქვენ თქვით, თადეოზმა ქორას უთხრა მოგეკითხებაო, და მოეკითხა კიდევო, როგორ მოეკითხა?

- შვილს თუ მგელს?

- შვილსაც მოეკითხა?

- არ ვიცი.

- მგელსაც ხომ ასევე უთხრა.

- ხო, ორივეს ასე უთხრა და ჩემი თვალთ ვნახე როგორ მოეკითხა, შეიძლება შვილსაც მოეკითხა, შეიძლება ჯერ არა, მაგრამ რაკი ჩვენ წინამძღოლს მოეკითხა, ალბათ, თადეოზის შვილსაც მოეკითხება ადრე თუ გვიან. როცა ქორაი ჩვენს წინამძღოლად აირჩიეს, ყველაზე უფრო მაშინ გამოამჟღავნა თავი. საერთოდ ხო ასეა, წინამძღოლი ყოველთვის ჩანს და ვერ მალავს თავს, მარტო მგლებში კი არა, ადამიანებშიც ასეა. ყველა წინამძღოლი იმით რჩება ხალხის ხსოვნაში, რაც გააკეთა თავის წინამძღოლობისას. ზოგი ავად რჩება, ზოგი კარგად, ზოგსაც საერთოდ ივიწყებენ. მე მოწმე ვიყავი ომის მერე. ერთი წინამძღოლის სიკვდილი როგორ იდღესასწაულეს ამ ხეობის დედაკაცებმა. ერთსა და ორს რომ გაეკეთებინა ეს, ალბათ, ყურადღებასაც არავინ მიაქცევდა, მაგრამ რაც ამ ხეობაზე დედაკაცები იყვნენ, ყველას ერთი პირი ექნა, კლუბის შენობიდან გამოეტანათ იმ მრისხანე წინამძღოლის სურათი, ერთ მოედანზე თივით, ქათმის

საბუდარის მსგავსი საბუდარი გაეკეთებინათ, იმ საბუდარისაკენ მოჰქონდათ სურათი და კაკანებდნენ ქათმებივით:

კა-კა-კა-კა-კა-კა-კაა!..

- მეკვერცხე! მეკვერცხე! - გაჰკიოდნენ ზოგნი.

მიიტანეს, საბუდარში ჩადვეს სურათი, ზემოდან დაასხდნენ და ისევ აკაკანდნენ, თან ისევ გაჰკიოდნენ:

- მეკვერცხე! მეკვერცხე!..

კაცებს ჯერ ისევ ჰქონდათ იმ მრისხანე წინამძღოლის შიში და ძერა რომ მიჰფანტ-მოჰფანტავს ხოლმე ქათმებს, ისე ააწიოკეს.

მაშინ ვერ გავიგე, რატომ ეძახდნენ იმ მრისხანე წინამძღოლს მეკვერცხეს, ან რატომ ისხდნენ ზედ და რატომ კაკანებდნენ კვერცხისმდებელი ქათმებივით. კარგა ხნის მერე ვკითხე ერთ მოხუც დედაბერს და იმან მითხრა:

- მეკვერცხე არ იყო, აბა მა რა იყო? მეფე რომ იმით აცხოვრებს ქვეყანას, საბუდარზე კვერცხებს გამოეკიდება და ჩემნაირებს სახლში არაფერს გაუჩერებს, მეფე კი არა, მეკვერცხეა.

- მერე ის ხომ მეფე არ იყო.

- შენ რაც გინდა, ის დაუძახე.

- ზედ რატომღა ესხედით სურათს და რატომ კაკანებდით?

ჩვენ ქათმები ვიყავით და საბოლოოდ რომ გამძლარიყო, ვითომ კვერცხებს ვუდებდით, - თქვა ქალმა, სავსებით დარწმუნებულმა იმაში, რომ ის მრისხანე მბრძანებელი, ერთ დროს ქვეყანას რომ აზანზარებდა, სინამდვილეში ერთი მეკვერცხე იყო და მეტი არავინ. ასე სწამდა ამ ქალს, ასე ხედავდა მისი თვალები და გონებაც ასე უჭრიდა. სამარეშიც ასე ჩავიდა.

მე შევეცადე, გამემართლებინა ის წინამძღოლი და ვუთხარი:

- იმიტომ გართმევდათ რომ შემდეგში გაჭირვება აღარ გენახათ-მეთქი.

- როცა მიჭირს, მაშინ არ უნდა წამართვა, თორემ.. - აღარ დაამთავრა დედაბერმა, წავიდა, გამცდა, წაცუცხუნდა.

იქნებ ქორას არც უწია თადეოზის ცოდვამ, მაგრამ წინამძღოლობის დროს კი მოუხდა ეს ამბავი:

დილიდან ვუთვალთვალებდით ცხენს.

ლურჯა ცხენი იყო, მკვრივი აღნაგობის, შუბლზე თეთრი ნიკორი აჩნდა. დილით გამოუშვა პატრონმა სოფლიდან და ნელ-ნელა, ძოვით მოუყვებოდა ფერდობს აღმა, ფერდობის ზემოთ, თხილიანებში კი ჩვენ ვიყავით ჩამალულნი.

მზეზე უბრწყინავდა ცხენს გავსილი გავა.

თვალს ვერ მოსწყვეტდი, ისეთი სანახავი იყო. რაც უფრო გვიახლოვდებოდა, მით უფრო გვეკარგებოდა მოთმინება. თითქმის სულ ახლოს მოვიდა, თავი მაღალ ბალახებში ჰქონდა ჩამალული და სძოვდა. ერთი სული გვექონდა როდის შემოვეწყობოდით წრეზე. წინამძღოლის ნიშანს ველოდებოდით. იმ დროს ქორაი იყო წინამძღოლი. მართალია ჯერ დღე იყო, მაგრამ რაკი ტყის პირას იყო ცხენი, შეიძლებოდა თავდასხმა. ასეთი საკბილო ჯერ არ გვენახა. ცხენი ბევრჯერ მოგვიქცევია წრეში, ბევრისთვის კბილიც გაგვიკრავს, მაგრამ ასეთი ლამაზი ცხენი ჯერ არ გვენახა. ერთხელ იყო, ჯღუნაის წინამძღოლობისას, აგვისტოში მოვიდა თოვლი, ისეთი დიდი თოვლი მოვიდა, იალაღებზე გამოშვებული ცხენების რემა, ერთი მაღალი მთის წვერზე დარჩა, ვეღარც პატრონები ადიოდნენ ზვავის შიშით ცხენების ჩამოსაყვანად და ვერც ცხენები ბედავდნენ მთიდან დაშვებას. აყვევით სერს და მთის წვერს შემოვეწყვეთ წრეზე. დღე იყო, ხალხი გვიყურებდა სოფლებიდან. ხანდახან თოფებს ისროდნენ ჩვენს შესაშინებლად, მაგრამ საზოგადო იყო და შიშით ვერავინ ბედავდა ცხენების საშველად წამოსვლას. ცხენებმაც დაგვინახეს და ატეხეს ჭიხვინი. ჩვენ მზითვამთბარ თოვლში სიარული გვიჭირდა და ნელ-ნელა მივიწევდით ყმულით, მაგრამ მშველელი ჯერ არ ჩანდა. უკვე გამოდარებული იყო და აგვისტოს მზე ჩახჩახებდა ცაზე, გვიჭირდა წყლიან თოვლში სიარული.

როგორც იქნა, მივალწიეთ მწვერვალს.

ცხენები ჭიხვინით ემებდნენ თავქვე გასაქცევს, მაგრამ ყველა გზა მოჭრილი გვექონდა მათთვის. უცებ ერთმა იმარჯვა და გასხლტა, გაგვექცა, იმას მიჰყვა დანარჩენი რემა. ჩვენც აღარ დავახანეთ და დავახტით ზურგებზე. შეშინებული ცხენები ჭიხვინით დაემზნენ სოფლებისაკენ. ფაცას თავისი კაზახური ქუდი ჩამოეფხატა, მთის წვერზე გადმომჯდარიყო და იქედან გადმოგვეყურებდა მშვიდად, როგორ ვისხედით ცხენებზე და მივაჭენებდით თოვლში ქვემოთ. ყველანი იმას ვცდილობდით, როგორმე არ ჩამოვარდნილიყავით და დაგვესუსტებინა ცხენი. ისინი კი სოფლებისაკენ მიგვაქროლებდნენ ჭიხვინით და არ ვიცი რით დამთავრდებოდა ფაცას რომ არ აეტეხა სერზე ყმული. ჩვენ ყური არ ვათხოვეთ ფაცას ყმულს, მაგრამ წინამძღოლი ჯღუნა გადმოხტა ცხენიდან და ატეხა იმანაც საგანგაშო ყმული. ეს იყო ბრძანება და თანაც გამაფრთხილებელი ნიშანი, რაზეც თავი ვანებეთ ცხენებს და ყველა მიწაზე ჩამოვხტით,

წინამძღოლთან შევიკრიბეთ და გავხედეთ: სოფლებიდან თოფებით შეიარაღებული ხალხი მორბოდა ჩვენსკენ. ძლივს მოვასწართ უკან გაქცევა. უკანიდან მოგვაყარეს ტყვიის წვიმა. მოვკურცხლეთ რაც კი შეგვეძლო და მახლობელ ტყეში შევაფარეთ თავი. ფაცა ჯერ ისევ სერზე იჯდა და ქუდჩამოფხატებული გადმოჰყურებდა მიდამოს. იმის გარშემო კი დარბოდა ერთი პატარა კვიცი, თოვლში ეფლობოდა და ვერ ბედავდა მთიდან დაშვებას. ფაცა ყურადღებასაც არ აქცევდა, ჩაფიქრებული გადმოჰყურებდა ქვეყნიერებას. როგორც იქნა, გაბედა კვიცმა და ქვემოთ დაეშვა ცხენების ნაკვალევზე. ფაცა სალამომდე იჯდა სერზე. ჩვენ ტყეში ვუცდიდით და იმ დღის მერე რატომღაც ვერიდებოდით ცხენებზე თავდასხმას. ახლა კი, ფერდობზე ჩვენსკენ მოვნიტ მომავალმა ლურჯთვირთველა ლამაზმა ცხენმა ისევ აგვიშალა საღერღელი. ველოდით, როდის აიქნევდა ქორაი ტოტს; მაგრამ იმან გვანიშნა, თქვენ აქ იყავითო, თვითონ კი გახობდა ზურგზე. ცხენი დაფრთხა, მაგრამ ქორაი მაგრად ჩაებლაუჭა იმის ფაფარს და კბილები ჩაასო. დაიჭიხვინა ცხენმა და სირბილით დაეშვა სოფლისაკენ. ქორაი, ეტყობა, ისე გააბრუა სისხლის სუნმა, ვერც კი გაიგო საით მიაჭენებდა ცხენი და ასე სისხლსდაწაფებული ცხენის ჭენებას მინდობილი, გრიალით შევარდა სოფლის ორღობებში.

კარგა ხანს სოფლიდან ყვირილი, სტვენა და თოფების სროლის ხმა ისმოდა. მერე ცოტა ხნით ჩაწყნარდა სოფელი და კიდევ რომ გამოხდა ხანი, დავინახეთ, როგორ გამოვიდა სოფლიდან ხალხი. აღმა ამოდიოდნენ და თოკებით ქორას მოათრევდნენ. სოფლის თავ, ერთ ბებერ იფანთან შეჩერდნენ, ხის ტოტზე ჩამოჰკიდეს ქორაი და კარგა ხანს რომ იყაყანეს, წავიდნენ.

სალამომდე ასე ვიყავით ჩამალულნი. ვხედავდით როგორ აქანავებდა ქარი ხეზე თოკით ჩამობმულ ქორას. ხის თავზე ტრიალებდნენ ყვავ-ყორნები.

ჩვენ ისევ ცოცხალი გვეგონა ქორაი და ღამეს ველოდებოდით. რომ დაღამდა, კარგა ხანს კიდევ ვერ ვხედავდით ქვემოთ დაშვებას. მერე თანდათან წავედით და ახლოს რომ მივედით, ხის ძირიდან რამოდენიმე მელია გაფრთხა.

ქარი ქროდა.

უსულოდ ქანაობდა ჩვენი წინამძღოლი.

გავიფანტეთ.

იმ დღის მერე, აღარც გავკარებივართ სოფელს.

სანამ მორიგი შეკრება შესდგებოდა დორაისხევში, მანამდე უწინამძღოლოდ დავხეტიალობდით ორ-ორი, სამ-სამი და ვინც რას გავხდებოდით, იმით ვირჩენდით თავს.

სწორედ იმ დღეებში ჩავცვივდით ორმოში მე და ორი სხვა მგელი. ერთს ღენჯა ერქვა, მეორეს ქალობა. ქალობა ახალგაზრდა ლამაზი მგელი იყო და იმ ხანებში ღენჯა გამიჯნურებული იყო ქალობაზე, გვერდიდან არ სცილდებოდა და რაკი ჯანიც მოსდევდა საამისოდ, სხვასაც არავის აკარებდა ახლომარეთ. ერთი ორჯერ კი გაუბედა ქორამ, მანამ ცოცხალი იყო, ქალობას გაარშიყება, მაგრამ ქალობამ შორს დაიჭირა და ქორამ აშკარად ვეღარ გამოიყენა წინამძღოლის ძალაუფლება.

ქორა რომ ხეზე ჩამოჰკიდეს და დავიქსაქსენით, ჩვენ სამს მოგვიხდა ერთად ყოფნა. მთვარიანი ღამე იყო, ჯაგებში მივრბოდით და უცებ მიწა გამოგვეცალა ფეხქვეშ, დავტრიალდით და სამივე ერთ უშველებელ ორმოში ჩავვარდით. ფსკერამდე რომ ჩავაღწიეთ, ერთმანეთს დავეხეთქეთ და ჯერ აზრზე არ ვიყავით რა მოხდა ჩვენს თავს, წამოვხტით გასაქცევად დაზეზებულები. სად გაიქცევი, ორმოში ხარ; ავებდატეთ, უკან ჩამოვცვივდით. კარგა ხანს ვწვალობდით, ბრჭყალებით ვფხოჭნიდით მიწას. ერთხელ, თითქმის შუამდეც კი მივალწიე, მაგრამ ბრჭყალებში ღონე აღარ მეყო და ზურგით დავეხეთქე ფსკერს. თვალებიდან ნაპერწკლები წამომცვივდა, წამოვჯექი. მალა ავიხედე. ორმოდან უფრო საშინელი მომეჩვენა გავსილი მთვარე და კედელს ავეკარი. ღენჯა და ქალობა კარგახანს ცდილობდნენ, როგორმე ამოზობდებულებიყვნენ ორმოდან, მაგრამ გათენებისას იმათაც იმედი გადაწყვიტეს და ცისაკენ თავაწეულები ჩამოსხდნენ.

ვიცოდით, ასეთ ორმოებს მონადირეები თხრიდნენ ნადირის დასაჭერად და ყოველთვის ვერიდებოდით. იმ ღამეს კი რატომღაც ვერ შევამჩნიეთ, ისე იყო ხის ფოთლებითა და ბალახებით შენიღბული ზემოდან.

ინათა.

დასვენებულებმა კიდევ ვცადეთ ამოსვლა, მაგრამ ისე გვტკიოდა ბრჭყალები, მალე თავი მივანებეთ და ერთმანეთს შევხედეთ.

თევდორემ ლუკას შეხედა.

ლუკამ თვალი ვერ გაუსწორა, თავი დახარა.

ცოტა კიდევ რომ ინათა, ზემოდან ნაბიჯების ხმა შემოგვესმა. გავიტრუნეთ, ორმოს კედლებს ავეკარით იქით-აქეთ. ნაბიჯების ხმა თანდათან ახლოვდებოდა და ჩვენს თავზე შეწყდა.

ავიხედეთ.

მონადირე ჩამოგვეყურებდა.

კუდები ამოვიძუეთ.

უცებ, არ ვიცი, ეტყობა, ორმოს ნაპირზე ფეხი თუ გაუსხლტა, თავდაყირა წამოვიდა მონადირე და ჩვენს შორის ზღართანი მოადინა. თოფი არ ჰქონდა, ეტყობა ზემოთ გაუვარდა.

ისიც ისევე უცებ წამოვარდა, როგორც ჩვენ წამოვცვივდით ჩამოვარდნისას და გასაქცევად მოემზადა, მაგრამ სად გაიქცეოდა; მალევე მოეგო გონს და თვალებზე ხელები აიფარა.

ჩვენ ადგილზე ჩამოვსხედით და დავუწყეთ ყურება. ის შეშინებული თვალებით ხან ჩვენ გვიყურებდა და ერთიანად კანკალებდა, ხანაც ზემოთ იყურებოდა.

მზე ამოვიდა.

ვისხედით გაუნძრევლად და ის ჩვენ გვიყურებდა, ჩვენ იმას არ ვაცილებდით თვალს. მხარილლივ თოკი ჰქონდა გადაკიდებული. ეტყობა საჭიროების შემთხვევაში ამ თოკს მოაბამდა ხოლმე ზემოთ მდგარ რომელიმე ხეს და მეორე ბოლოთი ორმოში ეშვებოდა. ახლა ვეღარ მოასწრო, რაღაცა შემთხვევამ, თუ ბედისწერამ მოწყვეტით ჩამოაგდო ჩვენთან.

მზემ ორმოშიც ჩამოიხედა.

ჩამოცხა.

ჩვენ ერთი კვირის ნაშიმშილები ვიყავით და ძლივს ვიკავებდით თავს რომ არ ვცემოდით მონადირეს, მაგრამ რაღაცა მგლური ბუნება არ გვაძლევდა იმის ნებას, ამ შემთხვევაში კაციც ჩვენნაირ განსაცდელში იყო ჩავარდნილი და, მართალია, შიმშილით თვალები გვქონდა ამღვრეული, მაინც არ ვეკარებოდით მონადირეს. შეიძლება, შეეყვარებულეხს ერთმანეთის სიყვარული არ აძლევდა ასეთი ნაბიჯის გადადგმის უფლებას.

მე?

მე რაღა მაკავებდა?

იქნებ ის, რომ ჩემ სულში ჯერ კიდევ ენთო ადამიანი.

არ ვიცი.

მონადირე კი ისეთი საწყალი თვალებით შემოგვყურებდა, თითქოს თვითონვე არ ამოეთხაროს ეს ორმო.

შეწყალეხას გვთხოვდა იმისი მზერა.

მზე გადაიხარა.

მიიწურა ის დღე.

ჩამოლამდა.

ორმოში სიბნელე ჩამოწვა.

ჩვენ ვისხედით, მონადირე ველარაფერს ხედავდა. ზურგით ორმოს კედელს ეკვროდა. ჯიბიდან პატარა დანა ამოიღო და გახსნა. ეტყობა ამით აპირებდა თავდაცვას. ალბათ, არ იცოდა რომ ვხედავდით, თორემ დანას იმ წუთში აღარ დამალავდა, როცა მთვარის პირველმა სხივმა მკრთალად გაანათა ორმო. მონადირემ იმ წუთას გადამალა პატარა დანა და ისევ საცოდავი თვალები შემოგვაფეთა.

ორმო თანდათან გაანათა მთვარის შუქმა.

ჩვენ ჩუმად ვისხედით და შევყურებდით ერთიმეორეს. ღენჯა და ქალობა გვერდებით აჰკვროდნენ ერთუროს, ხანდახან თავებს გადახრიდნენ და წაეალერსებოდნენ ერთმანეთს, მერე ეტყობა ისევ გაახსენდებოდათ სადაც ვიყავით, ისევ ახედავდნენ ზემოთ.

მონადირე იყო შუახნის კაცი, გამხდარი. მკვეთრი ნაკვთებით და წვრილი თვალებით, რომლებითაც ახლა შეშინებული შემოგვეყურებდა.

ჩუმად ვისხედით.

უცებ ორმოში ჭრიჭინობელა ჩამოხტა და მოჰყვა ჭრიჭინს. ხტუნავდა, ეტყობა გასასვლელს ეძებდა, მაგრამ ვერ პოულობდა.

მთელი ღამე ჭრიჭინობელას ძახილში გავლიეთ. ხანდახან წაგვთვლემდა, მაგრამ, უცებ შევკრთებოდით, მონადირესაც წასთვლიმა რამდენჯერმე.

ინათა.

ჭრიჭინობელამ მღერა შეწყვიტა.

დილის ჰაერმა შიმშილი გაგვიძლიერა.

ისევ ჩამოდგა ორმოში მზის სხივი.

მერე მოიღრუბლა.

ელვა დაიკლავნა.

იქუხა.

წამოვიდა კოკისპირული წვიმა.

ზემოდან თქეში მოდიოდა და ფსკერზე გროვდებოდა, მიწის გული ვერ ასწრებდა წყლის ჩანთქმას.

თანდათან ძლიერდებოდა წვიმა.

ახლა უკვე წყალში ვისხედით, მარტო თავები გვქონდა ზემოთ ამოწეული და ისე შევყურებდით ერთიმეორეს.

ჭრიჭინობელა წყლის ზედაპირზე დაცურავდა.

აღარ ჭრიჭინებდა.

როგორც უცებ წამოვიდა წვიმა, ასევე უცებ გადაიღო.

მზემ ისევ გამოანათა.

წყალიც თანდათან დაიშრიტა და ისევ მშრალზე დავრჩით.

ისევ ისე შემოგვყურებდა კაცი.

ჩვენ, რა თქმა უნდა გვშიოდა.

ისევ მიილია დღე.

ისევ ჩამოწვა სიბნელე.

ისევ გახსნა კაცმა პატარა დანა და მთვარე რომ ამოვიდა, ისევ დამალა.

ისევ ამღერდა ჭრიჭინობელა.

ისევ ინათა,

და..

კაცმა ნელ-ნელა წამოიწია, თან ჩვენ გვიყურებდა.

ადგა.

პატარა დანით საფეხურების კეთება დაიწყო ორმოს კედელში. საოცარია, ამხელა ორმო ამოეთხარა და ახლავს გაახსენდა საფეხურების გაკეთება. ეტყობა თოკით ჩამოეშვებოდა ხოლმე აქამდე და მიწაც თოკით აჰქონდა ვედროებით.

დანით მიწას თხრიდა. მაინც ვერ გვენდობოდა და დროდადრო უკან იყურებოდა. ჩვენ უხმოდ ვუყურებდით.

თანდათან ზემოთ წავიდა.

ერთ ადგილას ფეხი დაუცურდა და გულადმა დაეცა ჩვენს წინ. დაბლიდან ამოგვხედა მიწაზეგართხმულმა. საცოდავი თვალები ჰქონდა.

ძლივს წამოიწია.

წამოდგა.

ისევ აუყვა საფეხურებს.

ისევ თხრა დაიწყო.

ჩვენ მას შევყურებდით, ახლა მარტო მისი იმედილა გვქონდა.

რაც უფრო ზემოთ მიდიოდა მონადირე, მით უფრო გახარებული თვალებით უყურებდნენ ერთურთს შეყვარებულები.

- ავა, ძელს ჩამოუშვებს და იმას ავყვებით, - ეუბნებოდა ქალობას ღენჯა და გაფაციცებული შევყურებდით ზემოთ.

არასოდეს დამავიწყდება ის სიხარული, რაც ღენჯას და ქალობას ედგა თვალებში, როცა კაცმა ბოლო საფეხური გამოთხარა, ფეხი შედგა და ზემოთ ავიდა.

ამოვისუნთქეთ.

კაცი ერთ წუთს გაქრა.

-ეტყობა ძელისთვის წავიდა“.

გაფაციცებული შევყურებდით ზემოთ.

ისევ გამოჩნდა კაცი.

ჩამოგვხედა.

თოფი ჩამოგვიშვირა და გვესროლა!

ერთხელ.

მეორედ.

მესამედ.

ორმოში წამლის კვამლი და სუნი დატრიალდა.

კიდევ იქუხა.

აღარაფერი მახსოვს.

რალაცამ ცეცხლივით გამიარა.

აღარ მახსოვს.

გონი დავკარგე.

არ ვიცი რამდენ ხანს ვიყავი ასე. გონს რომ მოვედი, წამოწევა დავაპირე. წამოვწიე თავი და ჯერ ისევ ზემოთ ავიხედე. მონადირე აღარსად ჩანდა. მიმოვიხედე: ჩემს გვერდით ეყარნენ დახოცილი ღენჯა და ქალობა, წინა თათები ერთმანეთისათვის გადაეხვიათ და თითქოს ეძინათ. ვერ წამოვდექი. დაჭრილი ვიყავი, სისხლი ჯერ კიდევ მდიოდა და ღონე მელეოდა. ისევ დავკარგე გრძნობა და მაშინღა მოვედი გონზე ორი კაცი ზემოთ რომ მიმათრევდა თოკებით.

- მაშინვე გამიკვირდა, როგორც კი ჩავხედე და წითელი მგელი დავინახე, - ამბობდა ერთი, - თავი ველარ შევიკავე და შიგ არ ჩავვარდი!..

- მერე როგორ სისხლივით წითელია?!.

- ჰო, იმიტომ არ მოვკალი, ამას ცოცხლად უფრო კარგი ფასი ექნება.

- ორმოში რომ ვიყავი, სუ იმაზე ვკვლევდი, სად გამერტყა ტყვია, რომ არ მომკვდარიყო.

- კიდევ მაგაზე ფიქრობდი?

- როცა მივხვდი რო აღარ მერჩოდნენ..

- ოო, რა მძიმეა.

ამომათრიეს.

შეყვარებული მგლები იქვე ეყარნენ.

მე პირი მქონდა ღვედებით შეკრული. არ მახსოვს, როდის ამიკრეს, ეტყობა უგრძნობი რომ ვიყავი, მაშინ შემიკრეს, რომ არ მეკბინა.

ერთმა ღენჯა გაატყავა, მეორემ - ქალობა.

ტომარაში ჩამსვეს და მერე ხურჯინის ერთ თვალში ჩადებული გადამკიდეს ცხენზე.

ცხენი ფრთხებოდა.

ფრუტუნებდა.

ტომრიდან რომ ამომსვეს, მთელი სოფელი გარს მეხვია.

ჯოხებს მიჩიჩხინებდნენ, აქეთ-იქიდან ქვებს მესროდნენ ბალღები.

- გაანებეთ თავი! - გაბრაზდა ის მონადირე, ვინც დამიჭირა.

რამდენიმე დღე საბძელში ვყავდი ჯაჭვით დაბმული. ოდნავ მოუშვებდა ხოლმე ჩემ პირზე შემოჭერილ ღვედებს, რომ სალაფავი შემეჭამა, მაგრამ იმასაც არ ვჭამდი.

მერე ჩამსვეს მანქანაში და ქალაქში ამომყოფინეს თავი.

რამოდენიმე ხანს ზოოპარკში ვიყავი გამომწყვდეული და მოდიოდა და მოდიოდა ჩემ სანახავად ხალხი.

იდგნენ.

მიყურებდნენ.

ერთხელ ერთ კაცთან წამიყვანეს და იმის სახლში გამომამწყვდიეს გალიაში.

ის კაცი ყოველ დილით მოდიოდა, დგებოდა ჩემ წინ და მიყურებდა, მკვლევდა, სწავლობდა ჩემს ქცევებს.

ასე გაგრძელდა ერთ თვემდე.

ვგრძნობდი, რაღაც ძალას იღებდა ჩემგან ის კაცი.

მერე ისევ ზოოპარკში დამაბრუნეს.

სანატრელი გამიხდა ხროვაში ცხოვრება.

ერთი რამ კია საინტერესო, მთელი ამ ხნის განმავლობაში ის თივის ალდახი, ყელზე რომ შემაბეს დორაისხვევლებმა და გამონასკვეს, თან მქონდა და არავის არ შეუნიშნავს, ან ხედავდნენ და ყურადღებას არ აქცევდნენ, ან შეუმჩნეველი იყო, სხვა ვერ ხედავდა, არ ჩანდა. მაშინ რა ვიცოდი, რომ მთელი საიდუმლო, ჩემი მგლობისა, იმ გამონასკველ ალდახში იყო.

რა არ გადამხდა, რა არ გადავიტანე.

ბოლოს დამეპატრონა ერთი პროფესორი, რომელიც დაკვირვებას აწარმოებდა ჩემზე. არა, ნამდვილი ჯოჯოხეთი მაქვს გამოვლილი, და ეს ყველაფერი იმ ცოდვებისათვის, რაც მგლად მოქცევამდე მქონდა ჩადენილი.

ბატონ პროფესორს (ასე ეძახდნენ მას) ჰყავდა თანაშემწეები, რომლებიც დამაწვენდნენ მაგიდაზე, შემკრავდნენ ღვედებით და შემიერთებდნენ დენს. ვმაგმაგებდი, ვხტოდი, მინდოდა ყმული ტკივილისაგან, მაგრამ, პირი აკრული მქონდა.

- კარგია! - იძახდა ბატონი პროფესორი.

იყო შემთხვევა, როცა პროფესორის არყოფნის დროს რამოდენიმე ბიჭი შემოსულა იმ ოთახში, სადაც ჩემი გალია იდგა. შენი ტოლები იქნებოდნენ ლუკავ. შემოვიდოდნენ, შიგნიდან ჩაკეტავდნენ კარს, იდგნენ საათობით ჩემს გალიასთან, მიყურებდნენ და ხარხარებდნენ:

- ბიჭო, ბიჭო, შეხე რა საკაიფოაა!

- აუუუ რა მასტიააა!

იძახდნენ და გაუთავებლად ხარხარებდნენ. ერთხელ რაღაც ნემსი მიჩხვლიტეს და ევე, წავედი ცაში. ვუყურებდი იმ ბიჭებს და მეჩვენებოდა, რომ ჩემს წინ მგლები იდგნენ, შემომყურებდნენ და ხარხარებდნენ.

ბატონი პროფესორი კი სულ ერთიდაიმავეს გაიძახოდა:

- კარგიაა! ძალიან კარგიაა!

რა იყო კარგი, ვერ ვგებულობდი.

ასე გაგრძელდა ერთ ხანს და ერთხელაც იმ პროფესორთან ერთად, ოთახში ის კაცი შემოვიდა, ერთი თვის მანძილზე ყოველდღე რომ მიყურებდა სახლიდან გასვლისას.

მოვიდა, შემომხედა.

რადაც უთხრა პროფესორს, ვერ გავიგონე.

- კი ბატონო! დიდი სიამოვნებით! - მომესმა პროფესორის ხმა. აშკარა იყო, ჩემზე ჰქონდათ საუბარი, მე მიყურებდნენ.

ლამით მანქანაში ჩამსვეს და ქალაქიდან გამიყვანეს.

გამიშვეს.

გავიქეცი.

ძლივს მივაგენი ხროვას.

ისევ ჩავუდექი წინამძღოლს კვალში და სოფლისაკენ წავყევი ძუნძულით.

როცა დორაისხევში მორიგ სამსჯავროზე წარვდექი, ის კაცი, ვინც მე გამომიშვა ქალაქიდან, იქ დავინახე, მე კი დილეგში ჩამაგდეს იმის გულისათვის, რომ ტყვედ ჩავვარდი და კარგა ხანს უსმელ-უჭმელი ვეგდე იქ.

დორაისხევში მბრძანებელი შეიცვალა და გამომიშვეს.

დასუსტებული გავყევი ხროვას.

ლუკას ჩასთვლიმა.

თავი ჩაჰკიდა.

- ლუკა! - ხელი მოჰკიდა თევდორემ.

- ჰა? - ძილში იკითხა ლუკამ.

- გემინება ლუკა?

ლუკას უკვე ეძინა..

შემკრთალს გაელვიძა. ლოგინში იწვა და თევდორე აღარსად იყო. ის-ის იყო თენდებოდა.
წამოჯდა.

თავი შეათვალიერა.

რა მოხდა?

როგორ ჩაეძინა?

ნეტავი ძილში ხომ არ მოაჯადოვეს? არა, ისევ ადამიანის ფორმა აქვს, ფეხებიც ლუკასია, ხელებიც, ისევ ლუკაა, მაგრამ თევდორე?

ალბათ სძინავს.

ცოტა ხანს ლოგინიდან ადევნებდა ფანჯარაში თვალს, როგორ ნათდებოდა თანდათან.

- ლუკაა! - მოესმა შიგნიდან თევდორეს ძახილი.

ლუკამ ყური მიუგდო, ხომ არ მომეჩვენაო.

- ლუკაა! არ გაგიღვიძია ლუკა?! - ისევ მოისმა თევდორეს ხმა.

- ჰო, ძია თევდორე, გავიღვიძე, - გაეპასუხა ლუკა და ლოგინიდან წამოდგა, ასევე ტანსაცმელგაუხდელად ჩაეწვინა თევდორეს ლოგინში წუხელ.

- შემოიხედე, ლუკავ, ცოტა ხანს.

ნეტავ რა უნდა თევდორეს? რატომ თვითონ არ გამოდის, რატომ ეძახის იქიდან ლუკას, შემოიხედეო.

დორაისხვევლები ხომ არ არიან იქ?

მერე და, თუ არიან, განა ვერ გამოვა თევდორე, თვითონ ვერ შეიყვანს ლუკას.

- რას შვრები ლუკავ, რატომ არ შემოდიხარ?

ლუკამ ნაბიჯი გადადგა კარისაკენ, ხელი წაავლო სახელურს, მაგრამ ღონე არ ეყო რომ შეეღო.

„რაც მიწერია, არ ამცდება“, - გაიფიქრა უცებ და მიაწვა კარს.

თევდორე ლოგინში იწვა.

- დილა მშვიდობისა, ლუკავ! - მიესალმა ის ლუკას.

- ღმერთმა მშვიდობა მოგცეს, ძია თევდორე!..

- რო აღარ მაძლევს, ლუკავ, აღარ მივყევარ, მაწვალეხს, წასასვლელი პირი მაქვს და აღარც ვრჩები, აღარც მივდივარ.

- რა დროს წასვლაა, ძია თევდორე.

- ვეღარ ავდექი ლოგინიდან, ლუკავ, ჯანი აღარ მომდევს. გატეხილი ვარ, ამ ბოლო დროს სუ ავადა ვარ; დილასაც დავაპირე ადგომა, მაგრამ აჰა, ვერა, აღარ მომყვება ასობა, - წამოწევა დააპირა თევდორემ და ვერ წამოიწია, ისევ ლოგინს მიენდო.

ხის საწოლი, სადაც თევდორე იწვა, კვამლისაგან იყო გაჭვარტლული. ზედ ლამაზი ორნამენტები ამოეჭრა ხელოსანს. თითქოს ლუკამაც სიმშვიდე იგრძნო ამ საწოლის დანახვაზე. სკამზე ჩამოჯდა.

- ეს ლოგინილა მიყუჩებს ტკივილებს, ლუკავ, თორემ რაც მე გადამიტანია, რა ადამიანისშვილის გადასატანია ის. ვინ იცის, ბოლომდე მგლადაც კი დავრჩენილიყავ, სამივე ყინული რომ არ ჩამომეგდო ერთი შეყმუვლებით და წინამძღოლი არ გავმხდარიყავი. თითქმის აღარაფერი მახსოვს ადამიანისდროინდელი. წინამძღოლი რომ გავხდი, წავიგდე მკერდი წინ და წავუძეხი ხროვას სოფლისაკენ.

იმ დღეს ერთ ცხვრის ფარას ვუთვალთვალეთ. საღამოთი ბაკში შეყარეს ცხვარი მეცხვარეებმა და ღამე რომ ჩაღრმავდა, ქობში შევიდნენ დასადინებლად.

მიწაზე გავწექი და დანარჩენებმაც მე მომბაძეს.

ხოხვით მივედით ფარეხამდე.

ძალლებმა ვერაფერი ვერ გაგვიგეს.

საჭირო იყო, ვინმე ბაკში გადამხტარიყო და იქედან დაეფრთხო ფარა, რომ ცხვრის ფარას თვითონ ეპოვა გარეთ გამოსასვლელი და სიბნელეში რომ გაიფანტებოდა ფარა, მანამ მწყემსები შეაგროვებენ, თითო მგელს, თითო ცხვარი მაინც შეგვხვდებოდა. ყველა მგელის ბაკში გადახტომა კი სარისკო იყო, რა იცი, ხიფათს არ სძინავს, სიფრთხილეს საჭირო. წინამძღოლი ვიყავი და მე გადავწყვიტე ბაკში გადაფრენა. დანარჩენი მგლები, იქვე შორიახლოს ჩაწოლილები მელოდებოდნენ.

მაღალი იყო ბაკის ღობე.

გადასახტომი მანძილი მოვზომე.

ავიწიე და გადავევლე ზემოდან ღობეს. უცებ რაღაცას გამოვედე, მარგილზე იმ ყელგამონასკვეული ბალახების ალდახით ჩამოვეკიდე, მგლადმონათელისას რომ შემაბეს ყელზე.

ცხვარი დაფრთხა.

ძაღლებმა ყეფა ატეხეს.

მე მარგილზე ვარ ჩამოკიდებული და ვიხრჩვები, თვალთ მიბნელდება, ვიხრჩვები..

ქოხიდან გამოცვივდნენ მეცხვარეები, ატეხეს ყვირილი.

უცებ ყელზეგამობმული ალდახი გაწყდა და ცხვრის ფარაში დავეცი.

იმწუთას წამოვხტი და გაქცევა დავაპირე, მაგრამ რას გაიქცევი, მგელი აღარა ხარ, შიშველ-ტიტველი ადამიანი ვდგავარ ფარაში.

მოცვივდნენ მეცხვარეები, საცემლად შემომეხვივნენ, მაგრამ მხედავენ შიშველი კაცი ვდგავარ.

გაოცდნენ.

მეც კარგა ხანს აზრზე ვერ მოვდიოდი.

შემიყვანეს ქოხში, ჩამაცვეს თავიანთი ტანსაცმელი.

მოვუყევი ჩემი ამბავი.

დამეძინა.

იმ ღამეს კიდე მესიზმრა მამაჩემი, ახლა უკვე გახარებული სახით მიყურებდა და მეძახდა: - ყვავილი იპოვე, შვილო, ყვავილი, თორემ არ მოგასვენებენ.

მანამდეც, რამდენჯერ მეძახდა ამას, მგლად ყოფნის დროსაც, ჩავთვლემდი თუ არა, შეწუხებული სახით წარმომიდგებოდა და, ყვავილი იპოვე, ყვავილიო, მეძახდა. მგელი ვიყავი და აზრი ვეღარ გამომქონდა ამ ხილვებიდან. ცოტა ხანს მთებს შემოვირბენდი ყვავილს ვსუნავდი და მგონი უფრო ვთელავდი ფეხით, ეგ იყო და ეგ. ახლა კი, როცა ისევ ადამიანი გავხდი, გამეღვიძა თუ არა, გამოვემშვიდობე მწყემსებს და წამოვედი. იმ

დღიდან ვეძებდი ისეთ ყვავილს, მამაჩემი რომ აყვავდა და მერე ქარმა მიმოაბნია. კარგად დრო იყო იმის მერე გასული, ზამთარიც ბევრი გამოიარა დედამიწამ და ზაფხულიც, ველარსად ვნახე ის ყვავილი. ერთ დღეს კი სულ შემთხვევით წავაწყდი კალობანზე, სახლის ჭერხოში, შებოლილ ხეებს შორის იყო გაჩხერილი ეს ერთი ცალი. ეტყობა ქარმა შეაგდო იქ. ჩამოვიღე და გულზე დავიკერე. იმის მერეღა დამიმშვიდდა სული. აღარ მეშინოდა. თუ სადმე მგლები წამაწყებოდნენ, დაინახავდნენ თუ არა ამ ყვავილს, კუდამოძუებულნი გარბოდნენ. ეეე, ჯანი აღარ მომდევს ლუკავ, თორემ შემოვივლიდი ამ ყვავილით მთელ ქვეყანას. გატეხილი ვარ, გატეხილი, შენნაირი ჯეილი უნდა ასეთ საქმეს, მე რა, ეტყობა ამ ყვავილითღა მიდგა ჯერჯერობით სული, თორემ გზაზე ვდგავარ, მივემგზავრები.

ლუკაც ჩუმიად ათვალიერებდა ოთახს და სულში რაღაც დიდ სიმშვიდეს გრძნობდა. უკვე განთავისუფლებულიყო მტანჯველი ეჭვებისაგან.

- წადი ლუკავ, საქონელს თივა დაუყარე და ხბოებს მოაწოვე, - სთხოვა თევდორემ.

ლუკა გარეთ გამოვიდა.

მზე ამოდიოდა.

მოწმენდილ ცაზე ღრუბლის ნატამალი არსად ჩანდა, ლუკამ საბძლიდან თივა აიღო და ძროხებს შეუტანა გომურში, შემოღობილიდან ხბოები გამოუშვა და ისინიც იმავე წუთას ეცნენ დედებს ცურებში. ლუკამ ოთახიდან ვედრო გამოიტანა, ძროხა ჩამოწველა, ცეცხლზე დაადგა და ადუღებული რძე დააღვეინა თევდორეს.

მოხუცს ძალიან უხაროდა ლუკას ყურადღება, სახეზე სიამოვნების ნათელი ფერები გადასდიოდა. თვალეები უბრწყინავდა.

- ერთიც არ დაიზარო, ლუკავ, ქვემოთ სოფელში ჩადი, ჩემი ძმა იკითხე და უთხარ თევდორე ცუდად არის-თქო, თორემ ისე სუსტადა ვგრძნობ თავს, შენ არ ჩაგაკვდე ხელში, წერა-მწერლისას რას გაიგებ, მომზადებული დავხვდეთ, - მშვიდად ლაპარაკობდა თევდორე, - მგლების ნუღარ გეშინია, წუხელ გაყინა თოვლი და საზოვარი აღარ არის, მგზავრები დაიწყებენ მიმოსვლას. ძალი აუშვი და თან წაიყოლე, მაგასთან ნურაფრისა შეგეშინდება, პირველი სოფელი სადაც შეგხვდება, იქ ცხოვრობს ჩემი ძმა.

თითქოს, სიმშვიდესთან ერთად, რაღაც სხვა ძალასაც გრძნობდა ლუკა. სადღაც გამქრალიყო შიში, მიდიოდა გაყინულ თოვლზე და ძალი მიჰყვებოდა უკან.

მზის სხივებში ბრწყვიალებდა ხეობა. გზაზე მგზავრები მიმოდიოდნენ. სიცოცხლის ნიშანწყალი უბრუნდებოდა არემარეს.

ვერც კი გაიგო, როგორ გაიარა თევდორეს ძმის სახლამდე ლუკამ გზა. იმის დამახილზე სახლიდან თევდორეზე უფრო ხნიერი კაცი გამოვიდა.

- ვინ გინდა ძიას კაცო? - ჰკითხა ლუკას.
- ლეგო მინდა.
- ლეგო მე ვარ.
- თევდორემ გამომგზავნა ამომხედო.
- ცუდად არის?
- ჰო, შეუძლოდ არის.
- ეხლავე, შვილო, წამო, სახლში შემოდი, სანამ მოვემზადები.
- არა, გარეთ დაგიცდით, კარგი ამინდია.

ლეგო სახლში შებრუნდა.

ლუკამ ცხენოსნებს მოჰკრა თვალი. თავის სოფლები იცნო და იმათკენ წავიდა.

- ე, ლუკავ, შენა ხარ?! - გაუკვირდა იმათ.
- ჰო, რა გიკვირთ.
- რა ვიცი, რამდენი ხანია დაკარგული ხარ, სოფელში აღარ ამოდიხარ, გაგიტკბა ქალაქი.
- რას იზამ, ტკბილია და, - გაიცინა ლუკამ. იმათაც გაიცინეს.
- სახლში მოდიხარ?
- არა. ჰო, ჰო, სახლში მოვდივარ, - დაიბნა ლუკა.
- წამო, ბარემ ცხენებითა ვართ, სამანქანედ, რა ვიცი, როდის გაწმენდენ თოვლს გზაზე, შენ კი ხარ დაჩვეული მანქანით სიარულს და ლოდინი მოგიწევს.
- დამელოდეთ, ეხლავე მოვალ, - უთხრა ლუკამ და ლეგოსაკენ გაიქცა.

- ძია ლეგო, მე სოფელში წავალ და თევდორეს უთხარ, მალე ამოვალ-თქო, ჩვენებურები მელოდებიან ცხენებით, აი, ძაღლი წაიყოლეთ, - უცებ ლუკა შეკრთა: ლეგოს ულამაზესი გოგონა ედგა გვერდით. თითქოს მთელი სიცოცხლე ამ გოგოს ეძებდა ლუკა.

- კაი, შვილო, ვეტყვი, - თქვა ლეგომ წყნარად და გზას დაადგა, გოგოც თან გაჰყვა.

ლუკა ცხენოსნებს გაჰყვა.

- ზაფხულში არ ამოხვედი და რაღა ამ დიდთოვლიანობისას მოგინდა სოფელი? - ჰკითხა ერთმა.

- რა ვიცი, ეგრე მოხდა, - უთხრა ლუკამ და მერე თვითონ შეეკითხა:

- თქვენ საით ყოფილხართ?

- საბჭოში ვიყავით, ექიმი გამოვიძახეთ რაიონიდან, საქონლის ექიმი.

- ექიმი რად გინდათ?

- რა ვიცი, საქონელი უცოფდებათ ხალხს, გიჟებივით დარბიან და საჩურგნელად გვეტანებიან. ამას წინებზე ერთი კოჭლი მგელი საიდანმე შემოხვეწილა სოფელში და რასაც კი გაწვდა, დაუკბენია საქონელი, ეტყობა ცოფიანი იყო, ისეთ დღეში ვართ, აღარ ვიცით რა ვქნათ, დედაშენსაც გაუცოფდა ძროხა. ახლოს ვეღარ ვეკარებით, გიჟებივით დარბიან. ახლა თუ ხალხსაც გადაგვედო, დავიღუპებით. რაიონში დავრეკეთ, შეგვპირდნენ სასწრაფოდ ამოვალთო.

- ვერა ყოფილა კარგი ამბავი.

- ხო, ლუკავ, მაგიტომაც გეუბნები, რაღა ეხლა მოგინდა-მეთქი სოფელში წამოსვლა, ყოფილიყავი იქ, ჩვენ არა ვკმარვართ აქ რომ ამ დღეში ვართ?

სოფელი, სადაც ლუკა უნდა დაბადებულიყო, წმინდა ადგილად ითვლებოდა, ამიტომ მშობიარე ქალები სოფლიდან მიდიოდნენ და სადმე, სოფლიდან მოშორებით აჩენდნენ შვილებს. მართალია ბევრი რამ შეცვლილიყო უკვე სოფელში, ბევრი ძველი წეს-ჩვეულება დავიწყებასაც მისცემოდა უკვე, მაგრამ ამ წესს ჯერ ისევ ძველებურად ინახავდნენ და როგორც კი სამშობიარო ტკივილი იგრძნო, ლელამ სახელდახელოდ გამოჰკრა პატარა ფუთა და თავისი მამისახლთ სოფლისაკენ მიმავალ გზას დადგა. ჯერ დააპირა ვინმე მეზობელი ქალი გაეყოლებინა, მაგრამ იმ დროს სახლში არავინ იყო და იქნებ როგორმე მამისახლამდე მივალწიო დაღამებამდეო, აჩქარდა.

ბინდდებოდა.

გზა ხეობას მიუყვებოდა ზემოთ, ბუსარჭილისაკენ.

უჭირდა ლელას სიარული. ერთი-ორი გვიანი მგზავრიც შემოეყარა და ფეხმძიმე ქალი რომ დაინახეს, გაკვირვებულებმა ჰკითხეს:

- ხომ დაგიღამდება, რამ დაგაყენა გზაზე?!..

- არა უშავს, ჩქარა ვივლი, - მიუგო ლელამ და ფეხს აუჩქარა.

ნელ-ნელა ბინდდებოდა, მამისახლთ სოფელი ჯერ კიდევ არ ჩანდა.

შემომგლისფერდა.

ლელამ მეტი ვეღარ შესძლო და ერთი წამოყუდებული კლდის ქვეშ ჩაიკეცა უღონოდ.

იმ საღამოს დაიბადა ლუკა.

კლდის თავზე არწივი ჩამომჯდარიყო და ჰყეფდა.

ლელას არწივის ყეფა რადაცნაირი სიმხნევით ავსებდა და შიშს უფრთხობდა. მალე მთვარეც გადმოდგა და გაანათა კლდის ქვეშ ყველაფერი. ლელას ლუკა ჩიქილაში გაეხვია და აწოვებდა. სიჩუმე იყო, მარტო არწივი ჰყეფდა კლდის თავზე მთელ ღამეს და თითქოს დედა-შვილს ჰყარაულობდა. დილაუთენია კი ისევ მამისახლისაკენ მიმავალ გზას დაადგა ლელა და ორმოცი დღე დაჰყო მშობლებთან, ამის მერე კი უკვე უფლება ჰქონდა ქმრის სოფელში დაბრუნებულიყო და წამოვიდა.

მამა აღარ ახსოვს ლუკას. ჯერ კიდევ აკვანში წოლილა, როცა მამა სანადიროდ წასულა და ეტყობა მიუვალ მყინვარებში გადაიჩენა, აღარ დაბრუნებულა უკან.

ბევრი ეძებეს, მაგრამ ვერსად მიაკვლიეს. ამაოდ ჩასძახოდნენ მყინვარებში მონადირეები:

- გუჯიაა! გუჯიაა!

გუჯია არსად ჩანდა, მყინვარების საკუთრება გამხდარიყო საბოლოოდ.

ასე იყო, როცა ვინმე კარგი მონადირე უგზო-უკვლოდ იკარგებოდა და ხალხს არ უნდოდა მისი სიკვდილის დაჯერება, ათასნაირ ამბებსა თხზავდნენ, ათასნაირ ამბებს იგონებდნენ და სოფელში ისე ჰყვებოდნენ, ნელ-ნელა იჯერებდა ხალხი. ასე იქმნებოდა ასეთ მონადირეებზე ლეგენდები, ზღაპრები.

გუჯიაზეც დაიწყო ხალხმა ლაპარაკი და იქამდის მივიდნენ, ერთი დედაკაცი შვილებს ფიცულობდა, ისე დაწვრილებით უყვებოდა დანარჩენებს ლუკას დაბადებას, თითქოს თვითონ ყოფილიყო ამ ამბის შემსწრე.

- მაგათი მოდგმა ხომ ნაწილიანია, - ჰყვებოდა ქალი, - ლუკას მამაც ნაწილიანი იყო, ჩემი დედამთილი მიყვებოდა, გუჯია რომ დაიბადა, მე შევესწარი, მარცხენა მხარზე ნიშანი ჰქონდა, ფრთებგაშლილი არწივი ეხატაო. ლელას დედამთილს იმ წუთში შეუხვევია შვილი, რომ სხვებს არ დაენახათ ეს, მაგრამ ჩემ დედამთილს, მაინც დაუნახავს. ლუკასაც ახატია ასეთი არწივი და აბა თუ გინახავთ ერთხელ, როდესმე სახალხოდ გაეხადოს ლელას მისთვის პერანგი. ეგ არაფერი, ღვთის ნაწილია და ღვთისგან არის, ლუკასთან ერთად გველი დაბადებულა, ერთ ძუძუს რომ ბალღს აწოვებდა, მეორეს გველი სწოვდა. ისე უვლიდა, ისე ჰყავდა მიჩვეული, სამკალზე რომ წავიდოდა და ბალღს მძინარეს დატოვებდა აკვანში, ბალღი ტირილს დაიწყებდა, გველი პირში კუდს ჩაუდებდა და აწოვებდა. ერთხელაც, ასეთ დროს შესულა გუჯია სახლში, რომ გველი ახვევია აკვნის ტარზე და ბალღს აჩუმებს კუდით. მოუკლავს გუჯიას ის გველი და გარეთ გამოუგდია. ლელას რომ მოკლული გველი უნახავს, კინაღამ გაგიჟებულა, გუჯიასათვის დაუწყია ჩხუბი, რატომ მოჰკალიო. ამდგარა გუჯია და სანადიროდ წასულა..

ისე ჰყვებოდა ამ ამბავს ქალი და სხვებიც ისე უგდებდნენ ყურს, თითქოს ერთი ტყუილიც კი არ ერია შიგ. ლუკას ჩამომავლობას მართლაც ჰქონდა ღვთაებრივი ნიშანი, მართლა ეხატა ლუკას მარცხენა მხარზე ლურჯად მხრებგაშლილი არწივი, რომელიც ხანდახან მკრთალად განათლებოდა, იმ ღამითაც მართლა ჰყეფდა არწივი, როცა ლუკა დაიბადა, მაგრამ გველის ამბავი, აქაური დედაკაცების ფანტაზიის ნაყოფი იყო.

იმ დღეებში ლელა შეუძლოდ იყო და გუჯია იმიტომაც წავიდა სანადიროდ, რომ მეუღლისათვის ჯიხვის ხორცი მოეტანა. წავიდა და ნისლიან ამინდში გადაიჩეხა ჯიხვების არვეს გადევნებული.

ახლა კიდევ ერთი კაცი ჰყვებოდა სოფელში:

- გავხედე, მონადირეა, მწვერვალზე მიდის ზემოთ. უცებ ფეხი მოუსხლტა და ქალამნის ჯღანით დაეკიდა. რა ვქნა, კაცო, ვუყურებ, შველა მწადია, მაგრამ რას მიეშველები, როგორ ახვალ იქ, ან ის როგორ ავიდა, მიკვირს ბეწვით ჰკიდია იმის სიცოცხლე კლდეზე. თუ გაწყდა, მოგჭამა ჭირი, წამოვა ძირს. ვუყურებ ესე გაოგნებული და გაწყდა კიდევ, წამოვიდა ჰაერში, მაგრამ აღარც კი დაცემულა კლდეზე, ჰაერშივე იქცა არწივად და აფრინდა.

- ეჰჰეჰეჰე! - გაკვირვებით იძახდნენ დანარჩენები და თითქოს არც იმათ შორის ეპარებოდა ვინმეს ეჭვი, ის კი არა და გამოჩნდა ვიღაც კაცი, რომელიც ჰყვებოდა, როგორ ჩაუვარდა ომის დროს გერმანელებს ტყვედ გუჯიასთან ერთად.

- ჩვენთვის დამლა უნდა დაესვათ ტანზე გერმანელებს. ტანსაცმელი რომ გაგვხადეს და გუჯიას მხარზე გამონათებული ფრთებგაშლილი არწივი დაინახეს ჰიტლერთან წაიყვანეს, - ჰყვებოდა ის კაცი და თანაც ისე რომ, ვითომ თვითონვე ესწრებოდა ჰიტლერისა და გუჯიას საუბარს.

- ჰიტლერი რომ დარწმუნდა, რომ თანდაყოლილი ჰქონდა გუჯიას მხარზე არწივი, ჰკითხა:

- გამარჯვებას ხომ მიწინასწარმეტყველებ, ხომ გავიმარჯვებ?

- არა, დამარცხდები, - უთხრა გუჯიამ.

- დახვრიტეთ! - ბრძანა ჰიტლერმა და დასახვრეტად გაიყვანეს ეზოში გუჯია.

ის იყო, უნდა ესროლათ გერმანელებს, ითვლიდნენ კიდევ აინ, ცვან... რომ ამ დროს გუჯია არწივად იქცა, ფრთები აიქნია და ცაში აიჭრა. ისინი ჯერ გაოგნდნენ, მერე არწივს დაუწყეს ჰაერში სროლა, მაგრამ ის უკვე შორს იყო.

- ეჰეჰეჰე! - ისე გაკვირვებული იმახდნენ მსმენელები, არც კი შეჰპარვია ეჭვი არავის, არც კი დაფიქრებულან, რომ თითქმის ომის დამთავრებისასდა წაიყვანეს, ჯერ კიდევ პირტიტველა გუჯია ომში და როდისდა მოასწრო ან ტყვედ ჩავარდნა, ან ჰიტლერთან კაბინეტში წინასწარმეტყველება. ანდა როგორღა მოიქცა არწივი ისევ ადამიანად.

- ეჰეჰეჰე!

- აბა-ბააა!

იმახდნენ კაცები გაკვირვებული სახეებით.

- მე ჩემი თვალთ ვნახე, როგორ აჰყავდა ერთ არწივს ჰაერში გველები და იქედან ახეთქებდა კლდეებზე, ალბათ ის იყო, - ირწმუნებოდა ერთი ახალგაზრდა მწყემსი.

ჭორი ჭორს მოსდევდა და ლეგენდა ლეგენდაზე იქმნებოდა. ლუკას მომავალზეც ბევრს წინასწარმეტყველებდნენ, მაგრამ ცალკე იმ ამბავმა, რომ ლუკა ჩვეულებრივი ბიჭი იყო, არაფრით არ გამოირჩეოდა თავის თანატოლებისაგან და ცალკე გუჯიას დაკარგვიდან დროის გასვლამაც ნელ-ნელა მიავიწყა ეს ამბები ხალხს.

ლელა დიდი გაჭირვებით ზრდიდა შვილებს. ლუკა თავის დაზე ოთხი წლით უმცროსი იყო.

- მართლა არწივი ახატია შენ ძმას მარცხენა მხარზე? - ხანდახან რომელიმე თანატოლი გოგო თუ ჰკითხავდა მას და ისიც, ამით დაინტერესებული, ეხვეწებოდა მას ეჩვენებინა

მისთვის არწივი და როცა ძმის მხარზე ცისფრად გამონათებულ ფრთაგაშლილ არწივს ნახავდა ჩუმად უყვებოდა გოგოებს:

- ახატია, კი, ახატია!

- რას აკეთებს? - უკვირდათ მათ.

- ვინ, არწივი?

- ჰო.

- კვიის და გასაფრენად ემზადება, - იტყუებოდა გოგო.

ეს იყო ადრე, ბავშვობაში, მერე ამის შესახებ დაც აღარაფერს ეკითხებოდა, თვითონ ლუკასაც არწივის ფორმის ლაქად მიაჩნდა თავის მხარზე გამოხატული არწივი.

არაფერი ისეთი საოცარი და მნიშვნელოვანი არ იყო. არაფერს ეს ნიშანი არ სცვლიდა ლუკას ცხოვრებაში.

ერთმა თანასოფელელმა ახლაც დააპირა ეკითხა ლუკასთვის ამის შესახებ, მაგრამ ის ვერ მოიფიქრა როგორ ეკითხა და როცა უთხრა:

- იცი, რა მინდა გკითხო ლუკა?

- რა?

- ისაა, აი, ცოფი ხალხზედაც გადადის საქონლიდანო, მართალია? - სხვა თემაზე გადაიტანა კაცმა კითხვა.

არ ვიცი, - უთხრა ლუკამ.

- ამას საიდანღა ეცოდინება, ბაღია ჩვენთან შედარებით, სად უნახია ამისთანები, - თქვა მეორე ცხენოსანმა.

- რა ვიცი, ქალაქში გავლილ-გამოვლილია.

- ქალაქში საქონელი არც არი, - თქვა ისევ იმ ცხენოსანმა.

სოფელს რომ მიუახლოვდნენ, კლდეში გადამალული თოფები გადაიკიდეს ცხენოსნებმა და ისე წავიდნენ სოფლისაკენ. უნდოდა ეკითხა ლუკას, ნადირისგან თუ გემინოდათ, თან რატომ არ გქონდათ წამოღებული იარაღი და სოფელში რაშიღა გჭირდებათო, მაგრამ აღარ ჰკითხა. იარაღს ყველა მალავდა და არც უყვარდათ ამ თემაზე შეკითხვები,

ადარც ლუკამ ჰკითხა არაფერი. ის იყო, უნდა შესულიყვნენ სოფლის ორღობეში, რომ ერთი გაცოფებული ხარი, ყვირილით გამოექანა მათკენ. პირდაპირ მოდიოდა პირზე ქაფმოდებული.

ცხენოსნები შედგნენ. თოფები შეაყენეს.

ტყვიასავით მოჰქროდა ხარი.

- ნუ გეშინია, ლუკავ, თქვა ერთმა ცხენოსანმა და გამოჰკრა თოფის სასხლეტს. ხარი ადგილზე დატრიალდა. ახლა მეორე ესროლა. ხარი დაეცა. კიდევ ბლაოდა. კიდევ ესროლეს. გაჩუმდა.

- შენი ხარიც ასე მოვკალით გუშინ, ლუკავ, დედაშენმა ბევრიც იტირა ამაზე, ლუკას გაზრდილი იყო. კიდევ კარგი იქ შევესწართ და ლელას არა დაუშავა-რა.

- რატომ ხოცავთ? - ჯერ კიდევ ვერ გარკვეულიყო ლუკა.

- გაცოფებულნი არიან და კაცს ეტანებიან, მაგიტომაც დავარეკინეთ რაიონში, ადარ ვიცით რა გვეშველება, საქონელი ჯანდაბას, ხალხსაც არ გადადოს, სახლებში ვართ ჩაკეტილები და თუ დროზე გავიგეთ რო ვინმეს ძროხა უნდა გაცოფდეს, ხო კარგი, მაშინვე ვესვრით, თუ ვერ გავიგეთ და ასე დავგდევენ საჩურგნელად.

ლელამ ძალიან გაიხარა შვილის დანახვით. მარტო იყო, ლუკას დამ ინსტიტუტი რომ დაამთავრა რაიონის სკოლაში გაანაწილეს მასწავლებლად. ლელამ ტირილით შესჩივლა ბიჭს შენი ხარი გაგვიცოფდა და თოფით მოვკალითო.

- ვიცი, დედი, ვიცი, - ამშვიდებდა ლუკა.

იმ საღამოს რამოდენიმეჯერ კიდევ გავარდა სოფელში თოფი. რომ ჩამოლამდა ავად დაიარა სოფელში ხმამ. შიოჯაურიანთ ტეფაიც გაცოფებულა. ძლივს მოასწრეს და ბნელ ოთახში გამოკეტესო.

დილით წყალზე გაიყვანა საქონელი ხალხმა და თან თოფებით ჰყარაულობდნენ, რომელი ძროხაც წყლის დანახვაზე შეკრთებოდა, იმას მალე ცოფიც გამოაჩნდებოდა. ასეთებს იქვე ესვროდნენ. დანარჩენი საქონელი მოკლულს ეხვეოდა და სისხლის დანახვაზე ღრიალებდა.

იმ დღეს ჩამოვიდნენ რაიონის წარმომადგენლები და ეს ამბავი რომ იხილეს სასწრაფოდ მიიღეს ზომები. იმავე დღეს გაწმინდეს ბულდოზერებით გზაზე თოვლი და სოფლის გარშემო გააკეთეს სახელდახელო საგუმბაგოები.

კიდევ ვიღაც ქალი და კაცი გაცოფდნენ იმ დღეს.

უკვე საშიში იყო მთელი სოფელი. ერთმანეთის შიშით, სახლებიდან გარეთ ვეღარ გამოდიოდნენ.

მესამე დღეს ჯარი შემოერთყა სოფელს, საგუშაგოებში დაბანაკდნენ და ხმის გამაძლიერებლებით გამოუცხადეს სოფელს, რომ მანამ ყველაფერს არ გამოიკვლევდნენ და სპეციალური ბრძანება არ იქნებოდა, არავის გაებედა სოფლიდან გასვლა.

მდინარის ნაპირებთანაც მოაწყვეს რამოდენიმე საგუშაგო და აუკრძალეს მდინარეზე საქონლის ჩაყვანა. ეს სწორი გადაწყვეტილება იყო, მდინარე ხომ ქვემოთაც მიდიოდა და საშიში იყო ქვემოთაც არ გავრცელებულიყო ცოფი.

სოფლის გარშემო წრე შეიკრა. ხალხი ერთი პატარა წყაროს ანაბარა დარჩა, აქედან მიჰქონდათ სასმელი წყალიც და ჯანსაღ საქონელსაც აქედან უზიდავდნენ ვედროებით.

ხალხს ხმის გამაძლიერებლებით გამოუცხადეს საქონელთან არავითარი კონტაქტი არ ჰქონოდათ, მაგრამ ისე იყვნენ თავიანთ გაზრდილ ძროხებს მიჩვეულნი, ენანებოდათ იმათი უპატრონოდ დატოვება.

კიდევ რამდენიმე კაცი გაცოფდა სოფელში. ვინც კი ჯანსაღად იყო, იმათ ნაბრძანები ჰქონდათ გამოცხადებულიყვნენ სპეციალურ ჯიხურში, სადაც ცოფის საწინააღმდეგო ნემსებს უკეთებდნენ, მაგრამ ამ ნემსების მიღების მერე უფრო გახშირდა ცოფიანი ხალხი და ახლა იშვიათად ვინმეღა ემორჩილებოდა ამ ბრძანებას. ზოგიერთებმა წყაროს წყალზეც დაყარეს ეჭვი. წყაროს ზემოთ საფლავები იყო და ვიღაცამ თქვა: ცოფი იმიტომ გავრცელდა, მგელმა კი არ დაკბინა საქონელი, წყაროს წყალში მკვდრების ნაჟური წყალი ერევა და ის გვაცოფებსო.

ზოგმა დაიჯერა და ახლა თოვლის წყალსღა სვამდნენ, მაგრამ არც ეს იყო მთლად საიმედო, თოვლი აქა-იქ შეღებილი იყო გაცოფებული და თოფებით დახოცილი საქონლის სისხლით, თანაც მზიანი ამინდები იდგა და დღითიდღე დნებოდა.

ჩაკეტილ წრეში იყო სოფელი მოქცეული, არავის უშვებდნენ ამ წრის გარეთ. ხედავდნენ როგორ აიყარა ხალხი ახლო-მახლო სოფლებიდან და წავიდა, გაერიდნენ აქაურობას. უყურებდნენ სახლის ფანჯრებიდან და არ შეეძლოთ გაქცევა. ბედს იყვნენ მინდობილნი, საკუთარ ჭერქვეშ გადარჩენის იმედი ჰქონდათ და ერიდებოდნენ ტყვიით სიკვდილს. იმის მერე უფრო ვეღარ ბედავდნენ გაპარვას სოფლიდან, რაც შეეყვარებულები დახოცეს საზღვართან.

თეთრუაის ბიჭს შეეყვარებული ჰყავდა.

სამი დღის მთვარესავით ლამაზი იყო გოგო.

ბიჭს გიორგი ერქვა, გოგოს ნინო.

სოფელში ცოფი მძვინვარებდა. სოფელში არ იყო წყალი.

მეზობლები ვეღარ ენდობოდნენ ერთმანეთს, ყველას ერთმანეთის ცოფისა ეშინოდა. სოფელში თანდათან ილეოდა ჰური. მკვდარს აღარავინ ასაფლავებდა თავის წესზე. სოფელში ჩამდგარიყო დიდი შიში. და..

ამ სოფელში:

ცხოვრობდა ბიჭი და გოგო.

იმათ შორის ერთი სიყვარული.

უნდა გადარჩენილიყო ეს სიყვარული.

უნდა აყვავებულიყო. უნდა გამრავლებულიყო.

გოგოს ბიჭის იმედი ჰქონდა, ბიჭი ძლიერი იყო.

გოგოს თვალში ბიჭს ყველაფერი შეეძლო, უძლეველი იყო. და სთხოვა გოგომ ბიჭს სიყვარულის გადარჩენა.

ბიჭმა სოფლის გარშემო შემოვლებულ ალყას გახედა:

შეაჟრჟოლა. გოგოს არ შეუმჩნევია ეს, გოგოს თვალში ბიჭი უძლეველი იყო.

- რა ვქნათ? - თვალებში უყურებდა გოგო ბიჭს.

- გავიქცეთ, - ამბობს ბიჭი, თან საგუშაგოებზე წამომდგარ ჯარისკაცებს გაჰყურებს.

- ახლავე? - თრთოლვით ამბობს გოგო.

- დაბინდებისას, - პასუხობს ბიჭი.

დაბინდებამდე თივაში არიან ერთმანეთს ჩახუტებულნი.

ბინდდება. სოფლიდან ფეხაკრევით გადიან ბიჭი და გოგო, თოფების ხმა ისმის.

დილით, ასევე ფეხაკრევით მოასვენებდნენ სოფლისაკენ ბიჭსა და გოგოს.

ამის მერე უფრო დაშინდა სოფელი. ახლა თითქმის აღარც კი ფიქრობდნენ გაქცევაზე. სოფელს თანდათან ერეოდა ცოფი. თოვლიც თანდათან დნებოდა. მარტო ჩალხიას უხაროდა ასეთ ჩაკეტილ გარემოცვაში ყოფნა.

რამოდენიმე წლის წინ ორი ხევსური მოკლა სოფლის ზემოთ ჩალხიამ თოფით. თვითონ დახვრეტას გადაურჩა, მაგრამ თხუთმეტი წლის თავისუფლებას კი გამოეთხოვა. ხევსურების ცხენებს იპარავდნენ და იმათი სიკვდილი განზრახმკვლევლობაში არ ჩაეთვალა ჩალხიას. მოკლულის ახლობლებს სისხლის აღება ეწადათ, მაგრამ ჩალხია თვითონ გამოეცხადა მართლმსაჯულებას და აღარ გამოსდევნიან დაზარალებულები სისხლის აღების ძველ წესს, რომ ვინმე ჩალხიას ახლო ბიძაშვილი მოეკლათ და ასე აეღოთ სისხლი. რაკი თითქმის უკვე გადავარდნილი იყო ეს წესი, იმათაც გულში შემოინახეს მკვლევლობის ამბავი და ჩალხიას დაუწყეს ციხიდან ლოდინი. იმის მერე კარგა ხანი იყო გასული და თითქმის აღარც კი ვინმეს ახსოვდა ეს ამბავი. ჩალხიას, რა თქმა უნდა, ოჯახი მოენატრა ამ ხნის მანძილზე და არავინ იცის, როგორ მოახერხა ეს, ერთი კვირით გამოუშვეს ციხიდან ცოლ-შვილის სანახავად.

სოფელს თანდათან ცეცხლის ალივით ეკიდებოდა ცოფი, მაგრამ ჩალხიას, რომელიც უკვე შეჰგუებოდა ჩაკეტილ გარემოში ყოფნას, ახლა სოფელში და შინაურებში ტრიალი თავისუფლებად ეჩვენებოდა, სოფელი კი ისე იყო ჩაკეტილი, რომ იტყვიან, ჩიტიც ვერ გადაფრინდებოდა აქიდან.

ერთ ღამეს რამოდენიმე თოფი გავარდა სოფელში.

ხალხი ისე იყო თოფის სროლას შეჩვეული, ჩვეულებრივ ამბად მიიჩნიეს, იფიქრეს, ვიღაცას ძროხები გაუცოფდა და თოფით დახოცაო.

გამოხდა ხანი და ახლა საგუშაგოებთანაც ატყდა სროლა.

დილით ხმის გამაძლიერებლებით გადმოსცეს, დახოცილები წაასვენეთო.

რამდენიმე კაცი წავიდა.

ჯერ არავინ იცოდა, ვინ გაიპარა იმ ღამეს გასაქცევად სოფლიდან.

მივიდნენ.

ნახეს.

ვერ იცნეს.

ჯარისკაცებმა არ დაუჯერეს, რომ ვერ სცნობდნენ და უბრძანეს წაესვენებინათ მკვდრები სოფელში.

ჩამოასვენეს.

ხალხი თავ-თავიანთ სახლებში იყო გამოკეტილი და ჯერ ვერ გაიგეს რა ხდებოდა.

მერე სოფელში ხმა გამოვიდა, რომ წუხელ ჩალხია მოეკლათ მოსისხლეებს.

- როგორ?

- საიდან შემოიპარნენ?

უკვირდა ხალხს.

ეტყობა, შემომსვლელებს არ ერჩოდნენ ჯარისკაცები, მათთვის სოფლიდან გამსვლელი იყო საშიში, რომ ცოფი არავის გაჰყოლოდა თან და კი შემოუშვეს ჩალხიას მოსისხლეები, მაგრამ გასვლისას დახოცეს.

უფრო დაფრთხა ხალხი.

უფრო შეიკეტა სახლებში.

ლუკასაც იშვიათად უშვებდა დედა გარეთ.

წყალზე თუ გაუშვებდა ხანდახან, ისიც დიდი ჩხუბით.

ლუკას ცალკე აქაური ამბავი უკარგავდა მოსვენებას, ცალკე თევდორე ახსენებოდა და დამნაშავედ გრძნობდა თავს.

ნეტავი რას იფიქრებდა მასზე თევდორე?

ლუკა თავის თავს არ უტყდებოდა, მაგრამ იმ დღიდან, რაც ლეგოს გვერდით მიმავალ გოგოს მოჰკრა თვალი, იმის მერე აღარ შორდებოდა მისი სახე და როცა დასაძინებლად წვებოდა, ვერ იძინებდა, ოცნებობდა. სიყვარული მოედო ლუკას, უცებ დაიპყრო მისმა ალმა და მოსვენება დაუკარგა. რაზეც არ უნდა ეფიქრა, ყველანაირ ფიქრს იმ გოგოსთან მიჰყავდა. აქამდე არასოდეს ჰქონია ეს განცდა და ახლა ისე შეიპყრო სიყვარულმა, ვედარ ისვენებდა. არ იცნობდა იმ გოგოს და ენატრებოდა კი, ისე ენატრებოდა, ლამის იყო გამოვარდნილიყო სახლიდან, გაერბინა სოფლის ორღობეები და.. ხანდახან ისიც კი აღარ ახსოვდა, რომ ჩაკეტილ წრეში იყო მომწყვდეული.

ლუკამ გომურში გამომწყვდეულ ძროხებს წყალი შეუტანა ვედროთი და ერთი ძროხა როცა დასალევად დაეწაფა, დაფრთხა წყლის დანახვაზე. ეს ცოფის ნიშანი იყო. ლუკა სხვა დროს, ალბათ, ვერც კი მოიფიქრებდა, რომ შეძლებდა საკუთარი ძროხისათვის

ტყვია ესროლა, მაგრამ ახლა იმის წარმოდგენამ, რომ ცოფიან ძროხას ან მისთვის, ან დედამისისთვის შეიძლება ცოფი გადაედო, ძალაუნებურად წაიყვანა მეზობელთან.

დიდხანს ეძახდა, არავინ იხედებოდა გარეთ.

- სანდრო, ა სანდრო! - ყვიროდა ლუკა.

- რა იყო? - გამოიხედა როგორც იქნა, სანდრომ გარეთ.

- თოფი მათხოვე.

- რამდენი ტყვია გინდა?

- რა ვიცი, ერთი ან ორი, - თქვა ლუკამ.

სანდრუამ თოფი და ტყვიები გამოუტანა.

ლელამ რომ ლუკას ხელში თოფი დაინახა, გაუკვირდა.

- რად გინდა, შვილო, თოფი?!

- დედი, ჩვენ ძროხას ცოფის ნიშნები აქვს.

- რომელს?

- მესკვლიას.

- მერე?

- მეტი რა გზაა, უნდა მოვკლათ.

ქალს ცრემლები ჩამოსცვივდა.

ლუკამ ძროხა საბლით გამოიყვანა და ტყვიები ჩადო თოფში.

დაუმიზნა.

დედა შეშფოთებული უყურებდა შვილს.

ძროხაც დაფეთებული თვალეზით შეჰყურებდა.

ლუკას უჭირდა.

უჭირდა სასხლეტისათვის გამოეკრა ხელი.

ვერა, ვერ შეძლო.

ძროხა ეზოდან გაიყვანა და კარი მიუხურა.

დიდხანს ზმუოდა ღობის იქეთ ძროხა და სახლში შეშვებას ითხოვდა.

- იქნებ არ გაცოფდეს, შვილო? ჰა, ცოდოა, - თქვა ლელამ.

ლუკასაც ენანებოდა, მაგრამ თავს ძალას ატანდა.

თანდათან მოერია ცოფი და ძროხამ ღობეს დაუწყო ჩურგვა. მერე მთლად გადაირია და სოფლიდან გავარდა საგუშაგოებისაკენ.

საგუშაგოებიდან თოფის ხმა მოისმა.

საექიმო ჯიხურს თითქმის აღარავინ ეკარებოდა, სახლებში იყო ხალხი ჩაკეტილი და ბედსმინდობილნი მოელოდნენ განსაცდელსა თუ შველას.

სოფელს თანდათან ედებოდა ცოფი.

ხოლო ლუკას - იმ უცნობი გოგოს სიყვარული.

ბედი არ უნდა კაცს? მოვიდა სიყვარული, მაგრამ სად, ჩაკეტილ წრეში, სადაც სოფელს ცოფი სჭირს და კაცმა არ იცის ვის რა მოელის. ექიმები ცოფს ეძახიან, მაგრამ თვითონვე აქვთ ეჭვი, ჯერ კარგადაც არ იციან რა არის ეს. ცოფია, მაგრამ ცოფზე უარესია, არც წამალი შველის, არაფერი, ხალხი და საქონელი ერთნაირად ცოფდება.

ლუკას გარეთ ეწევა გული.

დედა ეცოდება მარტო დასატოვებლად, თორემ აქამდე სცდიდა გაპარვას.

რამდენიმეჯერ იმ ადგილას ავიდა, სადაც ადრე ძველი ციხე იდგა. აქედან კარგად ჩანდა სოფლის გარშემო მყოფი საგუშაგოები. ეტყობა ციხეც იმიტომ აეშენებინათ ადრე აქ. იმის მერე კი, რაც გარსია ჩაიკეტა შიგნით და ააფეთქეს, სახელადლა შემორჩა ციხე-გორი.

იჯდა ლუკა და გასასვლელს ეძებდა.

გასასვლელი კი არ ჩანდა.

საიმედოდ იყო ჩაკეტილი საგუმბაგობით, საიდანაც კი გასვლა შეუძლებოდა.

სიკვდილს ნიშნავდა გაპარვის ცდა.

ლუკას კი სიყვარული მოსდებოდა და ჩაკეტილი წრის გარედან ეძახდა მისი ხმა.

თითქოს მარცხენა მხარიც სტკიოდა. ტანსაცმელი გადაიწია, შეხედა: არწივის ნიშანი ფეთქავდა, თითქოს სიყვარულთან ერთად არწივი იღვიძებდა ლუკას არსებაში და ახელებდა. ერთ ადგილას ვეღარ ჩერდებოდა.

გაპარვის მცდელობა სიკვდილს უდრიდა.

თან დედა ეცოდებოდა, მარტო დატოვება არ უნდოდა.

თან გამართლებას უძებნიდა თავის სურვილს:

თუ როგორმე გაიპარება და თევდორეს ნახავს (ის გოგოც, ალბათ, იქ იქნება), იქნებ თევდორემ იცოდეს რაიმე წამალი. თევდორემ ხომ ყველაფერი იცის მგლების შესახებ. ეს ცოფიც ხომ მგელმა გაუჩინა სოფელს. იქნებ ყველაფერი დორაისხვევლებისაგან მოდის და იმიტომაც ვერაფერს ხდებიან ექიმები.

გასასვლელი არ ჩანს.

იქნებ აქ უწერია სიკვდილი?

ნუთუ ისე უნდა მოკვდეს, რომ ერთხელ მაინც ვეღარ იხილოს ის გოგო, ნუთუ სახელი მაინც ვერ უნდა გაიგოს მისი?

არწივი აფორიაქდა ლუკას სულში.

გარედან სიყვარულის ხმა ეძახდა და პასუხის გაცემა არ შეეძლო.

იგრძნო, რაღაცა წამოადგა თავზე.

აიხედა.

გარსია იყო.

გარსიას ლანდი.

ისევ ისეთი უხორცო.

მაგრამ ისევ ისეთი სრულყოფილი.

- გაქცევა ხომ არ გინდა, ლუკავ? - ჰკითხა გარსიამ.

- კი, მინდა, მაგრამ გასასვლელი არსაითა ჩანს, ყველგან ისეა ჩაკეტილი, ვერსაიდან გაიპარები.

- იცი, რას გეტყვი? სალამოს მოდი, მე გაგიყვან, თანაც ბინდ-ბუნდში სჯობია, ვერ დაგინახავენ, - უთხრა გარსიამ.

შეთანხმდნენ და ლუკა სახლში წავიდა დედასთან.

შეეცოდა დედა რომ მარტო უნდა დაეტოვებინა, მაგრამ აღარ შეეძლო წაუსვლელიობა, გამუდმებით ეძახდა სიყვარულის ხმა.

„ერთი დღით წავალ, თევდორეს ვნახავ (იმ გოგოსაც) და ისევ დედასთან მოვბრუნდები. იქედან ალბათ არ გამიჭირდება, იქედან შემოსულებს ხომ არ ესვრიან“, - თავის გადაწყვეტილებას ამართლებდა ლუკა.

როგორ უთხრას დედას, რომ გაპარვას აპირებს?

ხომ შიშისგან დაილევა ქალი.

იქნებ არ უთხრას?

სახლში რომ არ იქნება ღამით და მოიკითხავს დედა, ხომ იფიქრებს, ალბათ, სადმე გაცოფდაო, რაღა გააჩერებს სახლში, დაუწყებს ძებნას და ვინ იცის რას გადაეყრება.

- რა ქნას?

როგორ მოიქცეს?

ხმა კი ეძახის, სიყვარულის ხმა ეძახის და ერთ ადგილას აღარ აჩერებს. წაუსვლელიობა არ იქნება. გარსია ისეთი გულადია, რაღაცას მოიფიქრებს, გარსია სწორედ სულზე გამოეცხადა, ეტყობა იგრძნო, რომ საჭირო იყო.

საცაა უნდა შებინდდეს.

სადაცაა უნდა წავიდეს.

მაგრამ დედა?

იქნებ უთხრას, რასაც აპირებს, მშვიდად მოუყვეს ყველაფერი და დააიმედოს რომ გარსია უსაფრთხოდ გაიყვანს.

არწივი აბორგებულა მის არსებაში, მოქმედებას ითხოვს, მაგრამ გველი არსად ჩანს, გველის სიბრძნე აკლია მის მოქმედებას.

მოიფიქრა: არაფრით არ შეიძლებოდა დედისთვის გაემხილა, რომ გაპარვას აპირებდა, ამით ხომ წინასწარ ჰკლავდა დედის გულს და ჯერ მას უშვებდა ტყვიების წვიმაში, ესროდნენ და არა ლუკას, მერე თვითონ მიჰყვებოდა. მოლოდინის ელდას, ისევ ტყუილი ამჯობინა:

- დედა, დღეს ღამით სამხედროებმა გამომიძახეს მთავარ შტაბში, როგორც განათლებულს, სოფლის საქმეებზე უნდა მომელაპარაკონ, უჩემოდ არ შეგეშინდეს, ხვალ მოვბრუნდები სახლში.

- მაგდენი რა უნდა გელაპარაკონ, შვილო? - შეკრთა ქალი.

- არ ვიცი დედი, ალბათ, საქმე აქვთ, უჩემოდ გარეთ არ გამოხვიდე, რაც არ უნდა მოხდეს არ გამოხვიდე, ასე გამაფრთხილეს.

- კარგი, არ გამოვალ, - დაუჯერა ქალმა, მაგრამ შიში მაინც დარჩა თვალებში.

ლუკა, სანამ სახლიდან გამოვიდოდა, დედას უყურებდა და გული სწყდებოდა, რომ ატყუებდა.

იქნებ უკანასკნელად უყურებს.

იქნებ ვერ გაადწიოს საზღვარზე.

იქნებ ხვალ დილით მოუსვენონ დედას და რას უტოვებს მარტოხელა ქალს - ტყუილს?

- წადი, შვილო, წადი, მე არაფერი მიშავს, - გამოაფხიზლა დედის ხმამ.

ლუკა სახლიდან გამოვიდა.

ბინდდებოდა.

ციხეგორთან გარსია ელოდებოდა.

- აი, იმ საგუმაგოს ხომ ხედავ? - მიანიშნა გარსიამ.

- ჰო, ვხედავ.

- ჯერ მე წავალ მაგისკენ, რომ გავუსწორდები, განგებ ავხმაურდები, ისინი მე დამიწყებენ თოფის სროლას და შენ ამ დროს უნდა მოახერხო მარცხენა მხრიდან გაპარვა.

- მერე შენ?

- ჩემზე ნუ ფიქრობ, მე რა უნდა დამაკლოს ტყვიამ, თანაც ღამით ისე ვჩანვარ, როგორც ხორციელი.

გარსია წავიდა.

- სანამ სროლას არ დამიწყებენ, მანამდე დამალული იყავი, - მოამახა გზიდან.

დაბინდა.

ლუკა ნელ-ნელა წავიდა ხოხვით საგუშაგოსაკენ.

აღარ ჩანდა გარსია.

უცებ გაისმა სროლის ხმა.

საგუშაგოდან მარჯვნივ მიანათეს სინათლე.

განათდა გარსია.

ატეხეს სროლა.

ლუკა მარცხნივ გაიქცა.

გააღწია.

სამშვიდობოს გავიდა.

ჯერ კიდევ ესროდნენ გარსიას, ის ახლა სოფლისაკენ გარბოდა და იქეთ იქცევდა მათ ყურადღებას.

ლუკა გზას დაადგა.

თოვლი უკვე დაედნო გზებზე მზეს და აღარ უჭირდა სიარული.

მთვარეც ამოვიდა.

ეტყობა, თოფის ხმამ დააფრთხო მგლები, თევდორეს სახლამდე ისე იარა, ერთი დაყმუვლებაც არსად გაუგონია. უკვე თენდებოდა.

ინათა.

სახლთან თევდორეს ძალი შემოეგება.

- ძია თევდორე! - დაიძახა კარებზე ლუკამ.

სახლიდან ლეგო გამოვიდა.

- ააა, შენა ხარ? შემოდი, - სახლში მიიპატიჟა ლუკა ლეგომ.

ოთახში უკვე შემოჭრილიყო დილის ნათელი.

- ადექი, გოგო, სტუმარი მოვიდა, სირცხვილია, - გააღვიძა მძინარე გოგო ლეგომ.

ლუკას აქ რომ ეძინა, იმ საწოლიდან გოგომ წამოიხედა.

ლუკას შეხედა.

კინაღამ გული წაუვიდა ლუკას.

- წამო, შვილო, მანამ ე გოგო ადგება, შიგნით ოთახში შევიდეთ, - თევდორეს ოთახში შეუძღვა ლეგო.

ოთახში თევდორე არ იყო.

- ძროხებთან არის? - იკითხა ლუკამ.

- არა, შვილო, წავიდა, გუშინ მივაბარეთ მიწას.

ლუკა ამას არ მოელოდა, დაბნეულად მიმოიხედა, საწოლი ვედარსად დაინახა და ლეგოს ჰკითხა:

- საწოლი?

- მთხოვა, ამ საწოლით დამასაფლავეთო, მამაჩემის ნაქონი იყო და სიმშვიდეს გრძნობდა შიგ. ნათესავები გუშინვე წავიდნენ, მე და ე, ჩემი შვილიშვილიღა დარვიჩით აქ, მინამ ორმოცს არ გადავუხდით, იმისი სული ამ სახლში ტრიალებს და არ გვინდა გამოვკეტოთ კარი.

ლეგო გაჩუმდა.

დუმილი ჩამოწვა.

- აი, ეს ყვავილი დაგიტოვა, მთხოვა, თუ თვითონ აღარ მობრუნდება, შენ იპოვე და მიეციო, ამბობდა: ლუკას მგლები ეტანებიან და სასიკეთოდ მოიხმაროსო.

ლუკამ ის ყვავილი გამოართა ლეგოს, ხალათის გულისპირზე რომ ეკერა თევდორეს.

როგორც კი ყვავილი დაიჭირა ხელში, შინაგანი ძალა იგრძნო.

წინა ოთახში გამოვიდნენ.

გოგონა უკვე ამდგარიყო და ცეცხლს ანთებდა.

ცეცხლის შუქმა გაანათა კედელზე ჩამოკიდებული სურათები. ეს გოგო, საოცრად ჰგავდა სურათში მყოფ პატარა გოგოს, ხელში ყვავილების თაიგული რომ ეჭირა და ომში მიმავალ ლეგოს უწვდიდა.

ლეგომ ლუკას მზერა დაიჭირა.

ლუკამ გოგოს შეხედა, იმან თვალი აარიდა.

- გაიცანით, შვილო, ერთმანეთი, - წყნარად უთხრა ლეგომ.

- ანა! - ხელი გამოუწოდა გოგომ.

- ლუკა! - თქვა ლუკამ და კინაღამ გული ამოუვარდა მკერდიდან, როცა გოგოს ხელი ჩამოართვა.

- მე წავალ, სახლში მელოდებიან, - თქვა ლუკამ. უფრო იმიტომ რომ დაბნეულმა აღარ იცოდა რა ექნა. ან რა ეთქვა.

ლეგომ და ანამ წყნარად შეხედეს.

ლუკა გარეთ გამოვიდა.

- თქვენ ხომ ჯერ აქ იქნებით? _ იკითხა ლუკამ.

- ხო, ჯერ აქ ვიქნებით, - უთხრა ლეგომ.

- მე წავალ და მოვალ, - ისევ თქვა ლუკამ და წავიდა.

გზიდან რამდენჯერმე მოიხედა.

გოგოც დიდხანს უყურებდა.

მანამ,

მანამ,

მანამ,

მანამ თვალს არ მიეფარა ლუკა.

ძაღლმა გორამდე გამოაცილა.

მარტო რომ დარჩა და გზას დაადგა, დაინახა, რომ სამი მგელი პირდაპირ მისკენ მორბოდა. ცოფიანებს გავდნენ, ისე მორბოდნენ ლუკასაკენ. ეტყობა ცოფით დახოცილი საქონლის ლეში ჭამეს და გადაირივნენ.

ლუკა შიშმა აიტანა.

აღარაფერი აღარ იხსნიდა ახლა თევდორეს დანატოვარი ყვავილის მეტი და ეს ყვავილი დაიჭირა ლუკამ იმ მხარეს, საიდანაც მგლები მორბოდნენ.

ცოფიანი მგლები უცებ შედგნენ ყვავილის დანახვაზე, თუ სუნზე (გამხმარი იყო, მაგრამ მაინც სურნელი ჰქონდა ყვავილს), დაიყმუვლეს, კუდები ამოიძუეს და გაიქცნენ.

სოფელში ყვავილით შევიდა ლუკა, გაცოფებული საქონელი ღრიალით გაცვივდა სოფლიდან. ხალხს, ვისაც უკვე მორეოდა ცოფი, საამქვეყნოდ პირი მიეცათ, შეეხებოდა თუ არა ასეთებს ლუკა ყვავილით, იკურნებოდნენ და უჭირველი რჩებოდნენ. მესამე დღესვე მოხსნეს ჯარისკაცებმა ალყა და წავიდნენ.

სოფელი აავსო ყვავილის სურნელმა.

წამოვიდა ლუკა,

დადიოდა სოფელ-სოფელ,

დადიოდა ქალაქიდან-ქალაქში.

დადიოდა ანას სიყვარულით ანთებული.

ხელში ყვავილი ეჭირა და იმის დანახვაზე გარბოდნენ მგლები. გარბოდნენ სოფლებიდან. გარბოდნენ ქალაქებიდან. მგლებისაგან იცლებოდა ქვეყანა.

ლუკას ხელში თანდათან ღვივდებოდა ეს ყვავილი და მთელ დედამიწას თავის სურნელებით ავსებდა. დორაისხეველებსაც მისწვდენოდათ ეს სურნელება და კანკალებდნენ, თრთოდნენ, შეშინებულნი დიდ საგონებელში იყვნენ ჩაცვივნილი. დადიოდა ლუკა ქვეყანაზე, რომლის ერთ სოფელში ანა ელოდებოდა.

